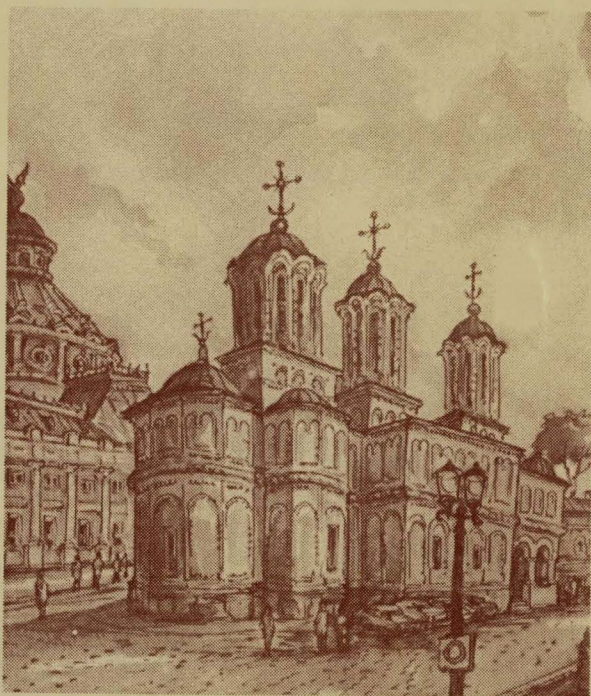


lucrat



GLASUL BISERICII



REVISTA SFINTEI MITROPOLII A MUNTENIEI ȘI DOBROGEI
ANUL LXIII, NR. 1-4, IANUARIE-APRILIE 2004

GLASUL BISERICII

REVISTA SFINTEI MITROPOLII
A
MUNTENIEI ȘI DOBROGEI



ANUL LXIII, NR. 1 - 4
IANUARIE - APRILIE 2004

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte:

Prea Fericitul Părinte
TEOCTIST
Arhiepiscop al Bucureștilor,
Mitropolit al Munteniei și Dobrogei
și
Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

Vicepreședinți:

I.P.S. *Teodosie* al Tomisului
Î.P.S. *Nifon* al Târgoviștei
P.S. *Epifanie* al Buzăului
P.S. *Calinic* al Argeșului
P.S. *Casian* al Dunării de Jos
P.S. *Damaschin* al Sloboziei și Călărașilor
P.S. *Galaction* al Alexandriei
și Teleormanului
P.S. *Sebastian Ilfoveanul* și
P.S. *Varsanufie Prahoveanul*,
Episcopi Vicari ai Sfintei Arhiepiscopii
a Bucureștilor

Membri:

P.C. Pr. Alexandru Armand Munteanu

Redactor responsabil:

P.C. Pr. Mihai Hau

Redactor:

P.C. Pr. Gheorghe Pop



PREA FERICITUL PĂRINTE

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE



Proiect al Catedralei Mântuirii Neamului, care se va înălța lângă Mormântul Eroilor din Neumosoaret din Parcul Carol.

CUPRINS

I. EDITORIAL

- † Teoctist, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei
și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române - *Nădejdi sfinte* 5

II. DE SUFLET...

- † Teoctist, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și
Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române - *"Scrisoarea noastră sunteți voi"* .. 11
*La Duminica Ortodoxiei - Pastorală Sfântului Sinod al Bisericii
Ortodoxe Române, Anul Domnului 2004* 17

III. PORTRET DE IERARH

- Gheorghe Vasilescu - *La sărbătorirea zilei de naștere a Prea
Fericitului Părinte Patriarh Teoctist* 25

IV. HRISTOS ÎN MIJLOCUL NOSTRU

- † Dr. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos - *În căutarea aproapelui necunoscut* 33

V. DEMNITATEA SLUJIRII PREOȚEȘTI

- † Ambrozie Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal - *Viața și misiunea preotului astăzi* .. 43
† Ambrozie Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal - *Familia preotului.
Aspecte pastoral-misionare* 48

VI. OMILETICE ȘI PASTORALE

- Pr. prof. Dorin Zarioiu - *Cuvânt la Duminica a XXXIV-a după Rusalii, –
a Fiului risipitor* 53
† Ambrozie Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal - *Cuvânt la Praznicul Bunei-Vestiri* .. 57

VII. CREDINȚĂ ȘI MĂRTURISIRE

- *** Acatistul Sfântului Sfințit Mucenic Policarp, Episcopul Smirnei 61

VIII. ARTICOLE ȘI STUDII

- Pr. prof. Gheorghe Dogaru - *Omul vechi și omul nou după epistolele pauline* 71

IX. MEDALION

- † Teoctist, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei
și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române -
*"Cădem muritori, dar înviem nemuritori" - cinstire profesorului
Teodor M. Popescu (1973-2003)* 93
Pr. prof. dr. Vasile Gordon - *Un distins ostenitor al catedrei de omiletică și cate-
hetică-pedagogie: Arhid. prof. dr. Nicolae Balcă (1903-2003)* 96

X. BISERICA ȘI ȘCOALA

- Prof. Adrian N. Popescu - *Întru cinstirea Sfântului Grigorie Teologul: sărbătoarea
hramului Seminarului teologic "Nifon Mitropolitul" din București* 117

XI. "CARTE FRUMOASĂ CINSTE CUI TE-A SCRIS..."

Ionuț Codreanu - <i>Apariții editoriale - 2003-2004</i>	125
Pr. prof. dr. Gheorghe I. Dragulin - <i>Pr. Daniel Benga, Marii reformatori luterani și Biserica Ortodoxă. Contribuții la tipologia relațiilor luterano-ortodoxe din secolul al XVI-lea, București, 2003, 504 pag.</i>	127

**XII. VIAȚA BISERICEAȘĂ
ÎN MITROPOLIA MUNTENIEI ȘI DOBROGEI**

Diac. Daniel Flonta - <i>Lucrările Sinodului mitropolitan al Sfintei Mitropolii a Munteniei și Dobrogei</i>	131
Pr. Gheorghe Pop - <i>Bilanț al unui an de osteneli duhovnicești - Lucrările Adunării Eparhiale ale Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor (24 ianuarie 2004)</i>	135
Remus Marian - <i>"Ca toți să fie una" - Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor (18-25 ianuarie 2004)</i>	151
Pr. Nicolae Vladu - <i>Agenda de lucru a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (1 ianuarie-30 martie 2004)</i>	153
Ref. Ichim Camelușă - <i>Mărturia vredniciei noastre - Biserici tâmosite sfințite și resfințite în Arhiepiscopia Bucureștilor în anul 2003</i>	162
Ref. Ichim Camelușă - <i>Tineri teologi care au primit sfânta taină a hirotoniei în anul 2003</i>	164
Pr. Alexandru Armand Munteanu - <i>O nouă biserică maramureșeană în București - De sărbătoarea primului hram la biserica maramureșeană "Sfinții Trei Ierarhi" din Capitală</i>	169

XIII. DOCUMENTARE

Lect. dr. Mihaela Palade - <i>Dimensiunea personală a creației artistice în opera Părintelui acad. prof. dr. Dumitru Stăniloae</i>	173
Pr. prof. dr. Cezar Vasiliu - <i>Unirea Principatelor și Biserica</i>	189
Gheorghe Vasilescu - <i>Tricolorul românesc</i>	196

XIV. POMENIREA LOR DIN NEAM ÎN NEAM

Pr. Dinu Pompiliu - <i>Părintele protoiereu Ilie Mihăescu a trecut la cele veșnice (1930-2003)</i>	201
Pr. Iordache Ionel - <i>S-a stins din viață Părintele protoiereu Dumitru Răduna (1940-2004)</i>	203
Pr. Dinu Pompiliu - <i>O viață în slujba lui Dumnezeu și a slujirii Bisericii - Preotul Paul C. Popescu (1912-2004)</i>	205
Pr. Dinu Pompiliu - <i>In memoriam: Preot Popa Constantin (1938-2004)</i>	210
Pr. Mușat Ștefan - <i>S-a mutat la cele veșnice tânărul preot Ene Comeliu de la Parohia Fulga de Sus, Protoieria Urlați (1976-2004)</i>	212

XV. MERGÂND, ÎNVĂȚAȚI TOATE NEAMURILE

Drd. Radu Mureșan - <i>Problema adaptării unui discurs sectar. Martorii lui Iehova pe calea instituționalizării</i>	215
---	-----



I. EDITORIAL

NĂDEJDI SFINTE*

*'Să le urmăm pe cele spre pace și cele spre
zidirea unuia de către altul.'* (Romani 14, 19)

***Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Distinsă asistență,***

În primul rând, cred că sunt în asentimentul tuturor, atunci când aduc mulțumiri tuturor membrilor coralei "Sfântul Apostol Andrei" care, sub conducerea iscusitului dirijor Prof. Valentin Gruescu, ne-au oferit și anul acesta, ca și altă dată, momente de trăire a frumoaselor și bătrânelor noastre colinde, dându-ne nădejdi pentru anul în care pășim.

Vă mulțumim pentru statornica iubire pe care ne-o arătați și care are darul ca tradiționala noastră întâlnire de întâmpinare a noului an, 2004, să ne așeze în suflete valori ale Bisericii și ale neamului, cu care să pășim în necunoscutul care ne stă în față. Aceste valori creștine închinare venirii pe lume a Fiului lui Dumnezeu, cu visteria lor mântuitoare de suflet, cu adâncimea teologiei și melodiile lor, păstrate de la strămoșii noștri, constituie lumini și călăuze călătoriei noastre. În același timp, aceste creații ale poporului nostru dau strălucire sfințelor noastre sărbători cu care noi, românii, încheiem un an și îl deschidem pe cel nou, cu rugăciuni, cu datini de o rară frumusețe, cu slujbe și întâlniri de familie, cu revărsări de gânduri și cu urări aducătoare de bucurii și de comuniune. Nu le întâlnim și nu le trăim în alte momente ale anului așa cum le contemplăm la Nașterea Domnului, acum, în ziua Anului Nou, și în lumina harului dumneze-

* Cuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la întâlnirea cu preoții din Capitală, 1 ianuarie 2004. Aula Palatului Patriarhiei

iesc la Botezul Domnului Hristos, în timp ce Duhul Sfânt se arată în chip de porumbel, sfințind apa Iordanului și întreaga creație, iar glasul Tatălui proclamă din ceruri: 'Tu ești Fiul Meu Cel iubit, întru Tine am binevoit' (Marcu 1, 11).

Avem, deci, o foarte frumoasă tradiție în felul în care noi încheiem și deschidem anul cel nou. Ca fii și slujitori ai Bisericii noastre și ai poporului român, preoții capitalei au adăugat acestor datini și binecuvântata întâlnire de suflet cu ierarhul lor. De la o prezentare de urări cu totul restrânsă, iată, an după an, a devenit o adevărată întâlnire față către față, când pe fondul melodiilor atât de dorite și așteptate, ne privim sârbătorește unii pe alții, ierarhi și preoți, colaboratori și credincioși, vârstnici și tineri, și ne bucurăm cu emoție sfântă de iscusința și dăruirea cu care tinerii dirijori obțin noi efecte vocale, astfel încât bătrânele noastre colinde apar an de an tot mai frumoase.

Stăpânit de același farmec sfânt, mulțumesc Bunului Dumnezeu care ne-a ajutat să dobândim această generoasă clădire și să o folosim acum, să ne găsim și în momente ca acestea pe vatra sfântă a părinților și înaintașilor noștri, adică la noi acasă. Spațiul acesta a fost parcă anume gândit pentru astfel de întruniri, oferind un minunat cadru, în care am ascultat astăzi colindele, precum și cuvântul părintelui Decan dr. Nicolae Necula. Făcând binevoitoare referințe la activitatea Bisericii noastre în anul care abia a trecut, îi mulțumesc cu prețuire pentru cele ce le-a arătat că s-au împlinit, cunoscând că în toate a prisosit atașamentul și conștiința slujirii sfântului altar, de care au dat mărturie ierarhii, preotimea și credincioșii Bisericii noastre.

Cum bine s-a remarcat, lângă mine se află frații mei episcopi-vicari foarte tineri, aleși de Sfântul Sinod pentru a răspunde eforturilor slujirii noastre, ținând seama de anii dăruți mie de Dumnezeu și de chemările pastorale tot mai importante. Tineretea presupune ideal, entuziasm, și vigoare fizică și intelectuală pentru ca lucrarea de slujire a credincioșilor să fie deplină (II Tim. 4, 5). Prin esența ei divină, Biserica nu îmbătrânește niciodată, fiind călăuzită de însuși Hristos în Duhul Sfânt: 'ca s-o înfățișeze Sesi Biserica slavită, fără să aibă pată sau întinăciune sau altceva de acest fel, ci să fie sfântă și fără prihană' (Efeseni 5, 27). Ea nu trebuie să fie cumva necorespunzătoare privirilor, care sunt obișnuite să admire desăvârșirea, frumosul, lumina, curățenia și celelalte valori ale sufletului omenesc. Ca slujitori ai ei, și noi trebuie să tindem întru păstrarea acestui fel de a ne îndeplini misiunea.

Acum, la început de an, gândul nostru se îndreaptă către lumea largă, care, din nefericire, ne apare ca o 'vale a plângerii' (Ps. 83, 6), în care ne întâmpină nedreptăți, conflicte sângeroase, dezastre naturale, lăcomia și setea de înavuțire, ura și dezbinarea dintre frați, suferințe și boli care seceră copiii și vârstnicii, precum și primejdii stricătoare de suflet, care se abat asupra tineretului, fapt pentru

care noi, slujitorii Bisericii, suntem chemați urgent ca prin cuvânt și faptă să aducem lumina și cunoștința învățăturilor mântuitoare. La aceste îndatoriri pastorale m-am gândit, când am spus că avem nevoie de episcopi și profesori tineri în consolidarea și ridicarea nivelului calitativ al învățământului teologic.

Biserica, deci, trebuie să întâmpine, iubiți frați și surori în Domnul, aceste adevărate agresiuni asupra sufletului creștin, în special asupra tinerilor, față de care noi, păstori lor duhovnicești, care am primit de la Mântuitorul Hristos misiunea să învățăm, să călăuzim și să sfințim, purtăm o mare răspundere, mai ales acum, când ne aflăm la o răscruce istorică prin care trece omenirea și poporul român. Se cunosc eforturile de a intra în rândul țărilor din Uniunea Europeană. Avem datoria de a păstra valorile noastre de credință, identitatea noastră culturală, comoara noastră spirituală de rânduieli și datini de promovare a familiei, cu întreaga ei însemnătate. Va depinde, în mare măsură, și de felul în care noi, clerul și profesorii de teologie, vom fi în stare să străjuim aceste comori nemuritoare ale sufletului românesc.

Ceea ce s-a spus aici despre înfăptuirile eparhiale talmăcește împlinirea îndatoririlor pe care mi le-am asumat. Cu ajutorul lui Dumnezeu încă din 1986, când am primit chemarea Măritului Colegiu Electoral Bisericesc de a fi Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, am încercat să continui tradiția marilor și sfinților mei înaintași, Patriarhii de vie memorie: Miron Cristea, Nicodim Munteanu, Justinian Marina și Iustin Moisescu, luând aminte îndeosebi la păstrarea legăturilor cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, cu lumea creștină, cu cultura și reprezentanții ei, după învățătura Mântuitorului Hristos, care ne cheamă neîncetat la comunicare și comuniune (Ioan 17, 21).

Dacă ar fi să ne referim numai la vizitele din anul trecut ale Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe din Elada, Alexandria și Albania, ne-am da seama că s-a ajuns la un dialog cuprinzător cu sute de mii de credincioși, începând de aici, de la București, până în Maramureșul voievodal, până în ținutul Vrancei, cu proclamarea unor sfinți de pe acele plaiuri, și până în Oltenia, unde am revăzut vetre de lumină și cultură cunoscute în întreaga Ortodoxie.

De la instalarea mea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române au trecut, iată, șaptesprezece ani plini de lumină, dar și de furtuni, din care, cu milostivirea Bunului Dumnezeu și cu prețiosul ajutor al ierarhilor și slujitorilor de la parohii și mănăstiri, am ieșit la limanul unor împliniri binecuvântate.

Ne-a produs bucurie sublinierea înălțării Catedralei Mântuirii Neamului, despre care a scris în reviste și acum a vorbit cu har părintele Decan, mulțumindu-i și cu acest prilej. Dumnezeu mă ceartă pentru nevrednicia mea, căci n-am izbutit să încep această lucrare inițiată de Consiliul Național Bisericesc încă din 1990. Acum avem un moment favorabil, după cum cunoașteți, atribuindu-ni-se

pentru amplasarea sfântului locaş un teren în Parcul Carol, cerut și acesta tot din 1990. A sosit momentul de întâlnire dintre lumină și întuneric. Urmează să fie mutat așa-zisul monument comunist, pe locul căruia se va amplasa Catedrala cu hramul 'Înălțarea Domnului' și 'Sfântul Apostol Andrei', Părintele duhovnicesc al românilor de pretutindeni.

Din mila lui Dumnezeu s-au înființat mănăstiri, parohii și un important număr de sfinte altare atât în București cât și în celelalte localități ale țării, acestea constituind, o expresie a credinței și strădaniei noastre, a tuturor. Numai în București s-au pus temelii la 130 de biserici noi, unele gata de sfințire, iar altele aflate în construcție. Acestea sunt roadele lucrării, preoților și credincioșilor și au cerut eforturi, credință și unitate în același timp. M-am bucurat să aud la radio și să citesc în presă un apel frumos pentru sprijinirea noii biserici 'Sfânta Vineri' din cartierul Drumul Taberei, unde, când am pus piatra de temelie, un credincios a adus o cărămidă din biserica 'Sfânta Vineri' demolată în vara anului 1987 de regimul comunist, ceea ce exprimă foarte frumos comuniunea din Biserica noastră. Iată o pildă despre felul cum slujirea acestei comuniuni ne adună, nu ne dezbină.

Curentele potrivnice religiei și valurile de greutăți prin care trece omenirea nu se pot înfrunta decât de toți împreună, apelând iarăși la unitatea de credință. Iată exemplul acestei corale dătătoare de armonie și unitate în diversitatea tonurilor și a vocilor, încât rezultă, cum ați auzit, o frumusețe negrăită, o frumusețe cerească! Aceasta este Biserica, frații mei, adunarea frumuseții, adunarea celor ce alcătuiesc, prin împărtășirea cu vrednicie a Sfintelor Taine, adunarea făcătorilor de pace, a celor ce au inima curată spre a-L vedea nu numai pe Dumnezeu, ci și pe semenii lor, pe cei aflați în suferință, pe bătrâni și pe copiii fără părinți.

În cei paisprezece ani parcurși după 1990 încoace, Biserica noastră și-a definit și și-a proclamat autonomia sa deplină. Numai în virtutea autonomiei Biserica noastră a înființat și a înmulțit în acești ani parohiile, a sporit mănăstirile și schiturile și a întemeiat episcopii și chiar mitropolii, atât în țară cât și la frații români de peste hotare, unde am mers și am instalat ierarhi și unde am stabilit relații cu alte Biserici creștine. Iată atâtea dovezi ale autonomiei noastre! Avem, deci, Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române adus la zi completat și definitivat articol cu articol, analizat în multe ședințe ale Sfântului Sinod și aprobat de Adunarea Națională Bisericească. Toate alegerile de mitropoliți și de episcopi se fac potrivit acestui Statut. Sfântul Sinod se întrunește plenar de trei ori pe an, iar Adunarea Națională Bisericească o dată sau de două ori pe an pe temeiul prevederilor statutare. Toate sunt conforme Statutului, autonomiei noastre bisericești. La ultima ședință a Sfântului Sinod s-a aprobat difuzarea Statutului eparhiilor, protopopiatelor, mănăstirilor, facultăților de teologie și seminariilor cu îndatorirea de a-l aplica în același timp cu

Regulamentele bisericești. Ceea ce am făcut până acum prin definitivarea acestui Statut este foarte important și s-a bazat pe principiul autonomiei noastre. Ne-am afirmat, de asemenea, dreptul la proprietățile bisericești, cerând retrocedarea celor confiscate de dictatura comunistă, dreptul la organizarea învățământului teologic de către Biserică, dreptul de a stabili relații cu alte Biserici și de a vizita pe frații români din lume.

Am întocmit o evidență a intervențiilor Cancelariei Sfântului Sinod pe lângă Guvernul României și alte foruri de stat pentru drepturile Bisericii, în general, ale clerului și ale unităților bisericești: eparhii, mănăstiri și școli de învățământ teologic de toate nivelurile, evidență care ne arată cât timp și câte eforturi s-au depus pentru ca, de la Patriarhie și până la parohii, atât din țară cât și din străinătate, activitatea să intre pe un făgaș normal. Sistematizate pe probleme sau pe specificul slujirii: armată, penitenciare, orfeline, cămine de bătrâni sau activități filantropice, însumează împreună cu hotărârile Sfântului Sinod mii de pagini. Dacă adăugăm acestora și faptul că la intervențiile pentru drepturile clerului și ale Bisericii s-a impus și prezența în comisiile respective, Senat sau Parlament, a ierarhilor și altor colaboratori din cancelaria noastră, ne dăm seama că în această perioadă, din 1990 încoace, s-a desfășurat un adevărat dialog între noi și reprezentanții forurilor de stat centrale și locale. Numai cu astfel de preocupări și participări ale ierarhilor am izbutit să punem un început bun vieții noastre bisericești de după Revoluția din 1989, incluzând sectoare noi de activitate filantropică. Aflată în fața provocărilor secularizării societății, Biserica va trebui să actualizeze în permanență codul său de legi bisericești. De aceea, întrezărind viitorul slujirii noastre în Biserică, se impune o reînnoire a minții, a credinței, a devotamentului și a disciplinei, însoțite mereu de păstrarea unității noastre bisericești. Revenind la misiunea noastră de slujire a sfântului altar și a credincioșilor, se cuvine neapărat să apelăm la însușirea cuvântului Sfântului Apostol Pavel: "schimbați-vă prin înnoirea minții" (Rom. 12, 2), spre a descifra cum trebuie să facem față provocărilor vremii. Trebuie să depunem eforturi spre a transforma cuvântul nostru de la amvon în fapte convingătoare, ca lumea să creadă. Așa va crede și așa Biserica noastră își va continua misiunea ei măntuitoare!

Secolul în care am intrat va depinde, deci, de faptele noastre, de felul în care ele vor reflecta învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos pe care o predicăm. Vizitele întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe surori în țara noastră, canonizarile de sfinți și celelalte lucruri frumoase menționate, ca de pildă organizarea vieții bisericești a fraților noștri români din cele șase eparhii ortodoxe române din jurul granițelor țării și din străinătate, presupun preocupări, concentrare, strădanii și multe alte eforturi susținute cu ajutorul lui Dumnezeu. Cu atât mai mult se cere acum consolidarea celor ce s-au făcut și promovarea cu insistență a conștiinței

noastre sinodale ca Biserica autocefală, pe de o parte, și autonomă, pe de altă parte. Această conștiință păzită cu sfințenia răspunderii noastre, a tuturor slujitorilor, va zidi aceeași sfântă unitate între noi și binecredincioșii creștini, fără de care nu vom putea birui valurile amenințătoare ale curențelor potrivnice unității de credință. Promovarea și apărarea unității noastre duhovnicești, pe care o recomandă cu lacrimi Sfântul Apostol Pavel, trebuie să fie datoria și hrana sufletului nostru. Trebuie să împlinim în fapt cuvintele Mântuitorului: 'Nu caut voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis' (Ioan 5, 30), rostite către ucenici deseori, în diferite formule, arătând ce însemnătate are în Biserica păstrarea unității, care vine de sus, de la Părintele luminilor, și cât de importantă este păzirea darurilor de conducere, de slujire și de propovăduire neclintită a adevărului (II Tim. 2, 15). Acest cuvânt al adevărului, al rodinii lui, credincioșii și preoții l-au respectat de-a lungul existenței Bisericii în lume, prin misiune și faptă, prin mărturisirea lui Hristos cu prețul vieții, construind astfel bisericile din sufletele credincioșilor, iar pildele lor le-au urmat și mulți dintre părinții și frații noștri.

Iubiți părinți, frați și surori în Domnul,

Din iubire reciprocă ne-am adunat, la sărbătoarea aceasta atât de frumoasă, la 1 ianuarie, când Pruncul Sfânt a primit numele Iisus, 'după cum fusese numit de înger mai înainte de a Se fi zămislit 'El în pânțele' (Luca 2, 21). Acest nume de Hristos îl purtăm fiecare dintre noi, iubiți frați! Cu numele de creștini au fost pentru prima oară numiți ucenicii din Antiohia Siriei (Fapte 11, 26), iar apoi s-a răspândit și a fost dat tuturor celor botezați în numele Prea Sfintei Treimi. Toți trebuie să fim teofori, purtători de Dumnezeu, având ca exemplu pe Sfântul Părinte al Antiohiei Ignatie Teoforul (+107). Dumnezeu este cu noi și cu Biserica Sa pe care nici 'porțile iadului nu o vor birui' (Matei 16, 18).

În această credință, în această mărturisire și în această nădejde de mai multă unitate sufletească, de prisositoare deschidere a inimii între noi și față de credincioși, vă mulțumesc tuturor pentru prezență și pentru urările adresate în aceste clipe sfinte, dorindu-vă, la rândul meu, un an nou fericit, încredințat că aceste gânduri împărtășite cu dragoste și prețuire le veți așeza la inima cea bună și curată, spre a le avea în călătoria pe care o începem în anul în care am pășit.

Rugând pe Bunul Dumnezeu să binecuvinteze cununa anului 2004, vă împărtășesc tuturor binecuvântări, urări de sănătate și tradiționalul 'La mulți ani!'

† TEOCTIST

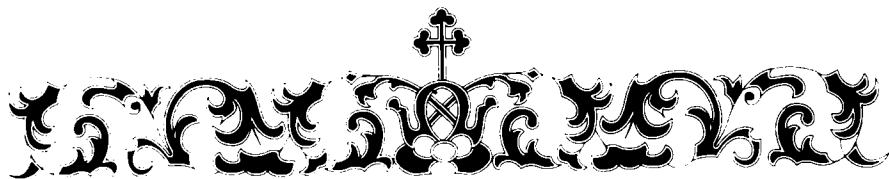
ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR

MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI

ȘI

PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://bibsinosd.ro>



II. DE SUFLET...

"SCRISOAREA NOASTRĂ SUNTEȚI VOI"* (II Cor. 3, 2)

*"Așa să ne socotească pe noi fiecare om:
ca slujitori ai lui Hristos și iconomi ai tainelor
lui Dumnezeu" (I Cor. 4, 1).*

*Prea Cucernice Părinte Decan,
Prea Cucernici Părinți și domnilor profesori,
Dragi studenți și studente,
Domnule profesor, vicepreședinte al Academiei Române,
Onorată asistentă,*

Una din cele mai prețioase moșteniri pe care Biserica le-a păstrat, le promovează și le îmbogățește, sunt și aceste momente de hram, fie al bisericilor și al mănăstirilor, fie al școlilor noastre de învățământ teologic. Precum vedem, această moștenire ne este, an de an, tot mai prețioasă, și constituie o dimensiune a continuității și, în același timp, o adevărată păstrare a rădăcinilor noastre, despre care vorbea aici domnul profesor Gheorghe Vlăduțescu, vicepreședinte al Academiei Române. Vă felicit, domnule profesor, pentru expunerea pe care ați prezentat-o în fața selectei asistențe din Aula aceasta, și mai ales a tinerilor studenți teologi, talmăcindule atât de frumos, din punct de vedere filosofic, valoarea cărții "*Cunoașterea prin tăcere*" a părintelui profesor Gh. Remete, și căreia ei, acești tineri, iată, iau dat actualizare prin receptarea mesajului artistic muzical al cântărilor bisericesti prezentate astăzi de corul mixt al Facultății de Teologie "*Patriarhul Justinian*". Suntem, așa-dar, moștenitorii unor foarte frumoase tradiții care merg până la rădăcinile

* Cuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rostită cu prilejul cinstirii Sfinților Trei Ierarhi, ocrotitorii Facultății de Teologie din București, 31 ianuarie 2004.

creinței noastre, ale istoriei noastre și ale culturii noastre, a întregii agonișeli culturale a poporului român.

Ziua aceasta a Sfinților Trei Ierarhi, ocrotitorii Teologiei noastre românești, iată, ne aduce în fiecare an actualizări, ca această frumoasă prelegere a părintelui profesor Ionuț Moldoveanu despre cei trei mari dascăli și luminători ai lumii, și ca această carte a părintelui profesor Gh. Remete, prezentată aici, cum spuneam, de domnul profesor Gh. Vlăduțescu, care vin să împlinească conținutul atât de bogat al vieții noastre bisericești și al Teologiei noastre, al Bisericii noastre ortodoxe, care a păstrat în decursul existenței sale nu numai rădăcinile ei proprii, tulpinile ei atât de prețioase, dar și pe cele ale fiilor ei duhovnicești, ale poporului român. Iar aceste piese muzicale pe care le aud încă de la seminar, îmi apar după decenii mai frumoase, mai actuale. Cuvintele Sfinților Părinți, de asemenea, ne apar cu trecerea timpului mai actuale și mai folositoare nouă și Bisericii noastre. Ei au știut, așa cum cunoaștem și descoperim de fiecare dată, când ne aplecăm privirile pe paginile scrierilor lor, să formuleze adevărul dumnezeiesc și să-l așeze în sufletul ascultătorilor, precum bobul de grâu în terenul fertil, ca să se înmulțească și să aducă roade însutit și înmiit. Pentru noi, românii, acești trei mari ierarhi ai Bisericii universale au avut și au nu numai rolul de dascăli și luminători, ca în întreaga ortodoxie, ci ei ne-au hrănit copilăria noastră, creștinătatea noastră, cu scrierile lor îndreptate către strămoșii noștri din secolul al IV-lea, despre care vorbea aici părintele profesor Ionuț Moldoveanu. Ei ne-au încălzit inimile cu iubirea lor, cu dragostea lor, prin sfântul har al preoției și diaconiei cu care Sfântul Ioan Gură de Aur l-a sfințit pe unul din teologii noștri, pe Sfântul Ioan Casian, un mare și cunoscut părinte patristic daco-roman. Sfântul Vasile cel Mare ne-a lăsat Sfânta Liturghie, atât de frumoasă, și aceste rânduieli și datini ale noastre, împodobite chiar de el, cum cântă și troparul său.

Sărbătoarea Sfinților Trei Ierarhi, iubiți studenți și studente, este pentru noi o lecție nouă de fiecare dată când o prăznuim, este o nouă pagină de iubire, de slujire, de devotament pentru Biserica ai cărei fii suntem. Acești mari dascăli ai teologiei au cuvinte atât de frumoase despre viața creștină pentru că au trăit-o ei mai întâi. Fiecare dintre ei a fost la vremea sa student, ca și voi, cum am fost și noi toți ceilalți, și căutători de cele sfinte, căutători ai adevărului dumnezeiesc, încât prin progresul lor în științele vremii, i-au impresionat pe profesorii lor, care nu erau creștini, și când ei au îmbrățișat calea creinței, acești mari învățați ai lumii i-au regretat mult. Accastă chemare tainică a inimilor, de a se apropia de Hristos și de frumusețea vieții creștine și mai cu seamă a slujirii preoțești, această chemare ar trebui să o

auzim cu toții: studenții, profesorii, și noi, preoții și ierarhii. De aceea Biserica i-a rânduit cu cinste împreună, spre a ne învăța neîncetat că sunt învățătorii noștri, ai tuturor, și ne cheamă continuu la promovarea valorilor noastre de credință, ne cheamă la strădanie permanentă ca să nu ne pierdem rădăcinile pe care le avem, ci să le cultivăm, ca să aducă roade. Însă roadele acestea depind de osteneala și lucrarea noastră, de felul cum vom reuși să răspundem la provocările vremii, așa cum foarte bine și-a încheiat conferința părintele profesor. Pentru acest răspuns trebuie să dispunem de cunoștințe multe și felurite, dobândite atât de la profesori, cât mai ales printr-o muncă asiduă de bibliotecă. Acest fond prețios odată adunat, spre a fi însă convingător, va trebui să fie însoțit la fiecare pas de exemplul vieții noastre. Depinde astăzi de faptele noastre, ca ele să adeverească învățătura aceasta atât de sublimă și atât de frumoasă.

Dar dacă rămânem numai la bucuria de a savura frumusețea științei teologice și cea a ceremonialului liturgic, de a ne desfăta doar auzul cu melodiile îngerești fără asemănare sau chiar numai cu profunzimea oratorică a studiilor sfinților și nu depunem eforturi să le aplicăm în viața noastră și cea a familiei preotului, spre a da pildă credincioșilor, atunci rămânem, iubiți frați, *"aramă sunătoare și chimval răsunător"* (I Corinteni 13, 1). Sunteți foarte tineri, avem și studenți de asemenea tineri în facultatea noastră de teologie, ceea ce nu era în trecut. Aceasta ca semn al creșterii noastre în Hristos și în Biserica Sa. Puneți deci la inimă cuvintele de chemare, ca și odinioară pe malul Mării Galileii, când și unde Iisus îi chema pe apostoli zicând: *"Veniți după mine și vă voi face pescari de oameni"* (Matei 4, 19). Acest glas l-au auzit tainic în special mamele voastre, care s-au rugat lui Dumnezeu și astfel vă aflați pe acest drum de pregătire a slujirii lui Hristos. Sfinții noștri ocrotitori, cei trei ierarhi vă iau de mână spre a vă duce în sălile de cursuri, la biserica facultății, la bibliotecă sau la vizitarea bolnavilor, orfanilor, întemnițaților. Și în aceste așezăminte vă așteaptă Hristos, în chipurile deznădăjduite ale celor ce au ajuns acolo. O zi ce cea de astăzi să nu o uitați, ci să rămână adânc întipărită în sufletele voastre, ca să prindă viață învățăturile ei oriunde veți merge. Lumea de astăzi este necruțătoare, provocările și capcanele ei periculoase pentru tineret, mai cu seamă. În vremea noastră, cum vedeți, adevărul lui Hristos își găsește greu loc în sufletele oamenilor. Ca și în timpul lui Irod, când Hristos a trebuit să fugă în Egipt cu mama Sa și cu dreptul Iosif, să se ferească de planul unuia dintre cei mai cruzi împărați, tot astfel și acum El și învățătura Sa sunt prigoniți cu răutate. Dacă nu veți avea în inima voastră, în sufletul vostru, această comoară de învățătură a Mântuitorului Hristos și nu veți izbuti să investiți harul preoției după pilda de viață

a Sfinților Părinți și chiar a părinților voștri, nu veți putea să răzbiți în lume spre a înfrunta și birui răutățile ei. Ați luat cunoștință de puterea harică a Bisericii și a slujitorilor ei din trecutul nostru, când credința a odrăslit eroi, martiri, sfinți, cuvioși, mărturisitori, așa cum îi pomenim la Sfânta Liturghie, invocându-le numele ca să ne ajute și să ne împărtășim cu vrednicie. Cea mai mare grijă să aveți, așadar, de păstrarea purității sufletești, această comoară dinlăuntru vostru, de această comoară care la tinerețe mai ales trebuie să fie curățită de păcat prin taina spovedaniei, prin legătura cu părintele duhovnicesc. Așa inima poate rămâne o "cămară împodobită", locaș al Duhului Sfânt. Voi sunteți stăpânii acestei cămări împodobite.

Fiecare avem comoara aceasta în sufletul nostru și se cuvine să o împodobim cu viața și faptele noastre. Dacă noi înșine nu o păzim de gândurile ispititoare spre cele rele, nimeni din afară nu poate să o întrețină curată. Deprindeți-vă a folosi virtuțile tinereții: optimismul, avântul, voința, memoria, talentul, ca să vă consolidați ființa cea dinlăuntru, de unde răsar și rodesc faptele cele bune, dar și gândurile cele rele. Dacă această cămară va fi plină de virtuți, de credință, de vocație preotească, de dăruire până la jertfă pentru Mântuitorul Hristos, veți reuși să faceți față cerințelor neprevăzute ale lucrării în Biserică, oriunde veți merge. Dar dacă această cămară rămâne pustie de rugăciune, rămâne goală de bunătate, dacă ea va adăposti minciună în loc de adevăr, întuneric în loc de lumină, ură în loc de iubire, nu mai puteți face nimic, pentru că Sfântul Grigorie de Nazianz spune: "nu veți avea de unde să dați altora ceea ce nu aveți". Noi, slujitorii altarelor, suntem chemați să dăruim mereu. Cum începem slujba, credincioșii așteaptă de la noi cuvânt de învățătură și de mângâiere, așteaptă să le dăruim pace în suflet, așteaptă ca dumnezeiescul dar al preoției să rodească, după cuvântul Mântuitorului: *"În dar ați luat. în dar să dați"* (Matei 10, 8). Când ne întâlnim cu semenii noștri, cunoscuți și mai ales necunoscuți, însăși privirea noastră, cuvântul nostru și mai cu seamă ținuta și haina noastră preotească precede rolul slujbei și vorbește mult de Biserică și valorile ei. Dar din ce să oferim credincioșilor, dacă noi nu avem? Sfântul Apostol Petru spunea unui olog care-i cerea milostenie: *"Argint și aur nu am; dar ce am, aceea îți dau. În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, scoală-te și umblă! Și apucându-l de mâna dreaptă, l-a ridicat și îndată gleznele și tălpile picioarelor lui s-au întărit. Și sărind, a stat în picioare și umbla, și a intrat cu ei în templu, umblând și sărind și laudând pe Dumnezeu"* (Faptele Apostolilor 3, 6-8). Acest ajutor ni-l cer credincioșii, semenii noștri, intelectuali, filozofi. Tuturor să le înmulțim credința, nădejdea, dragostea față de Biserică, de preoție și de învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Dumneavoastră aveți bucuria pe care n-am

avut-o noi în școală, ca un profesor de filozofie de talia domnului profesor Gheorghe Vlăduțescu, vicepreședintele Academiei Române, să ia cuvântul aici și să arate importanța adevăratei filosofii, care este Teologia. În fața credincioșilor atât de buni, atât de ospitalieri, atât de îngăduitori cu noi, cu ierarhii, cu preoții, cu profesorii, cu slujitorii Bisericii, cum noi nu suntem întotdeauna cu ei sau cu semenii noștri, se cuvine să arătăm și noi că suntem stăpâniți de această virtute, ca rod al comorii de bunătate a sufletului nostru. Un frumos cuvânt al părintelui Nicolae de la Rohia era: "Dăruind, vei dobândi". Nu uitați cuvântul Sfântului Grigorie de Nazianz, care ne atrage luarea aminte că dacă n-ai iubire în sufletul tău, de unde să dăruiești iubire semenului? Îi găsești acestuia tot pricină de vrajbă și de ură. Dacă nu ai bunăvoință, cum să-i pretinzi acestuia bunăvoință? Dacă nu ai, de asemenea, milă, și noi Îl proslăvim pe Dumnezeu ca milostiv, când ne rugăm: "*Milostiv fii mie, păcătosul, Dumnezeuule*", cum poți să te arăți milostiv față de cei din jur? Îmboğățiți-vă sufletește, de aici, din facultate, dragi studenți și studente, și treceți cu vederea chiar lipsurile noastre, urmând pilda Mântuitorului Iisus Hristos, a Maicii Domnului și a Sfinților Români. În fiecare din ei veți afla un model, întrucât viața cere modele de viețuire în Biserică și în societate.

Știți că suntem astăzi o Biserică cunoscută în lume. Am auzit deseori în aula aceasta sau la facultate glasurile Întâistătătorilor de Biserică, ale Părinților Ortodoxiei, ale unor personalități ale culturii noastre românești, aprecieri prețioase și de mare valoare la adresa ierarhilor, profesorilor și monahilor noștri. Până și Papa Ioan Paul al II-lea a venit la București să adeverească vrednicia Ortodoxiei în general și vrednicia Bisericii Ortodoxe Române, a credinței noastre și a valorilor noastre spirituale, istorice și culturale. Puneți, dragii mei, la inima voastră aceste mărturii, spre a vă forma intelectual, dar și ca fii ai Bisericii noastre. Păstrați învățătura Bisericii, învățătura Sfinților Părinți, cu rădăcinile ei atât de viguroase, adâncite în ogorul sufletesc al înaintașilor noștri, încât, cu această coroană de ierarhi profesori, acum și minunați slujitori ai catedrelor universitare, să formeze viitorii preoți în duhul teologiei Sfinților Trei Ierarhi, prin care teologia s-a făcut atât de prielnică și clar înțeleasă în programul nostru, cum a arătat și serbarea de astăzi a hramului facultății. Să aduceți mărturia că suntem pe drumul cel bun al Mântuitorului Iisus Hristos, că suntem cu toții în slujirea Lui, în slujirea Prea Sfintei Treimi.

Depuneți, deci, stăruință la învățatură, la cercetarea bibliotecii. Nu vă înșelați că facultatea ar însemna frecvență facultativă. Teologia ca știință a științelor cere prezență la cursuri și la seminarii, la vastul program de studiu pentru a vă forma ca teologi ai Bisericii Ortodoxe Române. Această împle-

tire practică a ascultării cursurilor, a-l vedea și auzi pe profesor, cât de măiestrit, atrăgător și limpede prezintă sfințele și marile adevăruri ale teologiei și cum aceasta îmbrățișează numeroasele specialități istorice, filozofice, artistice, până la adâncimea gândirii Sfinților Părinți, această fericită colaborare între dascăl și discipol zidește un teolog în stare să învingă valorile de indiferentism și cele produse de secularizarea agresivă care ne înconjoară. Adăugând acestei consacrări a timpului atât de prețios pentru formarea dumneavoastră teologică și timp de rugăciune, de meditație, de familiarizare cu tot inventarul sufletesc și cu cel sacru, cu însăși atmosfera locașului de cult contopindu-ți ființa în rugăciune zilnică sub privirile vii și chemătoare ale Mântuitorului Iisus Hristos, a Sfintei Prea Curatei Născătoare de Dumnezeu, a tuturor sfinților, iată, iubiților, locul și timpul însușirii celei mai frumoase arte de pe pământ, slujirea preoțească. Să faceți iscusită zăbavă întru aceasta și să-l citiți pe Sfântul Ioan Gură de Aur.

Numai așa știința teologică vă va pătrunde ușor în suflete și o veți dărui ușor, cu har și bucurie, credincioșilor. Purtători de Duhul Sfânt, purtători de har dumnezeiesc, pentru care Mântuitorul Hristos v-a chemat la slujirea Sa, învrednicindu-vă și de harul învățaturii și de cel al preoției, fiți încredințați că veți bucura părinții voștri trupești, veți bucura profesorii voștri și ne veți bucura și pe noi, ierarhii Sfântului Sinod, și pe bunii credincioși. Să-L rugăm pe Bunul Dumnezeu să le împlinească toate spre slava lui Dumnezeu, a Bisericii noastre și spre fericirea voastră în viața care vă așteaptă. Binecuvântarea Domnului să fie cu voi toți!

† TEOCTIST

ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI
ȘI
PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE



**LA DUMINICA ORTODOXIEI - PASTORALA
SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII
ORTODOXE ROMÂNE, ANUL DOMNULUI 2004**

**SFÂNTUL SINOD
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

PREA IUBITULUI CLER, CINULUI MONAHAL
ȘI DREPTMĂRITORILOR CREȘTINI DIN CUPRINSUL
PATRIARHIEI ROMÂNE, HAR, MILĂ ȘI PACE DE LA DUMNEZEU
TATĂL, IAR DE LA NOI, ARHIEREȘTI BINECUVÂNTĂRI

Iubiți fii și fiice duhovnicești,

Duminica din prima săptămână a Postului Mare este închinată Ortodoxiei sau drepte credințe, ca zi de pomenire a biruinței ei asupra falselor învățături care tăgăduiau dreapta credință și luptau împotriva sfințelor icoane.

După decenii de persecuții împotriva sfințelor icoane, Sinodul din anul 843 de la Constantinopol a formulat învățătura ortodoxă privind cinstirea sfințelor icoane și a rostit anatema asupra tuturor celor care refuză cinstirea acestora.

Textul Sfintei Evanghelii rânduit a se citi în această zi la Sfânta Liturghie ne înfățișează momentul chemării primilor ucenici la slujirea și misiunea apostolică. Întâlnirea lor față către față cu Hristos Domnul a fost un moment hotărâtor al vieții lor. Dialogul dintre Iisus Mântuitorul și Natanael se încheie

cu promisiunea că ei, Apostolii, vor vedea *"cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și pogorându-se peste Fiul Omului"* (Ioan 1, 51).

Prezența Domnului în mijlocul ucenicilor timp de trei ani și jumătate și, în cele din urmă, bucuria reîntâlnirii lor cu Hristos Cel înviat din morți i-a convins pe deplin să mărturisească și să vestească lumii *"ceea ce era de la început, ceea ce noi am auzit, ceea ce cu ochii noștri am văzut, ceea ce am privit și ceea ce mâinile noastre au pipăit"* (1 Ioan 1,1), adică pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel veșnic, Care S-a făcut Om pentru mântuirea tuturor oamenilor.

Icoanele mărturisesc împreună cu Evanghelia taina Întrupării Cuvântului veșnic al lui Dumnezeu: *"Și Cuvântul trup S-a făcut și S-a sălășluit între noi; și noi văzutu-I-am slava ca pe slava Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr"* (Ioan 1,14).

Prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu, ni s-a descoperit adevărul că Hristos este *"chipul nevăzutului Dumnezeu"* (Coloseni 1, 15). De aceea este necesar să medităm asupra înțelesului și folosului cinstitii sfintelor icoane în viața Bisericii și în viața fiecărui creștin.

Dreptmăritori creștini,

Icoana este o mărturie a credinței Bisericii în Întruparea Fiului lui Dumnezeu; în această tainică și adâncă lumină a icoanei, descoperim sensul și frumusețea smereniei Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Icoana ortodoxă ne arată că, prin Întruparea lui Hristos, omul a devenit purtător de sfințenie spre viața veșnică; a primit frumusețea chipului cel din-tâi și plinătatea sfințeniei. Pe lângă icoanele Mântuitorului, Biserica cinstește icoanele Maicii Domnului și ale sfinților, pentru că icoana este o mărturisire a prezenței iubirii și lucrării lui Hristos, prin Duhul Sfânt, în Biserica Sa, mai ales în sfinții ei.

Ceea ce auzim cu urechile noastre când se citește din Sfânta Evanghelie, vedem tainic, prin credință, în icoana care ne înfățișează spre vedere duhovnicească, taina mântuirii noastre, ajutându-ne să simțim mai bine prezența lui Hristos în Biserică, până la sfârșitul veacurilor. *"Și, iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului"* (Matei 28, 20). Oricine intră într-o biserică ortodoxă este întâmpinat de iconostasul Sfântului Altar, care repre-

zintă imaginea Împărăției iubirii veșnice a lui Dumnezeu, chemând lumea la viață veșnică.

Sfintele icoane ne înfățișează atât smerenia, cât și slava Domnului nostru Iisus Hristos. De pildă, icoana nașterii Sale ni-L prezintă în smerenia Lui, ca Prunc născut în peșteră, iar icoana Învierii ni-L înfățișează ca biruitor asupra morții, plin de lumină și slavă veșnică. Sfintele icoane sunt o memorie vie a ceea ce a făcut Hristos pe pământ pentru mântuirea noastră, dar și o vedere profetică a venirii Sale viitoare pe norii cerului, când "*Îi vor vedea fața, și numele Lui va fi pe frunțile lor*" (Apocalipsa 22, 4).

În această prezență a Mântuitorului Hristos Cel răstignit, înviat și înălțat întru slavă, înconjurat de sfinții Săi, icoana ne pregătește pentru primirea Sfintei Euharistii. De aceea, înainte de a ne împărtăși, sărutăm sfintele icoane, pregustând întâlnirea cu Hristos, Care a zis: "*pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară*" (Ioan 6, 37).

Dreapta credință înseamnă comuniune cu Mântuitorul, iar sfintele icoane ne apropie de El, ne ajută să simțim prezența Lui și a sfinților Săi în viața Bisericii și în viața fiecărui creștin.

Orice familie creștină ortodoxă trebuie să aibă în casa sa cel puțin o icoană sfințită, ca semn al drepte credințe și al vieții de rugăciune, prin care cere binecuvântarea și ajutorul lui Dumnezeu și a sfinților Săi, în viața de toate zilele.

Dar sfintele icoane sunt prezente nu numai în biserici și în case, ci și în spitale, azile de bătrâni, în școli, în unități militare și în alte instituții, deoarece icoanele ne amintesc de iubirea lui Dumnezeu pentru oameni și aduc mângâiere celor aflați în suferință, precum și bucurie tuturor celor care trăiesc și lucrează în lumina binecuvântării lui Hristos.

Întrucât viața noastră este adesea ca o călătorie plină de încercări, care ne tulbură gândirea și o face să uite de Dumnezeu, la popasurile sau la răscrucea drumurilor, se înalță Sfinte Troițe împodobite cu icoane, pentru a ne reaminti iubirea lui Dumnezeu față de noi, încurajându-ne și încredințându-ne că nu suntem singuri, că El este mereu prezent alături de noi și ne ocrotește.

Într-o lume în care predomină imagini de tot felul, icoana este *imaginea sfântă* prin excelență, purtând cu ea mesajul mântuirii, al sfințeniei vieții și

al bucuriei. Datorită unei astfel de înțelegeri corecte a semnificației icoanei, întâlnim azi lucrări teologice despre icoane, scrise de creștini ortodocși, precum și de creștini aparținând altor Biserici care s-au învrednicit a descoperi și a mărturisi frumusețea veșnică a iubirii lui Dumnezeu, prezentă în sfintele icoane ale Ortodoxiei.

Sfintele icoane ne cheamă, în tăcere, să-L urmăm pe Hristos, să biruim ispitele și păcatele care ne depărtează de El și de oameni. Ele ne ajută în lupta noastră duhovnicească de fiecare zi, atunci când ne rugăm cu evlavie în fața sfinților reprezentați pe ele.

Icoana a fost numită fereastră spre veșnicie, în care ochiul cel curățit privește cu speranță la frumusețea vieții veșnice din ceruri: *"m-am uitat: și iată, o ușă era deschisă-n cer"* (Apocalipsa 4,1). Așadar, sfintele icoane ne călăuzesc spre lumina și bucuria Învierii. Iată de ce, în prima duminică a Postului Mare, numită *"Duminica Ortodoxiei"*, se prăznuiește biruința dreptei credințe, ca lumină sigură către Înviere și viața veșnică.

Iubiți fii duhovnicești,

Anul acesta, proclamat de Sfântul Sinod *"Anul omagial Ștefan cel Mare și Sfânt"*, la 2 iulie, se împlinesc 500 de ani de când Bincredinciosul voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, fiul lui Bogdan Voievod "s-a strămutat la lăcașurile veșnice", și 12 ani de când "atletul lui Hristos" a fost trecut de către Biserica Ortodoxă Română în rândul sfinților din calendar (1992).

Despre lumina lui Ștefan cel Mare și Sfânt, Nicolae Iorga spunea: *"într-însul găsise poporul românesc cea mai deplină și mai curată icoană a sufletului său"*.

Timp de 47 de ani (1457-1504), *"luându-și nădejdea în Dumnezeu cu sine"*, Bincredinciosul Domnitor a rectiorit și consolidat Moldova, a promovat cultura creștină și a ajutat Biserica pentru veacurile viitoare, înălțând numeroase lăcașuri sfinte pe care n-a vrut să le vadă pustiite și părăginite de păgâni. El însuși a spus despre Moldova sa, într-o scrisoare adresată mai multor principii creștini din Apus: *"dacă această poartă a creștinătății va fi pierdută, atunci toată creștinătatea va fi în mare primejdie"*. Și, într-adevăr, Moldova, dar și alte țări apusene, cu toate creațiile lor spirituale și materiale, ar fi fost pustiite, iar mănăstirile și bisericile ar fi fost lipsite de preoții,

călugării și credincioșii lor. De fapt, Ștefan cel Mare și Sfânt apăra aici și Apusul creștin. Astfel, întrucât acest zid al creștinătății, numit Moldova, a rezistat ocrotind și Europa Apuseană, suntem îndreptățiți să spunem, împreună cu cei care au remarcat acest lucru, că: "Europa este un dar al creștinismului".

Cele peste 40 de biserici și mănăstiri "întemeiate pe jertfa laudei, a rugăciunii, a Logosului întrupat în istorie", sunt mărturiile ale binecuvântatei sale domnii, care s-au întipărit pe pământul Moldovei "ca o pecete asupra unui hrisov"; unele împodobite cu neîntrecute fresce, altele cu odoare neprețuite dăruite de domnitorul însuși, cum ar fi: Evangheliare pe pergamament, cu miniaturi pe fond de aur și cu ferecături de argint aurit, argintării, sculpturi în lemn și în piatră, veșminte, țesături și brocarturi, icoane și steaguri, ce împodobesc locașurile sfinte sau muzeele din țară și străinătate.

Pentru cinstirea deosebită a Bincredinciosului Voievod, care a știut să se înveșnicească și să-și sfințească viața, prin credință dreaptă și dăruire jertfelnică, în zilele de 1 și 2 iulie ale acestui an se vor oficia slujbe religioase în toate bisericile și mănăstirile noastre din țară și din afara granițelor țării, și vor avea loc manifestări bisericești și culturale – precum odinioară la Serbările din 1871: simpozioane, sesiuni, colocvii și expoziții de artă bizantină, se vor publica monografiile, reviste, albume, de prezentare a vieții, operei și moștenirii lui Ștefan cel Mare și Sfânt, sărbătoriri încununare cu sfințirea picturii bisericii din Borzeștiul natal (1 iulie) și cu "marea serbare comemorativă de la Putna" – "Ierusalimul neamului românesc" (2 iulie).

Iubiți fii duhovnicești,

Mergând pe urmele "strămoșului – voievod bun, sfânt și cuminte" și ale altor voievozi ctitori de țară și ziditori de biserici și mănăstiri, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cheamă, în această Duminică a Ortodoxiei din "Anul omagial Ștefan cel Mare și Sfânt", pe toți slujitorii sfințelor altare, pe membrii consiliilor și ai comitetelor parohiale, pe epitropii și pe toți fiii Sfintei noastre Biserici, "*să nu caute doar pe ale sale*" (Filip. 2, 4), ci fiecare "*așa cum socotește el cu inima*" (II Cor. 9, 7), să contribuim la Fondul Central Misionar din care se întrețin și se restaurează aceste podoabe ale Bisericii și se construiesc altele noi. Este momentul în care fiecare creștin poate "*să facă*

binele, să se îmbogățească-n fapte bune; să fie darnic, cu inimă largă, agonisindu-și bună temelie-n veacul viitor, ca să dobândească viața-ntr'adevăr veșnică" (I Tim. 6, 18-19). Vă încredințăm că darul frațiilor voastre, al tuturor, a fost întotdeauna bine chivernisit, iar cei care s-au împărtășit din el "au mulțumit lui Dumnezeu și s-au rugat pentru voi". Dorim, totodată, să vă facem cunoscut cu mulțumire că, din sumele adunate la Fondul Central Misionar anul trecut, au fost ajutate parohiile mici și lipsite de mijloace materiale, s-au consolidat și restaurat unele monumente istorice bisericești și picturile acestora, s-au zidit noi biserici pictate și înzestrate cu mobilier, obiecte de cult, cărți de ritual, veșminte și icoane, s-au susținut activitățile pastorale, misionare, culturale și filantropice, s-a sprijinit lucrarea de asistență socială a bătrânilor, a copiilor abandonți, a tinerilor dezorientați, a bolnavilor aflați în spitale, a celor întemnițați și a altor categorii care au avut nevoie de ocrotire. Au fost, de asemenea, ajutate eparhiile și parohiile românești din străinătate. Prin aceste fapte de într-ajutorare, prin acest mod de a purta "sarcinile unii altora" (Gal. 6,2), fiecare lucrează la mântuirea sufletului său și își mărturisește credința vie și lucrătoare, așa cum însuși Ștefan cel Mare și Sfânt și-a dovedit-o prin faptă și în testamentul său: "Doamne, numai Tu singur știi ce a fost în inima mea. Nici eresurile cele înșelătoare, nici focul vârstei tinerești n-au putut-o sminti, ci am întărit-o pe piatra care este Însuși Hristos, pe a Căruia Cruce de-a pururi îmbrățișată la piept ținând, viața mea am închinat-o, având nădejde nesmintită printr-însa la Părintele veacurilor, prin care pe toți vrăjmașii am gonit și am înfrânt". Fie ca acest "Testament" să devină o călăuză luminoasă pentru fiecare dintre noi.

Încredințându-vă de recunoștința și de rugăciunile noastre pentru darul frațiilor voastre pe care îl faceți ori de câte ori sunteți chemați, rugăm pe Hristos Domnul să binecuvinteze și să reverse peste toți fiii și fiicele Sfintei noastre Biserici, "bucuriile cerești în locul celor pământești; cele veșnice în locul celor vremelnice; cele nesticăcioase în locul celor stricăcioase".

Fie ca postul Sfintelor Paști cu bogatele sale rugăciuni de pocăință și înnoire duhovnicească să vă fie urcuș duhovnicesc spre lumina și bucuria Învierii!

"Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți! Amin." (II Corinteni 13,13).

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† **TEOCTIST,**

Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

† **DANIEL**

Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolitul
Moldovei și Bucovinei

† **ANTONIE**

Arhiepiscop al Sibiului
și Mitropolitul Ardealului

† **TEOFAN**

Arhiepiscop al Craiovei
și Mitropolitul Olteniei

† **NICOLAE**

Arhiepiscop al Timișoarei
și Mitropolitul Banatului

† **PETRU**

Mitropolitul Basarabiei

† **SERAFIM**

Mitropolitul Mitropoliei Ortodoxe
Române a Germaniei, Europei Centrale și
de Nord

† **IOSIF**

Mitropolitul Mitropoliei Ortodoxe Române
a Europei Occidentale și Meridionale

† **TEODOSIE**

Arhiepiscopul Tomisului

† **NIFON**

Arhiepiscopul Târgoviștei

† **PIMEN**

Arhiepiscopul Sucevei
și Rădăuților

† **BARTOLOMEU**

Arhiepiscopul
Vadului, Feleacului și Clujului

† **ANDREI**

Arhiepiscopul Alba Iuliei

† **NICOLAE**

Arhiepiscopul Arhiepiscopiei Ortodoxe
Române în America
și Canada

† **GHERASIM**

Episcopul Râmnicului

† **EFTIMIE**

Episcopul Romanului

† **EPIFANIE**

Episcopul Buzăului și Vrancei

† **CALINIC**

Episcopul Argeșului și Muscelului

† **IOACHIM**

Episcopul Hușilor

† **CASIAN**

Episcopul Dunării de Jos

† **TIMOTEI**

Episcopul Aradului, Ienopolei
și Hălmeagului

† **IOAN**

Episcopul Episcopiei Ortodoxe Române
a Oradiei, Bihorului și Sălajului

† **DAMASCHIN**

Episcopul Sloboziei și Călărașilor

† **GALACTION**

Episcopul Alexandriei și Teleormanului

† **VINCENTIU PLOIEȘTEANUL**

Episcop-Vicar Patriarhal

† **CIPRIAN CÂMPINEANUL**

Episcop-Vicar Patriarhal

† **VARSANUFIE PRAHOVEANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei
Bucureștilor

† **VISARION RĂȘINĂREANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

† **NICODIM GORJANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei

† **DANIIL PARTOȘANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei

Timișoarei și Administrator al Episcopiei
Ortodoxe Române a Vârșeuului

† **VASILE SOMEȘANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Vadului,
Feleacului și Clujului

† **SOFIAN BRAȘOVEANUL**

Episcop-Vicar la Mitropolia Ortodoxă
Română a Germaniei, Europei Centrale și
de Nord

† **IRINEU SLĂTINEANUL**

Arhiereu-Vicar al Episcopiei Râmnicului

† **CORNELIU BĂRLĂDEANUL**

Arhiereu-Vicar al Episcopiei Hușilor

† **LAURENȚIU**

Episcopul Caransebeșului

† **JUSTINIAN**

Episcopul Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului

† **IOAN**

Episcopul Covasnei și Harghitei

† **SOFRONIE**

Episcopul Episcopiei Ortodoxe Române
din Ungaria

† **AMBROZIE SINAITUL**

Episcop-Vicar Patriarhal

† **SEBASTIAN ILFOVEANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei
Bucureștilor

† **CALINIC BOTOȘĂNEANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor

† **GURIE STREHĂIANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei

† **LUCIAN LUGOJANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei
Timișoarei

† **IRINEU BISTRIȚEANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Vadului,
Feleacului și Clujului

† **GHERASIM PUTNEANUL**

Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și
Rădăuților

† **SILUAN MARSILIANUL**

Episcop-Vicar la Mitropolia Ortodoxă
Română a Europei Occidentale și
Meridionale

† **IOACHIM BĂCĂUANUL**

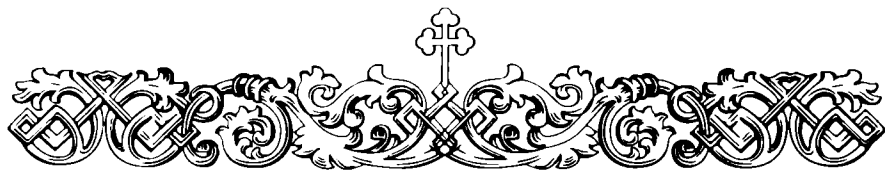
Arhiereu-Vicar al Episcopiei Romanului

† **PETRONIU SĂLĂJANUL**

Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe
Române a Oradiei, Bihorului și Sălajului

† **IUSTIN SIGHETEANUL**

Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului



III. PORTRET DE IERARH

LA SĂRBĂTORIREA ZILEI DE NAȘTERE A PREA FERICIRULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST

Potrivit unei frumoase tradiții, în ziua de 7 februarie, ierarhii, clerul și credincioșii ortodocși români s-au adunat în număr mare pe Dealul Patriarhiei pentru a sărbători după cuviință, cu dragoste și prețuire, pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care a împlinit 89 de ani, din care 54 de ani numai ca arhiereu al Veșnicului Dumnezeu, și a pășit în al 18-lea an de slujire ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. O viață, iată, aproape cât un veac, răstimp în care Prea Fericirea Sa, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a fost martorul multor evenimente ce au marcat profund România și lumea, în general, în ultimul secol al celui de-al doilea mileniu de viață creștină.

Anii au trecut, potrivit voinței dumnezeiești, în viața Prea Fericirii Sale, unul după altul, cu încărcătura lor de bucurie și de încercare, plămădindu-i personalitatea și afirmându-l plenar, atât în viața personală, cât și în cea obștească. Pentru cei ce-l cunosc în ambele ipostase, care, de fapt, se întrepătrund în mod firesc, viața Prea Fericirii Sale este o căutare continuă a înțelepciunii dumnezeiești și o trăire permanentă a credinței, a cumpătării și echilibrului, a discernământului și dreptei chibzuiei în toate, a comuniunii și unității.

Mlădiță a unei familii numeroase cu părinți sfinți din ținuturile botoșănene, încărcate de frumusețe și de istorie, trăitor al unei vieți monahale autentice și îndelungate, sub povătuirea unor duhovnici îmbunătățiți, ucenic mai mulți ani al patriarhului Justinian, episcop și mitropolit în mai multe eparhii ale țării, cărturar erudit și ctitor de viață bisericească pe toate tărâmurile: pastoral-misionar, social-caritativ și ecumenic-creștin, Prea Fericirea

Sa, vrednic urmaș al celor patru mari patriarhi în slăvitul jilț al Patriarhiei Române, aparține acum, prin chemare dumnezeiască, tuturor, îndreptând îndemn statornic și plin de dragoste părintească spre toți fiii duhovnicești ai Bisericii străbune din țară și de peste hotare, la păstrarea dreptei credințe, a omeniei, hărniciei, demnității și unității românești.

Alături de preoți și credincioși, de monahi și monahii, de profesori, studenți teologi și elevi seminaristi, veniți să-l felicite pe Prea Fericirea Sa la acest popas aniversar, s-a aflat și președintele României, Domnul Ion Iliescu, precum și senatori și deputați, miniștri, personalități ale vieții publice, academicieni, reprezentanți ai unor culte creștine și membri ai corpului diplomatic de la București.

Sărbătorirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la aniversarea zilei de naștere a început la orele 9,00, în Catedrala Patriarhală, devenită neîncăpătoare pentru numărul mare al celor prezenți, cu slujba Sfintei Liturghii săvârșită de Prea Fericirea Sa, înconjurat de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi. Dintre ierarhii Sfântului Sinod, au slujit în sobor: IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, IPS Mitropolit Teofan al Olteniei, IPS Arhiepiscop Teodosie al Tomisului, IPS Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, PS Episcop Calinic al Argeșului, PS Episcop Casian al Dunării de Jos, PS Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, PS Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului, precum și Prea Sfințiții Episcopi Vicari: Sebastian Ilfoveanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Irineu Slătineanul al Episcopiei Râmnicului, Ioachim Băcăoanul al Episcopiei Romanului și Corneliu Bârlădeanul al Episcopiei Hușilor. Din soborul slujitorilor a mai făcut parte și Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Ilarion de Durostorum, reprezentantul Sanctității Sale Patriarhului Maxim al Bulgariei la această sărbătoare, însoțit de PC Preot Dobre Ivanov. Au mai fost prezenți în catedrală: IPS Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, PS Episcop Epifanie al Buzăului și Vrancei și Prea Sfințiții Episcopi Vicari Patriarhali: Vincențiu Ploieșteanu, Ambrozie Sinaitul și Ciprian Câmpineanul.

După Sfânta Liturghie, ierarhii și preoții slujitori au mulțumit Bunului Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra Prea Fericirii Sale în cei 89 ani de viață, ca monah, preot și arhieru, și s-au rugat să-i dăruiască în continuare zile îndelungate, sănătate și spor cu roade bogate în greua slujire de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române. În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și soborul slujitorilor au săvârșit o slujbă de pomenire la mormântul celor trei patriarhi din catedrală: Miron, Nicodim și Iustin, după care s-au întors pe solee și au rostit rugăciuni de pomenire pentru odihna sufletelor părinților după trup și a părinților duhovnicești ai Prea Fericirii sale.

Indeplinindu-se aceste rânduieli, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în cuvinte de smerită recunoștință, a dat slavă Bunului Dumnezeu pentru milostivirea pe care El i-a arătat-o, ridicându-l pe culmea anilor vieții, și a mulțumit ierarhilor Sfântului Sinod și tuturor celor care au dorit să-i fie alături la acest ceas aniversar din viața Prea Fericii Sale și a Bisericii noastre spunând următoarele:

***Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți consilieri și protopopi,
Prea Cucernice Părinte decan al Facultății de Teologie,
Prea Cuvioși Părinți,
Onorați și distinși oaspeți,
Frați și surori în Domnul,***

"Ziua nașterii este o zi deosebit de însemnată pentru fiecare din noi, fiindcă este ziua în care am fost aduși la viață cu puterea harului Duhului Sfânt. Fiecare ființă omenească vine la viață cu acest dar dumnezeiesc și aduce cu sine o bogăție de valori. Depinde însă de felul cum noi folosim darul vieții pe care l-am primit de la Dumnezeu ca să nu irosim aceste valori, ci să le facem să rodească numai fapte bune, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, care spune: *"Câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt de iubit, câte sunt cu nume bun, orice virtute și orice laudă în Domnul, la acestea să vă fie gândul"* (Filip, 4, 8). În realitate, cum cunoaștem cu toții, omul este supus încercărilor, suferințelor, întristării, care, uneori, îl copleșesc. Avem, însă, pilda suferințelor Mântuitorului Iisus Hristos ca om, culminând cu exclamarea Sa din grădina Ghetsimani: *"Întristat este sufletul Meu până la moarte"*, și rugându-Se, căzând cu fața la pământ, a zis: *"Părintele Meu, de este cu putință, trecă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești"* (Matei 26, 38-39). Dar suferințele lui Hristos sunt și ale creștinilor, măcar însușite moral, dacă nu și trăite, încât, ca om, Domnul Hristos ne-a arătat că atunci când suntem într-o situație grea, provocată de înclinarea noastră spre păcat, trebuie să luăm aminte la suferințele Lui, cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel, *"Care ne dă putere să îndurăm cu răbdare aceleași suferințe pe care Le-a îndurat și El"* (II Cor. 1, 6). Să fim călăuziți, adică, de puternică simțire și trăire a credinței, a virtuții, a valorilor nemuritoare cu care venim pe lume, pentru că omul este creația lui Dumnezeu.

Așadar, iubiți părinți și frați în Domnul, consider că mă aflu acum înaintea unei judecăți, nu numai în fața lui Dumnezeu și a semenilor mei, mai ales a fraților mei de altar, de credință, dar în fața conștiinței mele, în primul rând.

Conștiința noastră este supremul judecător al nostru. Dar ea este supremul judecător al nostru când este pătrunsă de lumina Duhului Sfânt, de lumina credinței. Altfel, omul poate să fie tâlhar. Chiar tâlharii s-au deosebit pe Cruce în fața Mântuitorul Hristos. Unul, crezând și rugându-se: "*Pomenește-mă, Doamne, întru împărăția Ta*" (Luca 23,42), celălalt, hulind pe Domnul Iisus Hristos. Așa încât, viața noastră este complexă și contradictorie, frații mei, și Dumnezeu ne-a dăruit-o ca pe o taină.

Pentru mine personal, prezența Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților mitropoliți și episcopi la această culme de astăzi a vieții, este o mare bucurie, căci viața noastră este în mâna lui Dumnezeu, și Dumnezeu ne-o dăruiește, în înțelepciunea Sa cea nepătrunsă de mintea noastră, ca să fim folositori credinței, Bisericii, semenilor noștri. Fiecare an al vieții noastre reprezintă o nouă treaptă de responsabilitate, cu multe necunoscute. Și în toate deceniile vieții mele cu această stare am întâmpinat ziua de naștere. Iar pentru a evita speculațiile care suntem tentați să le facem în legătură cu taina vieții, am urmat întotdeauna învățătura Sfinților Părinți, mulțumindu-i lui Dumnezeu pentru darul vieții, ca și astăzi, când mi s-a alăturat coroana de ierarhi ai Bisericii noastre, întregită și de prezența Înalt Prea Sfințitului Ilarion, Mitropolit de Durostom - Bulgaria, locul de martiraj al Sfântului Emilian, unul din primii martiri creștini de pe malurile Dunării, care ne-a înfrățit și, iată, ne înfrățește și acum. Înalt Prea Sfințitul Părinte Mitropolit Ilarion împlinește bucuria noastră de astăzi, pentru că bucuria întâlnirii în Hristos este suprema noastră bucurie în viață și sensul însuși al vieții noastre. Singularitatea și izolarea mai ales de Biserică și de rânduielile ei ne omoară sufletește, chiar dacă trupește ar fi viața prosperă. Dar bucuria cea mare a noastră este comuniunea, cum a spus Mântuitorul Hristos sfinților Săi apostoli și ucenici: "*Cu dor am dorit să mănânc Paștele acesta cu voi*" (Luca 22, 15). Paștele de astăzi. iată. prin rânduială dumnezeiască și prin bunătatea Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Părinți, s-a transformat într-un moment de nespusă bucurie pentru noi toți. Bucuria, cum știm, aparține Mântuitorul Hristos, Care o împărtășește ucenicilor și tuturor celor ce cred în El, cum Însuși spune: "*Ca bucuria Mea să fie în voi și ca bucuria voastră să fie deplină*" (Ioan 15, 11). Atunci este deplină bucuria noastră, când Domnul Hristos este în mijlocul nostru și noi toți Îl simțim și trăim cu El, mai ales în Sfânta Liturghie.

De aceea, această zi sfântă și mare pentru mine am petrecut-o întotdeauna cu frații mei, fie din mănăstire, fie de slujire, iar acum, iată, cu frații mei din Sfântul Sinod, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teofan al Olteniei, ceilalți Prea Sfințiți Părinți, cărora le mulțumesc pentru prezența de astăzi, care însemnează un efort, însemnează o rupere de alte multe și importante misiuni pas-

torale din eparhiile Înalt Prea Sfinților și Prea Sfinților lor, și au venit aici ca să fim împreună, și le sunt nespuse de recunoscător. Dâșilor li s-a adăugat. cum spuneam, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Ilarion de Durostorum, din partea Sanctității Sale Patriarhului Maxim al Bulgariei, și cu care suntem prieteni de decenii, din tinerețile noastre, am putea spune. Înalt Prea Sfințitul Ilarion a fost student aici, la noi, pe când eram rector la Institutul Teologic din București, și este o mărturie pentru mine, și să nu vă minunați, că eu am pășit astăzi spre 90 de ani, iar dânsul merge pe 93 de ani. Mi-a fost student cu atâtea decenii în urmă, un student conștiincios, și vorbea perfect românește atunci Înalt Prea Sfințitul Ilarion. Iată încă un inel de legătură între noi, Biserica ortodoxă de la nord de Dunăre și Biserica ortodoxă din sud de Dunăre, între atâtea punți care ne unesc, multe și frumoase, în istoria noastră. Ne unesc martirii, ne unesc Sinoadele ecumenice și locale, ne unesc legăturile noastre tradiționale. Și de aceea, avem o bucurie mare că Înalt Prea Sfințitul Ilarion și o delegație de ierarhi și de preoți protopopi din Bulgaria au venit la noi ca să adauge la frumusețea zilei de astăzi, căci *"stea de stea se deosebește în strălucire"* (I Cor. 15, 41).

Așa trăim noi sărbătorile în Biserică, frații mei, le trăim duhovnicește cu adevărat. Sărbătorile pentru noi sunt prezența Mântuitorului Hristos, prezența sfinților împreună cu noi. În mod real, noi am trăit astăzi Sfânta Liturghie cu Mântuitorul Iisus Hristos. El a celebrat și astăzi Liturghia cerească, Liturghia cosmică. Noi suntem ajutători și săvârșitori bineveniți, cu darul Duhului Sfânt. Vă mulțumesc tuturor, și dumneavoastră, credincioșilor care sunteți aici, și celor care ascultă cuvintele acestea transmise la radio, că s-au gândit la această zi. Nu sunt vrednic de această cinstire. Sunt slujitorul Mântuitorului Iisus Hristos și, cum rostim noi la Sfânta Împărtășanie, încă departe de a fi la înălțimea misiunii noastre. Dar dumneavoastră, preoții și credincioșii, membrii Bisericii noastre, sunteți nespuse de buni și ne încurajați, împreună cu monahii de la celebrele mănăstiri voievodale pe unde Dumnezeu și sfinții Lui mi-au purtat pașii în tinerețea mea, unii fiind prezenți astăzi aici, și unde am ostenit cu alți părinți care nu mai sunt și pe care-i pomenim mereu.

Rog pe Bunul Dumnezeu să binecuvinteze cu sănătate și pace Biserica Ortodoxă Română, Biserica noastră strămoșească, pârghia cea puternică a neamului nostru românesc din deceniile și secolele trecute, care a făcut să ne prezentăm astăzi cu aceste valori, cu această ceată de sfinți și de martiri în calendarele noastre ortodoxe, și să avem legături cu toate Bisericile. De aceea, închei cuvântul meu cu această rugăciune către Bunul Dumnezeu, ca să dăruiască Bisericii noastre, Țării și poporului nostru românesc, tot ceea ce noi dorim cu toții, numai fericire, sănătate și pace.

Și pentru că avem un oaspete, în amintirea acestei zile îi ofer Înalt Prea Sfințitului Ilarion, din partea noastră și a dumneavoastră, a credincioșilor, un epitrahil, un omofor și o cruce de binecuvântare, ca amintire, ca să nu uite că a slujit astăzi aici și ne-a adus și cuvântul de frățească dragoste din partea Sanctității Sale Patriarhului Maxim al Bulgariei. Sfânta Cruce, care ne este comună și armă împotriva diavolului, este semnul biruinței noastre. Și în suferință și în necaz, tot biruitori ieșim cu Sfânta Cruce. Înalt Prea Sfințitul Ilarion a venit însoțit de părintele Dobre Ivanov, un prieten al mănăstirilor noastre, al mănăstirii Suzana, îndeosebi, de pe Valea Teleajenului, alături de care îl vedeți pe părintele Petru Totev, reprezentantul Bisericii Ortodoxe Bulgare la București, care slujește la biserica Sf. Ilie-Hanul Colții, încredințată spre folosire comunității ortodoxe bulgare din Capitală, și le oferim la amândoi câte un epitrahil, pe care să-l poarte cu sănătate și cu voie bună. Vă îmbrățișăm cu toată dragostea, Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Ilarion, și vă rugăm să transmiteți Sanctității Sale Patriarhului Maxim puritatea acestei zile, aureolată de lumina lui Hristos, de lumina credinței Duhului Sfânt, și de căldura inimilor acestor preoți și acestor credincioși care au asistat astăzi la Sfânta noastră Liturghie, împreună cu urări de tot binele pentru Sfânta Biserică Ortodoxă Bulgară.

Vă mulțumesc tuturor și La mulți ani!"

În cuvântul de răspuns, IPS Mitropolit Ilarion de Durostorum a transmis, mai întâi, mesajul de felicitare adresat Prea Fericitului Patriarh Teoctist, la aniversarea zilei de naștere, de Sanctitatea Sa Patriarhul Maxim al Bulgariei, apoi, și-a arătat bucuria de a fi putut să participe personal la sărbătorirea Prea Fericirii Sale cu prilejul împlinirii celor 89 ani de viață, a exprimat urări de sănătate și zile îndelungate și a mulțumit pentru darurile primite.

Ceremonia din catedrală s-a încheiat cu Imnul Patriarhal, interpretat de Corala "Nicolae Lungu", dirijată de Pr. prof. Constantin Drăgușin, care a dat și răspunsurile la Sfânta Liturghie. După un scurt interviu acordat presei, radioului și televiziunii, Prea Fericitul Părinte Patriarh, însoțit de ierarhii Sfântului Sinod, s-a îndreptat spre holul cel mare al Palatului Patriarhiei, unde s-a desfășurat o adunare festivă în cinstea acestei sărbători, străbătând printr-un culoar viu mulțimea celor care doreau să-i strângă mâna în semn de dragoste și prețuire și să primească binecuvântare de la Prea Fericirea Sa.

La festivitate au participat membri ai Sfântului Sinod, personalități ale vieții politice și culturale, reprezentanți ai altor culte, membri ai Corpului diplomatic, profesori, ziariști, preoți și credincioși. Cuvântul de deschidere a fost rostit de Prea Sfințitul Vincențiu Ploieșteanu, Episcop Vicar Patriarhal și

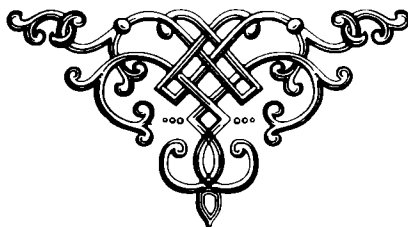
Secretar al Sfântului Sinod, care a evocat pe scurt însușirile personalității Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, ce exprimă acum, la apogeul experienței și vârstei mature, virtuțile caracteristice Ortodoxiei românești. Un călduros cuvânt de dragoste și deosebită prețuire a rostit, în numele membrilor Sfântului Sinod, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, care a spus că Prea Fericirea Sa *este un dar al lui Dumnezeu pentru Biserica și poporul nostru, având darul de a fi pus în armonie, într-un buchet de daruri, darurile multe pe care Dumnezeu le-a dat poporului român*. Felicitându-l pe Prea Fericirea Sa și dorindu-i ani mulți și binecuvântați, *ca să ne păstoriți în continuare întru bucuria darurilor*, IPS Mitropolit Daniel a oferit Prea Fericirii Sale, în amintirea acestei zile, din partea Sfântului Sinod, o frumoasă icoană a Mântuitorului Hristos, pictată pe lemn. Urări de sănătate și zile îndelungate a adresat, în continuare, Domnul Ion Iliescu, președintele României, care l-a felicitat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist pentru modul demn și tăria de caracter arătate în primii ani de după 1989, când Biserica Ortodoxă Română și Prea Fericirea Sa personal au avut de înfruntat *momente delicate* în fața diferitelor acuze răuvoitoare. Evocând contribuția deosebită a Prea Fericirii Sale la *întreținerea și dezvoltarea dialogului cu Vaticanul, la apropierea între cele două Biserici, Ortodoxă și Romano-Catolică*, șeful statului a subliniat importanța întâlnirilor dintre Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Papa Ioan Paul al II-lea. În mesajul de felicitare al Domnului Adrian Năstase, prim-ministru al guvernului, citit de Domnul ministru Marian Sârbu, premierul neputând fi prezent la aniversare, aflându-se peste hotare, între altele, s-a apreciat în mod deosebit tenacitatea cu care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a purtat demersurile pentru ridicarea Catedralei Mântuirii Neamului și s-au dat asigurări că *Guvernul României va acorda și în continuare sprijinul său acestui proiect*. Un moment emoționant în desfășurarea festivității l-a oferit tânăra Olivia Smădău, din orașul Victoria, județul Brașov, care a dăruit Prea Fericirii Sale icoana cu *Intrarea Domnului în Ierusalim*, pictată de ea și distinsă cu marele premiu la concursul *Icoana din sufletul copilului*, ediția 2002, icoană prezentată și în expoziția de la Czestochowa - Polonia, în 2003. În încheiere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a mărturisit că este vădit emoționat și plăcut impresionat, în același timp, de prezența numeroasă a ierarhilor Sfântului Sinod și a atâtor personalități la aniversarea de anul acesta a zilei sale de naștere. După ce a mulțumit pentru felicitările și urările care i-au fost adresate, Prea Fericirea Sa i-a chemat pe toți la păstrarea valorilor credinței ortodoxe, a unității Bisericii străbune și a tradițiilor noastre românești, neuitând să amintească, în final, că va continua să lucreze din răspuțeri pentru Catedrala Mântuirii Neamului, exprimându-și, totodată, recunoștința față de autoritățile statului pentru sprijinul ce-l acordă acestui proiect.

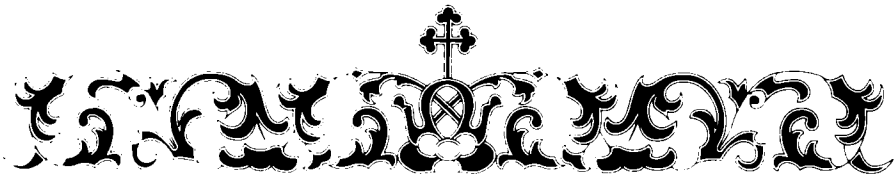
Seara, la orele 18,00, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos și de Prea Sfințitul Ciprian Câmpineanul, Episcop Vicar Patriarhal, i-a vizitat pe cei 160 de bătrâni de la Centrul de îngrijire și asistență din strada Radu Vodă, cărora le-a oferit daruri și a luat împreună cu ei cina tradițională de 7 februarie, căminul acesta aflându-se în grija personală a Prea Fericirii Sale.

Și anul acesta, cu prilejul aniversării zilei de naștere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit pe lângă daruri, coșuri și buchete de flori, și numeroase telegrame, mesaje și scrisori de felicitare din partea Întâistătorilor de Biserici ortodoxe surori, a conducătorilor unor culte creștine, comunităților ortodoxe române de peste hotasre, a unor personalități ale vieții publice din țară și străinătate, precum și de la un mare număr de clerici și credincioși, mărturie a dragostei și prețuirii de care se bucură Prea Fericirea Sa în Ortodoxie, în lumea creștină și în viața publică internă și internațională.

Împreună cu toți fiii Bisericii strămoșești, redactorii și colaboratorii revistei mitropolitane *Glusul Bisericii* adresează Prea Fericirii Sale, la împlinirea frumoaseri vârste de 89 ani, tradiționala urare creștinească și românească: *Întru mulți ani cu sănătate, Prea Fericite Părinte Patriarh!*

Gheorghe Vasilescu





IV. HRISTOS ÎN MIJLOCUL NOSTRU

ÎN CĂUTAREA APROAPELUI NECUNOSCUT

Prieteni ai lui Iisus

Există în Evanghelia după Ioan (15,15) o minunată afirmație. Iisus ne spune: "*V-am numit prieteni*".

Ideea de a fi prietenii lui Dumnezeu nu a fost nouă. Dumnezeu îl numește pe Avraam (în Is. 12, 8) "prietenul Meu", o denumire care se regăsește în Iacob 2, 23. Moise vorbește cu Dumnezeu ca și cu prietenul său (Ieș. 33, 11). Însă prietenia lui Dumnezeu făcută cunoscută de Hristos are două trăsături speciale.

Mai întâi se spune: "*...v-am numit prieteni, fiindcă pe toate pe câte le-am auzit de la Tatăl Meu vi le-am făcut cunoscute*". Ceea ce distinge această prietenie de alte relații este aceea că putem revela ceea ce este în inimile noastre. Nu trebuie să ascundem sau să ținem închis ceea ce este mai important pentru noi. Iisus și-a deschis inima prietenilor Săi, golind astfel inima lui Dumnezeu.

În al doilea rând, "*mai mare iubire nimeni nu are decât aceasta: să-și pună viața pentru prietenii săi*" (15, 13). Hristos știa că prețul înălțării noastre la viața cea veșnică era propria Sa credințioasă față de Tatăl și că această lume Îl va costa viața. În acest sens și-a dat viața Sa pentru prietenii Săi. Prin urmare, noi nu suntem doar prieteni, ci prieteni prea iubiți. Cuvântul grecesc folosit de Evanghelistul Ioan este *philo*, înrudit cu *philein*, a iubi. Raymond Brown traduce acest cuvânt nu prin prieten, ci prin iubit. El argumentează că, pe câtă vreme cuvântul *friend* ("prieten") a fost la început înrudit în engleză cu verbul *freon* ("a iubi"), în ziua de azi el a cunoscut o sărăcire a sensului. Lazăr este numit drept *philos* al lui Iisus, și aceasta fiindcă Iisus îl iubea.

Aceasta nu este deci o prietenie interesată și trecătoare. Noi suntem prieteni iubiți, pe care Iisus i-a iubit atât de mult, încât a adus inima lui Dumnezeu aproape de noi și S-a coborât până la moarte, astfel ca noi să primim viața veșnică.

Există, totuși, o condiție: *"De veți păzi poruncile Mele, veți rămâne întru iubirea Mea"* (15, 10). Apoi mai afirmă: *"Aceasta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul așa cum v-am iubit și eu pe voi"* (15, 12). Prietenia lui Dumnezeu nu este o proprietate privată de care să ne agățăm, este o prietenie pe care trebuie să o împărtășim și cu alții.

Evanghelizare

Unii oameni folosesc cuvântul evanghelizare ca pe o lozincă. Sună bine, însă înseamnă puțin. Pentru misiologi acest termen semnifică mărturia către aproapele nostru. Această extensiune nu va ajuta parohiile noastre dacă cei neatinși de evanghelizare nu sunt vecini apropiați ai parohiei în sens geografic sau cultural. Sarcina de a atinge și de a ajunge la acești oameni necesită o metodă specială, precum și un mesaj special.

Evanghelizarea a fost realizată prea des de către oameni care au avut o soluție și care căutau o anumită problemă la care să o aplice. Recunoaștem că există o metodă de evanghelizare, precum și un mesaj evanghelic destinat să fie apropiat de toate culturile și clasele sociale. Trebuie să dăm dovadă de prudență în această acțiune. În zelul nostru pentru obținerea de rezultate rapide, noi ne îndreptăm prea repede spre unele acțiuni fără a lua în considerare metodele folosite. Câteodată uităm prea repede că Hristos a purtat timp de treizeci de ani crucea pentru a Se deprinde cu starea culturală a vremii, trăind în mijlocul poporului pe care a și început să-l slujească, și atunci când a început, oamenii s-au strâns ca într-o turmă ca să-L asculte. El cunoștea ceea ce era în inimile oamenilor (In. 2, 22) și a răspuns nevoilor lor.

De multe ori avem de a face cu oameni care răspund plini de respect invitației noastre de a veni la biserică, ori care se scuză politicos atunci când nu pot veni. Dar ce se întâmplă cu toți ceilalți indiferenți, aroganți sau cei la care nu avem acces? În această societate mobilă, parohiile sunt invadate din ce în ce mai mult de oameni de acest tip, pentru ale căror suflete Hristos a murit pe Cruce. Comunitatea primară din Antiohia (Fapte 13) a fost formată dintr-un asemenea amestec. Numele pe care l-au purtat creștinii din acest oraș reflectă faptul că erau de culturi diferite, de rase diferite și de origini diferite. Unele dintre numele lor sunt de origine iudaică, dar, totuși, de

curente diferite. Iar dacă am lărgi discuția, incluzând și diversitatea de rase și religii, atunci am crea o imagine a parohiei moderne. Fenomenul central al secolului nostru este descoperirea aproapelui nostru care viețuiește într-un univers spiritual diferit.

Nu trebuie să ne simțim deranjați de acest lucru, și nici să anticipăm deformarea parohiei. Ceea ce distruge o parohie este introvertirea, închiderea în ea însăși, devenind astfel neîncrezătoare și defensivă la orice lucrare de evanghelizare activă.

Viețuind în plinătate

Mulți oameni cred că creștinismul constă în a umple mâna goală a lui Dumnezeu. Ei cred că Dumnezeu este Cel care cere în mod continuu lucruri de la noi astfel că noi avem datoria să ne petrecem viața îndeplinindu-I cererile. Este un mod de gândire total greșit. Adevărul constă chiar în contrariul a ceea ce s-a afirmat mai sus. Creștinismul constă în a goli mâinile pline ale lui Dumnezeu. Prin Iisus Hristos Dumnezeu întinde mâinile Sale pline, invitându-ne să luăm din ele tot ceea ce ne lipsește în viețile noastre: pace și fericire, dragoste și milă, lumină și putere, noroc și mântuire, viață și binecuvântare. Doar atunci va fi înțeleasă duminica, dacă nu mai vedem în ea o cerere a lui Dumnezeu, ci un dar al lui Dumnezeu. Celebrarea autentică a zilei Domnului nu constă într-un act pios, ci primirea din plinătatea Lui și comuniunea întru bogăția Lui.

Acesta este unicul scop de a merge la biserică. Eu nu merg la biserică pentru a-mi împlini cota de evlavie sau pentru a-L satisface pe Dumnezeu Care nu va fi niciodată mulțumit, ci merg la biserică pentru a lua cât mai mult posibil din bogăția lui Dumnezeu în viața mea săracă. A trece pe la biserică înscamnă a trece prin mâinile pline ale lui Dumnezeu. Dacă biserica nu poate fi locul nostru de retragere din lume, atunci care va mai fi acest loc? Și ce fel de comunitate cultică se poate realiza numai printr-o prezență superficială, fără o implicare personală intensivă?

Deși este confruntată zilnic cu moartea și stricăciunea, ființa umană nu vrea să creadă în temporalitatea ei. Ea constată că este fragilă și slabă în fața morții, în diversele ei forme, și totuși, în mod paradoxal, se zbate să trăiască bine și să extindă scurtimea vieții sale prin orice mijloc. Realitatea zilnică arată că ființa umană este amenințată de boli necruțătoare și de moarte violentă, în ciuda garanțiilor optimiste oferite de medici.

Nimeni nu este atât de naiv încât să-i creadă pe comercianții televiziunii care încearcă să convingă că persoana umană este eternă, posedă o tinerețe fără bătrânețe. Mai curând sau mai târziu trebuie să murim, poate chiar

măine. Însă astăzi trebuie să trăim. Și tocmai pentru acest motiv caută oamenii arta bunei viețuiri, artă care nu există și care nu a existat în realitate niciodată. S-au propus din toate părțile, în trecut ca și azi soluții, miracole. Oamenii au exagerat valoarea pe care ar avea-o yoga sau alte ideologii de acest tip, inspirate din știință sau din natura însăși.

Nu este posibil să întreb: "Cum să trăim?", fără a fi întrebat mai întâi: "Ce înseamnă viața?" sau "Din ce cauză trăim?". Dacă nu s-a dat nici un răspuns la aceste întrebări fundamentale, atunci răul auxiliar devine principal. Noi căutăm o artă a bunei viețuiri, ca în final să descoperim că această artă a bunei viețuiri este o trândăvie depresivă.

S-au făcut numeroase comentarii privitoare la întreita întrebare adresată de Iisus lui Petru, dacă acesta își iubește Stăpânul. Reacția lui Petru, în special după întreita lepădare, este exprimată în cei mai patetici termeni posibili: "*Doamne, Tu toate le știi, Tu știi că Te iubesc*" (In. 21, 17). Însă Hristos cere ca această dragoste să fie manifestată față de oile Sale. Semnul de dragoste arătat lui Hristos trebuie să fie direcționat spre toți cei care au nevoie de iubire, de îngrijire, de atenție și de simpatie. Noi trăim într-o societate egoistă. Mii de suflete din jurul nostru suferă din cauza lipsei de prietenie, a lipsei comunicării interumane și a lipsei Evangheliei dătătoare de lumină și de viață. Cine trebuie să le aducă mesajul de mântuire și izbăvire? Cine trebuie să pătrundă într-un suflet gol care așteaptă, totuși, un mesaj de la un trimis al lui Dumnezeu? Cine altcineva dacă nu preotul și enoriașii care se bucură de viață!

Sfântul Ioan Gură de Aur îi invită pe cei contemplativi și pe pustnici, pe cei care trăiesc retrași din lume în munți, să fie conștienți de misiunea aceasta și să împărtășească povara responsabilității pastorale împreună cu episcopii. Este interesant că deși are un respect adânc față de vocația monastică, el cere ajutorul pustnicilor pentru depășirea teribilei crize duhovnicești existente în parohiile eparhiei sale:

"După ce a înviat, Hristos l-a întrebat pe Petru: «Petre, Mă iubești?», iar Petru a răspuns: «*Doamne, Tu știi că te iubesc*» (In. 21, 16). Atunci Hristos nu i-a spus lui Petru: «Părăsește bogățiile, postește, înviază din morți, scoate demonii». Hristos nu a recomandat astfel de fapte miraculoase, nici nu a cerut alte cuceriri, ci, lăsând toate acestea la o parte, i-a spus lui Petru: «*Dacă Mă iubești, paște oile Mele*»".

Prin aceste cuvinte Hristos nu a arătat doar cât de mult Îl iubește Petru, ci, de asemenea, că dragostea lui Petru față de oile lui Iisus constituie o mare probă a dragostei față de Stăpânul său. Hristos pare că spune: "Tu Mă iubești doar atunci când iubești și oile Mele". Ține cont cât de mult a suferit Hristos pentru turma Sa: a luat trup, devenind om. A luat chipul unui rob, a fost dis-

prețuit, umilit, ca în final să accepte chiar moartea, și încă moartea cea mai înjositoare - să-și verse Sângele pe Cruce.

Prin urmare, dacă dorești să-i faci bucurie, atunci ai grijă de oile Sale, caută binele comun, lucrează pentru mântuirea fraților și surorilor tale. Nimic nu este mai bineplăcut lui Dumnezeu decât aceasta. Ce cere Mântuitorul? Cere același zel și de la noi. Căci mai întâi l-a demonstrat El când i-a spus lui Petru: "Dacă ești convertit, atunci întărește-i și pe frații tăi". Iar Sfântul Apostol Pavel exprimă aceeași gândire: *„Așadar, vă rog pe voi: călcați pe urmele mele precum și eu Îi urmez lui Hristos”* (I Cor. 4, 16).

"Caracteristica distinctivă, semnul smerit al credinciosului care-L iubește pe Iisus Hristos este manifestarea văzută a zelului pentru mântuirea aproapelui.

Toți cei consacrați vieții monahale, care trăiți pe vârful munților și care v-ați crucificat pentru lume, ascultați-mă. Este o datorie imperativă să-i ajutați cu abilitatea, rugăciunea, unitatea și caritatea voastră pe episcopi în cârmuirea bisericilor. Să știți bine că dacă nu-i ajutați pe episcopi, în ciuda faptului că sunteți atât de departe, să facă față problemelor multiple și atât de numeroaselor riscuri la care se expun, atunci pierdeți toate meritele pe care le-ați obținut în viață, iar înțelepciunea voastră va rămâne deșartă. Căci aceasta este cea mai mare dovadă a dragostei față de Hristos"¹.

Dumnezeu ne-a arătat în numeroase ocazii grija Sa pastorală. Psalmistul ne spune că Dumnezeu este văzut ca Marele Păstor, unul Care are o mare grijă și preocupare față de creația Sa. Astfel, citim: *"Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi"* (Ps. 22, 1). Psalmistul ridică o întrebare foarte importantă: *"Ce este omul că-Ți amintești de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el? Micșoratu-l-ai pe dânsul cu puțin față de îngeri, cu mărire și cu cinste l-ai încununat pe el. Pusu-l-ai pe dânsul peste lucrul mâinilor Tale, toate le-ai supus sub picioarele lui"* (Ps. 8, 4-6). Situația și tragedia umană se află în centrul preocupării lui Dumnezeu. Poporul lui Dumnezeu nu trebuie neglijat, respins, trecut cu vederea sau rănit. El trebuie să fie îngrijit și protejat. Din acest motiv atunci când poporul lui Dumnezeu a fost neglijat de către cei trimiși să aibă grijă de el, Dumnezeu a adus critici aspre contra acestor păstori nevrednici și preocupați doar de ei înșiși (cf. Iez. 34, 1-10).

Mesajul este foarte clar și este adresat direct preoților și conducătorilor bisericești în contextul situației mondiale prezente.

Tensiuni și conflicte

Atunci când un preot dorește să impună unele adaptări și schimbări în cadrul parohiei, el nu poate să evite anumite tensiuni și conflicte. Este ade-

1. Omilia 6, 2-3. *Împotriva lui Eunomiu*.

vărat că Hristos a fost deschis față de inovații; El a fost chiar văzut de către unii ca un revoluționar iconoclast, care proclamă public, deschis: "*Vameșii și desfrânatelile merg în Împărăția lui Dumnezeu*" înaintea conducătorilor religioși ai timpului Său (Mt. 21, 31). Însă același Hristos a afirmat: "*Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc... Înainte de a trece cerul și pământul, nici o iotă și nici o cirtă din Lege nu va trece până ce toate se vor împlini*" (Mt. 5, 17 -18). Astfel, Hristos a fost în același timp un liberal și un conservator: a fost deschis tuturor păcătoșilor care respectau legea, tradițiile și obiceiurile iudaismului. Această dialectică constantă: pe de o parte deschidere, iar pe de altă parte respectul față de principiile morale, caracterizează viața lui Iisus și cea a ucenicilor Săi, care, după Învierea Lui vor constitui nucleul Bisericii apostolice.

Cunoaștem din perioada apostolică faptul că au existat între Apostoli tensiuni inevitabile. Iacob, conducătorul comunității iudeo-creștine, a fost, mai degrabă, un conservator, respectând cu strictețe obiceiurile și sărbătorile iudaice. Era scrupulos în ceea ce privește practicile ceremoniale și legile rituale ale iudaismului. Însă același Iacob, a cărui sfințenie nu poate fi pusă la îndoială, nu a fost de acord în multe privințe cu Sfântul Apostol Pavel. Comunitatea sa respecta tradiția cuvintelor și faptelor lui Iisus Cel istoric, așa cum sunt ele păstrate în *Evanghelia după Matei*.

Ștefan, din contră, era reprezentantul sinagogii elene, a evreilor din diasporă, din afara Palestinei, și care citeau Biblia în limba greacă. Această grupare posedă deja propriile ei cărți, cum ar fi, de exemplu, *Înțelepciunea lui Solomon*, unde tradiția veche era redactată într-un mod mai deosebit, mai filozofic, cu un accent mai redus pe detaliile Legii și pe interpretările tehnice. Acești convertiți se bazau pe proprii lor învățători, cum ar fi, de pildă, Filon din Alexandria. Numeroși tineri ai acestei grupări, nemulțumiți cu legalismul acesta imposibil, așteptau cu nerăbdare abolirea anumitor legi și reguli. Din lungul monolog al lui Ștefan putem vedea că ei criticau chiar și Templul din Ierusalim, centrul însuși al cultului iudaic din acel timp. Iar această diviziune din cadrul iudaismului a pătruns și în Biserica primară. Marea misiune săvârșită printre neamuri a luat ființă în mod principal în această grupare elenă. Ei au început propovăduirea în Samaria. Ștefan a fost primul reprezentant al acestei inițiative misionare. Astfel, el a provocat mânia oponentilor săi care strigau: "*Acest om nu încetează a grăi cuvinte de blasfemie împotriva acestui loc sfânt și a Legii*" (Fapte 6, 13).

Pe scurt, noi vom trebui întotdeauna să facem față tensiunii dintre două tendințe existente în pastorația noastră: mai întâi cea a păstorului care încearcă să protejeze și să apere turma sa, iar, în al doilea rând, aceea a

pescarului care pătrunde, dintr-un spirit de aventură, cu barca în apele cele mai adânci. Aceste două comparații ne pun în față două concepte, două aspecte diferite ale problemei teologice, două strategii pastorale diferite. Este imposibil să-ți formezi o opinie asupra preferinței uneia dintre acestea două. Biserica a experimentat de-a lungul timpurilor tensiunea dintre Iacob și Ștefan. Această tensiune mai există și în ziua de azi. Faptul cel mai remarcabil este însă acela că aceste două concepte acționează în Noul Testament unul lângă altul. Biserica a moștenit această dualitate și chiar a integrat-o într-o sinteză, o entitate tainică, vie, culegând roadele fără antagonisme ori rivalitate.

Mărturia vie este cel mai bun învățător

"În același fel și voi, femeilor, acceptați autoritatea bărbaților voștri, așa încât, chiar dacă sunt unii din ei care nu se pleacă cuvântului, să fie câștigați, fără propovăduire, prin purtarea femeilor lor, văzând viața noastră curată și plină de sfială. Podoaba voastră să nu fie cea din afară: împletirea părului, podoabele de aur și îmbrăcarea hainelor scumpe, ci să fie omul cel tainic al inimii, întru frumusețea nesticăcioasă a duhului blând și liniștit, care este foarte prețios înaintea lui Dumnezeu" (I Petru 3, 1-4).

Acest text este de mare importanță pentru subiectul nostru. Petru întâlnește femeile creștine care aveau soți păgâni și care încercau să-i convingă să adopte credința creștină. Vorbăria multă ajută puțin la îndeplinirea acestui scop. Un exemplu fără multe vorbe și o viață creștină autentică sunt mult mai folositoare decât logoreea excesivă.

Trebuie să remarcăm faptul că Petru nu cere acestor femei să se despartă de soții lor, nici să divorțeze sau să-i disprețuiască pe motivul că sunt păgâni. El le sfătuiește să-i accepte așa cum sunt, dar să le arate frumusețea Evangheliei prin credința lor vie. Și fiindcă femeile încearcă de multe ori să-i atragă pe bărbați prin folosirea bijuteriilor și a fardurilor, Petru le reamintește că buna purtare este superioară înfrumusețării exterioare artificiale.

Oamenii moderni dau mai multă ascultare unei mărturii personale vii decât unui predicator profesionist. Tocmai într-un asemenea context Chiril al Ierusalimului a accentuat unitatea de neseplat dintre dogma adevărată și practicarea ei: "Evlavia creștină constă din aceste două lucruri: dogmele pioase și practicarea virtuților. Dumnezeu nu acceptă dogmele în afara faptelor bune, nici nu acceptă faptele dacă nu sunt fundamentate pe dogme adevărate. Căci ce folosește să cunoști toate dogmele privitoare la Dumnezeu și să fii,

în același timp, un soț adulter, vulgar? Și, din nou, la ce folosește dacă ai o comportare nobilă și ești un blasfemiator fără scrupule?"²

Pastorația adevărată = a întinde mâna

Vindecarea orbului din naștere (*In. 10, 1-30*) este un exemplu excelent al învățaturii lui Hristos despre Bunul Păstor și arta de a păstori. Această minune săvârșită de Hristos a devenit subiectul unei discuții publice, pe de o parte datorită caracterului ei extraordinar, iar, pe de altă parte, datorită faptului că a avut loc într-o zi de sabat, ceea ce a provocat mânia fariseilor. Ei nu aveau nici cea mai mică urmă de bucurie pentru vindecarea unui nefericit compatriot de-al lor, ci s-au grăbit să verse mânia pe care o aveau față de vindecător, asupra celui vindecat și, în cele din urmă, "să-l alunge pe acesta din sinagogă".

Inima lui Hristos a fost foarte tulburată și a comparat misiunea Sa de a vindeca și restaura cu spiritul acestor călăuze lipsite de minte și de inimă: "Eu sunt Păstorul cel Bun" a accentuat El. Ucenicii Săi au fost tocmai martorii unui exemplu rău de păstorie, o păstorie care aduce mai degrabă frică și teamă în rândul oilor, decât vindecare și bunăstare. "Eu sunt ușa." Iisus a comentat aici cele întâmplate, arătând cum acest om, căruia i-au fost sustrate de către tirania religioasă vechile drepturi, a aflat prietenia în persoana lui Hristos. Înaintea lui se afla o ușă deschisă, împreună cu un "bine ai venit" rostit plin de dragoste și generozitate de către un nou prieten. "Eu sunt ușa, o ușă îmbietoare la care cei respinși de societate nici măcar nu au visat". Noi cunoaștem ce înseamnă, în oricare segment al vieții umane, să spui că o ușă s-a deschis. O ușă în acest sens înseamnă o oportunitate. Mai mult decât orice, noi căutăm siguranță.

Hristos este Păstorul ideal și oricine Îl urmează trebuie să dea dovadă de o asemenea sensibilitate față de păcat, încât să simtă imediat în el capcana răului. Reușind aceasta, el rămâne pururi liber, evitând tirania răului. Astfel, oricine se gândește în permanență la bani, de pildă, este înrob. El nu găsește plăcerea, din contră, își face griji, este cuprins de teamă, ură și de multe alte rele care îl transformă dintr-un om liber într-unul înrob - robul celui mai rău stăpân. Însă ceea ce este mai uimitor e faptul că, în timp ce viețuim înrobiți, sărutăm lanțurile care ne țin legați. În timp ce viețuim în celula cea mai întunecoasă, refuzăm să mergem la lumină, ne legăm pe noi înșine chiar mai tare de răutățile care ne înconjoară. Și ceea ce este și mai rău, este că ne bucurăm într-adevăr de acest rău! Prin urmare, noi nu putem fi eliberați, ci rămânem în condiții chiar mai grele decât cei care sunt siliți să lucreze în

2. *Cateheze* 6, 2.

ocne. Ba, chiar mai mult, noi nu numai că refuzăm orice ofertă de a ne elibera din legături, ci ne opunem deschis acestei oferte.

„O, omule! Spune-mi, pentru aceasta ai venit în lume? Te-ai născut om pentru ca să aduni aur și alte metale? Nu ai fost creat pentru aceasta, ci pentru ca să devii asemenea chipului Celui Care te-a făcut, astfel că dacă vei fi bineplăcut Lui, vei obține toate binecuvântările viitoare și sălășluirea printre îngeri. Din ce cauză te retragi din comuniunea aceasta și, în schimb, preferi să atingi nevrednicia și dezonorarea finală?”³

Necesitatea unei cârmuiri duhovnicești este evidentă și fiecare om înțelept cunoaște și mărturisește aceasta. Experiența ne-a învățat că nu suntem niciodată pe deplin competenți din punct de vedere intelectual până nu învățăm de la cineva mai înțelept decât noi; nici nu suntem pe deplin liberi din punct de vedere moral până ce nu ascultăm de alții. Încercarea de a trăi fără o anumită călăuzire are ca urmare inevitabilă zdruncinarea credinței, eroarea în judecată, lipsa unei decizii în săvârșirea unor acțiuni, iar mai curând sau mai târziu se ajunge la descurajare și întunerice, iar omul se oprește pe cale sau se întoarce înapoi.

Sfântul Ioan Gură de Aur considera că sunt două tipuri de păstori falși: în primul rând cei care abuzează de oile care le sunt încredințate, conducându-le pe un drum greșit, iar, în al doilea rând, cei care văd că oile sunt prost conduse, dar nu se ostenesc să le ajute și nu ridică nici măcar un deget pentru a le proteja. Iezechiel s-a aflat în fața aceleiași dileme:

„Așa grăiește Domnul Dumnezeu: Vai de păstorii lui Israel care s-au păstorit pe ei înșiși! Păstorii nu trebuiau ei oare să păstorească turma? Dar voi ați mâncat grăsimea și cu lâna v-ați îmbrăcat; oile cele grase le-ați junghiat, iar turma n-ați păscut-o. Pe cele slabe nu le-ați întărit; oaia bolnavă n-ați lecuit-o și pe cea rănită n-ați legat-o; pe cea rătăcită n-ați întors-o și pe cea pierdută n-ați căutat-o, ci le-ați stăpânit cu asprime și cruzime. Și ele, neavând păstor, s-au risipit și, risipindu-se, au ajuns mâncarea tuturor fiarelor câmpului” (Iez. 34, 2-5).

Principala acuzație adusă de Hristos, repetând aceste versete ale lui Iezechiel, este aceea că păstorii fac tocmai contrariul a ceea ce ar trebui să facă, a ceea ce li s-a dat să facă. Ei nu încearcă niciodată să aducă înapoi oaia care se află în greșală, nici nu o caută pe cea pierdută, nu o îngrijesc pe cea lovită și nici nu o vindecă pe cea bolnavă; iar aceasta deoarece sunt interesați mai mult de ei înșiși decât de oi. Sfântul Apostol Pavel spune același lucru, însă într-un alt mod: *„Nu am pe nimeni altul care din inimă să se îngrijească de treburile voastre, fiindcă toți caută spre ale lor, nu spre ale lui Iisus Hristos”* (Filip. 2, 20-21). Iar în altă parte: *„Nimeni să nu caute pe ale sale, ci fiecare pe ale celuiilalt”* (1 Cor. 10, 24)⁴.

3. Omilia 59, 2-4, La Sfântul Ioan; P.G. 59, 324-327.

4. Omilia 60, 1, La Sfântul Ioan; P.G. 59, 327-328.

Mai mult, Hristos nu se limitează la o simplă hrănire a oilor, cum ar face un păstor bun. El se distanțează într-un mod clar de ceilalți păstori obișnuiți, prin aceea că accentuează un alt element vital: *"Eu am venit ca viață să aibă, și să o aibă din belșug"* (In. 10, 10). El a concentrat întreaga Evangheliie într-un singur cuvânt: viață. Viața este compendiumul Evangheliiei, rezumatul întregii ei noutăți.

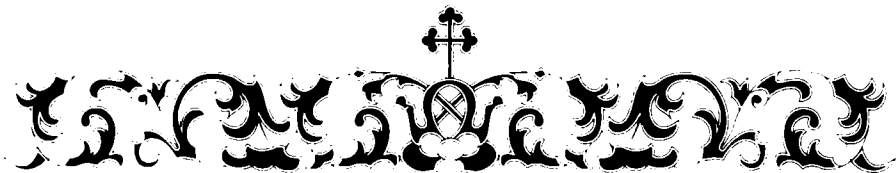
Biserica primară a iubit ideea că este condusă de un păstor. Ideea care prevala la primii catehumeni și creștini era aceea că aparțin de religia Bunului Păstor. Bunătatea Lui, curajul Lui, iubirea Lui au fost pentru ei rugăciunea, Biblia, crezul și canoanele – toate într-una. Studiind caracteristicile unui asemenea păstor, Sfântul Ioan Gură de Aur nu uită să accentueze jertfa de sine a acestuia pentru oi, ca și datoriile pe care le are creștinul pentru aproapele său. El se referă la părțile cele mai întunecoase ale societății din zilele lui: la cei oprimați, la sclavi și săraci, la cei flămânzi și persecutați, precum și la toți cei marginalizați. Apoi se referă la înțelepciunea Vechiului Testament: *"Mai bine este să mergi la casă de plâns, decât să te duci în casă de ospăț căci acolo se vede sfârșitul omului și cine îl vede pune la inimă"* (Eccl. 7, 2). "Dacă nu ești capabil să asiguri pe cineva cu hrană sau îmbrăcăminte, atunci, cel puțin, poți folosi cuvinte de încurajare și de consolare."⁵ Figura păstorului nu ne dezvăluie doar satisfacție personală, ci și responsabilitate personală. Noi toți păstrăm câte ceva din lucrurile prețioase pe care le-am găsit în sufletele celorlalți.

Apoi, hrănirea "oilor" nu este datoria exclusivă a celor puțini însărcinați cu această datorie, ci este o sarcină care vine tuturor celor botezați, iar aceasta datorită solidarității creștine și a structurii harismatice a parohiei. Toți cei botezați constituie "preoția împăratească". Evanghelia (In. 21, 15-22) dă mărturie că Hristos Cel Înviat nu apare tuturor și fiecăruia în același fel, ci se arată fiecărei persoane în parte potrivit cu necesitățile și responsabilitățile ei speciale.

În Vechiul Testament Dumnezeu Însuși este păstorul lui Israel. Nu este însă urmat de conducătorii și de preoții pe care i-a invitat să participe la această misiune. Hristos a împlinit rolul în care aceștia au dat greș. El este Păstorul Cel Bun Care își dă viața pentru oile Sale. Referirile la martiriul lui Petru ne arată că această "păstorire" are un caracter sacrificial. Ba, mai mult, oile rămân ale lui Hristos, chiar dacă a încredințat grija lor lui Petru. Tatăl a dat oile lui Hristos și nimeni nu le poate lua din mâna Lui. Augustin a parafrazat această idee: "Supraveghează oile ca și când ar fi ale Mele, nu ale tale".

Toți participăm la această vocație, într-un fel sau altul, și aceasta pentru că Hristos, Bunul Păstor, a transmis câte ceva din această "păstorire" fiecărui creștin. Însă oile rămân ale Lui, iar modelul Lui de iubire sacrificială rămâne norma definitivă a pastorației.

† Dr. Casian Crăciun
Episcopul Dunării de Jos



V. DEMNITATEA SLUJIRII PREOȚEȘTI

VIAȚA ȘI MISIUNEA PREOTULUI ASTĂZI*

Prea Cucernici Părinți,

Vă mărturisesc bucuria de mă afla astăzi în mijlocul Prea Cucerniciilor Voastre și de a lua parte la această conferință. Vom vorbi aici despre viața și misiunea slujitorilor sfântului altar, referindu-ne la un prezent plin de încercări și probleme întâlnite în viața noastră pastorală și misionară. Cu toate acestea, ceea ce vom spune aici nu este nou, afară doar de speranța - reînnoită - că vom reuși împreună să sporim în credință și înțelepciune, în dragostea unul față de altul și față de poporul cel credincios al lui Hristos, iar faptele noastre vor fi, cu harul Sfântului Duh, pe măsura misiunii ce ni s-a încredințat.

A fi preot este o vocație prin excelență, este mult mai mult decât o profesie pe care o exerciți cu seriozitate, pentru că, dintru început, viața și misiunea preotului sunt una. Prin tot ceea ce face, preotul face misiune sau sminteală. Mai ales în zilele noastre, când peste sufletul omului modern pare să se fi așternut o iarnă de scepticism și indiferență, cuvintele, faptele și aspirațiile preotului, dacă nu au suflul fierbinte al credinței, care să încălzească viața credincioșilor, nu sunt decât o privesc de dezolantă. Orice gest de delăsare, de indiferență, orice abandonare a dorinței de desăvârșire din partea preotului anunță o maladie spirituală care cuprinde, încetul cu încetul, câte o generație.

În a doua epistolă către ucenicul său Timotei, Sfântul Apostolul Pavel subliniază că *"una dintre calitățile unui slujitor al Domnului este aceea de a*

* Cuvântarea Prea Sfințitului Ambrozie Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal, cu prilejul Conferinței preoțești cu tema *Viața și misiunea preotului astăzi*, Protoieria Giurgiu Sud, 30 octombrie 2003.

fi un lucrător cu fața curată, un vas de cinste, sfințit, de bună trebuință Stăpânului, potrivit pentru tot lucrul bun" (II Timotei, 2, 15 și 22) (Pr. Ion Bria, Destinul Ortodoxiei, E.I.B.M.B.O.R., București, 1989, p.339).

Din ce în ce mai mult, misiunea preotului nu se mai rezumă la slujirea în biserică - dacă a fost vreodată doar atât - ci se face și în afara zidurilor ei, în lume, printre cei bolnavi trupește și sufletește, printre cei izolați, singuri, cuprinși de patimi și de suferințe morale ascunse. Este o misiune pe care preotul o poartă alături de familia lui și de credincioși, care trebuie să de-prindă din ce în ce mai bine slujirea și mărturisirea permanentă a lui Dumnezeu, fiecare la locul său de muncă, de studiu sau de viață.

Cum poate preotul să păstreze calea dreaptă, pe calea mântuirii alături de credincioși, dar și în fruntea lor? Comportându-se întotdeauna ca un duhovnic, care respectă taina fiecărui om! El este martorul lui Dumnezeu în viața credincioșilor din parohia sa, este glasul adevărului, al iubirii și dreptății, este călăuză care anunță mereu calea Împărăției Cerurilor, printre desigurile de căi ce duc la pierzarea sufletelor.

Preotul este și martorul fiecărui credincios înaintea lui Dumnezeu, aducând la Sfântul Altar rugăciune curată pentru fiecare om, mărturisind cu jertfelnicie și smerenie pentru ridicări și căderi, pentru puteri și neputințe, pentru salturile entuziaste înainte, pe calea mântuirii, ca și pentru pașii mari înapoi. "Acesta este părintele duhovnic: - scria Irenée Hauserr - un om care are până într-atât la inimă pacea și înaintarea în virtute a fiilor săi, încât nu șovăie să ia asupra sa, atât cât poate, trecutul lor împreună cu păcatele lor și pocăința cerută pentru ele; prezentul lor cu necazurile zilei; precum și viitorul lor cu necesitatea căutării voii lui Dumnezeu în privința lor. Ucenicului îi rămâne datoria de a împlini această voie a lui Dumnezeu. Dar și în această părintele duhovnicesc îl va ajuta în mod eficient prin rugăciunile sale și îl va pregăti prin exemplul vieții sale. Totul într-o atmosferă de bunăvoință făcută din bunătate omenească și iubire dumnezeiască" (Irenée Hauserr, *Paternitatea și îndrumarea duhovnicescă în Răsăritul creștin*, Editura Deisis, Sibiu, 1999, p. 154).

În acest fel, preotul lucrează la creșterea spirituală a comunității parohiale, atent însă la nevoile spirituale ale fiecărui credincios în parte, la condițiile și mediul său de viață. Preotul nu are rețete universale valabile, ci doar experiența vieții în Hristos, pe care o aprofundează la nesfârșit.

Și cu toate acestea auzim adeseori, mai ales din partea tinerilor, nemulțumire că Biserica li se adresează cu anumite stereotipii, pe care ei sunt tentați să le respingă automat, pentru că, în dorința lor de a-și dezvolta și afir-

ma propria personalitate, se simt obstrucționați de un mod prea rigid de a pune problema. Și astfel, cei care sunt adesea cei mai sensibili la propovăduirea iubirii, jertfei de sine, adevărului și dornici să știe cuvântul Evangheliei, sunt prea puțin pătrunși de propovăduirea Bisericii.

Concluzia pe care o trag este că de împlinirea misiunii preotului ține și capacitatea de a personaliza mesajul Evangheliei, pentru fiecare om în parte, ajutându-l pe fiecare să interiorizeze Cuvântul lui Dumnezeu într-un mod care să îl dezvolte și să îi sporească puterile sufletești, ținând cont că în Hristos fiecare este făptură nouă.

Acest lucru este afirmat într-un grad mai mare de generalitate, de Părintele Ion Bria, care, referindu-se la Tradiția Bisericii, scria: "Biserica percepe misiunea ei, și în consecință înnoiește Tradiția ei, în contact și în confruntare cu condiția umană. [...] Caracterul personal și actual al misiunii impune un dinamism misiologic și pastoral. Acest dinamism este înscris în însușirile Bisericii: unitatea nu exclude diversitatea, sfințenia înseamnă a participa la viața și suferința altora, universalitatea se manifestă în spațiul comunităților locale, apostolicitatea se manifestă în istorie. Realitatea misionară este deci un teren unde Biserica practică libertatea ei de a face actuală Tradiția - istoria mântuirii în situații personale și colective". Pentru că, spune Părintele Bria mai departe: "Biserica ortodoxă continuă tradiția sa misionară (care combină convertirea personală cu apartenența eclezială și cu ortopraxia socială) ca să răspundă problemelor actuale ale oamenilor și ca să aibă o semnificație pentru modernitate și etosul cultural nou" (Pr. Ion Bria, *Liturghia după Liturghie*, Editura Athena, 1996, p. 86 și p. 95).

Aș vrea acum să ne referim însă și la mijloacele misionare ale preotului, care reprezintă șansele concrete care pot fi folosite în împlinirea dezideratelor spirituale, cu privire la fiii săi duhovnicești. Primul și cel mai important este **slujirea Sfintei Liturghii**, duminica, la marile sărbători, în zilele de sâmbătă, înaintea parastaselor care se fac în mod frecvent în multe biserici, dar și în cursul săptămânii, mai ales în perioadele de post, în zilele de miercuri și vineri, lucru posibil mai cu seamă în parohiile unde slujesc doi preoți.

Ceea ce aș vrea să accentuez cu privire la Sfânta Liturghie este importanța egală pe care preotul trebuie să o dea atât Liturghiei cuvântului cât și Euharisticii. Aceasta înseamnă o pregătire temeinică atât pentru propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu, cât și pentru Sfânta Împărtășanie. Vă spun cu tristețe că sunt din păcate și preoți care nu citesc prea des Sfânta Scriptură și care au cunoștințe modeste asupra conținutului ei. Acest lucru se vede și în predică, și în viața preotului, și, din nefericire, în slaba catehizare a cre-

dincioșilor, care devin victime ușoare ale propovăduitorilor altor credințe, doar pentru că aceștia le dau - fie și trunchiat - ceea ce părintele lor duhovnicesc nu prea știe să îi învețe, anume calea directă spre cuvântul lui Dumnezeu, prin citirea Sfintelor Scripturi.

O predică consistentă din punct de vedere al vestirii Evangheliei, a învățaturii care se transmite, dar și expresivă și directă, este la fel de importantă ca și comportamentul corespunzător și ținuta liturgică atentă a preotului. Mai ales în timpul Sfintei Liturghii, plictiseala și delăsarea preotului sunt grave impietăți, pe care și credincioșii le văd și care de cele mai multe ori le produc un mare rău.

Deși preotul este, în comunitatea parohială, cel mai obișnuit "casnic al lui Dumnezeu", trebuie să țină seama că lăcașul de rugăciune nu îi aparține așa cum îi aparțin lucrurile personale, iar comportamentul său în biserică nu permite neglijențe. El este un slujitor și totodată un oaspete la ospățul ceresc al Fiului lui Dumnezeu, și de acest lucru trebuie să țină mereu cont. "Preotul este iconomul harului, căci el nu posedă Duhul cum îl are Dumnezeu și nu el l-a adus pe pământ la Cincizecime, ci La primit: Luați Duh Sfânt (Ioan, 20, 23). Totuși Dumnezeu l-a ales să lucreze prin el, nu din cauza meritelor și capacităților sale, ci pentru ca harul care s-a pogorât peste Apostoli la Cincizecime să fie împărtășit tuturor" (Pr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, p.335-336).

Alături de Sfânta Liturghie, celelalte Sfinte Taine și ierurgii sunt ocazii de a vesti cuvântul lui Dumnezeu. Este important ca o predică scurtă și plină de miez să însoțească acele evenimente din viața oamenilor pe care aceștia le trăiesc în rugăciune, alături de comunitate și de preotul ei. Catehezele regulate pentru credincioși, mai ales pentru tineri și copii, se pot transforma în "merinde pentru viața de veci" cu care aceștia vor umbla o viață întreagă, chiar și după ce vor părăsi comunitatea parohială în care s-au format, urmându-și drumul vieții.

Aș vrea să mai adaug celor spuse până acum alte două aspecte ale misiunii preotului, care trebuie să facă permanent parte din viața sa: **comunicarea cu credincioșii și milostenia**. Pentru primul dintre acestea, mijloacele sunt simple, de multe ori la îndemână și totuși de puține ori folosite. Pe lângă vizitele pastorale, spovedanie și discuțiile obișnuite, comunicarea preotului cu credincioșii prin stația de radioficare a comunei (acolo unde există) sau prin posturile de radio locale de la oraș sunt foarte folosite.

Parohia poate avea de asemenea o foaie săptămânală gratuită (pentru care costurile de imprimare și multiplicare nu ar fi foarte mari și pentru care

s-ar putea obține și sprijinul autorităților locale), care să conțină evanghelia și apostolul zilei cu o scurtă explicație, sfaturi duhovnicești, numele donatorilor, evenimente care vor avea loc (cununii, botezuri, aniversări civile la care participă și Biserica etc.). Din nou cu regret, puține sunt parohiile în care aceste mijloace sunt folosite.

În privința milosteniei, și aici trebuie să ne gândim tot mai insistent la alte modalități, mai eficiente, de a o face, altfel decât a da un bănuț sau un colac cerșetorului de la poarta bisericii sau de a face daruri de Paști și Crăciun câtorva copii nefericiți. Implicarea credincioșilor în asistența socială la domiciliu a persoanelor nedeplasabile (ale căror nevoi nu sunt neapărat financiare, ci mai ales de menaj și comunicare) trebuie să facă parte din viața obișnuită a parohiei, iar preotul este cel mai în măsură să îi îndemne și să îi organizeze pe credincioșii voluntari pentru o astfel de activitate.

De asemenea, organizarea unor colecte în alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, pentru ajutorarea constantă a celor care nu își pot asigura necesarul minim, sau chiar în bani, pentru școlarizarea unor copii fără posibilități, dar cu râvnă pentru învățătură, nu numai că ar fi mai eficiente, dar ar crea și legături mai puternice de credință și fapte bune între membrii parohiei, care ar deveni, în acest fel, mai puțin vulnerabili la dezrădăcinările confesionale.

Prea Cucerniciilor Voastre vă revine responsabilitatea de a identifica și de a folosi capacitățile personale și resursele parohiilor în care slujiți pentru a face ca dreapta credință și fapta bună să sporească. Celor ce v-ați închinat viața acestei misiuni, vă doresc multă putere și doresc tuturor ca Domnul, Cel ce a biruit lumea, să vă facă părtași biruinței Sale asupra tuturor încercărilor ei!

Dumnezeu să vă binecuvânteze și să dăruiască sănătate, pace și bună sporire familiilor și credincioșilor alături de care slujiți!

† **Ambrozie Sinaitul**
Episcop Vicar Patriarhal



FAMILIA PREOTULUI. ASPECTE PASTORAL-MISIONARE*

Prea Cucernici Părinți,

Calitatea de președinte al Conferinței preoțești cu tema *Familia preotului* este pentru mine un prilej fericit, pe de o parte pentru a mă întâlni cu Sfințiiile Voastre, care aveți nobila misiune a propovăduirii Evangheliei în viața de zi cu zi a comunităților în care slujiți, iar pe de altă parte, pentru a exprima recunoștința îndrăznesc să o fac din partea întregii Biserici - față de familiile care v-au crescut și v-au dăruit Bisericii, dar și față de familiile pe care le-ați întemeiat pe piatra credinței și care vă stau alături, jertfindu-se la rândul lor.

Aș vrea ca această conferință să fie pentru Sfințiiile Voastre un prilej de suflet, în care să vă reuniți zăcămintele cele mai tainice ale inimilor și să întăriți comuniunea dintre slujitorii Bisericii cu sinceritatea și cu căldura de care nici un om nu se poate lipsi atunci când vorbește despre familia lui.

Am observat că foarte mulți oameni pe care i-am cunoscut dădeau o mare importanță faptului că aveau în familie un preot, fie chiar și o rudă atât de îndepărtată încât nici nu o cunoscuseră. Acel preot era un reper moral pentru familie și o temelie pentru credința personală a rudelor lui. De multe ori evocarea preotului aducea după sine aducerea aminte de Dumnezeu, pocăința și făcea să renască credința în sufletul rudei sale, poate după mulți ani de amorțire. Dintr-o dată omul care trăise aproape întreaga viață străin de Dumnezeu, contestând poate în anumite momente "conservatorismul" rude- niilor preoțești, câștiga acum îndrăzneala de a reveni în Biserică și a renaște

* Cuvântarea Prea Sfințitului Ambrozie Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal, cu prilejul Conferinței preoțești cu tema *Familia preotului. Aspecte pastoral-misionare*, Protoieria Giurgiu Sud, 6 noiembrie și Protoieria Vălenii de Munte, 7 noiembrie 2002.

în comunitatea de creștini, tocmai prin rudenia cu oameni închinați lui Dumnezeu.

Preotul poartă de grijă familiei de acasă și familiei parohiale, căutând să împlinească în primul rând porunca de a nu pierde nici un suflet din cele care i-au fost încredințate spre păstorire. Comunitatea bisericească și propria familie își dispută, sunt siguri, de multe ori întâietatea în viața unui preot, fiecare revendicându-l ca părinte. Cu toate acestea, slujirea sacerdotală cu greu îi îngăduie unui preot să pună propria familie întotdeauna pe primul loc, așa cum s-ar întâmpla în cazul oricărui alt credincios. Familia de acasă este nevoită de multe ori să se jertfească, pentru ca familia parohială - mult mai mare, mai puțin încheată, mai vulnerabilă și cu răni mai multe și mai grele - să rămână unită.

O tânără mi-a spus într-un moment dificil al vieții ei: "Tata este preot... din nefericire." Șocul pe care l-au creat cuvintele ei asupra mea a făcut-o să îmi dea și o explicație: "Are un serviciu de 24 de ore pe zi!". Ceea ce mi-a atras admirația deosebită asupra acelui copil a fost seriozitatea cu care privea viața, sentimentul responsabilității pentru semenii și pentru sine însuși, grija pentru sufletul ei și o voință deosebită de a-și împlini studiile și a-și croi un drum cinstit în viață, ceea ce am văzut mai rar la persoanele de vârsta ei. În cea mai mare parte admirația o datorez acelui preot care niciodată nu se dezmințe! Tatăl ei nu era numai un om cu un serviciu de 24 de ore pe zi, ci o icoană vie, deși uneori dureroasă, datorită absenței, pentru copilul său, dar de fapt cel mai puternic sprijin în lupta inevitabilă cu greutățile vieții.

Un preot de 24 de ore pe zi nu poate fi mereu în familia lui, dar poate fi întotdeauna alături de ea, atunci când misiunea lui este și misiunea ei. Alături de preoții excepționali am găsit de cele mai multe ori preotese de o virtute rară, care și-au susținut soții în misiunea parohială, i-au suplinit de multe ori în responsabilitățile familiale și au menținut în familie și în comunitate o atmosferă de respect pentru slujirea lui, fără de care jertfa lui ar fi avut mai puține roade. Grijă pentru formarea sufletească a copiilor și pentru ca ei să prețuiască jertfa tatălui lor este poate cea mai mare responsabilitate pentru soția unui preot, iar roadele sunt cu atât mai importante cu cât copiii unui preot sunt pârga unei noi generații de creștini. Cât de frumos este să se vadă - și de cele mai multe ori se vede! - rugăciunile și virtuțile părinților în

comportamentul unor tineri și tinere care vor fi întotdeauna pentru ceilalți creștini "copii de preot"!

Misiunea preotului este de fapt misiunea Bisericii în întregul ei, la care ia parte după propria măsură fiecare credincios viu. Alături de preot se află mereu credincioșii pe care îi păstorește, atât ca misionari față de cei îndepărtați de Biserică, dar și ca destinatari ai misiunii permanente a Bisericii, pentru ca cei botezați să crească în credință și să se apropie permanent de Dumnezeu. Aceasta presupune din partea preotului contacte cu categorii diferite de oameni, după vârstă și ocupații, după stare materială și morală etc., contacte care sunt uneori slabe sau insuficiente, poate inexistente sau greu de stabilit. De multe ori preotul rămâne închis în cercul credincioșilor fervenți, care participă regulat la viața liturgică a parohiei și cu greu mai poate ajunge la acei creștini îndepărtați de credință sau la cei necredincioși, pentru a le propovădui și lor cuvântul lui Dumnezeu și a-i readuce la comuniunea liturgică a parohiei. Astfel mulți oameni rămân în afara misiunii concrete a preotului, pentru că acesta nu are contacte sociale care să îi permită abordarea lor. Suferințele, mărturisirile, întrebările lor rămân departe de urechile și inima preotului.

În aceste condiții, soția și copiii preotului sunt mâinile întinse în lume pentru a dăruii șansa întâlnirii cu Hristos unora care nu cunosc cu pasul lor drumul spre Biserică. La serviciu sau la școală, în cercul de prieteni sau de oameni de aceeași vârstă sau preocupări, în mijlocul celor cunoscuți întâmplător, familia preotului este prima familie misionară.

Tinerii în mijlocul cărora se află o fiică sau un fiu de preot au șansa să înțeleagă prin ea sau el că oamenii Bisericii nu sunt numai cei din generația vârstnicilor, că preotul nu există doar la botezuri, nunți și înmormântări, ci că este un părinte poate mai blând, mai tolerant și mai înțelept decât ar bănuși. Prin fiii și fiicele Sfinților Voastre vor putea înțelege că a crede în Dumnezeu nu înseamnă o listă de interdicții ilogice, ci a fi ei înșiși cu adevărat, tineri și vii, a trăi la înălțimea dreptății și iubirii la care năzuiesc și a urca neconștient, a fi plini de curaj și capabili de dăruire, iar a se ruga, a posti, a merge la Biserică, a-și păstra curăția trupească și sufletească înseamnă a privi viața cu ochii larg deschiși și a trăi la măsura tinereții lor.

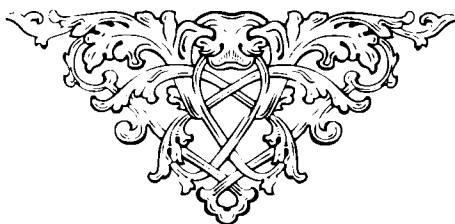
Soția unui preot, lucrând alături de oameni de aceeași vârstă, dar cu alte situații familiale, cu incertitudini, cu suferințe, poate cu conștiința încărcată de păcate care îi fac să vadă în Biserică doar un acuzator inuman, poate fi pentru ei un mesager al iertării, răbdării și bunătății, al încrederii în ajutorul lui Dumnezeu, poate chiar o călăuză spre spovedanie și rugăciune. Ea poate ști care sunt acele familii afectate de violență, alcoolism, în pericol de dezmembrare, unde există deznădejde pentru pierderea locului de muncă, sărăcie sub orice limită sau alte neputințe omenești, în care solidaritatea umană din Biserică poate fi de mare ajutor. Prietenia cu un om al lui Dumnezeu este pentru mulți tămăduitoare și o călăuză bună în viață.

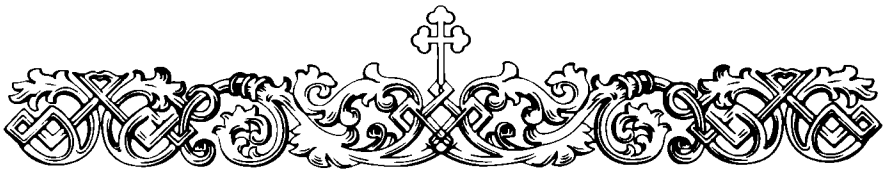
Pentru aceste lucruri nu este nevoie nici de bani, care lipsesc celor mai mulți oameni, nici de timp special, pe care aproape nimeni nu și-l poate permite. Este însă nevoie de comunicare, de împărtășirea permanentă a Cuvântului Evangheliei. Mitropolitul Emilianos Timiadis spunea: "Schimbul de idei este cel care ține în circulație sângele care dă viață Bisericii" (*Preot. Parohie. Înnoire*, Editura Sofia, București, 2001, p. 181). Este nevoie de comunicare permanentă în familia preotului și între familia preotului și oamenii cu care vine în contact, pentru ca în acest fel fiecare să dialogheze cu Hristos.

Un preot ortodox din America îmi spunea că duhovnicul său i-a dat canonul de a lua cel puțin o masă pe zi împreună cu familia. La ritmul intens al vieții de acolo, acest lucru a fost imposibil. Duhovnicul a fost îngăduitor și i-a dat canonul de a lua masa cu familia sa, în tihnă, cel puțin o dată pe săptămână, însă în mod obligatoriu! Ce putea să se întâmple? Îmi imaginez că presupunea rugăciunea împreună, cu cuvinte simple, atmosfera degajată a vieții de familie și conversația obișnuită, în care membrii familiei, fiecare cu grijile lui, dar totodată misionar în felul lui, puteau să comunice. Fiecare putea vorbi, dar mai ales fiecare îl asculta pe celălalt și prin el, într-o mică măsură, azea glasul tuturor oamenilor cu care vorbiseră și care lăseseră cumva amprenta vieții lor într-o perioadă destul de scurtă încât să nu se fi sălășluit înstrăinarea. Vorbind despre ei, vorbeau și despre cei ca ei și despre Hristos, cel care leagă prin iubire inimile oamenilor. Se regăsea în acest fel, în viața micii biserici familiale, viața bisericii parohiale.

Vă doresc tuturor să vă purtați cu vrednicie slujirea, deopotrivă în familie și în parohie, împlinind în singurele 24 de ore ale zilei și iubirea pentru cei din biserica de acasă, și pentru cei din biserica parohială, fie că sunt mai aproape sau mai departe. Doresc de asemenea familiilor Sfinților Voastre spor în viață și în faptele bune și mărturisitoare despre Dumnezeuul părinților noștri!

† **Ambrozie Sinaitul**
Episcop Vicar Patriarhal





VI. OMIETICE ȘI PASTORALE

CUVÂNT LA DUMINICA A XXXIV-A DUPĂ RUSALII, A FIULUI RISIPITOR

*"Dar venindu-și în sine a zis:
...Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu"*
(Luca XV, 17-18).

Iubiți credincioși,

În cadrul sfințelor noastre slujbe bisericești suntem obișnuiți să aducem prinos de laudă și cinstire în special sfinților făcători de minuni, martirilor, mărturisitorilor, ierarhilor și tuturor aceluia care s-au nevoit și și-au închinat viața lui Hristos și sfintei Sale Biserici. În duminica de astăzi parcă lucrurile au luat un alt făgaș și cu toții am adus osanale unei persoane care mai degrabă ar fi trebuit blamată decât elogiată. Parabola Fiului risipitor, strălucește ca o piatră nestemată, fiind cea mai aproape de inima noastră, deoarece ea înfățișează o dramă zguduitoare pe care aproape toți o trăim. Ea ne cucerește și ne mișcă inima prin atitudinile și situațiile uneori duioase, alteori zguduitoare pe care le descrie, dezvăluindu-și sensurile profunde numai celui care se străduiește să-i deslușească tainele adânci.

De aceea vom căuta cu toată cuviința să ne aplecăm asupra dramei Fiului risipitor cu toate frământările și neliniștile lui, cu toate încercările și peripețiile vieții lui, dar și cu toate izbânzile lui, în lupta cu patimile.

"*Un tată avea doi fii*", sunt cuvinte ce exprimă casa părintească ideală unde domnea o atmosferă liniștită, și o viață virtuoasă și fericită în comuniunea iubirii. Purtarea de grijă a tatălui și dragostea lui se împletește armonios cu supunerea și recunoștința fiilor. Într-o astfel de atmosferă tatăl învinge

mai lesne greutățile vieții, iar fiii cresc fără prea mari griji știind că au un părinte bun și iubitor oricând pregătit să-i sprijine și să-i ocrotească în necazuri și nevoi, să-i mângâie în suferință și să-i iubească până la jertfă.

Dar un nor întunecos se abate asupra acestei familii ideale, deoarece fiul cel mic nu vrea să mai țină seama de bunătatea tatălui său. Simțindu-se apăsător de autoritatea lui își caută fericirea în altă parte, spunându-i: *“Tată dă-mi partea ce mi se cuvine din avere” iar tatăl bun și drept “le-a împărțit averea și nu după multe zile, fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară depărtată și acolo și-a risipit averea, trăind în desfrânări”*.

Plecat din casa părintească, viața fericită de comuniune cu tatăl s-a sfârșit. Tânărul a dat frâu liber poftelor nesățioase alipindu-se de chemările amăgitoare ale lumii și lăsându-se cuprins de farmecele lor deșarte. Curiozitatea tinereții și dorința de noutate îl vrăjește și-l îndeamnă la păcat.

Lipsit de înțelepciunea și experiența vieții acest tânăr nu a pus stavilă poftelor sufletești și pornirilor iraționale ci din contră s-a lăsat ademenit, căzând în mrejele lor.

Credulitatea, naivitatea și nepăsarea au fost cele care i-au lăsat sufletul de izbeliște, ajungând într-o stare animalică după cum ni se mărturisește chiar în parabolă: *“căci după ce a cheltuit totul s-a făcut foamete mare în țara aceea și el a început să ducă lipsă, și ducându-se, s-a alipit de unul din locuitorii acelei țări și acesta l-a trimis la țarinile sale să păzească porcii. Și dorea să-și sature pânțelele din roșcovele pe care le mâncau porcii însă nimeni nu-i dădea”* (Luca XV, 14-16).

Văzându-se în starea aceasta inumană, părăsit de cei dragi și vlăguit de putere începe să verse din plin lacrimi de suferință și de pocăință sinceră. Pentru o clipă își revede chipul falnic de altădată pe care numai nesăbuiința tinereții l-a adus în starea aceasta jalnică. De acum uită totul; și cântece și dansuri și ospete și desfătări și *venindu-și în sine* își regăsește în adâncul sufletului chipul tatălui bun și milostiv pe care l-a nesocotit și l-a părăsit.

Această venire în sine este confruntarea cu propria sa conștiință, este cercetarea lăuntrului său și regăsirea sa în același timp în lumina dragostei și harului lui Dumnezeu care nu ne părăsește niciodată.

În această privință Fericitul Augustin ne spune că *“fiul pierdut când s-a dezlipit de tatăl său, a ieșit din sine ca să se risipească în lucrurile exterioare și sensibile. Acum venindu-și în sine, intră în el însuși și se îndreaptă spre tatăl său, unde va afla ocrotirea desăvârșită”*. Așadar *a veni în sine* înseamnă că omul începe să-L regăsească pe Dumnezeu pentru că inima lui este din fire, sanctuarul sacru al lui Dumnezeu sau, cum mărturisește același sfânt Părinte *“Tu erai în mine, în partea cea mai adâncă a ființei mele, dar eu nu*

eram acasă, eram afară din mine. Căci Tu îmi ești mai adânc decât îmi sunt eu însumi”.

Cuprins de aceste simțăminte își concentrează mintea și își adună toate forțele luând hotărârea fermă de a face primul pasul spre tatăl său zicând: *“Sculându-mă, mă voi duce la Tatăl meu și-i voi spune: Tată am greșit la cer și înaintea ta. Nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi”* (Luca XV, 18-19).

Poate că îngenunchind la picioarele lui și rugându-l cu lacrimi de pocăință acesta îl va ierta și-l va primi și pe el, rătăcitul, din nou în casa părintească, măcar printre argați unde-i va fi mult mai bine decât printre străinii care l-au desfigurat și batjocorit.

Deși întoarcerea părea a fi ușoară, totuși îl apucă teama de ceea ce va urma. Mă va primi oare tatăl meu? Va fi cu mine atât de bun încât să-și deschidă brațele înaintea unui suflet ticălos? La plecare nu m-a oprit, nu m-a certat ci numai lacrimi i-au scaldat fața și mi-a dat tot ce i-am cerut. Acum văzându-mă ar putea să-mi spună: ai fost liber, ai făcut tot ce ai voit cu partea ta de avere, ai cheltuit-o în dezmierdări, aici nu mai ai nimic, ești liber.

Însă nădejdea îi dă aripi și după cuvântul psalmistului *“O cât de bine și cât e de frumos să locuiască frații împreună”*, ia drumul spre casa părintească.

În urma mărturisirii sincere tatăl a poruncit să-i dea inel în mână, încălțăminte în picioare și să-i aducă haina cea dintâi și să-l îmbrace cu demnitatea pe care a avut-o la început. Apoi să junghie vițelul cel îngrășat chemând pe toți la ospațul bucuriei căci fiul său *“mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat”*.

Numai fratele cel mare n-a voit să ia parte și să se veselească, cu toată rugămintea tatălui său, deoarece mânia și invidia pentru reprimirea fratelui risipitor în casa părintească îi rodea sufletul ca o molimă distrugătoare.

În timp ce pocăința sinceră și smerenia au adus fiului risipitor iertarea și mântuirea, mânia, invidia și ura l-au lipsit pe fiul cel mare de bucuria milostivirii părintești și de ospațul necesar mântuirii sufletului său.

Iubiți credincioși,

Drama fiului risipitor se repetă și azi aproape cu fiecare dintre noi. De multe ori vrem să fim moderni, să fim oameni ai timpului, să ne trăim viața din plin, uitând și neglijând pe Dumnezeu. Considerăm că atunci suntem fericiți când putem bea peste măsură, când putem urî și învinui pe aproapele nostru, când putem desfrâna, când putem petrece viața după bunul nostru plac.

De aceea mulți dintre noi părăsim casa părintească, Biserica strămoșească și bunele obiceiuri și mergem în “țara îndepărtată” unde nu mai există nici o opreliște și ne cheltuim virtuțile nobile cu care Dumnezeu ne-a înzestrat, săvârșind tot felul de păcate. Acestea ne pervertesc sufletul, ne doboară și ne aduc într-o stare animalică golindu-ne de toate bucuriile sufletești.

Ca și în cazul fiului risipitor avem nevoie de venirea în sine, de trecerea la viața cea adevărată, viața în Hristos. Venirea în sine este supremul eroism de care avem nevoie toți creștinii, este o rupere definitivă de tot ce am săvârșit rău, este o hotărâre înălțătoare de a începe o viață nouă, de a deveni un altul.

Considerăm că în Postul Mare este momentul prielnic pentru această lucrare înnoitoare de întoarcere de la păcat la virtute, de la diavol la Dumnezeu. Părinții duhovnicești ne așteaptă la scaunul de spovedanie pentru a ne mărturisi greșalele cu căință sinceră ca astfel să dobândim iertarea și împăcarea cu Dumnezeu. Ne trebuie numai curajul să pornim pe calea îndreptării, gândindu-ne mai ales la bucuria pe care o vom încerca atunci când se va putea spune și despre noi precum s-a spus de fiul risipitor “mort a fost și a înviat, pierdut a fost și s-a aflat”. Amin.

Pr. prof. Dorin Zarioiu



CUVÂNT LA PRAZNICUL BUNEI-VESTIRI

Ceea ce ești cămară neîntinată a Cuvântului și pricina îndumnezeirii tuturor, bucură-te Preacurată, chemarea proorocilor; bucură-te, podoaba apostolilor.

*(Canonul Născătoarei de Dumnezeu,
Cântarea a 6-a)*

Iubiți credincioși,

Primul capitol al Evangheliei după Luca relatează două apariții ale Sfântului Arhanghel Gavriil, prima vestind nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, cea de-a doua pe cea a Mântuitorului Iisus Hristos.

În Sfânta Scriptură citim despre mai multe arătări ale îngerilor, anunțând nașterea unor prunci aleși de Dumnezeu pentru a-i sluji și a fi martorii Săi înaintea oamenilor. De pildă, lui Avraam, slujitor ales al lui Dumnezeu, numit și tatăl credinței, Domnul Dumnezeu îi făgăduiește că va avea urmași, în ciuda nerodirii pântecelui până la o vârstă înaintată a soției sale Sara.

Îngerul lui Dumnezeu îi vorbește apoi sclavei Sarei, Agar, pe care o găsește pribegind în deșert, spunându-i să se întoarcă la stăpâna sa, pentru că avea în pânțece un urmaș făgăduit lui Avraam să fie tatăl multor neamuri (*Facerea 16, 7-12*). Îngerul îi va grăi apoi din nou lui Avraam la stejarul Mamvri, făgăduindu-i din nou nașterea unui fiu, de această dată de către bătrâna sa soție, Sara, care aude glasul îngerului din ușa cortului, căci acesta se adresa lui Avraam (*Facerea cap. 18*). Un înger a grăit și cu Manoe și cu soția acestuia, făgăduindu-le nașterea unui fiu, care avea să fie judecătorul Samson (*Judecători, cap. 13*).

Sfânta Evanghelie după Luca începe cu anghelofania din templu, petrecută în timp ce preotul Zaharia slujea. Acestuia îngerul Gavriil îi făgăduiește nașterea unui fiu care „*va fi mare înaintea Domnului; nu va bea nici vin, nici altă băutură ametițoare și încă din pânțelele mamei sale se va umple de Duh Sfânt. Și pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeu lor. Și va merge înaintea Lui cu duhul și cu puterea lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinților spre copii și pe cei neascultători la înțelepciunea dreptilor, ca să gătească Domnului un popor pregătit*” (*Luca 1, 15-17*).

Deși Sfânta Evanghelie nu relatează o arătare a îngerului către Elisabeta, mama Sfântului Ioan Botezătorul, este cert că, deși Zaharia a rămas mut și nu a putut spune nimănui despre vedenia din templu, Elisabeta cunoștea conținutul mesajului îngerului, căci la vremea nașterii pruncului, când trebuia să i se dea nume, ea a spus că pruncul se va numi Ioan, așa cum îngerul îi spusese soțului ei în templu.

Textul apocrif cunoscut drept Protoevanghelia lui Iacov, care istorisește nașterea Maicii Domnului, vorbește tot despre o anghelofanie, care a precedat zămislirea Sfintei Fecioare de către dreptii Ioachim și Ana.

În toate aceste cazuri, glasul îngerului trimis de Dumnezeu vestește o minune, căci pentru toți puterea lui Dumnezeu a biruit limitele naturale. Ei au fost izbăviți atât de o neputință trupească, o formă de slăbiciune, de imperfecțiunea firii omenești, cât și de un stigmat social, denigrant mai ales pentru femei. Toate aceste femei vorbesc despre ocară care apasă asupra lor și despre disprețul care li se arată uneori chiar și de către sclavele lor, pentru faptul de a nu putea avea prunci. Rămâne de înțeles că exista probabil și o neputință sufletească pe care o resimțeau, pentru că adescori lipsa iubirii față de proprii copii ducea la rivalitate, invidie și la prigonirea chiar până la moarte a sclavelor sau a celorlalte soții și a copiilor lor, în timpul când poli-gamia era îngăduită de Dumnezeu.

Însă pe toți acești bărbați și femei îi unesc credința puternică în Dumnezeu, dreptatea și fermitatea în păzirea poruncilor Lui, precum și nădejdea în izbăvirea lor de stigmatul nerodirii, chiar dacă omenește erau fără nici o speranță să mai dobândească un urmaș. Ei înfruntă prin credință atât oprobiul semenilor, cât și propria rațiune. Și despre Avraam, și despre Sara, Scriptura scrie că au râs când au primit vestea că, la vârsta lor, vor avea un urmaș (*Facerea 17, 17; 18, 12*). Au râs, când cel care le vorbea era însuși Dumnezeu. Acest impuls de moment, această reacție spontană omenească la confruntarea cu un mesaj ce părea irațional, avea însă să se stingă în fața copleșitoarei lor credințe în Dumnezeu, ale cărui judecăți sunt mai presus de rațiune.

Asemănătoare în linii mari a acestor episoade este și anghelofania din Nazaret, a cărei destinatară a fost Fecioara Maria. Și aici este vorba despre două minuni: arătarea unui înger și zămislirea unui prunc în afara legilor firii omenești. Fără precedent este însă nașterea din fecioară, fără bărbat, și cu atât mai uluitoare, pentru mintea omenească și pentru întreaga fire, este întruparea lui Dumnezeu. Dacă până atunci Dumnezeu intervenea pentru a contrazice atotputernicia legii firii, printr-un exemplu de excepție, acum această lege este suspendată, pentru că Dumnezeu, Cel ce a creat lumea și a dat viață făpturii, intră în istoria omenirii ca om smerit, asemenea tuturor fiilor oamenilor.

Sfântul Atanasie cel Mare explică în *Tratatul despre întruparea Cuvântului*: „Odinioară [la crearea lumii], neexistând nimic în nici un fel, a fost nevoie numai de o faptă de voință pentru crearea tuturor. Dar odată ce omul

există și nevoia cerea nu să-l facă din nimic, ci să le vindece cele ce erau, era firesc ca Doctorul și Mântuitorul să vină la cele ce existau, ca să vindece cele ce sunt. (...) Căci cele ce nu sunt nu aveau nevoie de mântuire, ca să fie destul numai să poruncească, ci omul făcut, care se strica și se pierdea.” (*Părinți și Scriitori Bisericești 15, vol. I, p. 140*).

Întruparea Fiului lui Dumnezeu este un fapt vindecător, nu numai pentru un anumit context și niște persoane alese, cum a fost cazul lui Avraam, Sara, Manoe și soția lui, Zaharia și Elisabeta, ci pentru însăși firea omenească, rănită de păcat și umbrată de moarte. Exemplele vindecării de nerodire de prunci a unor părinți conțin o preînchipuire a acestei vindecări a firii, căci nașterea de prunci era singura formă de dăinuire a omului în fața unei morți care închidea definitiv în întuneric întreaga frumusețe a vieții lui, întreaga sa moștenire spirituală. Nerodirea pântecelui acestor exponenți ai credinței în Vechiul Testament este un simbol al firii omenești sărăcite de viață, fără nici o perspectivă în veșnicie.

Nașterea din fecioară aduce acestei vindecări a firii omenești ceva în plus: ea nu mai este salvarea în ultimul moment a unui om aparent fără speranțe, a unei făpturi epuizate de bătrânețe, de rușine, stigmatizate din cauza unei neputințe a trupului. Fecioara Maria, la vârsta ei tânără, prin viața ei curată, prin credința sa atât de statornică în Dumnezeu, încât la glasul îngerului, oricât de uluitoare ar fi vestea pe care o aduce, răspunde cuminte și netulburată: „*Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău*”, este tot ceea ce poate arăta mai frumos firea omenească. Glasul îngerului recunoaște această culme a întâlnirii dintre pământ și cer, pe care se situează Sfânta Fecioară Maria: „*Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei!*” (*Luca 1, 28*). Dumnezeu se întâlnește la întruparea Sa cu firea omenească în starea ei de maximă demnitate, iar prin înomenirea Sa îi sporește splendoarea cu frumusețea firii Sale dumnezeiești, cu care o îngemănează în persoana lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Smerenia Sfintei Fecioare Maria este în același timp și adâncul cel mai curat pe care îl atinge sufletul omului, încât Însuși Dumnezeu să se poată coborî în el, ca omul să-L poată atinge pe Dumnezeu, Cel ce la rândul Său „*S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la asemănare aflându-Se ca un om*” (*Filipeni 2, 7*). Dumnezeirea nu sărăcește prin înomenirea Fiului lui Dumnezeu, pentru că prin Maica Domnului firea omenească îi aduce lui Dumnezeu cea mai aleasă ofrandă, asemenea purperei pe care numai Împăratul se cuvine să o poarte. Acest lucru este exprimat de cântările rânduite la sărbătoarea Bunei-Vestiri:

Bucură-te Preacurată, ceea ce ești mai înaltă decât cerurile, care fără de osteneală ai purtat în pântecul tău temelia pământului; bucură-te roșeala, care ai vopsit din sângele tău veșmântul cel dumnezeiesc al Împăratului puterilor.

(Canonul Născătoarei de Dumnezeu, Cântarea a 4-a).

Este cu totul peste puterile noastre sufletești delicatețea cu care Dumnezeu protejează neputința firii omenești. În cazurile particulare ale preotului Zaharia și Fecioarei Maria, îngerul spune: *“Nu te teme”*, ca și cum spaima întâlnirii față față cu făptura netrupească a îngerului l-ar arunca pe omul trupesc, chiar și pentru o clipă, în deznădejdea lovirii de limitele firii sale pământești. Ceea ce îngerul le aduce acestor oameni ai Noului Testament este nu izbirea de atotputernicia nimicitoare a Creatorului, ci tocmai diluarea graniței dintre pământ și cer în iubirea atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu.

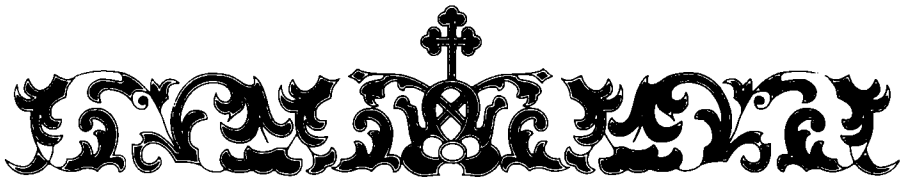
Dumnezeu se face cunoscut oamenilor ca Tată, Care-Și îmbracă Fiul, cel asemenea Lui din veșnicie, în trupul plăpând al unui prunc, pentru ca omul să se poată apropia de El cu cea mai firească, pură și smerită iubire. Biserica recunoaște în întruparea Fiului lui Dumnezeu o nouă creare a lui Adam și a lumii împreună cu el, a cărei temelie nouă este Sfânta Fecioară Maria, Născătoarea de Dumnezeu. O stihiră din canonul sărbătorii Bunei-Vestiri spune:

Cuvântul cel mai presus de ființă, Care este din Tatăl din veci, și din Maica sub vremi, arătându-se lumii, chipul robului primește și Se face trup, nedeosebindu-se de Dumnezeire, și zidește pe Adam în pântecele aceleia, care l-a zămislit pe Dânsul fără de sămânță (Stihira, glasul I).

Rânduirea Bunei-Vestiri în calendarul creștin se bazează pe aceeași înțelegere a acestei sărbători, ca început al noii creații a lumii. „Dat fiind că Nașterea Domnului e celebrată pe 25 decembrie, se cuvine, prin urmare, ca zămislirea lui Hristos să fie prăznuită cu exact nouă luni înainte, așadar pe 25 martie, dată căreia, potrivit unei vechi tradiții, îi corespundea de altfel începutul creației lumii. Înțelepciunea lui Dumnezeu în Iconomia Sa impunea ca a doua creație să corespundă simbolic celei dintâi, iar *începutul mântuirii* să se înscrie ca recapitularea originii însăși a timpului. Buna-Vestire trebuie pe de altă parte celebrată pe această dată fixă, apropiată de echinocțiul de primăvară, fiindcă această perioadă a anului e în fond o reproducere periodică a creației lumii” (Makarios Simonopetrul, *Triodul explicat. Mistagogia timpului liturgic*, Deisis, Sibiu, 2000, p. 252).

Sărbătoarea Bunei-Vestiri, aflată întotdeauna în Postul Sfințelor Paști, accentuează prin frumusețea ei puterea înnoitoare a postului, zidindu-ne ca fii ai lumii celei noi, ai împărăției cerurilor, învățându-ne, prin exemplul Maicii Domnului, să viețuim în unire cu Dumnezeu, în curăție și ascultare. Învățând cuvintele cheie ale acestei sărbători, inima noastră în rugăciune deschide porțile cerului: *„Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!”* (Luca 1, 38). Amin.

† **Ambrozie Sinaitul**
Episcop Vicar Patriarhal



VII. CREDINȚĂ ȘI MĂRTURISIRE

ACATISTUL SFÂNTULUI SFINȚIT MUCENIC POLICARP, EPISCOPUL SMIRNEI* (23 februarie)

După obișnuitul început, se cântă: Condacele și Icoasele

CONDACUL 1

Lucrând ogorul sufletelor și aducând belșug pământului, te-ai făcut, sfinte, vas ales și laudă dreptmăritorilor creștini care de atunci s-au deprins a-ți cânta: *Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!*

ICOSUL 1

Slujitor credincios Stăpânului, asemenea îngerilor, la desăvârșire îngerească ai ajuns și, primind moartea cea pentru Hristos, viața cea veșnică ai primit. Pentru aceasta cu vrednicie îți cântăm:

Bucură-te, vlăstar al Efesului;
Bucură-te, floare înmiresmată a cetății Smirnei;
Bucură-te, rod bogat al Apostolilor lui Hristos;
Bucură-te, mărgăritar strălucitor în coroana mucenicilor sfințiți;
Bucură-te, mare ierarhe, care, în smerenie, harul ai împărtășit;

* *Textul Acatistului a fost alcătuit de Silviu-Andrei Vlădăreanu, inspector în cadrul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, diortosit în cadrul ședinței Sinodului Mitropolitan al Munteniei și Dobrogei din 9 februarie 2004, definitivat de Comisia sinodală pentru canonizarea Sfinților Români la 11 februarie 2004 și aprobat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române prin hotărârea nr. 688 luată în ședința din 11 februarie 2004.*

Bucură-te, turn întărit al mântuitoarei credințe pe care cu mari minuni o ai mărturisit;

Bucură-te, că te-ai învrednicit de darul proorociei;

Bucură-te, bucuria celor sărmani;

Bucură-te, al văduvelor ocrotitor și mult mângâietor;

Bucură-te, grabnic vindecător a felurite boli;

Bucură-te, spaimă și cutremur diavolilor;

Bucură-te, că, în fața tronului Dumnezeirii, te faci stăruitoare rugăciune pentru cei ce se roagă către tine;

Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!

CONDACUL 2

Nașterea ta, sfinte, în temnița cea rece în care era închisă pentru credință mama ta, a fost precum, odinioară, a lui Hristos în peșteră; încă, și mai mare minune săvârșindu-se, îndată ce ai născut, un înger al Domnului s-a pogorât și, luându-te, a zis: *Aliluia!*

ICOSUL 2

Luminător la vremuri de întuneric, Dumnezeu te-a învrednicit, fiind izbăvit încă de prunc chip prea minunat; ajută-ne, dar, să ne curățim de gândul cel viclean, păzindu-ne ca niște prunci la cuget, cei care strigăm ție acum:

Bucură-te, pentru care Domnul pe îngerul său a trimis;

Bucură-te, că în grija unei bune creștine prin rânduire de sus ai fost încredințat;

Bucură-te, pentru care Fericita Teodora lacrimi de maică a vărsat;

Bucură-te, că tatăl tău, Sfântul Pangratie, pentru tine îndelung s-a rugat;

Bucură-te, că amândoi părinții tăi cei după trup cununa muceniciei au primit;

Bucură-te, că de cinstitele lor moaște fiarele n-au cutezat a se apropia;

Bucură-te, că, din copilărie, darul săvârșirii minunilor ai avut;

Bucură-te, că, vădindu-se marea lucrare a lui Dumnezeu la rugăciunea ta, din Pangratie, Policarp ți s-a spus;

Bucură-te, că, dăruindu-te Dumnezeu cu mulțime de zile, buna virtute a înfrânării ți-a adăugat dintru-nceput;

Bucură-te, că duhului blândeții te-ai făcut sălaș;

Bucură-te, cea ce din tinerețe gândul așezat al celor înaintați în vârstă ai dovedit;

Bucură-te, înduhovnicite părinte, căruia la bătrânețe râvna tinereții ți s-a dăruit;

Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!

CONDACUL 3

Marc foamete lovind cetatea Efesului, cu toții la tine au alergat nădăjduind ajutor și, pe nimeni n-ai lăsat apăsător de nevoi, ci pe toți i-ai miluit, pentru aceasta către Dumnezeu se îndreptau zicând: *Aliluia!*

ICOSUL 3

Întocmai cum în întreaga-ți viață te-ai milostivit spre cei în lipsuri, îndură-te și acum spre noi, păcătoșii cei săraci în fapte bune, ca, nerămânând precum smochinul cel fără de rod, să ne învrednicim de duhul pocăinței, noi, care către tine alergăm acum zicând:

Bucură-te, liman al celor copleșiți de multele poveri;
 Bucură-te, îndulcire pentru cei cuprinși de amărăciune;
 Bucură-te, încurajare a năpăstuiților;
 Bucură-te, că din fragedă vârstă ai fost mult miluitor;
 Bucură-te, izbăvitor al multora de foamea cea trupească;
 Bucură-te, hrănitor al tuturor din învățătura cea dumnezeiască;
 Bucură-te, căci cuvintele tale semințe roditoare s-au făcut;
 Bucură-te, că rugăciunea ta hambarele Calistei a umplut;
 Bucură-te, că, împărțind la cei sărmani, hambarele nu se goleau ci cu mai mult se-ndestulau;
 Bucură-te, că, înălțându-ți gândul la Dumnezeu ai pogorât ploaie, scăpându-ți cetatea de secetă;
 Bucură-te, căci, cu numele Mântuitorului Hristos, ai înmulțit vinul în casa episcopului Dafnu;
 Bucură-te, că pornirile cele rele le veștejești;
Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!

CONDACUL 4

Primind vestire că al lui Hristos Apostol și Evanghelist Ioan, cu glas de tunet propovăduia prin părțile acelea, cu bucurie mare te-ai îmbrăcat de sus și la acesta ai mers ca să-i urmezi, cântând: *Aliluia!*

ICOSUL 4

Plecând Sfântul Ioan spre Patmos, în surghiun, pe Sfântul Vucol a rânduie la Smirna, lăsându-i-te împreună lucrător; și, după cum Cuvântătorul de Dumnezeu pentru tine mult s-a rugat, așa pururea te roagă și tu pentru sufletele noastre ca să-ți cântăm acestea:

Bucură-te, că ucenic alergând la Sfântul Evanghelist Ioan, lângă Sfinții Apostoli ai stat;
 Bucură-te, că ai cunoscut pe cei ce L-au văzut pe Dumnezeu Cel Întrupat;

Bucură-te, că, urmând slăvitului Apostol, îndelungată vreme cu foamea alături de el te-ai nevoit;

Bucură-te, că și cu setea ai fost încercat foarte;

Bucură-te, că lipsa hainelor ai îndurat fără cârtire;

Bucură-te, că ai răbdat și alte multe strâmtorări, întocmai ca sihaștrii;

Bucură-te, că toate cu mare bucurie ai pățimit;

Bucură-te, că, împlinind porunca, mai frumos decât crinii câmpului te-ai arătat;

Bucură-te, că talantul care ți s-a dat, cu râvnă multă ai înmulțit;

Bucură-te, că, prin însăși viața ta, frumusețea vieții în Hristos ai pilduit;

Bucură-te, că pe mai departe prin tine Vestirea cea Bună s-a vestit;

Bucură-te, că astfel pe Hristos Domnul ai mărturisit și pe mulți ai adus la mântuire;

Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!

CONDACUL 5

Luând dreapta ta, dumnezeiescul Vucol pe pieptul său și-a așezat-o și, slavă înălțând lui Dumnezeu, a adormit în pace, iară ceilalți sfințiți părinți și-ntreg poporul cutremurându-se, strigat-au: *Aliluia!*

ICOSUL 5

Îngenunchind pentru a fi sfințit întru episcop, văzut-ai, sfinte, înaintea ta picioarele Mântuitorului Hristos, Ce tainic sta de față; pentru aceasta, cu harul tău ne curățește inimile și-ndepărtează spinii îndoielii, ca să vedem și noi lucrarea cea sfântă din Biserica lui Dumnezeu, iar ție pururea să zicem:

Bucură-te, că Sfântul Vucol mult a dorit să-i fii urmaș;

Bucură-te, că la rânduirea ta întru episcop, mare mulțime de ierarhi s-au ostenit cu dragoste-a veni;

Bucură-te, că, sfințindu-te, mâinile lor și-au odihnit atunci pe capul tău;

Bucură-te, că ridicarea ta în treapta arhieriei s-a arătat prilej de semne și minuni nenumărate;

Bucură-te, că dintru-nceputul slujbei lumină dumnezeiască a luminat biserica;

Bucură-te, că Duhul Sfânt s-a pogorât peste tine în chip de porumbel strălucitor;

Bucură-te, că mulți te-au văzut atunci îmbrăcat ostaș și-ncins cu brâu;

Bucură-te, că altora, privindu-ți fața scâldată în lumină, li se părea că porți porfiră împărătească;

Bucură-te, că mai târziu Sfântul Ignatie, întreaga Antiohie în grija ta a dat;

Bucură-te, că în rugăciunea pentru pacea Bisericii întotdeauna îndelung ai stăruit;

Bucură-te, bun păstor al turmei lui Hristos;

Bucură-te, întâi stătător al întregii Asii;

Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!

CONDACUL 6

Cuprinsă fiind de flăcări cetatea ta, oamenii s-au văzut neputincioși și, chemându-te în ajutor, tu cu rugăciunea vălvătaia ai liniștit; atunci, înțelegând ei minunea cea dumnezeiască, cu toții au strigat: *Aliluia!*

ICOSUL 6

Cela ce cu rugăciune prea puternică ai potolit focul Smirnei, cu mijlocirea ta stingi, Sfinte, și focul nebunesc al patimilor noastre ca să îți cântăm acum acestea:

Bucură-te, că de pârjol cetatea Smirnei ai scăpat;

Bucură-te, că îndată dogoarea rugăciunii tale văpaia a stins;

Bucură-te, că pe vrăjitori, care se osteneau în deșert, i-ai rușinat;

Bucură-te, lumânare aprinsă din lumina lui Hristos pe care păgânii n-au putut s-o stingă;

Bucură-te, făclie arzând de dragoste pentru Hristos;

Bucură-te, al Bisericii sfeșnic de mare preț;

Bucură-te, rug nemistuit al slujirii preoțești;

Bucură-te, pară de foc pentru adevărul cel biruitor;

Bucură-te, flacără nestinsă a predaniei Sfinților Apostoli;

Bucură-te, candelă ce ai luminat întreaga lume;

Bucură-te, rugăciune fierbinte la tronul lui Dumnezeu;

Bucură-te că ardere de tot și jertfă curată te-ai adus pe tine însuși, părinte;

Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!

CONDACUL 7

Intrând vrăjmașul într-o slugă a stăpânului cetății, pe mulți a bătut, mușcându-i și hainele rupându-le, și pe iudeii veniți ca să-l alunge i-a ucis, dar venind tu, ai alungat pe demon și, săvârșindu-se în fața tuturor minunea, cu toții strigat-au: *Aliluia!*

ICOSUL 7

Întocmai cum pe sluga cea îndrăcită ai vindecat-o, nu zăbovi a ne întări asupra multelor ispite și, alungând înșelăciunea, degrabă poruncește

duhurilor celor necurate să se îndepărteze de la noi ca să-ți cântăm unele ca acestea:

Bucură-te, muncire a duhurilor răutății;

Bucură-te, rană de mult plâns a demonilor;

Bucură-te, tulburare a iadului;

Bucură-te, că de pomenirea numelui tău, vrăjmașul mult s-a spăimântat;

Bucură-te, că, venind tu pe cale, mare tremur a cuprins pe cel potrivit;

Bucură-te, că, numai ajungând lângă el, acesta a fugit de îndată;

Bucură-te, că, prin numele lui Hristos Iisus izgonindu-l, ai rușinat pe cei răucredințoși;

Bucură-te, că punerea mâinilor tale, celor în suferință a adus alinare;

Bucură-te, că leac tuturor bolilor cei ce veneau la tine te-au aflat;

Bucură-te, că rănile sufletului cu duhovnicesc sfat ai închis;

Bucură-te, că și de idoleasca închinare pe mulți păgâni ai vindecat;

Bucură-te, ajutor neîntârziat al celor ce cheamă sfânt numele tău;

Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!

CONDACUL 8

Harul luminării prin propovăduirea cea mântuitoare strălucindu-te de sus, ca dintr-o oglindă, din inima ta cea curată, scânteia în sumedenie de raze către cei ce te ascultau; și, primind aceștia învățătura cea dreptmăritoare, cântau: *Aliluia!*

ICOSUL 8

Cel ce sub revărsarea neînseratei străluciri a lui Hristos te-ai adumbrat, fă să se odihnească mintea noastră de multele griji ale acestei lumi întru smerită cugetare ca, spre cinstirea ta, acum să zicem:

Bucură-te, că, din fragedă copilărie, adâncă înțelepciune ai primit;

Bucură-te, că întreaga rânduială a slujbelor cu ușurință ai deprins;

Bucură-te, că și la învățătura de carte te-ai arătat neîntrecut;

Bucură-te, că mai târziu Sfinții Apostoli ți-au fost dascăli;

Bucură-te, că în toată vremea cu ascultarea celor de folos sufletului ți-a plăcut a te-ndeletnici;

Bucură-te, că în tot ceasul în adâncul gândirii la cele veșnice te-ai cufundat;

Bucură-te, că la Sfintele Scripturi ai cugetat neîncetat;

Bucură-te, gură a Apostolilor care spre părăsirea vorbirii în deșert pe toți ai îndemnat;

Bucură-te, că pentru a învăța pe alții, pe tine pildă te-ai făcut;

Bucură-te, că deși cunoscător fiind a multe, în duhul smereniei întreaga viață ai trăit;

Bucură-te, că ascuțimea minții tu nu ți-ai pus spre grai cu vicleșug;

Bucură-te, că dumnezeiasca înțelepciune prea înțelept în fața tuturor te-a arătat;

Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!

CONDACUL 9

Mergând către Sfințitul Anicet care păstorea atunci în Roma, ca prăznuirea Învierii să o statornicești deodată pentru toți creștinii, mulți amăgiți de erezii au auzit adevărul din sfântă gura ta și, întorcându-se, grăit-au: *Aliluia!*

ICOSUL 9

De vorbele ademenitoare ale ereticului Valentin nu te-ai lăsat ispitit, iar pe Marcion, care te îmbia să îi cunoști ritoriceasca învățătură, l-ai înfruntat ca pe un rătăcit. Pentru aceasta și pe noi ne întărește, cunoscătorule al gândului lui Dumnezeu, întru credința cea adevărată, ca după vrednicie să-ți strigăm:

Bucură-te, stâncă neclintită de valurile eresurilor;

Bucură-te, apărător al Adevărului celui nepieritor;

Bucură-te, străjuitor neobosit al dogmelor celor dintru-nceput;

Bucură-te, vădire a mincinoaselor învățături;

Bucură-te, destrămare a urzelilor diavolului;

Bucură-te, zădărnire a uneltirilor lui;

Bucură-te, râvnitorule pentru liniștea Bisericii;

Bucură-te, căci, ascultând cuvântul dumnezeiescului Pavel, în Hristos ai viețuit;

Bucură-te, că elinii și iudeii învățator a toată Asia te-au socotit;

Bucură-te, surpătorule al deșertăciunii idolești;

Bucură-te, că tată al creștinilor păgânii te-au numit;

Bucură-te, că ai înfruntat pe cei răucredincioși;

Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice a/lui Hristos!

CONDACUL 10

Precum Domnul prin Iona pieirea cetății Ninive a vestit și pe Lot din Sodoma cu mână tare l-a scos, asemenea trimis-a pe îngerul Său ca, în trei rânduri, să îți vestească surparea casei unde înnoptai; iar, căzând casa și scăpând nevătămat, ai dat slavă, cântând: *Aliluia!*

ICOSUL 10

Arătându-și dragostea nemărginită pentru oameni, s-a îngrijit din nou de tine Cel Ce veghează veșnic; la fel și tu mijlocește pentru noi, sfinte și, domolind urgia vrăjmașilor văzuți și nevăzuți, ne dăruiește biruință-ntru iubire ca iarăși să-ți cântăm:

Bucură-te, că pe Ziditor mai presus de întreaga Sa zidire ai slăvit;
 Bucură-te, că de aproapele tău nicicând nu ai uitat;
 Bucură-te, că, ucenic al ucenicului iubit fiind, fiu al iubirii te-ai făcut;
 Bucură-te, că la dragoste cu și mai mare dragoste-ai răspuns;
 Bucură-te, că și pe cei ce la moarte veniseră a te duce, ca pe prieteni de-o viață i-ai primit;
 Bucură-te, căci cugetul tău ura nu a cunoscut;
 Bucură-te, că prin purtarea ta, de răutate ai fost străin;
 Bucură-te, că Sfântul Irineu de tine mult s-a legat sufletește;
 Bucură-te, că de orice cinstire toată viața ai fugit;
 Bucură-te, că toate cele trecătoare ale lumii ai disprețuit;
 Bucură-te, că, socotindu-te nevrednic, nici harul preoției nu voiai ca să-l primești;
 Bucură-te, că totdeauna toate cu smerenie și mare dragoste-ai făcut;
Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!

CONDACUL 11

Mulți dintre cei care te-au auzit, în diferite locuri pe pământ, mărturisind Cuvântul, L-au cunoscut pe Domnul Iisus Hristos, Cel înviat din morți ca Dumnezeu adevărat și, deșteptându-se la viață, strigat-au: *Aliluia!*

ICOSUL 11

Aducând mare binecuvântare tuturor locurilor pe unde ai trecut, te-ai făcut nesecat izvor de adevăr și milă și, însuși mult călătorind, în drumurile noastre ne însoțește și ne păzește ca să cântăm ție:

Bucură-te, revărsare de har la țarmurile Orientului;
 Bucură-te, că Efesul ți-a fost leagăn al prunciei;
 Bucură-te, că din Asia ți-ai făcut loc de mărturisire a credinței celei sfinte;
 Bucură-te, că în Teos și nenumărate alte locuri ai săvârșit minuni;
 Bucură-te, că din ostrovul Patmos necontenită rugăciune pentru tine s-a înălțat;
 Bucură-te, că Sfântul Irineu, din depărtata Galie, te pomenea mereu;

Bucură-te, că marea cetate a Romei ai văzut;
 Bucură-te, că întreaga Antiohie cu evlavie ți-a rostit numele mereu;
 Bucură-te, că celor din Filippi epistolă de mult folos duhovnicesc ai scris;

Bucură-te, că, în Smima, cetatea sufletului tău, mucenicească moarte ai primit;

Bucură-te, că lumea toată, cinstirea cuvenită sfinților lui Dumnezeu îți dă acum;

Bucură-te, că și tu pentru întreaga lume înalți cu mare râvnă rugăciuni;
Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos

CONDACUL 12

Ca și Mântuitorul Hristos care intra-n Ierusalimul patimilor Sale pe asin, ai fost adus, mucenice, spre a fi ars pe rug în Smirna și, până în clipa morții preamărind pe împăratul tuturor, ai trecut, Sfinte, către Dumnezeu, cântând: *Aliluia!*

ICOSUL 12

În ceasul săvârșirii tale, Domnul Hristos ție și multora făcându-se auzit, cu glas tare ți-a grăit zicând: *Fii tare și-ndrăznește, Policarp!*; ajută-ne, dar, sfinte, și nouă să nu uităm de ceasul când vom părăsi această lume, cei care îți cântăm acum:

Bucură-te, că înainte cu trei zile sfârșitul acestei vieți ți s-a vestit;

Bucură-te, că, cerând ceas de rugăciune mai înainte de a fi dus la moarte, mulțumită ai adus lui Dumnezeu pentru toate;

Bucură-te, că surd ai rămas la cuvintele meșteșugite ale celor ce voiau de Hristos să te lepezi;

Bucură-te, că rug ți s-a ridicat în zi de sâmbătă de cei ce țineau sâmbăta;

Bucură-te, că, stând de bună voie a fi ars, înălțai slavă unuia Dumnezeu,

Cel în Treime Închinat;

Bucură-te, că flacăra te-a-nvăluit cu totul fără a te atinge;

Bucură-te, că mireasmă neasemuită toți cei de față cu mirare au simțit atunci;

Bucură-te, că, nevătămându-te focul, te-au împuns cu pumnalul, iar sângele tău s-a revărsat ca un râu stingând rugul;

Bucură-te, că, numai după moartea ta, trupul tău s-a supus focului;

Bucură-te, că osemintele-ți ca pe odoare de mult preț, creștinii, luându-le în ascuns, le-au păstrat;

Bucură-te, că focul ce se stinge nu te-a făcut să uiți de focul veșnic;

Bucură-te, că acum înalți neobosită rugăciune ca și pe noi de focul iadului să ne păzești;

Bucură-te, Sfinte Ierarhe Policarp, mucenice al lui Hristos!

CONDACUL 13

O, Sfințite Mucenice Policarp, de Dumnezeu fericite, care, în credință tare și necontenită rugăciune petrecând, minuni ai săvârșit și biruință asupra necuratului vrăjmaș ai dobândit, mijlocește și pentru noi, ca să cântăm cu bucurie: *Aliluia!*

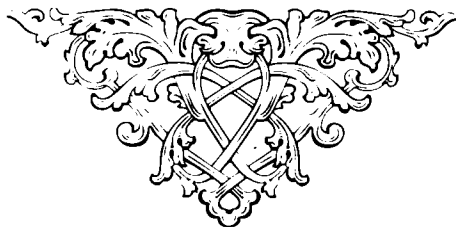
Acest condac se zice de trei ori.

Apoi iarăși Icosul întâi: Slujitor credincios Stăpânului... și Condacul întâi: Lucrând ogorul sufletelor..

TROPARUL SFÂNTULUI SFINȚIT MUCENIC POLICARP

Glasul 1

Îmbelșugând rodirea Smirnei prin rugul cel mucenicesc, nemistuită mlădiță în văpaie te-ai arătat. Cortul tău s-a adus jertfă, dospind către Dumnezeu, neamurilor hrană sfințită, Ierarhe Policarp. Slavă milostivirii lui Hristos, celei arătate în tine cu lucrarea de mari minuni căreia ne învrednicește a fi părtași prin rugăciunea ta.





VIII. ARTICOLE ȘI STUDII

OMUL VECHI ȘI OMUL NOU DUPĂ EPISTOLELE PAULINE

1. CÂTEVA CARACTERISTICI ALE EPISTOLELOR PAULINE

Sfântul Apostol Pavel și-a desfășurat activitatea misionară prin viu grai, în scris și prin exemplul vieții personale, o viață de comuniune tot mai deplină cu Domnul nostru Iisus Hristos. Creștinismul își datorează în mare măsură uimitoarea sa răspândire de la începuturi măiestriei neîntrecute a geniului paulin. Comunitățile creștine pe care le înființează sunt ținute într-o permanentă supraveghere prin vizite, prin colaboratori de încredere și prin epistole.

Cuvântul grec *επιστολη*, ca și cel latin *epistula* (*epistola*), a însemnat la început "ordin" sau "aviz transmis printr-un mesaj verbal sau scris", apoi "mesaj scris, scrisoare" de orice fel. Inițial aceasta era o simplă comunicare scrisă între două persoane aflate la distanță una de alta, fie că această comunicare era personală/particulară fie că era oficială. În sensul acesta, epistolele fac parte din moștenirea tuturor popoarelor care au cunoscut scrisul, iar exemple de scrisori pot fi întâlnite atât în Vechiul Testament (III Regi XXI, 9-10; II Cron. XXX, 6-9; Ier. XXIX, 4-32 etc.) cât și în papyrusurile grecești din Egipt.

Cercetătorul G.A. Deissmann a făcut o distincție netă între "scrisorile propriu-zise", care sunt personale, directe, cu caracter temporar și neliterare și "epistole", care sunt impersonale și sunt destinate publicului cititor și posterității, având un caracter literar. Întrucât a observat o similitudine incontestabilă între anumite elemente din epistolele Noului Testament și papyrusuri, el a clasificat majoritatea Epistolelor Sfântului Apostol Pavel precum și II și III Ioan drept "scrisori", Evrei, Iacob, I și II Petru, Iuda și Apocalipsa

1. Cf. G.A. Deissmann, *Light from the Ancient East*, 1927, pp. 148-251, apud J.H. Harrop, art. "Epistolă", în Dicționar biblic, Oradea, 1995, p. 397. V. și Diac. Prof. Nicolae I. Nicolaescu, Pr. Prof.

drept "epistole", iar I Ioan drept *diatribă*.¹ Dar distincția nu poate fi făcută atât de net, întrucât există diferite grade ale "caracterului literar", diferite genuri și categorii de destinatari.

Epistolele Sfântului Apostol Pavel nu cuprind numai sfaturi sau îndemnuri, ci și clarificări și soluționări ale unor probleme doctrinare sau morale.

Epistolele pauline păstrate în canonul Noului Testament sunt în număr de paisprezece, dar numărul lor real a fost mult mai mare; unele dintre aceste epistole s-au pierdut, așa cum rezultă, de exemplu, din I Corinteni V, 9, unde Apostolul spune: "*V-am scris în epistolă să nu vă amestecați cu desfrânații*". Întrucât în primele patru capitole ale acestei Epistole nu se află un astfel de îndemn, rezultă că Apostolul se referă aici la o epistolă care s-a pierdut și astfel corespondența dintre Sfântul Apostol Pavel și creștinii din Corint a cuprins cel puțin trei epistole.

Așadar Epistolele Sfântului Apostol Pavel sunt, scrieri ocazionale, alcătuite sub presiunea unor stringente necesități misionare, în împrejurări speciale, cu scopul de a clarifica anumite nedumeriri privitoare la morala individuală sau colectivă, precum și de natură dogmatică sau disciplinară. Ele nu sunt scrieri strict personale, ci se adresează unui cerc mai larg de cititori și, spre deosebire de scrisorile obișnuite, dezbat probleme de interes general². Chiar și acele epistole care sunt adresate unei singure persoane (precum I-II Timotei, Tit sau Filimon) se referă la probleme care interesează întreaga comunitate din care fac parte destinatarii. De aceea toate epistolele pauline au o valoare deosebită pentru Biserica creștină în ansamblul ei, și nu pot fi reduse la statutul de simple documente literare.

Însuși autorul epistolelor înțelege că rolul și rostul lor este acela de a fi citite și explicate în public, astfel încât toți membrii comunităților să se conformeze *dispozițiilor și sfaturilor din ele*. De aceea își îndeamnă cititorii din diversele Biserici să facă schimb de epistole: "După ce scrisoarea aceasta se va citi de către voi, faceți să se citească și în Biserica laodicienilor, iar pe cea din Laodicea să o citiți și voi" (Col. IV, 16). Acest îndemn la schimbul epistolar dovedește că Apostolul atribuia rol de epistolă circulară corespondenței sale personale.

Dintre Epistolele Sfântului Apostol Pavel adresate unor Biserici, cele către Corinteni, Galateni, Filipeni și Tesaloniceni conțin cele mai multe elemente personale, cea către Romani conține mai puține, iar cele către Efeseni

Grigorie Marcu, Pr. Prof. Sofron Vlad, Pr. Prof. Liviu G. Munteanu, Studiul Noului Testament. Pentru Institutele teologice, ed. a III-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983 pp. 128-129.

2. Cf. *Studiul Noului Testament*. Pentru Institutele teologice cit., p. 128.

și Coloseni cele mai puține dintre toate. Este de remarcat, de asemenea, că Epistolele către Galateni și Efeseni sunt alcătuite pe baza unui plan retoric bine structurat, cuprinzând un număr considerabil de elemente din retorica greacă.

În Epistolele pastorale referirile personale sunt destul de numeroase, dar elementele retorice sunt relativ puține.

Epistola către Filimon este considerată pe bună dreptate drept cea mai personală scrisoare din Noul Testament, iar Epistola către Evrei este scrierea neotestamentară cea mai bine realizată din punct de vedere artistic-literar, fiind alcătuită de la început până la sfârșit pe structura stabilită de profesorii greci de retorică și este scrisă în proză periodică ritmată.

Majoritatea epistolelor pauline, ca și celelalte epistole ale Noului Testament, de altfel, prezintă o afinitate mai mare sau mai mică cu predicile.

Limba în care au fost scrise epistolele este greaca elenistică, Evanghelistul Luca și Sfântul Pavel având vocabularul cel mai variat dintre toți autorii Noului Testament. O comparație a stilului acestor doi autori dezvăluie claritatea, calmul, linearitatea și eleganța Sfântului Luca, atât în Faptele Apostolilor, cât mai ales în Evanghelie. Stilul paulin dezvăluie cu pregnanță caracterul temperamental și plin de sensibilitate al autorului. Stilul epistolar al Apostolului Pavel este mai viu, mai colorat, nu ține seama de desfășurarea normală a frazei. Repetițiile sale ne relevă nu un narator, ci un apologet, un polemist, un predicator, care scrie în funcție de subiectul tratat și de împrejurările în care se află autorul și destinatarii scrierii.

Deși scrie în limba greacă, stilul Sfântului Pavel este influențat de gândirea și limba ebraică. Pavel gândește analitic și dialectic, după modelul rabi-nilor, iar stilul său este adesea influențat de paralelismul iudaic. Lasă impresia că nu vrea să omită nimic din ceea ce vrea să comunice și de aceea desele paranteze și digresiuni ne fac să pierdem firul frazei. Totuși există o frumusețe a stilului său, care constă în adâncimea și sublimitatea ideilor pe care le exprimă. Citindu-i epistolele, trăim cu impresia că îl avem în față pe autorul lor care ne vorbește.

Sfântul Apostol Pavel, atât în intimitate, cât și în public nu încetează să fie slujitor al lui Hristos, să fie întru totul al lui Hristos, identificându-se cu Hristos Cel Răstignit, așa cum o mărturisește el însuși: *"M-am răstignit împreună cu Hristos, iar de acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine"* (Gal. II, 20), *"căci pentru mine viață este Hristos și moartea un câștig"* (Filip. 1, 21). Îndemnurile pe care le adresează creștini lor din comunitățile pe care le-a întemeiat, dar și altor creștini, îndemnuri valabile, de altfel, pentru creștinii din toate timpurile, merg în același sens, așa cum reiese din cele

adresate creștinilor din Corint: "... ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți" (I Cor. X, 31).

Apostolul neamurilor este lipsit de preocupări stilistice literare, iar epistolele sale sunt un rod al vieții în Hristos, rămânând actuale peste veacuri, pentru întreaga creștinătate.³

2. OMUL VECHI ȘI OMUL NOU ÎN EPISTOLELE PAULINE

Una din temele predominante ale teologiei Sfântului Apostol Pavel este și aceea a raportului dintre vechi și nou.

a) Legea Veche și Legea Nouă după II Corinteni și alte epistole pauline

De exemplu, în partea I a Epistolei a II-a către Corinteni (cap. 1, I2-VII, 16) cu un cuprins apologetic, Sfântul Pavel, apărându-și apostolatul minimalizat de unii (indeosebi iudaizanți) care afirmau că el nu făcea parte dintre "cei doisprezece" ucenici ai Domnului și că, în consecință, ar fi inferior acestora, face o analiză a raportului dintre legea veche și legea nouă.

Pentru a înțelege acest raport este necesar să oferim câteva repere istorice concrete.

Pe lângă cei doisprezece Apostoli, în răspândirea Evangheliei se angajaseră încă de la începuturile creștinismului, și alți misionari, care, pentru a fi credibili în fața celor cărora le propovăduiau, prezentau scrisori de recomandare (sau de acreditare) din partea unora dintre cei doisprezece sau a unor personalități bisericesti. Se pare că unii creștini din Corint făceau caz de acest fapt, pretinzând că și Apostolul Pavel prezenta astfel de scrisori (πιστολαι συστατιλαι = scrisori de recomandare, tradus prin "scrisori de laudă"). În această situație, Apostolul precizează că el se poate lipsi de o astfel de scrisoare, pentru că scrisoarea sa de recomandare, adică documentul care vorbește de efortul său și de autenticitatea învățaturii sale, sunt corintenii înșiși: "Scrisoarea noastră sunteți voi, scrisă în inimile noastre, cunoscută și citită de toți oamenii... scrisă nu cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeului celui viu, nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimii" (III, 2-3).

Pomind de la aceste considerații, Apostolul arată superioritatea Legii celei Noi, în contextul răspândirii creștinismului în cele mai grele condiții.

3. Cf. ibid., p. 130.

Deși neputincios cu trupul, "încât - spune Sfântul Pavel - de la noi înșine nu suntem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înșine", Apostolul este în stare să înfrunte toate greutățile prin harul lui Dumnezeu, "Cel ce ne-a învrednicit să fim slujitori ai Noului Testament, nu ai literei, ci ai Duhului; pentru că litera ucide, iar duhul face viu" (III, 6).

Slujirea Cuvântului Evangheliei este superioară oricărei alte slujiri, inclusiv slujirii lui Moise și preoției Vechiului Testament, căci Legea Veche avea rostul să oprească pe om de la săvârșirea păcatului, pedepsind pe cel care o încălca, dar nu conferea și harul mântuitor.

Afirmând că scrisoarea sa "de laudă" sunt corintenii, Sfântul Pavel consideră că Noul Legământ vestit de profetul Ieremia s-a împlinit:

Iată vin zile, zice Domnul, când voi încheia cu casa lui Israel și cu casa lui Iuda legământ nou. Însă nu ca legământul pe care l-am încheiat cu părinții lor în ziua când i-am luat de mână, ca să-i scot din pământul Egiptului. Acel legământ ei l-au călcat, deși Eu am rămas în legătură cu ei, zice Domnul. Dar iată legământul pe care-l voi încheia cu casa lui Israel, după zilele acelea, zice Domnul: Voi pune legea Mea înăuntrul lor și pe inimile lor voi scrie și le voi fi Dumnezeu, iar ei îmi vor fi popor (Ier. XXXI, 31-33).

Acest nou legământ nu este o completare sau o îmbunătățire a celui vechi, căci dacă Cel care scrie și scrisul sunt aceleași, prin venirea Domnului nostru Iisus Hristos s-a trecut de la tablele scrise pe piatră la tablele cărnii, adică ale inimii. Dumnezeu scrie o nouă lege înscrisă în inimile creștinilor. Legea cea Nouă nu se mai limitează la Israel, ci se deschide pentru toți cei care primesc lucrarea Duhului, "pentru că litera⁴ ucide, iar Duhul face viu".

Sfântul Apostol Pavel le spune corintenilor că ei dovedesc că sunt "scrisoare a lui Hristos, slujită de noi, scrisă nu cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeului Celui viu, nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimii" (III, 3)⁵ Pentru a arăta că acest legământ este într-adevăr nou, Sfântul Pavel

4. Este vorba de literă, cea care materializează în scris legea, cu referire la legea scrisă, exterioară, a Vechiului Testament, în opoziție cu Duhul, legea interioară a Noului Testament. Nu este vorba de opoziția dintre "litera" unui text (de lege) și spiritul său, cf. *La Bibbia di Gerusalemme, Edizioni Dehoniane*, Bologna, 1979, (în continuare BG) p. 2484.

Cuvântul "litera" (γράμμα, din expresia "litera ucide..." se referă atât la cuvântul "scrisoare" (πιστολη, versetele 1-2: "nu cumva avem nevoie de scrisori de laudă...?"; "scrisoarea voastră sunteți voi..."), cât și la cuvântul propriu-zis "literă", γράμμα (versetul 6: Dumnezeu... ne-a învrednicit să fim slujitori... nu ai literei...), adică ceea ce materializează scrisul. Cf. și *La Bible; traduction oecumenique. Edition integrale, Les Editions du Cerf*, Paris, 1988, (în continuare TOB) p. 2783.

5. Biblia de la Ierusalim (BG) comentează: "aluzie atât la darea Legii pe table de piatră pe Muntele Sinai (Exod XXIV, 12), cât și la cuvintele profetului Iezechiel: "Vă voi da inimă nouă și duh nou vă voi da; voi lua din trupul vostru inima cea de piatră și vă voi da inimă de carne" (XXXVI, 26).

face o comparație între legământul încheiat cu Moise și Noul Legământ. Este pentru prima dată când legea lui Moise este numită vechiul legământ, iar cărțile sfinte ale iudaismului sunt numite Vechiul Testament (III, 14). De acum încolo Dumnezeu lucrează în inimi, prin Duhul Sfânt. A început era Duhului. Legea cea Nouă nu se mai poate încadra în literă, cum a fost cazul cu cea Veche ("litera ucide"), căci "Duhul face viu" (III, 6).

Litera este legea mozaică, deoarece ea cere de la om o ascultare pe care acesta nu o poate îndeplini, ceea ce duce la moarte (Rom. VII, 5: "...pe când eram în trup, patimile păcatelor, care erau prin lege, lucrau în mădularele noastre"). Iudaismul contemporan Sfântului Apostol Pavel tăia de la rădăcini posibilitatea de a îndeplini legea. Această utilizare literală și legalistă a legii făcea din ea o formă moartă (II Cor. III, 14: "...mințile lor s-au învățat, căci până în ziua de azi, la citirea Vechiului Testament, rămâne același vâl, neridicându-se, căci el se desființează prin Hristos"). Noul Legământ nu mai este un text care îl completează pe cel vechi, ci trecerea de la ceea ce este scris la ceea ce este trăit în inimă. Fără Duhul Sfânt litera ucide.

Cuvântului "Testament", διαθηκη, (din expresia "Dumnezeu... ne-a învrednicit să fim slujitori ai Noului Testament", comentat în întregul context al pasajului III, I-VI, 6) Sfântul Apostol Pavel îi adaugă, pe lângă sensul biblic de legământ al termenului, și sensul juridic de testament, pe care îl conține cuvântul în limba greacă, referindu-se la moartea lui Hristos care întemeiază Noul Legământ, așa cum reiese și din următoarele texte: Lc. XXII, 20; I Cor. XI, 25; II Cor. III, 14; Evr. VIII, 8; IX, 15; XII, 24. După cum reiese din cap. III, 7, al Epistolei II Corinteni, slujirea Vechiului Testament era spre moarte, iar "fiii lui Israel nu puteau să-și ațintească ochii la fața lui Moise". *Strălucirea temporară a feței lui Moise era o urmare a întâlnirii sale cu Dumnezeu* (Ieșire XXXIV, 29-35), un privilegiu personal, căruia Sfântul Apostol Pavel îi opune harul dăruit tuturor creștinilor (II Cor. III, 18: "Iar noi toți, privind ca în oglindă, cu fața descoperită, slava Domnului, ne prefacem în același chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului"). Moise își acoperea fața ori de câte ori comunica poporului descoperiri dumnezeiești, pentru ca fiii lui Israel să nu vadă strălucirea feței lui și să creadă că el însuși este izvorătorul Legii. În II Cor. III, 13 Sfântul Pavel spune despre creștini că nu sunt "ca Moise, care își punea un vâl pe fața sa, ca fiii lui Israel să nu privească sfârșitul a ceea ce este trecător". În cartea Ieșirii, vâlul ascunde israeliților strălucirea divină de pe fața lui Moise. Apostolul urmează o interpretare rabinică, care dă o altă explicație a faptului: vâlul lui Moise slujește

pentru a acoperi caracterul trecător al slavei lui Dumnezeu (în sensul că Dumnezeu nu își arată mereu slava).⁶

În cap. III, 15 Sfântul Apostol Pavel spune: "Căci până astăzi, când se citește Moise, stă un văl pe inima lor" (a iudeilor). Felul în care și-l închiuiau iudeii contemporani Sfântului Pavel pe Moise era foarte diferit de felul sobru în care îl prezintă Pentateuhul, prezentare căreia Apostolul neamurilor îi pune în evidență valoarea. Primul conducător al israeliților era considerat ca fondator al națiunii. Încetase să mai fie simplul transmițător al voinței divine, iar cuvântul său căpătase o valoare apropiată de aceea a cuvântului lui Dumnezeu. Fiind socotit părinte al tuturor profeților, rege și preot, puterea și personalitatea sa depășeau limitele lui Israel, iar Tora (Legea) ocupa un loc considerabil: a o respecta sau a o încălca, însemna a se asigura sau a se lipsi de prezența lui Dumnezeu. Moise era deci patronul legislatorilor, interpretul prin excelență al vocii lui Dumnezeu. După interpretarea TOB, imaginea vălului putea să se refere la două fapte distincte: vălul de pe fața lui Moise și vălul de rugăciune pe care îl purta în sinagogă, în secolul I, cel care făcea lecturi biblice. Pornind de la o imagine concretă, Apostolul vorbește de vălul necunoașterii spirituale "de pe inima lor". "Iar când se vor întoarce către Domnul vălul se va ridica" (II Cor. III, 16), în sensul că întoarcerea (convertirea) ne deschide calea privirii slavei lui Dumnezeu, în Hristos, și ne îngăduie, prin Duhul, să gândim liber (II Cor. IV, 4-6). De altfel, adevărata libertate, cea după Duh, este o caracteristică a omului nou.

În acest sens, în II Cor. III, 17, Sfântul Apostol Pavel afirmă: "Domnul este Duh, și unde este Duhul Domnului, acolo este libertate.": Versetul a fost comentat în chip foarte fel urit. Explicația cea mai verosimilă se sprijină pe context. Moise, în acest fragment, este legat de literă. Domnul (Hristos), dimpotrivă, exprimă sensul spiritual al Scripturii și se identifică cu el. Libertatea pe care o oferă este o eliberare de literă, așa cum reiese și din Rom. VIII, 2: "Legea duhului vieții în Hristos Iisus m-a eliberat de legea păcatului și a morții"; sau din Gal. V, 1: "Stați deci tari în libertatea cu care Hristos ne-a făcut liberi și nu vă prindeți iarăși în jugul robici".

Libertatea creștină, în Duhul Sfânt, ne oferă posibilitatea vederii slavei lui Dumnezeu (II Cor. III, 18: "Iar noi, privind ca în oglindă, cu fața descoperită, slava Domnului, ne prefacem în același chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domnului.") Astfel, creștinul participă personal la slava lui Dumnezeu, transformându-și receptivitatea pasivă în receptivitate activă. Ceea ce era cu neputință pe vremea lui Moise, devine posibil în Hristos. Ceea ce creștinul vede, se reflectă în el însuși. Expresia "din slavă în slavă" arată că

6. Cf. TOB, la II Cor. III, 13.

slava se află la începutul și pe tot parcursul prefacerii (transformării) omului. Spre deosebire de Moise, noi avem "fața descoperită". Astfel, fața noastră reflectă slava lui Dumnezeu în mod permanent, nu trecător. Privilegiul acordat odinioară doar lui Moise, a fost dăruit prin Hristos, tuturor creștinilor. Expresia "în același chip", arată că dacă slava de pe fața lui Moise scădea treptat (era "trecătoare", cf. cap. III, 7 și 13), creștinul este transformat de Duhul lui Dumnezeu într-un chip din ce în ce mai desăvârșit al lui Dumnezeu. Dar chipul întru totul desăvârșit al lui Dumnezeu este însuși Hristos (II Cor. IV, 4: "Hristos... este chipul lui Dumnezeu"). Această menționare a lui Hristos - chip al lui Dumnezeu, trebuie să fie văzută în relație cu menționarea creației de al versetul 6: "...Dumnezeu, care a zis: «Strălucească din întuneric lumina», a strălucit în inimile noastre, ca să strălucească cunoștința slavei lui Dumnezeu pe fața lui Hristos".

Dacă totuși Evanghelia nu este înțeleasă de toți, vina nu este a Apostolului, care nu-și pierde nădejdea că cei cărora le propovăduiește o vor primi. Fiind adevărat slujitor al cuvântului, Sfântul Pavel le spune Corintenilor: "...ne-am lepădat de cele ascunse ale rușinii, neumblând în viclesug, nici stricând cuvântului lui Dumnezeu, ci făcându-ne cunoscuți prin arătare a adevărului față de orice conștiință omenească înaintea lui Dumnezeu. Iar dacă Evanghelia noastră este încă acoperită, este pentru cei pierduți, în care dumnezeul veacului acestuia a orbit mințile necredincioșilor, ca să nu lumineze lumina Evangheliei slavei lui Hristos, care este chipul lui Dumnezeu" (II Cor. IV, 2-4).

Pentru propovăduirea Evangheliei a abandonat orice preocupare materială și nu s-a dat la o parte din fața greutății lor de orice fel: "în toate pătîmind necaz, dar nefiind striviți; lipsiți fiind, dar nu deznădăjduiți; prigo-niți fiind, dar nu părăsiți; doborâți, dar nu nimiciti; purtând totdeauna în trup omorârea lui Iisus, pentru ca și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru" (II Cor. IV, 8-10). "De aceea nu ne pierdem curajul și, chiar dacă omul nostru cel din afară se trece, cel dinăuntru însă se înnoiește din zi în zi" (v. 16).

b) Antropologia paulină

În lucrarea sa *Antropologia paulină*, teologul român Grigorie T. Marcu prezintă în mod sistematic concepția antropologică a Sfântului Apostol Pavel, care nu este o antropologie descriptivă. După părintele Grigorie Marcu, intenția Apostolului nu este să ne învețe ce gândește el despre alcătuirea omului sau să ne impună eventual concepția lui, deoarece datele de antropologie fiziologică paulină nu sunt decât un auxiliar prețios, ceva accidental, căci Apostolul neamurilor nu are o concepție naturalistă. Același lucru se

poate spune și despre concepția antropologică filozofică a apostolului. Dacă Immanuel Kant zicea: antropologia fiziologică studiază ceea ce face natura din om, Sfântul Apostol Pavel ar zice: antropologia fiziologică studiază cum l-a zidit pe om Creatorul a toate. Dacă același filozof zice: antropologia pragmatică studiază ceea ce face omul din sine însuși, Sfântul Apostol Pavel ar zice: antropologia pragmatică studiază ceea ce face păcatul din om, ceea ce face Hristos, și abia după aceea ceea ce face omul din sine însuși, dar nu independent, ci cu ajutorul Duhului Sfânt.⁷

Epistolele pauline și cuvântările Sfântului Apostol Pavel din cartea Faptele Apostolilor conțin o mulțime de date privitoare la om. Concepția paulină despre om este o concepție religioasă creștină, fiind deci o antropologie creștină.

În funcție de context, terminologia utilizată de Sfântul Apostol Pavel pentru a-l desemna pe om are mai multe semnificații. Astfel, omul în epistolele pauline indică fie o ființă deosebită de alte ființe, cum ar fi îngerii (cf. I Cor. IV, 9; XIII, 1) sau animalele (cf. I Cor. IX, 9; XV, 39), fie pe bărbat, spre deosebire de femeie (cf. I Cor. VII, 1,26). Pe lângă aceste semnificații, care ocupă un loc extrem de limitat în scrierile pauline, este de reținut aceea de - $\nu\theta\rho\omega\tau\omicron\varsigma$ urmat de Genitiv - construită după modelul ebraic, de genul "omul fărădelegii" sau Antihrist (cf. II Tes. II, 3) sau "omul lui Dumnezeu" (cf. I Tim. VI, 11; II Tim. III, 17), care este creștinul. Așadar, cea mai importantă semnificație a noțiunii de om este aceea care îl definește pe om spre deosebire de Dumnezeu.

Față de Dumnezeu, omul apare ca *supus păcatului* (Rom. III, 4), *supus greșelii* (Rom. VI, 19; Gal. 1,1, II, 12, 16 și urm.), *supus morții* (Rom. V, 12; VI, 12; VIII, 11; II Cor. IV, 11; V, 4), *neputincios* (Rom. IV, 21). Deci această noțiune exprimă la Sfântul Apostol Pavel, ca de altfel în întreg Noul Testament, mărginirea cugetării și acțiunilor omenești, în comparație cu Dumnezeu și cu revelația Sa.⁸ Dar creația a fost făcută cu un anumit scop. Actul creației nu înseamnă numai că toate cele ce există sunt din Dumnezeu, ci și aceea că toate câte există, există *pentru* Dumnezeu (Rom. XI, 36). Viața omului în Epistolele pauline are un țel pozitiv: ea trebuie trăită "în Dumnezeu". Nefiind autorul propriei sale vieți, omul e dator să-și trăiască viața pentru Dumnezeu.⁹

7. Diacon Dr. Grigorie T. Marcu, *Antropologia paulină*, Sibiu, 1941, p. 3.

8. Cf. *Theologisches Worterbuch zum Neuen Testament*, herausgegeben von Gerhard Kittel u.a., Stuttgart, 1933, s.v.

9. Cf. Grigorie T. Marcu, *op. cit.*, 25-31.

Dacă față de Dumnezeu omul se află într-o poziție subordonată, fiind creat de Dumnezeu, și datorându-i viața, raportul dintre oameni este unul de deplină egalitate în fața aceluiași Dumnezeu (Gal. III, 28).

Tot ceea ce spune Sfântul Apostol Pavel despre constituția omului slujește la înțelegerea deplină a concepției sale despre mântuirea săvârșită de Domnul nostru Iisus Hristos. Pentru a defini pe om în raport cu harul divin, Apostolul utilizează două expresii principale: omul lăuntric (σωνθρωπος) și omul dinafară (ἐξω νθρωπος), cu diverse atribute, specifice fiecărei părți componente. Aceste expresii sunt folosite rar. "Omul lăuntric" apare doar de trei ori, și anume în Rom. VII, 22, II Cor. IV, 16 și Efes. III, 16), iar "omul dinafară" doar o singură dată, în II Cor. IV, 16.

În strâsă legătură cu cei doi termeni stau și expresiile "omul trupesc" (σαρκικός), respectiv ψυχικός νθρωπος) și "omul duhovnicesc" (πνευματικός νθρωπος), care și ele apar destul de rar în epistolele pauline. De altfel, vocabularul antropologic paulin evidențiază faptul că autorul nu a avut intenția să alcătuiască un sistem de gândire după modelul cugetătorilor profani.¹⁰

În privința raportului dintre omul trupesc și omul duhovnicesc putem spune că Sfântul Apostol Pavel îl concepe pe om din punct de vedere religios-moral astfel: omul trupesc este omul vechi, iudeu sau păgân, iar omul duhovnicesc este omul cel nou în Hristos (Efes. IV, 17-24).¹¹ Cel dintâi e omul natural, necredinciosul lăsat pe seama propriilor sale puteri, care nu poate împlini voia lui Dumnezeu, deoarece îi lipsește harul Sfântului Duh.¹² Celălalt este omul transformat de lucrarea Duhului Sfânt care s-a sălășluit în el.¹³ Consecințele acestei învățături sunt cât se poate de importante, pentru că spusele Apostolului referitoare la fiecare om sunt aplicate la întreaga omenire, la lumea dinaintea și dinafară de Hristos, la iudaism și păgânism. Pentru el întreaga omenire de la Adam la Hristos - fără deosebire între iudei și păgâni - stă în mod obiectiv sub robia "trupului", este o omenire σαρκι (Rom. VII, 5). Omenirea de la Hristos înapoi stă sub semnul lui πνεμα. Contrastul dintre σαρκ și πνεμα are o importanță istorică universală. Două lumi își dispută supremația atât în viața fiecărui om, cât și în viața omenirii în general. Pentru exprimarea acestor realități vocabularul Apos-

10. Cf. E.B. Allo, *Premiere epitre aux Corinthiens*, Paris, 1936, p. 52.

11. Cf. Diacon Dr. Haralambie Roventă, *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel. Introducere și comentariu*, București, 1929, p. 101.

12. Cf. Dr. I. Olariu, *Explicarea Epistolelor S. Apostol Pavel către Filipeni, Coloseni, I. 2. Tesaloniceni, I. 2. Tirrotei, Tit, Filomon și Evrei*, Caransebeș, 1913, pp. 78-80.

13. Cf. H. Roventă, *op. cit.*, p. 48.

tolului cunoaște și alte formule. Ceea ce trebuie reținut din studierea acestor formule este raportul de exclusivitate în care stau reciproc. Un om nu poate fi în același timp *σαρκικός* și *πνευματικός*. Cel mult s-ar putea spune că omul "de carne" (*σαρκινος*) în înțelesul primar al cuvântului, poate sta alături de omul duhovnicesc, asupra căruia a lucrat Duhul lui Dumnezeu, pentru că acțiunea negativă a lui *σαρξ* a fost, dacă nu anihilată complet, desigur redusă, depășită de înrâurirea Duhului Sfânt.¹⁴

O definiție propriu-zisă a omului "vechi" nu există în scrierile Sfântului Apostol Pavel, dar din diversele contexte reiese că expresia "omul cel vechi" îl caracterizează pe om după starea religios-morală în care acesta se află înainte de primirea botezului. El presupune existența în viitor a unui "om nou", și doar în funcție de acest om nou se poate vorbi despre "omul vechi". După cum spune în Epistola către Romani (VI, 4), omul s-a îngropat cu Hristos în moarte prin botez, "pentru ca, precum Hristos a înviat din morți prin slava Tatălui, așa și noi să umblăm întru înnoirea vieții".¹⁵ Omul cel vechi sfârșește, așadar, virtual, la botez, când se naște "omul cel nou". Omul cel nou, pe care Apostolul îl recomandă cititorilor Epistolei către Efeseni (Efes. IV, 24) este după chipul Său.¹⁶ Chipul lui Dumnezeu în omul nou corespunde întru totul cu perfecțiunea morală a omului paradisiac, adică constituie restabilirea omului în starea de desăvârșire primordială. În sensul acesta putem vorbi de omul nou atât sub raportul timpului, în care caz Sfântul Apostol Pavel folosește cuvântul *νεος*, cât și în privința alcătuirii sale, când utilizează adjectivul *καινος*.¹⁷ Făcând o comparație între Epistola către Efeseni (IV, 23) și cea către Coloseni (III, 5 și urm.) reiese până la ce stadiu ajunge cel care se unește cu Hristos, această înnoire întinzându-se și

14. Cf. Grigorie T. Marcu, *op. cit.*, pp. 102-103.

15. Cf. Vasile Gheorghiu, *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, Cernăuți, 1936, p. 161-162.

16. Cf. H. Rovența, *op. cit.*, pp. 105-106.

17. S-a pus problema dacă are vreo semnificație teologică deosebirea semantică dintre cei doi termeni. După Paul Ewald (în "Die Briefe des Paulus an dei Epheser, Kolosser und Philemon", komentar zum Neuen Testament, herausgegeben von Theodor Zahn, B. VI, Leipzig, Deichert, 1905, apud Grigorie T. Marcu, *op. cit.*, p. 121, nota 1), obiectiv vorbind, nu există nici o deosebire, pentru că "în momentul în care spunem (ca în Col. III, 10) că cineva a îmbrăcat «omul cel nou», am zis implicit că acela a îmbrăcat caracteristicile unui om pe care înainte nu le-ai fi putut vedea la el. Și tot astfel, când spunem (ca în Efes. IV, 23) că omul se înnoiește, am spus totodată că de fapt are loc o creștere neîntreruptă către ceva ce înainte nu exista". De vreme ce Apostolul se exprimă cu termeni diferiți și se admite că între ei există o deosebire de nuanțe - pe care Ewald le admite - e mai bine să respectăm aceste nuanțe. Ele nu schimbă înțelesul expresiilor, dar nu e mai puțin adevărat că ele precizează acest înțeles.

asupra cunoașterii. Cunoașterea lui Dumnezeu la omul vechi era aproximativă, limitată "ca în ghicitură", pe când omul cel nou se distinge printr-o cunoaștere deplină a voinței lui Dumnezeu (Col. 1, 9). În omul cel nou trebuie să lucreze virtutea, făcându-se astfel fiu al lui Dumnezeu. Înnoirea omului sau trecerea sa de la omul cel vechi la omul cel nou este consecință jertfei izbăvitoare a lui Iisus Hristos.

c) Omul vechi și omul nou sau despre viața în Hristos

În capitolele II și III ale Epistolei către Efeseni, Sfântul Apostol Pavel scrie despre eliberarea omului din robia păcatului și despre condițiile mântuirii. În strânsă legătură cu raportul dintre legea veche și legea nouă, despre care am vorbit mai sus, este acela dintre omul vechi și omul nou, care este, așadar, creștinul botezat în Biserică. Caracterul eclesiologic al Epistolei către Efeseni reiese cu pregnanță și din studierea atentă a acestui raport.

Adresându-se creștinilor din Efes, Sfântul Apostol Pavel le spune că Hristos, Capul Bisericii, "v-a făcut pe voi vii, cei ce erați morți prin greșelile și prin păcatele voastre, în care ați umblat mai înainte, potrivit veacului lumii acesteia... a duhului care lucrează acum în fiii neascultării, între care și noi toți am petrecut odinioară, în poftele trupului nostru..." (II, 1-3). "Dar Dumnezeu, bogat fiind în milă, pentru multa Sa iubire cu care ne-a iubit, pe noi cei care eram morți prin greșelile noastre, ne-a făcut vii împreună cu Hristos..." (vv. 4-5). Condițiile mântuirii sunt harul, credința și faptele bune, nicidecum faptele legii celei vechi (cf. II, 8-10). Înainte de primirea botezului, destinatarii epistolei erau în afară de Hristos. "Acum însă, fiind în Hristos Iisus, voi care altădată erați departe, v-ați apropiat (de Dumnezeu) prin sângele lui Hristos, căci El este pacea noastră, El care a făcut din cele două (tabere) una, surpând peretele din mijloc al despărțiturii, desființând vrăjmășia în trupul Său, legea porunci lor și învățăturile ei, ca, întru Sine, pe cei doi să-i zidească într-un singur om nou și să întemeieze pacea și să-i împace cu Dumnezeu pe amândoi, uniți într-un trup, prin cruce, omorând prin ea vrăjmășia" (II, 13-15).

Prin întruparea Fiului lui Dumnezeu și prin jerfa Sa pe Sfânta Cruce omul s-a apropiat de Dumnezeu, pentru că Hristos a răscumpărat păcatul neamului omenesc, care îl ținea departe de Dumnezeu. Înainte de Întrupare, între iudei și păgâni se interpunea Legea, redată printr-o metaforă sugestivă: "peretele cel din mijloc al despărțiturii", împrumutată din configurația templului iudaic. Acesta avea un zid de despărțire care oprea, sub pedeapsă aspră, trecerea celor netăiați împrejur. Prin întruparea și jertfa Domnului pe

Sfânta Cruce, acest zid a fost înlăturat și a fost instaurată pacea între cele două tabere ale lumii antice, făcându-se din ele o singură comunitate (Biserica) și un "om nou". Dacă legea mozaică făcea din iudei un popor privilegiat și îi separa de păgâni, Hristos a suprimat această lege, ducând-o la desăvârșire prin Crucea Sa. Acest "om nou" este prototipul noii umanități create din nou de Dumnezeu, așa cum o spune Apostolul neamurilor și în II Cor. V, 17-18: "...dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată, toate s-au făcut noi. Și toate sunt de la Dumnezeu, care ne-a împăcat cu Sine prin Hristos..."

Noua stare a omenirii este redată mai departe prin două metafore: "Acum nu mai sunteți străini și locuitori vremelnici, ci sunteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți fiind pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos" (vv. 19-20). Prima metaforă este inspirată din realitățile sociale ale timpului: străinii și cei ce locuiau temporar într-o cetate erau lipsiți de drepturile juridice oferite cetățenilor. Păgânii sunt identificați cu acești "străini și locuitori vremelnici". Prin încorporarea lor în "Trupul lui Hristos" (Biserica), ei au devenit "împreună cetățeni cu sfinții", având aceleași drepturi în Împărăția lui Dumnezeu. Sunt "casnici ai lui Dumnezeu", făcând parte din casa și din familia lui Dumnezeu. A doua metaforă este inspirată din domeniul arhitectonicii. Pentru a dăinui, o casă trebuie să fie construită din materiale durabile și mai ales să aibă o temelie solidă. Această metaforă a fost folosită de Mântuitorul (Mat. XVI, 18) și a fost reluată de Sfântul Apostol Pavel în I Cor. III, 9; VIII, 1; X, 23; XIV, 4; 1 Tes. V, 11 etc. Tot astfel Biserica, zidire nouă, construită pe "temelia Apostolilor (mărturia celor doisprezece Apostoli) și a proorocilor" (care, după exegeții mai noi, sunt profeții Noului Testament cf. F.A. XI, 3 XIII, 1; I Cor. XIV, 29 etc.). În Biserică, a cărei "piatră din capul unghiului" este Hristos, se zidește omul nou. "Întru el, orice zidire bine alcătuită crește ca să ajungă un lăcaș sfânt în Domnul" (Ef. II, 21).

În partea a treia a Epistolei Sfântului Apostol Pavel către Coloseni (partea parenetică), se află mai multe îndemnuri, fie cu caracter general, fie adresate diferitelor categorii de creștini. Fragmentul care lămurește pe deplin concepția Apostolului despre "omul nou" se află în cap. III, 5-17.

Principiul vieții celei noi este Hristos (III, 1-4). El este cel care face trecerea de la omul cel vechi la cel nou. *Omul cel vechi* este îndemnat să renunțe la păcatele cu care fusese obișnuit: "Drept aceea omorâți mădularele voastre cele pământești: desfânarea, necurăția, patima, pofta cea rea și lăcomia, care este închinare la idoli, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste

fii neascultării... Acum deci lepădați și voi toate acestea: mânia, iuțimea, răutatea, defăimarea, cuvântul de rușine... Nu vă mințiți unul pe altul, fiindcă v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui" (vv. 5-9). Îndată Apostolul trece la caracterizarea *omului nou*: "V-ați îmbrăcat cu (omul) cel nou, care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui ce l-a zidit, unde nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți - Hristos" (vv. 10-11).

Din referatul biblic al creației (Facere 1, 26-27: "Și a zis Dumnezeu: «Să facem om după chipul și asemănarea noastră»... Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său"), reiese că Dumnezeu L-a creat pe om printr-un act special, ca spirit întrupat, sau ca o unitate ce constă din suflet și trup.¹⁸ Chipul lui Dumnezeu în om constă în relația conștientă și voluntară a ființei noastre cu Dumnezeu, datorită sufletului înrudit cu Dumnezeu. Deci ființa noastră se arată și se menține ca chip al lui Dumnezeu prin relația vie, iar această relație e posibilă pentru că Dumnezeu l-a făcut pe om de la început înrudit cu Sine și deci capabil de relația cu Sine. Mai bine zis l-a pus de la început în relație conștientă cu sine, chiar prin insuflarea sufletului viu (cf. 1 Cor. XV, 45, unde omul este numit "suflet viu", pentru a se accentua unitatea lui). Sfinții Părinți spun că prin "suflarea" lui Dumnezeu asupra omului, Dumnezeu a sădit în om nu numai sufletul rațional înrudit cu Dumnezeu, ci și harul Său, ca manifestare a relației Sale cu omul, care provoacă în om răspunsul său la actul întemeietor de relație al lui Dumnezeu. Sfântul Grigorie Palama spune: "Au văzut atunci ochii îngerilor sufletul omenesc, unit cu simțire și cu trup, ca pe un alt dumnezeu, nefăcut numai pe pământ minte și trup pentru bună-tatea dumnezeiască, ci pentru prisosința acesteia și configurat după harul lui Dumnezeu, ca să fie același trup, minte și duh și să fie sufletul după chipul și asemănarea dumnezeiască, ca o ființă deplin unitară din minte, din rațiune și din duh".¹⁹

Dar neascultând de porunca lui Dumnezeu de a stăpâni natura, omul a renunțat la libertate prin libertatea însăși, într-un fel care lasă omului oricând posibilitatea să revină asupra acestei renunțări măcar în parte, sau să dorească să revină asupra ei. Dacă nu avea libertatea să și renunțe la ea în mod liber, nu i s-ar fi cerut să și-o afirme stăpânind asupra naturii. Așa cum spune

18. Cf. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, vol. 1, București, 1978, p. 388.

19. Sf. Grigorie Palama, *Despre purcedera Sfântului Duh* (gr.), ed. Hristou, vol. 1, p. 85, *apud ibid.*, pp. 390-391.

părintele Dumitru Stăniloae,²⁰ baza întregii măreții a chipului dumnezeiesc al omului stă în libertatea lui. Dar în ea a fost implicată și puțința căderii, puțința de a-și afirma libertatea renunțând în același timp la ea într-o anumită măsură și de a aproba continuu, prin libertatea sa, renunțarea la libertate.

Omenirea, în perspectiva Sfântului Apostol Pavel, este divizată din punct de vedere religios-moral în două părți mari. Pentru a vedea cauzele acestei divizări, Apostolul Pavel afirmă că istoria omenirii este împărțită între întâiul și cel de al doilea Adam, sau Adam cel de pe urmă. Întâiul Adam reprezintă pentru omenire pe cel prin care intră păcatul în lume, dar în același timp el este tipul celui viitor (cf. Rom. V, 14), iar cel viitor nu poate fi decât cel promis (cf. Fac. III, 15), adică Domnul nostru Iisus Hristos, Cel vestit de proorocii Vechiului Testament. Primul și al doilea Adam reprezintă tipul și antitipul. Primul Adam sau tipul, aduce în lume păcatul și moartea, pe când cel de al doilea Adam aduce îndreptarea și viața. Obiectiv, căderea lui Adam a atras osânda tuturor oamenilor, iar prin jerfa Mântuitorului (Adam cel nou) toți oamenii au dobândit îndreptarea vieții. Greșeala lui Adam cel dintâi nu s-a răsfațat numai asupra neamului omenesc, ci și asupra naturii (Fac. III, 17). Prin venirea lui Adam cel nou întreaga natură este răscumpărată.²¹ Adam cel nou, spre deosebire de Adam cel vechi, oferă siguranța vieții de apoi CI Cor. XV, 21-22) și aceasta numai prin voința lui Dumnezeu, care a rânduit lucrurile astfel prin purtarea Sa de grijă.²² Paralela făcută de Sfântul Apostol Pavel nu oferă prea multe amănunte, ceea ce a determinat pe unii exegeți de nuanță radicală să afirme că această problemă trebuie să fi fost bine cunoscută de creștinii evanghelizați de Sfântul Apostol Pavel în predica sa orală.²³

Omul, creat după chipul lui Dumnezeu, a căzut din starea primordială, încercând să cunoască binele și răul în afara voinței lui Dumnezeu (cf. Fac. II, 17). Rob al păcatului și al poftelor sale (Rom. V, 12), el a devenit "omul cel vechi" (Adam cel de după cădere), care trebuie să moară:

20. *Op. cit.*, p. 413.

21. Sfântul Ioan Gură de Aur, comentând Gal. II, 8, spune că jertfa Mântuitorului a fost săvârșită pentru întreaga natură, fiind în stare "să-i izbăvească pe toți" (cf. Grigorie T. Marcu, *op. cit.*, p. 136). Sfântul Apostol Pavel însuși afirmă în Rom. VIII, 20-22 că "făptura a fost supusă deșertăciunii... și va fi părtașă la libertatea mării fiilor lui Dumnezeu, căci știm că toată făptura împreună, suspină".

22. Cf. E.B. Allo, *op. cit.*, p. 152.

23. Hans Lietzmann, *An die Korinther I. II.*, Tübingen, 19494, pp. 136-137 și "An die Rbmer", în *Handbuch zum Neuen Testament*, Tübingen, 1933, p. 134.

...omul nostru cel vechi a *fost* răstignit împreună cu El (cu Hristos), ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului. (Rom. VI, 6).

Să vă dezbrăcați de viețuirea voastră de mai înainte, de omul cel vechi, care se strică prin poftetele amăgitoare (Efes. IV, 22).

În acest context, însușirea mântuirii adusă întregii lumi de Domnul nostru Iisus Hristos (Adam cel de pe urmă, 1 Cor. XV, 45) nu este altceva decât realizarea acestui "om nou", de care vorbește Sfântul Apostol Pavel, îndemnându-i pe creștinii din Colose cu aceste cuvinte:

Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu "îndelungă răbdare, îngăduiți-vă unii pe alții și iertând unii altora, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva; după cum și Hristos v-a iertat vouă, așa să iertați și voi. Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii. Și pacea lui Hristos, întru care ați *fost* chemați, ca să fiți un singur trup, să stăpânească în inimile voastre; și fiți mulțumitori. Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăție. Învățați-vă și povățuiți-vă între voi cu toată înțelepciunea. Cântați în inimile voastre lui Dumnezeu, mulțumindu-l, în psalmi, în laude și în cântări duhovnicești. Orice ați *face*, cu cuvântul sau cu lucrul, toate să le faceți în numele Domnului Iisus și prin El să mulțumiți lui Dumnezeu-Tatăl. (Col. III, 12-17).

La fel îi îndeamnă și pe cei din Efes:

Să vă înnoiți în duhul minții voastre, și să vă îmbrăcați în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și în sfințenia adevărului. (Efes. IV, 23-24).

Omul nou este așadar creștinul, care își transformă radical existența prin Sfântul Botez, care - la rândul său - este o refacere a chipului lui Hristos în om.

Sfântul Apostol Pavel îl concepe pe om exclusiv în funcție de Hristos. După învățătura sa, atât omul luat ca individ, cât și omenirea în totalitate, sunt cuprinși din punct de vedere religios-moral într-una din aceste două categorii:

- fără Hristos
- în Hristos²⁴

Sfinții Părinți și scriitorii bisericești dau mărturie prin opera și viața lor de adevărul celor lăsate moștenire creștinătății de scrierile Sfântului Apostol Pavel.

24. Cf. Grigorie T. Marcu, *op. cit.*, p. 124.

Așa cum spune Nicolae Cabasila, "viața în Hristos constă în unirea sufletului nostru cu Dumnezeu" și pentru aceasta "întâi de toate, pentru a ne uni cu Hristos, va trebui să trecem prin toate stările prin care a trecut și El. Dacă e drept că Hristos a primit în Sine trup și sânge lipsite de orice întinăciune a păcatului, tot așa-i de adevărat că Cel ce prin fire a fost dintru început Dumnezeu, a îndumnezeit însăși firea omenească pe care a luat-o și, în sfârșit, Fiul lui Dumnezeu a murit și a înviat în acest trup omenesc. De aceea, cel ce se dorește după unirea cu Hristos, va trebui să se și împărtășească din trupul Lui, să și guste din dumnezeirea Lui și să-și lege viața sa de moartea și de învierea Domnului. Căci, într-adevăr, noi de aceea ne și botezăm, ca să ne îngropăm și să înviem împreună cu El, de aceea ne ungem și cu sfântul Mir, ca să ajungem părtași cu El prin ungerea cea împărâtească a îndumnezeirii și, în sfârșit, de aceea mâncăm hrana cea preasfântă a Împărtașaniei și ne adăpăm din dumnezeiescul potir, pentru ca să ne cuminecăm cu însuși trupul și sângele pe care Hristos le-a luat asupra-Și. Așa că, la drept vorbind, noi ne facem una cu Cel ce s-a întrupat și s-a îndumnezeit, cu Cel ce a murit și a înviat pentru noi,"²⁵

Prin Botez, omul intră în chip deplin în relație cu Dumnezeu. "Întrucât Hristos îl ridică pe om prin Botez la o viață nouă, El însuși îl aduce la această viață superioară, responsabilă, chemându-l pe nume cu puterea Lui absolut obligatorie, întemeind cu cel botezat o relație personală, o viață de răspundere eternă la chemarea Sa. Prin aceasta omul e scos din masa indistinctă umană, din anonimatul general, ca o persoană cu răspunderi proprii, întemeiate pe răspunderea eternă în fața lui Dumnezeu. El e născut la această viață nouă cu voia lui Hristos, dar și cu voia lui proprie, prin răspunsul său la chemarea pe nume, cum nu se întâmplă la nașterea lui după trup. Omul își primește la Botez numele său, care îl face conștient de responsabilitatea sa personală. Acest nume îi dă forma lui personală adâncă, care e chipul lui Hristos în el."²⁶

O mărturie elocventă în acest sens este cea a Sfântului Macarie Egipteanul, care în *Omilia a II-a duhovnicească* interpretează spusele Sfântului Apostol Pavel astfel:

Atunci când Apostolul spune: «Dezbrăcați-vă de omul cel vechi» (Efes. VI, 22), el se referă la om în întregimea lui, având pe lângă ochii săi alți ochi, pe lângă cap alt cap, pe lângă urechi alte urechi, pe lângă mâini alte mâini,

25. Nicolae Cabasila, *Tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii și Despre viața în Hristos*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Traducere, studiu introductiv și note de Pr. Prof. Dr. Ene Braniște și Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura' Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1989, p. 150.

26. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, vol. 3 (București, 1978), pp. 50-51.

pe lângă picioare alte picioare. Pentru că pe tot omul - trup și suflet - l-a suportat și l-a întinat cel viclean; pe omul cel de demult l-a îmbrăcat cu un altul, cu un om vechi întinat și necurat, dușman al lui Dumnezeu și nesupus legilor Lui. L-a îmbrăcat cu păcatul, pentru ca omul să nu mai vadă precum se cuvine, ci să vadă și să audă rău; să aibă picioare grabnice spre a face rău; mâini care să lucreze nelegiuirea, și inimă care să cugete la cele viclene. Să rugăm, deci, și noi pe Dumnezeu să ne dezbrace de omul cel vechi, pentru că numai El poate să îndepărteze păcatul de la noi. Pentru că sunt mai puternici cei ce ne-au robit și ne țin în împărăția lor²⁷

Aceiași Sfânt Părinte, în *Omilia a III-a duhovnicească*, arată foarte sugestiv și mijloacele prin care omul cel vechi poate ajunge la statura bărbatului desăvârșit, a omului nou, care aici este numit și "om superior":

Astfel, voința care rezistă celui rău, care suferă durere și necaz, începe a deveni superioară, cade, se ridică, apoi din nou păcatul aruncă sufletul în (alte) zece și douăzeci de lupte, îl îngenunche și-l pune la pământ, însă în una din ele învinge.

Dacă sufletul rabdă (atacurile) și nu se moleșește, sfârșește prin a deveni mai tare, prin a distinge (mai bine între bine și rău) și prin a repurta biruință asupra păcatului. De altfel, cercetând bine lucrurile, păcatul îl muncește pe om până când acesta devine «bărbat desăvârșit» (Efes. IV, 9) și învinge în mod desăvârșit moartea. Pentru că s-a scris: «Dușmanul cel de pe urmă care va fi nimicit, este moartea» (I Cor. XV, 26). Și așa devine el superior și învingător al diavolului. Iar dacă, precum am zis mai înainte, va spune cineva: nu desfrânez, nu stric casele oamenilor, nu sunt iubitor de arginți, îmi ajunge; (un om ca acesta) s-a împotrivit doar la trei fețe ale păcatului, dar nu și împotriva a celorlalte douăzeci de fețe, câte are păcatul; (așa că de acestea) a fost învins. Se cuvine, deci, ca împotriva tuturor să se lupte. Pentru că mintea este, precum am zis mai înainte, un adversar pe măsura păcatului (capabilă) să se opună și să respingă cugete le cele rele.²⁸

Sfântul Grigorie de Nyssa, a cărui "nesăturată tensiune după cunoaștere și conștiință despre neputința de a ajunge vreodată la capătul cunoașterii necuprinsului dumnezeiesc"²⁹ este binecunoscută și pentru care virtutea, caracteristică omului nou, "este, mai degrabă, o mișcare spre Cel cu adevărat desăvârșit, spre Dumnezeu",³⁰ spune în *Tâlcuire amănunțită la Cântarea Cântărilor*:

27. Sfântul Macarie Egipteanul, *Scrieri. Omilii duhovnicești*, traducere de Pr. Prof. Dr. Constantin Cornișescu, col. "Părinți și Scriitori Bisericești", nr. 34, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, p. 94.

28. *Ibid.*, pp. 97-98.

29. Hans Urs von Balthasar, în Gregor von Nyssa, *Der versiegelte Quell Einsideln*, 1954, p. 5.

30. Manfred Bium, în *Der Aufstieg des Moses*, Freiburg i. Breisgau, 1963, p. 10

...să vedem cum ascultă mireasa de Cuvântul, cum îi deschide intrarea Mirelui? «M-am dezbrăcat, zice, de haina mea, cum mă voi îmbrăca în ea? Spălat-am picioarele mele, cum le voi murdări?» A ascultat cum se cuvine pe Cel ce a poruncit ca ea să se facă soră și prietenă, porumbiță și desăvârșită, ca prin stările acestea adevărul să fie adus în suflet. Căci a făcut cele ce a auzit, dezbrăcându-se de haina de piele, cu care s-a îmbrăcat după păcat, și spălându-și picioarele de pământescul de care se pătase, coborând de la viețuirea în rai la pământ, când a auzit: «Pământ ești și în pământ vei merge» (Fac. III, 19). De aceea a deschis Cuvântului intrarea în suflet, înlăturând perdeaua inimii, adică a trupului. Iar prin trup înțeleg pe omul cel vechi. Pe acesta poruncește Apostolul să-l dezbrace și să-l lepede cei ce se vor spăla în baia Cuvântului de murdăria tălpilor sufletului.

Așadar, dezbrăcând pe omul cel vechi și înlăturând acoperământul de pe inimă, a deschis intrarea Cuvântului, pe Care, după ce Acesta a intrat înăuntru, sufletul și L-a făcut îmbrăcăminte, după învățătura Apostolului, care poruncește ca cel ce a dezbrăcat acoperământul de carne al omului vechi să îmbrace haina «cea zidită după Dumnezeu, întru sfințenie și dreptate». (Efes. IV, 24). Și îmbrăcăminte zice că este Hristos. Iar mărturisirea miresei că nu va îmbrăca iarăși haina lepădată, ci îi ajunge, după legea aspră a celor cuvioși, haina cea unică, pe care a îmbrăcat-o când a fost înnoită prin nașterea de sus, întărește cuvântul Domnului, care poruncește ca cei împodobiți odată cu îmbrăcăminte dumnezeiască să nu mai îmbrace peste ea haina păcatului, nici să mai aibă două haine (Matei X, 10), ci numai una, ca să nu fie pe același trup două haine contrare între ele. Căci ce are în comun îmbrăcăminte întunecată, cu cea luminoasă și nematerială?³¹

De altfel, același Sfânt Părinte, în lucrarea *Despre viața lui Moise sau despre desăvârșirea prin virtute*, tratează tema urcușului sufletului spre Dumnezeu. Sfântul Grigorie nu prezintă în această scriere toată viața lui Moise într-o formă biografică, ci numai acele evenimente din viața lui pe care le poate folosi pentru interpretarea sa ca trepte ale urcușului spre Dumnezeu. Dacă în *Viața lui Moise* ne descrie întregul urcuș niciodată terminat în desăvârșire sau în bine, în *Tâlcuirea Cântării Cântărilor* se ocupă, după cum am văzut din citatul de mai sus, mai ales de unirea sufletului cu Hristos prin iubire.

Desigur, Vechiul Testament vestește înnoirea omului prin Duhul lui Dumnezeu: «Vă voi da inimă nouă și duh nou vă voi da; voi lua din trupul vostru inima cea de piatră și vă voi da inimă de carne. Pune-voi înăuntru

31. Sfântul Grigorie de Nyssa, *Scrieri. Partea întâia*, traducere de Pr. Prof. D. Stăniloac și Pr. Ioan Buga, col. "Părinți și Scriitori Bisericești", nr. 29, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982, pp. 263-264.

vostru Duhul Meu și voi face ca să umblați după legile Mele și să păziți și să urmați rânduielile Mele" (Iezechiel XXXVI, 26-27). Sau, cum spune Psalmistul: "Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale și cu duh stăpânitor mă întărește" (Ps. L, 13). Duhul lui Dumnezeu îi dă omului o inimă nouă, în stare să îl cunoască pe Dumnezeu. Dar noua creare a omului este cea în Hristos, "Adam cel de pe urmă" (1 Cor. XV, 45) și "chip al lui Dumnezeu" (Col. 1, 15), prin care omul este călăuzit la adevărata sa umanitate: "omul cel nou, cel după Dumnezeu", zidit întru dreptate și în sfințenia adevărului" (Efes. IV, 24), iar aceasta are loc în Biserică: "Pentru aceea, lepădând minciuna, grăiți adevărul fiecare cu aproapele său, căci unul altuia suntem mădulare" (v. 25). Astfel, omul se îndreaptă, prin ascultare, către adevărata cunoaștere (Col. III, 10; cf. Fac. II, 17). Așa cum comentează TOB,³² acest om nou constituie omenirea cea nouă, care depășește vechile distincții, de rasă, de religie, de cultură, de clasă socială (Col. III, 11); el are deci un caracter atât colectiv (Biserica), cât și personal (Botezul).

Ceea ce îl unește pe om în chip desăvârșit cu Hristos prin înșuși Trupul și Sângele Său este Sfânta Euharistie. E drept că prin fiecare Sfântă Taină Hristos Se împărtășește oamenilor, dar prin Sfânta Împărtășanie creștinul devine cu adevărat un "om nou". Se poate afirma că sinteza teologiei lui Nicolae Cabasila este capitolul al IV-lea al lucrării sale *Despre viața în Hristos*, deoarece "când duce pe credincios la Sfânta Masă și-i dă să mănânce din Înșuși Trupul Lui, Mântuitorul schimbă întru totul launtrul primitivului, împrumutându-i Însăși personalitatea Sa... De aceea Sfânta Împărtășanie este taina cea mai mare, pentru că dincolo de ea nu se mai poate merge, nici nu se mai poate adăuga ceva."³³ Cu alte cuvinte, Sfânta Împărtășanie este sinteza întregii vieți creștine. Ființa noastră în Hristos se realizează în modul cel mai deplin în Euharistie. Pentru Cabasila, ea reprezintă dezvoltarea firească a celor două Taine ale inițierii creștine: Botezul și Mirungerea, încununarea lor. Comuniunea noastră cu Hristos devine desăvârșită. În gândirea lui Cabasila, Sfânta Euharistie săvârșește o adevărată transfigurare progresivă a întregii ființe umane în Hristos Cel înviat, care își va aduce roadele în Împărăția veșnică a lui Dumnezeu. Este vorba despre o sinteză între harul lui Dumnezeu și colaborarea omenească, între viața sacramentală și viața ascetică, între liturghie și viață, între prezent și viitor. Acel proces descris de Sfântul Apostol Pavel în 1 Cor. XV, 44-49 își găsește deplina sa realizare în Euharistie. Îndreptarea omului prin Botez e doar un început. Euharistia continuă acest proces de mântuire inițiat de Botez. De aceea Sfânta Împărtășanie este o Taină care, prin repetare, arată lucrarea de curățire continuă a firii

32. La Col. III, 10.

33. Nicolae Cabasila, *op. cit.*, p. 193.

noastre întinate de păcat. Sfânta Biserică are menirea fundamentală de a-i oferi omului toate posibilitățile de curățire pentru a-l face vrednic de unirea cu Logos-ul³⁴.

Sfânta Euharistie este, din perspectiva lui Nicolae Cabasila, mai mult decât un mijloc de curățire a sufletului, ea nu e în funcție de asceză, ci asceza e în funcție de Euharistie: viața ascetică devine viață euharistică. Prin intermediul ei are loc nu numai o îmbunătățire morală a omului, ci și una ontologică. Omul, transfigurat în Hristos, colaborează cu El pentru a înlătura resturile "hainei celei rele", care nu îi îngăduie să facă să strălucească în sine viața în Hristos. Nu este vorba de un efort solitar de îmbunătățire: Hristos, care prin Sfânta Euharistie se face una cu noi, se face și curățirea noastră și "tovarășul nostru de luptă". Răsplata acestei lupte nu e o simplă curățire interioară, ci mult mai mult: este "pâinea vieții, care se face răsplata noastră". Ceea ce noi numim *sfințenia* creștinului nu este, deci, rezultatul efortului uman, ci e Hristos Cel euharistic, care pune treptat stăpânire peste cel credincios.³⁵

Urmând învățăturii Sfântului Apostol Pavel și punând în practică această învățătură primită de Sfinții Apostoli de la însuși Mântuitorul Hristos, Biserica Ortodoxă - urmând Sfinților Părinți - a văzut dintotdeauna în această sfințenie caracteristica principală a "omului nou", care se pune în adăvărata lui valoare prin Hristos și în Biserică.

Pr. prof. Gheorghe Dogaru

BIBLIOGRAFIE

* *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.

* *La Bible; traduction oecumenique. Edition integrale*, Les Editions du Cerf, Paris, 1988.

* *La Bibbia di Gerusalemme*, Edizioni Dehoniane, Bologna, 1979.

* *Dicționar biblic*, Oradea, 1995.

* *Theologisches Worterbuch zum Neuen Testament*, herausgegeben von Gerhard Kittel u.a., Stuttgart, 1933.

34. Cf. Yannis Spiteris, *Cabasilas: teologo e mistica bizantina. Cabasilas e la sua sintesi teologica*, Ed. Lipa, Roma, 1996, pp. 127-131.

35. Cf. *ibid.*, p. 132.

Sfântul Grigorie de Nyssa, *Scrieri. Partea întâia*, traducere de Pr. Prof. D. Stăniloae și Pr. Ioan Buga, col. "Părinți și Scriitori Bisericești", nr. 29, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982, pp. 263-264.

Sfântul Macarie Egipteanul, *Scrieri. Omilii duhovnicești*, traducere de Pr. Prof. Dr. Constantin Cornițescu, col. "Părinți și Scriitori Bisericești", nr. 34, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.

Nicolae Cabasila, *Tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii și Despre viața în Hristos*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Traducere, studiu introductiv și note de Pr. Prof. Dr. Ene Braniște și Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1989.

E.B. Allo, *Premiere epitre aux Corinthiens*, Paris, 1936.

Hans Urs van Balthasar, Gregor von Nyssa, *Der versiegelte Quell*, Einsiedeln, 1954. Manfred Blum, în *Der Aufstieg des Moses*, Freiburg i. Breisgau, 1963.

Vasile Gheorghiu, *Epistola către Romani a Sfântului Apostol Pavel*, Cernăuți, 1936.

Hans Lietzmann, *An die Korinther I II*, Tübingen, 1949.

Idem, "An die Römer", în *Handbuch zum Neuen Testament*, Tübingen, 1933.

Diacon Dr. Grigorie T. Marcu, *Antopologia paulină*, Sibiu, 1941.

Diac. Prof. Nicolae I. Nicolaescu, Pr. Prof. Grigorie Marcu, Pr. Prof. Sofran Vlad, Pr. Prof. Liviu G. Munteanu, *Studiul Noului Testament. Pentru Institutele teologice*, ed. a III-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. București, 1983.

Dr. I. Olariu, *Explicarea Epistolelor S. Apostol Pavel către Filipeni, Coloseni, 1. 2. Tesaloniceni, 1. 2. Timotei, Tit, Filomon și Evrei*, Caransebeș, 1913.

Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, vol. 1-3, București, 1978.

Diacon dr. Haralambie Roventă, *Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel. Introducere și comentariu*, București, 1929.

Yannis Spiteris, *Cabasilas: teologo e mistica bizantina. Nicola Cabasilas e la sua sintesi teologica*. Ed. Lipa, Roma, 1996.



IX. MEDALION

"CĂDEM MURITORI, DAR ÎNVIEM NEMURITORI" CINSTIRE PROFESORULUI TEODOR M. POPESCU (1973-2003)

Așternând aceste câteva rânduri, dorim să aducem un prinos de cinstire unuia dintre cei mai distinși profesori de Teologie pe care i-a avut Biserica noastră - Profesorul Teodor M. Popescu, a cărui viață și ale cărui strădanii reprezintă un emoționant imn închinat deopotrivă Ortodoxiei, teologiei, și culturii românești. Profund cunoscător al Sfintei Scripturi și al scrierilor Sfinților Părinți, Profesorul Teodor M. Popescu și-a dobândit cu trudă și migală, de-a lungul anilor, o prodigioasă cultură teologică, dublată de o pilduitoare trăire în duhul Evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Istoric bisericesc de o impresionantă erudiție, strălucit orator care își captiva întotdeauna auditoriul, dascăl de vocație care își săvârșea slujirea la catedră cu solemnitatea și tensiunea sufletească ale unui preot în fața altarului, Profesorul Teodor M. Popescu a reunit în persoana sa calitățile unui teolog savant și virtuțile unui creștin smerit, făcându-se astfel pildă vie tuturor celor ce l-au cunoscut și model vrednic de urmat pentru generațiile viitoare de oameni ai Bisericii.

Îndelungata perioadă de temeinice studii petrecută la universități de renume din străinătate, precum cea din Atena - unde și-a luat doctoratul în Teologie -, cea din Leipzig, cea din Paris (Sorbona) a fost valorificată cu adâncă înțelepciune la revenirea în țară, la catedra de Istorie Bisericească Universală, pe care a slujit-o cu o dăruire exemplară, dobândind un prestigiu aparte. Acest fapt s-a datorat însă și modului în care Profesorul Teodor M. Popescu a tratat problemele Istoriei bisericești universale, adică viziunii sale

teologice și istorice, care i-a impus să tindă spre sfera atât de cuprinzătoare a universalității creștine pornind de la istoria bisericească a propriului său popor ortodox și a Bisericii Ortodoxe, în general. De altfel, o perioadă de timp, "Domnul Tudor", cum îl numeau afectuos dar și respectuos studenții săi, a predat și cursuri de Istoria Bisericii Ortodoxe Române.

Venerația atât de profundă arătată Bisericii neamului său l-a făcut pe Profesor să sufere de-a lungul întregii sale vieți din pricina umilirii ei de către creștinătatea apuseană prin nerecunoașterea originilor sale în propovăduirea unuia dintre Apostolii Mântuitorului Iisus Hristos: Sfântul Andrei. Proclamarea acestui adevăr de către episcopul Romei în anul 1999, cu prilejul vizitei făcute Bisericii noastre, de bună seamă că a adus bucurie sufletului acestui fiu și slujitor iubitor al Bisericii noastre. Cu atât mai mult cu cât Profesorul Teodor M. Popescu a fost contemporan cu generația de oameni ai Bisericii noastre care au pus aici temeliiile unui ecumenism sănătos. Și, aceeași bucurie îi va fi fost adăugată sufletului Profesorului în anul 1992, când Biserica noastră a trecut în rândul Sfinților o aleasă ceată de mari nevoitori, mărturisitori și martiri ai neamului pentru credința cea dreptmăritoare în Hristos.

Dacă acuratețea științifică și atractivitatea expunerilor sau scrierilor sale, extrem de riguroase în ansamblul lor, este îndeobște cunoscută, dăruirea cu care aproape seară de seară vorbea despre chipurile "urmării lui Hristos" studenților teologi în vremuri cu totul vitrege, necesită o mențiune cu totul aparte. "Meditațiile teologice", această formă de întărire a climatului duhovnicesc necesar tinerilor studenți teologi de la Institutul Teologic din București, care se pregăteau pentru greul jug al preoției în niște vremuri de crâncenă vrăjmășie față de adevărurile evanghelice, au fost concepute și introduse de vrednicul de pomenire Patriarh al României, Justinian. Astfel, fiecare profesor de la acest așezământ de învățământ al Bisericii trebuia să țină seara, în Paraclis, potrivit unei programări, câte o meditație teologică, scurtă ca întindere, dar densă în conținutul ei duhovnicesc, moral, social. În vremea aceea l-am cunoscut mai îndeaproape pe dăruitul și pătrunzătorul teolog Teodor M. Popescu, fiind împreună-slujitori la acest Institut Teologic.

Cu o ținută plină de prestață, cu glasul tremurând de emoție, în paraclisul de la Sfânta Ecaterina, Profesorul Teodor M. Popescu, cuvânta ucenicilor în ale Teologiei ortodoxe despre iubirea lui Dumnezeu, despre frumusețea vieții creștine, despre prioritatea grijii pentru mântuire, despre neam și despre țară, despre sfinții români (mulți nominalizați de el încă de atunci, din anii '40-'42), despre identitatea și perenitatea neamului, despre frumusețea unică a Ortodoxiei românești, despre rânduiești și posturi, despre păcate și virtuți, despre smerenie și răbdare, despre nimicnicia lumii acesteia și

judecata viitoare. A vorbi cu atâta căldură și convingere despre necesitatea credinței în Dumnezeu, despre Biserică, despre iubirea de neam și de țară într-o perioadă ca aceea, a săvârși într-un asemenea spirit catehizarea tinerilor, chiar și în incinta sfintelor biserici, era un act de mare curaj, interpretat ca o sfidare a autorităților ateiste ale vremurilor aceleora, iar pentru aceasta, toți cei implicați în viața Institutului Teologic din București, membrii corpului profesoral, conducerea, își riscau libertatea și, poate, chiar viața. Însă inițiativa plină de înțelepciune a vrednicului Patriarh Justinian a rodit bogat, cei care au pus-o în lucrare trecând peste orice frică, cu conștiința că mai curând trebuie să se teamă de Dumnezeu, decât de oameni. Astfel a putut profesorul pedagog împărtăși învățăceilor, și colegilor deopotrivă, râvnă, iubire, curaj și entuziasm pentru preoție. Nu i-au fost străine durerile Bisericii în ceasurile ei de umilire și suferință, împletite cu ale neamului său, pe care nu a conținut să-l numească neîncetat: "sfântul popor românesc". Dragostea aceasta curată, respectul sacru față de adevăr și curajul mărturisirii acestuia i-au adus ani grei de temniță, distinsul și smeritul următor al lui Hristos mulțumind însă, ca și Domnul său, lui Dumnezeu pentru toate.

Pururea pomenitul Justinian Patriarhul l-a adus aproape de el în anii săi din urmă, la Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, unde a rămas până la strămutarea sa în Împărăția Celui Căruia Îi slujise cu atâta credincioșie. Profesorul Teodor M. Popescu, împreună cu alți mari profesori ai Teologiei noastre Ortodoxe românești, precum: Părintele Dumitru Stăniloae, Ioan G. Coman, Petre Vintilescu, Ioan Gh. Savin, Orest Bucevschi, Dumitru Belu, Haralambie Rovența, Nicolae Balca, Iustin Moisescu, Nicolae Neaga, profesorul Nichifor Crainic și alții, ilustre personalități ale culturii teologice românești, constituie pleiada de aur a gândirii creștin-ortodoxe românești, din păcate prea puțin cunoscută acum.

Omul a trecut, dar chipul său nu va fi uitat vreodată. Biserica noastră nu va uita spiritul riguros al marelui Profesor, încălzit însă de adevărul și negrăita bogăție de înțelesuri ale Ortodoxiei noastre românești, la altarul căreia a slujit, cu toată ființa sa pomenindu-l pururea în rugăciunile sale pe acest ales "preot fără reverendă" al Bisericii neamului nostru românesc.

† **TEOCTIST**

**ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI
ȘI
PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

**UN DISTINS OSTENITOR
AL CATEDREI DE OMILETICĂ
ȘI CATEHETICĂ - PEDAGOGIE:
ARHID. PROF. DR. NICOLAE BALCĂ (1903-2003)**

Când se vorbește despre profesorii de seamă pe care i-a avut Facultatea noastră de Teologie, întotdeauna este pomenit și părintele arhidiacon Nicolae Balcă, adăugându-se îndată că s-a remarcat îndeosebi ca un mare filozof și pedagog creștin. În anul 2003 s-au împlinit 100 de ani de la naștere, totodată 20 de ani de la trecerea sa în veșnicie. Am socotit, astfel, un gest de recunoștință să-i facem această pioasă pomenire, alcătuind un mic medalion: bio-bibliografic, însoțit de prezentarea câtorva elemente ilustrative din scrisul și gândirea sa. Chipul luminos al personalității sale a rămas adânc întipărit în memoria celor care i-au fost studenți direcți. [Pentru a ilustra acest fapt, am apelat la mărturia unuia dintre cei foarte apropiați ucenici, părintele dr. Constantin Duțu¹, care ne-a dat în scris următoarea caracterizare: "Părintele profesor Nicolae Balcă a fost un om de frunte, atât în planul intelectual-religios, cât și în cel moral-social. Era foarte capabil, harnic, modest, mărinimos, blând și cumsecade. Avea un suflet mare, fiind devotat deopotrivă teologiei ortodoxe și filozofiei. Ne îndemna să citim mult și să aprofundăm cele citite. Spunea că numele de "student" provine din germanul "die Stunde", care înseamnă "oră" și de aceea studentul trebuie să-și chivernisească bine timpul, orele... Dacă studentul are un program mai liber decât elevul, înseamnă că *e liber pentru studiu*. Ca om, părintele se comporta uneori ca un adolescent cu suflet jovial, fiind foarte amabil cu studenții. Vorbea tare, răstit

1. Părintele Duțu, în prezent paroh la biserica Brâncoveanu din Capitală, a început elaborarea tezei de doctorat cu părintele Balcă. Teza, de excepțională valoare, a fost finalizată sub îndrumarea părintelui Galeriu și poartă titlul "*Panegiricul ca formă a prediciei în trecut și astăzi*", publicată în "Ortodoxia", nr. 1-2; 3-4 / 1992 și 1-2/ 1993.

chiar, dar nu jignea pe nimeni, ci doar propovăduia teologia și filozofia. Am auzit că, deși era deja profesor universitar la București, a urmat cursurile Facultății de Fizică din Capitală, dar a fost eliminat prin anul trei din cauză că pusese niște întrebări "stânjenitoare"... Tot astfel se spunea și despre participarea la o conferință ateistă, la care a pus iarăși întrebări mai "deosebite", la care conferențiarul nu i-a răspuns pe loc, ci l-a amânat pentru sfârșitul întrunirii, apoi l-a întrebat "unde lucrați dvs.?" - la care părintele Balcă a răspuns ardelenește: "Eu mi-s popă, bre!" La orele de curs, jumătate din timp îl dedica unor explicații filozofice, fascinante pentru noi, despre metoda maieutică, despre existențialism, psihanaliză etc. Între cei mai citați filozofi se numărau: Socrate, Freud, Schopenhauer, Hegel, Kierkegaard, Heidegger, Jaspers, Karl Barth, Emil Brūner etc., încât putem înțelege că personalitatea P. C. sale se constituie într-o interesantă simbioză între cultura română cu cea greacă antică, pe de o parte, și cu cea germană, pe de alta. Era extrem de pasionat de limbile acestor popoare, spunând că precum în antichitate limba greacă clasică a fost cel mai bun vehicul al gândirii, care a favorizat avântul filozofic, tot așa este și în epoca modernă germana, ca vehicul ideal pentru filozofia modernă. La examene discuta cu studenții de la egal la egal. Cel mai tare-i plăcea să fie contrazis, cu "argumente", pentru ca el să poată, apoi, contra-argumenta... În ultima parte a vieții, cu sănătatea șubrezită, a fost nevoit să ia calea spitalelor. Odată, după una din externări, ne spunea că a stat într-o rezervă cu un general, care se mira cum de are credință, el, cu atâtea cunoștințe științifice, îndeosebi filozofice... Părintele Balcă i-a răspuns: "Eu cred în Dumnezeu fiindcă știința îmi spune mie doar cum este lumea, dar nu-mi spune și ce trebuie să fac!"]

Schiță biografică. S-a născut la 11 iunie 1903, în comuna Tohanul Nou, Brașov, ca al treilea copil al soților Nicolae și Ecaterina, români plugari. Între anii 1909-1915 urmează cursurile școlii elementare din comuna Tohanul Nou. În ciuda condițiilor vitrege de viață (sau, poate, tocmai de aceea!), reușește să obțină calificativul *eminent* la absolvire. Aici i-a avut dascăli pe învățătorul Ioan Tănăsescu și pe preotul Ilarie Plotogea, cărora le va păstra o respectuoasă amintire. În anul 1914 tatăl este mobilizat pe front și cade la datorie, în Primul Război Mondial. Mama, rămasă văduvă cu cinci copii, între care cel mai mare nu depășea vârsta de paisprezece ani, iar cel mai mic abia împlinise un an, s-a dovedit o adevărată eroină în chivernisirea casei și îngrijirea copiilor. Începând cu anul 1919, la sfaturile mamei sale și ale foștilor săi dascăli din școala elementară, tânărul N. Balcă se înscrie la Școala Normală Confesională "Andrei Șaguna" din Sibiu. Tot în această

perioadă urmează, în paralel, cursurile Liceului Umanist din Sibiu unde își dă diferențele având statutul de "elev particular". Așa se face că în anul 1925 reușește să absolve ambele instituții de învățământ, obținând Diploma de învățător, cu nota zece, primul între cei 75 de candidați, dar și Diploma de Bacalaureat, fiind clasat al doilea, între cei 180 de candidați. Între anii 1925-1929 urmează cursurile Academiei Teologice Andreiene din Sibiu, pe care le încheie cu examenul de "calificare preotească" la care obține calificativul maxim: *eminent*. Între profesorii care i-au făcut o impresie deosebită sunt pomeniți părintele Ilie Beleuță și părintele Grigorie Cristescu. Intuind calitățile de excepție ale tânărului N. Balcă, mitropolitul de atunci al Ardealului, Nicolae Bălan, îi înlesnește o bursă de stat pentru specializare în Germania, la reputata Universitate din Jena. Aici urmează cursuri de Teologie, Filozofie, Pedagogie, Psihologie și Caracterologie, ale unor profesori consacrați cum au fost: Peter Petersen, Bruno Bauch, Ed. Grisebach, Johansen. De asemenea, studiază Teologia Sistematică cu prof. Fr. Gogarten, unul din corifeii Teologiei dialectice, ceea ce va duce la susținerea tezei de doctorat având drept subiect unul dintre aspectele activității dascălului său. Specializându-se în domeniul pedagogiei, N. Balcă elaborează, la sugestia profesorului său Peter Petersen, teza de doctorat cu titlul *Die Bedeutung Gogartens und seines Kreises für die Pädagogie der Gegenwart (Însemnătatea lui Gogarten și a cercului său pentru pedagogia modernă)*, obținând *magna cum laude*, reprezentând totodată și o recunoaștere a muncii lui N. Balcă pentru obținerea titlului de *Doctor în Filozofie*. La recomandarea aceluiași profesori, reușește să-și publice în întregime această lucrare, la una dintre vechile case editoriale ale Europei, "Böhlau und Nachfolger", din Weimar.

Întors în țară, ocupă postul de profesor al Catedrei de Pedagogie de la Școala Normală Confesională "Andrei Șaguna" din Sibiu, între anii 1935-1947. În anul 1936 se căsătorește cu învățătoarea Silvia Rogozca, iar apoi este hirotonit diacon. Tot în acest timp este numit și "Inspector general al învățământului religios din Mitropolia de Alba Iulia și Sibiu".

În 1936-1937 devine bursier al Fundației *Alexander von Humboldt* din Bonn-Badesberg. Între anii 1940-1944, fiindu-i notificat titlul de doctor la Universitatea din Cluj, va ocupa și postul de profesor al Seminarului Pedagogic al Facultății de Litere și Filozofie, din cadrul aceleiași universități. Aici va ține un curs de etică profesională intitulat: *Calitățile esențiale ale sufletului educatorului autentic*. Din anul 1947, părintele Balcă devine, prin concurs, Conferențiar de Filozofie definitiv al Facultății de Teologie din București, iar după reorganizarea Învățământului Teologic, în 1948, a fost

încadrat profesor titular la *Catedra de Omiletică și Catehetică cu noțiuni de Pedagogie*, la Institutul Teologic Universitar din Cluj, fiind o vreme și pro-rector. **Din anul 1952 își va continua activitatea didactică în București, ca profesor titular al Catedrei de Omiletică și Catehetică cu noțiuni de Pedagogie al Institutului Teologic de Grad Universitar**, cum se numea atunci Facultatea noastră de Teologie. Odată cu susținerea prelegerilor, se va îngriji și de conducerea activităților practice, concretizate în predicile și catehezele susținute de studenți la paraclisul Institutului. De asemenea, s-a ocupat și de coordonarea a peste 70 de Teze de Licență. S-a remarcat, totodată, prin susținerea unor conferințe, atât în țară cât și în străinătate, fie ca reprezentant oficial al Bisericii Ortodoxe Române, fie ca invitat al mai multor facultăți teologice din țară și din Europa².

2. Spre exemplu: în anul 1969 participă la cursurile și conferințele unor Facultăți Teologice Catolice din Viena, Gratz, Salzburg și Innsbruck având ca teme *Concepția antropologică în Teologia Ortodoxă și Organizarea actuală a Bisericii Ortodoxe în România*. Tot în același an, a ținut două conferințe la Facultățile de Teologie de la Universitățile din Copenhaga și Aarhus cu titlurile: *Valoarea educativă a Sfintei Liturghii Ortodoxe și Viața religioasă în România*. Alte participări: În anul 1971, invitat de Fundația *Inter Nationes* din Bonn-Bad Godesberg la o călătorie de studii de 20 de zile, va conferența la Facultățile de Teologie ale Universităților din Heidelberg, Münster, Freiburg im Breisgau și Regensburg. A mai participat și la simpozionul organizat de Universitatea din Freiburg, având ca temă: *Originea creștinismului în Țările din sud-estul Europei*. În cadrul acestui simpozion N. Balcă a dezvoltat referatul *Originea creștinismului la români în lumina noilor descoperiri*. În anul 1972 este invitat să participe la primul simpozion al Seminarului internațional teologic sud-est european de pe lângă Universitatea din Heidelberg, condus de Prof. Dr. Fr. Heyer. Tema centrală a fost *Cultul creștin în slujba păcii între popoarele lumii*, iar N. Balcă a dezvoltat un referat cu titlul *Sfânta Liturghie Ortodoxă, ca operă de împăcare între popoarele lumii*. În anul 1974 are loc al doilea simpozion al aceluiași Seminar, tot în Heidelberg, unde a prezentat referatul cu tema *Sfânta Tradiție mijlocitoare a Revelației divine*. De asemenea, a fost invitat și la al treilea simpozion al Seminarului, organizat împreună cu Facultatea de Teologie din Belgrad în orașul Sibenic și având drept temă principală *Religia creștină în fața secolului științei, tehnicii și industriei*. Titlul referatului pe care l-a prezentat N. Balcă în cadrul acestui simpozion a fost: *Știință și înțelepciune*. În anul 1977 a fost invitat de către Fundația *Alexander von Humbold* din Bonn Badesberg, ca fost bursier al acestei fundații să facă altă călătorie de studii în Germania. Pe parcursul celor două luni, cât a durat călătoria, el a susținut o conferință la Erlangen cu titlul: *Cunoașterea lui Dumnezeu, după Sfinții Părinți răsăriteni din secolul IV și o altă conferință la Regensburg, în cadrul sărbătoririi Sfântului Vasile cel Mare, organizată de către Monseniorul Dr. Rauch*. Titlul acestei din urmă conferințe a fost: *Sfântul Vasile cel Mare, naturalist al veacului al IV-lea*. În 1980 este invitat și participă la Salonic, la al patrulea simpozion al Seminarului sud-est European, organizat în colaborare cu Facultatea de Teologie din Salonic și având ca temă generală *Biserica, loc al mântuirii și al păcii*. N. Balcă va dezvolta referatul cu titlul *Kant despre război și pace*. Tot în anul 1980, va participa la Paris la un simpozion cu tema *Importanța lui Jacques Martain în filosofia contemporană*. Aici va expune un referat având titlul *Importanța lui J Martain în filosofia românească, între cele două războaie mondiale*.

Deși în vara anului 1978 iese la pensie, osteneala sa didactică nu se oprește aici. El va activa în continuare în cadrul Institutului Teologic din București, ca profesor consultant la cursurile de doctorat, unde va supraveghea întocmirea tezelor în specialitate.

Caracterizându-i activitatea, părintele profesor Constantin Galeriu, urmaș la catedră, notează, între altele: "Prelegerile sale erau dinamice, cuेरitoare, mereu înnoite cu cercetări din știință, aduse la zi, străduindu-se permanent să realizeze o admirabilă simbioză între o Teologie Ortodoxă vie și cultură. Ținând seama de specificul Catedrei de Omiletică și Catehetică, era preocupat să trezească un interes sporit în sufletul viitorilor preoți față de funcția nespuse de importantă pentru Biserică, a propovăduirii cuvântului lui Dumnezeu, accentuând mereu faptul că Mântuitorul a fost «Învățătorul» și că l-a trimis pe Sfinții Apostoli să propovăduiască cuvântul Său nemuritor. La lecțiile și seminariile conduse de el, îndemna pe studenți să învețe să predice pentru lumea de astăzi, arătându-le că pentru a putea face acest lucru este necesar să-și acumuleze solid o cultură generală cât mai temeinică pentru a cunoaște structura spirituală a lumii și a omului contemporan a cărui caracteristică esențială este credința în atotputernicia științei pozitive"³.

Spre sfârșitul anului universitar 1982-1983, mai exact în vara anului 1983, părintele Nicolae Balcă își va întrerupe orice activitate didactică, fiind grav bolnav, iar în 6 decembrie, același an, chiar în ziua de prăznuire a celui care i-a fost ocrotitor spiritual și căruia i-a purtat numele 80 de ani - Sfântul Nicolae, va trece la cele veșnice, lăsând nefinalizate importante proiecte publicistice.

*

Ilustrări din opera pedagogică, omiletică și catehetică. O listă destul de bogată a lucrărilor publicate de părintele Balcă ne oferă excelentul "Dicționar al teologilor români" alcătuit de pr. prof. Mircea Păcurariu⁴, care suplinește în mare măsură efortul de documentare al celor interesați. Ceea ce dicționarul nu semnalează, însă, și se cunosc, astfel, mai puțin, sunt *cursurile susținute în calitate de profesor de teologie la București*, păstrate în Biblioteca Facultății, totodată, *predicile publicate în diferite reviste bisericesti*. De aceea, în cele ce urmează, socotim oportun să facem câteva incursiuni în aceste două zone neexplorate încă ale preocupărilor prea cucerniciei sale.

3. Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu - *In memoriam: Arhid Prof Nicolae Balcă*, în "Studii Teologice", nr. 1-2, 1984, p. 140.

4. Ediția I, București, 1996; a II-a, 2002.

CURSURILE nu s-au păstrat decât parțial, dar suficiente pentru a ne face o imagine concludentă asupra erudiției sale didactice⁵. Domeniul în care a excelat, așa cum reiese și din schița biografică de mai sus, a fost cel pedagogic, în permanentă interferență cu cel filozofic⁶. Pregătirea doctoratului din Germania, în aceste domenii, i-au facilitat accesul direct la operele marilor pedagogi și filozofi apuseni, dintre care un spațiu însemnat din prelegeri îl conferă lui Kant, Pestalozzi și Fröbel. Propriu-zis, părintele Balcă a fost preocupat de alcătuirea unei istorii a Pedagogiei, dar nu ca o simplă inventariere de nume și lucrări, ci în sensul unei analize sistematice a gândirii lor, cu permanentă raportare la domeniul catehetic-religios.

I. Cursul de *Catehetică și de Omiletică cu noțiuni de pedagogie*⁷ pentru anul al II-lea, în *cap. I*, prezintă ideologia curentului neo-umanist, cu caracterizarea exponentului său principal - filosoful Immanuel Kant și este intitulat *Pedagogia neo-umanismului*. Mai întâi, părintele Balcă face o succintă caracterizare a celor două curente puternice antiraționaliste care și-au făcut simțită prezența în ideologia secolului al XVIII-lea: *pietismul* și *neo-umanismul*, curente filosofice care intenționează să elibereze sentimentul subjugat de rațiune, în cadrul curentului iluminist. Pietismul s-a manifestat în domeniul religiei, iar neoumanismul în domeniul catehetic și pedagogic: "Pietismul năzuiește să reînnoiască credința și viața în sensul creștinismului originar, neo-umanismul își găsește idealul său în lumea veselă și închipuit frumoasă a Greciei antice. Pietismul este înclinat spre optimism și înstrăinare de lume, neo-umanismul este optimist și o apologie a veacului de aici"⁸. Latura filosofică kantiană care interesează cel mai mult pentru tematica acestui curs este cea cu privire la viziunea pedagogică. Pentru Kant scopul educației este acela de a determina impunerea moralității în om. Kant mai susține că educația este mai mult decât o datorie, ea fiind o dorință a fiecăruia. Acestei dorințe i se opun diferite înclinații și impulsuri rele, ceea ce duce la o luptă a omului împotriva animalicului din el. În planul educațional al co-

5. Se găsesc la Biblioteca Facultății de Teologie, cota 19351-19356, f. a.

6. Opera filozofică, expusă pe parcursul vieții într-o serie de cursuri, studii și articole deosebit de valoroase, a fost concentrată ulterior în trei volume: *Istoria filozofiei antice*, *Istoria filozofiei medievale* și *Istoria filozofiei moderne și contemporane*. Datorită îmbolnăvirii și trecerii la cele veșnice, părintele Balcă n-a apucat să dea la tipar decât primul volum (la Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 1982, 379 p.).

7. Schițăm un mic ghid de orientare în acest curs, util, credem, pentru elaborarea cursurilor actuale.

8. Arhid. Prof Dr. N. Balcă, *Curs de Catehetică și Omiletică cu noțiuni de pedagogie- Istoria pedagogiei, pentru anul al II-lea*, Ex. III.-fasc. III, Institutul Teologic de Grad Universitar, București, fa., p. 243.

pilului, Kant deosebește două perioade: prima este caracterizată prin disciplinarea mecanică, iar în cea de a doua i se lasă copilului posibilitatea reflexiei, dar tot sub anumite reguli. De aceea "cea mai adâncă și mai importantă problemă a oricărei educații este, pentru Kant, cum trebuie să se pună în concordanță libertatea copilului cu autoritatea educatorului"⁹.

În cel de-al doilea capitol al cursului se face o analiză destul de amănunțită a personalității și concepțiilor lui Pestalozzi, cu o scurtă prezentare a celor mai importante momente ale vieții acestuia. În anul 1744 Pestalozzi demarează programul funcționării unui institut social în localitatea Neuhof (Elveția), unde îi adună pe copiii săraci și fără adăpost, în scopul cultivării intelectuale și pentru a-i deprinde să muncească. Acest proiect a fost rezultatul unei anchete sociale pe care acesta a desfășurat-o în această regiune împreună cu soția sa și datorită milei sale pentru cei săraci, pe care îi considera tot "chip al lui Dumnezeu". N. Balcă îl caracterizează astfel: "Două din trăsăturile esențiale ale sufletului acestui mare educator, au fost «iubirea pedagogică» (*eros paidagogos*), iubirea copilăriei și năzuința de a ridica pe cei oropsiți. Ceea ce l-a făcut mare pe acest «prinț al pedagogilor», n-a fost, de aceea, nici doctrina sa pedagogică și nici metoda sa, ci viața lui mișcată de iubire și dragoste pentru oameni și copii"¹⁰.

Capitolul al treilea tratează despre situația școlii și a pedagogiei în cele trei țări române, în secolul al XVIII-lea. Sunt menționați domnitorii care și-au adus o contribuție mai însemnată la primenirea învățământului românesc în acest secol, aspecte care se cunosc foarte bine și asupra cărora nu insistăm.

Al patrulea capitol al cursului face o prezentare sumară a pedagogiei secolului al XIX-lea, secol care se caracterizează prin "dorința de a afla temeiurile unei rațiuni naturale a omului".

Capitolul al cincilea prezintă evoluția pedagogiei sub influența idealismului umanist postkantian. Idealismul filosofic metafizic german încerca să refacă ruptura dintre lumea "lucrului în sine" și lumea "fenomenelor". Cauzele apariției acestui curent sunt multiple și părintele Balcă le expune în ordine. Mai întâi confuzia creată de filozofia lui Kant cu privire la conținutul necunoscut al conceptului de "lucru în sine" a dus la încercarea descifrării acestuia. Apoi filozofia lui Spinoza cu privire la prezența omului în toate lucrurile a influențat puternic acest curent. De asemenea, altă cauză a apariției acestui curent a fost mistică Evului Mediu, precum și ambiția unor gânditori germani ai secolului al XIX-lea de a explica esența religiei creștine

9. *Ibidem*, p. 256.

10. *Ibidem*, p. 262.

În capitolul al șaselea prezintă viața, opera și ideologia filozofilor F. Fröbel și a lui Herbert Spencer. Mai întâi este prezentat Fröbel, a cărui mentalitate a fost puternic influențată de filozofia idealistă, iar dintre personalitățile care au avut un impact determinant asupra formării ideologice a acestuia, N. Balcă amintește pe Fichte, Hegel și Schelling.

Capitolul al șaptelea al cursului expune situația școlii românești în secolul al XIX-lea. Aici sunt amintite cu precădere acțiunile unor personalități ca Veniamin Costachi, Gheorghe Lazăr și Gheorghe Asachi pentru reorganizarea învățământului românesc și pentru debarasarea acestuia de sub influența grecească, fanariotă.

Capitolul al optulea tratează despre situația școlii și a culturii rusești în secolul al XIX-lea, expunând teoriile unor pedagogi mai cunoscuți.

În capitolul al nouălea expune principalele idei pedagogice care s-au manifestat la începutul secolului al XX-lea și care s-au caracterizat în general prin individualism.

Următorul capitol al cursului expune situația școlii și a cugetării pedagogice ruse de la 1900 și până în a doua jumătate a secolului al XX-lea. Pentru a prezenta cât mai clar întreaga realitate a acestei perioade, părintele Balcă este de părere că trebuie să expună mai întâi ideologiile lui Marx și Engels. Aceștia susțineau că problemele educației nu se stabilesc în mod arbitrar de personalități izolate și că ideologia fiecărei etape istorice este dependentă de fenomenele economice. Din această cauză ei afirmau că educația nu este un proces static, ci un fenomen dinamic, determinat de conflictele sociale interne. Marx și Engels se mai evidențiază pe plan ideologic prin aversiunea înverșunată față de mentalitățile nematerialiste. . .

Ultimul capitol al cursului se ocupă cu prezentarea mișcării pedagogice în țara noastră, de la 1918 până în a doua jumătate a secolului al XX-lea. În această perioadă, învățământul românesc are o anumită evoluție până la Reforma structurală din 1948 și un alt curs după acest eveniment. Din caracterizarea generală pe care părintele Balcă o face învățământului românesc dintre anii 1918-1948 aflăm că acestei perioade i-ar fi specifică confuzia structurală cauzată de influența tuturor curenților ideologice apusene, iar altă realitate crudă era existența unui mare număr de analfabeți în România. În această perioadă erau foarte solicitate facultățile de Drept, care ofereau posibilitatea unei ascensiuni politice rapide. Părintele observă aici o situație care se regăsește din păcate și în societatea românească a începutului de secol XXI: "Important pentru studenți - spune autorul - era obținerea unei diplome, care să le asigure cât mai repede posibil un salariu..."¹¹.

11. *Ibidem*, p.374.

În perioada ulterioară anului 1948, părintele Balcă apreciază corect realitatea cu privire la scopul adevărat al ideologiei comuniste conform căruia "socialismul nu se poate construi decât prin dezvoltarea și folosirea bogățiilor țării"¹², dar din păcate această dezvoltare nu urmărea îmbunătățirea nivelului de trai al populației, ci bunăstarea clicii comuniste...

II. Pentru studenții anului al III-lea, părintele N. Balcă a pus la dispoziție un curs dactilografiat însumând 134 de pagini, intitulat *Manual unic - Omiletica*. Pe parcursul celor douăsprezece prelegeri ale cursului, expune istoria predicii începând cu originile ei până în prima jumătate a secolului al XX-lea. Prelegerile nu au forma unor capitole propriu-zise, trecerea de la o temă la alta făcându-se cursiv, urmând firul istoriei. În primele pagini ale cursului motivează importanța majoră a cunoașterii istoriei predicii, prin impactul prin care exemplele vii ar trebui să-l aibă asupra modului de manifestare a predicatorului. Făcând o comparație între natura umană și predică, părintele Balcă afirmă că predica originală exprimă fidel specificul unei epoci, la fel cum natura fizică se reflectă în natura spirituală a omului. Iată ce spune, la un moment dat: "Predicatorul nu trebuie să fie numai susceptibil față de influențele din afară ale vremii în care trăiește, ci are datoria să facă tot posibilul să răzbată dincolo de suprafața lucrurilor, tot mai adânc, să scruteze tendințele ascunse ale gândirii și opiniei, să descopere cauzele adânci și permanent active ale lumii spirituale. El se va sili deci, să ajungă la forțele elementare care creează și controlează filozofia și istoria epocii lui"¹³.

Părintele profesor precizează unele condiții de care predicatorul trebuie să țină seama atunci când dorește să întocmească o predică. Mai întâi, oratorul trebuie să cunoască gândirea științifică a vremii sale, pentru a nu rămâne un retrograd. Pericopele evanghelice pe care le utilizează trebuie să aibă o aplicabilitate concretă la realitățile și nevoile societății sale. Atunci când face referiri la persoana Mântuitorului Iisus Hristos, predicatorul trebuie să exprime experiența sa religioasă, dacă intenționează ca predica sa să aibă un impact pozitiv asupra ascultătorilor lor. Fiecare predicator accentuează o anumită latură a personalității Lui, astfel încât un stil de predică ar putea fi mai rațional, altul mai sentimental, dar fiecare dintre acestea trebuie să manifeste iubirea sinceră a predicatorului pentru Hristos. Pentru părintele Balcă predica autentică este importantă nu prin elocința ei oratorică, dobândită de la oameni, ci prin modul în care aceasta îl exprimă pe Hristos, astfel că

12. *Ibidem*, p.375.

13. *Manual unic - Omiletica*, curs pentru anul al III-lea București, f. a., p. 1-2.

"Hristos poate fi predicat în diferite forme și în noi stiluri de argumentare și în noi veșminte de cuvinte și ilustrații. El va fi tot Iisus Hristos «același ieri, azi și în veci... », iar predicatorul autentic vorbește cum l-a învățat să vorbească Iisus Hristos, nu oamenii"¹⁴. În predica sa, fiecare orator trebuie să păstreze echidistanța față de principiul adaptării pentru a nu transforma predica într-un material care exprimă senzaționalul superficial. Dimpotrivă, predicatorul trebuie să promoveze elementul veșnic și moral. Având convingerea că se adresează personalității fiecăruia dintre ascultătorii săi, predicatorul trebuie să urmărească în cuvântarea sa modelarea morală a acestora, astfel încât să le insuflă ideea sfințeniei și abandonarea unei fericiri egoiste. Începând cu a doua prelegere, cursul face un itinerariu istoric în Vechiul și Noul Testament și la Sfinții Părinți și la predicatorii ce le-au urmat, atât din Răsărit, cât și din Apus. Un spațiu însemnat îl consacră predicii Sfântului Ioan Gură de Aur, pe care o caracterizează ca fiind "simplă și familiară, directă, personală, dialogică. Scopul său era să învețe ca să moralizeze"¹⁵. În legătură cu slujirea omiletică a Sfântului Ioan Gură de Aur, părintele Balcă a elaborat și studiul "Câteva trăsături ale Sfântului Ioan Hrisostom ca predicator"¹⁶, în care arată că Sfântul Părinte dispune de o extraordinară claritate în expunerea adevărurilor de credință, dublată de o limpezime deosebită a cuvântării, dar însoțită și de o adâncă convingere că e în slujba unei misiuni extrem de importante. Menirea predicatorului creștin e să-l ajute prin iubire pe păcătos să se întoarcă la Dumnezeu. Sfântul Ioan susține faptul că un predicator trebuie să dea și un exemplu viu, nu numai să aibă puterea cuvântului: "Prin ritmica și varietatea cuvântărilor sale, prin stilul, prin plasticitatea inepuizabilă a imaginilor și prin comparațiile lor intuitive, el cucerea inima și voința ascultătorilor săi și astfel reușea nu numai să-i introducă pe aceștia în înțelegerea adevărurilor Sfintei Scripturi ci mai ales să-i determine la faptă creștină"¹⁷. Sfântul Ioan Hrisostomul a conceput predica în perspectiva eternității, ea fiind atât *theotropică*, cât și *antropologică*, aflându-se sub două imperative: *acordul cu veșnicia* și *conformitatea cu existența* omului care trăiește într-un veac anume. Sfântul Ioan s-a identificat cu Hristos pentru a contribui la întemeierea împărăției lui Dumnezeu pe pământ. Puterea predicii

14. *Ibidem*, p. 2.

15. *Ibidem*, p. 26. .

16 Publicat în "Studii teologice", nr. 7-8,1968, p. 498-511.

17. *Ibidem*, p.504.

hrisostomice rezidă din experiențele lui duhovnicești. Părintele Balcă conchide: "Personalitatea de predicator a Sfântului Ioan Hrisostom a întruchipat într-un mod ideal calitățile esențiale ale slujitorului cuvântului lui Dumnezeu: năzuința curată susținută de nețărmurita iubire de a propovădui cuvântul lui Dumnezeu și astfel de a influența edificator asupra vieții religios morale a credincioșilor pe care îi păstorea"¹⁸.

Penultima prelegere a acestui curs face referiri cu privire la evoluția predicii pe teritoriul patriei noastre. Plecând de la menționarea vicisitudinilor istorice, care au întârziat apariția unei predici autentice în aceste ținuturi, autorul amintește de înființarea Mitropoliilor Moldovei și Ungrovlahiei și de activitatea predicatorială a lui Grigorie Țamblac aici. Deși românii din Ardeal s-au confruntat cu asuprașirea stăpânirii maghiare, nu au lipsit din rândul națiunii române persoane care să predice cuvântul lui Dumnezeu.

Cursul se încheie cu enumerarea numelor unor personalități romano-catolice din America și din Europa occidentală care și-au adus contribuția la dezvoltarea predicii și a omiliei.

III. Pentru studenții anului al IV-lea, părintele Balcă a întocmit un alt curs dactilografiat, intitulat, la fel ca precedentul, *Manual unic - Omiletica*.

În prima parte prezintă un număr de douăsprezece modele de cuvântări bisericești, pe diferite teme. La început, autorul expune sub titulatura *Înger de pace*, un panegiric ce ar putea fi rostit la sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. Părintele Balcă oferă apoi un model de cuvântare ce s-ar putea rosti la *Prăznuirea Sfântului și Marelui Mucenic Arhidiacon Ștefan*. Urmează un model de cuvântare pentru sărbătoarea *Anului Nou*. După aceasta urmează o cuvântare la *Acatistul cel Mare*, o predică morală intitulată *Un nou fel de întâietate*, o cuvântare la Duminica Tomii având titlul «*Buna necredință*» a lui Toma, o predică la Duminica Mironosițelor cu titlul *Drumuri de biruință*. A opta cuvântare expusă în acest curs îmbracă un aspect deosebit, întrucât ea a fost rostită de părintele Balcă cu ocazia sfințirii Paraclisului Institutului Teologic din București și a hirotonirii în preot a Prof. Diac. Ene Braniște. Aceste evenimente au coincis cu prăznuirea Duminicii Orbului, ceea ce a făcut ca această predică să primească titlul de *Cuvânt la Duminica Orbului*. După predica ce ar putea fi rostită în Duminica Samaritencei și intitulată *Două ființe însetate*, urmează un număr de trei omilii

18. *Ibidem*, p. 511.

exegetice: *Dragostea, sfârșitul poruncii, Meditație euharistică și Meditație la «Fericirile Evanghelice».*

Acum ar fi trebuit să urmeze a doua parte a cursului, cea referitoare la poziția Bisericii față de diferite probleme ale societății. Între forma originală și cea actuală a cursului există acea diferență de 29 de pagini care au fost înlăturate din forma veche a cursului. Nu știm cine și cu ce intenții a înlăturat aceste pagini, a căror margine a rămas în cotorul cursului, dar dovada unei acțiuni cu bună știință în acest sens se demonstrează prin corecturile numărului paginilor, astfel încât pagina 687 devine 658.

În cuprinsul acestui curs ne-a rămas numele capitolelor care au fost înlăturate: "Atitudine a Bisericii creștine față de problema antisemitismului"; "Conferință religioasă: Antimamonism" și "Conferință religioasă: Câteva perspective pentru misiunea socială a Bisericii". Urmează, apoi, un număr de șapte necrologuri, în memoria unor personalități marcante ale Bisericii Ortodoxe: Prof. Constantin Stoicescu, Prof. Vasile Ispir, Arhim. Iuliu Scriban, Prof. Dimitrie Boroianu, Prof. Lazăr Iacob, Prof. Dimitrie Pompei și presbitera Eufrosina a Părintelui Nae Popescu. Cursul se încheie cu prezentarea unor planuri și a unor schițe de predici.

IV. Un alt curs, destinat studenților anului al IV-lea de la Institutul Teologic din București, prezentat în aceeași formă dactilografiată, poartă numele de *Manualul de Omiletică*. Conceput ca o continuare a unui alt curs, așa cum o demonstrează prezentarea logică a ideilor, acest material de numai 66 de pagini este de fapt un *Manual de Metodică*. Acest lucru este dovedit atât de ideile conținute în cuprinsul lui, cât și de identificarea explicită pe care o face între cateheză și desfășurarea unei lecții de religie: "O cateheză, adică o lecție de religie..."¹⁹. Cursul îmbină prezentarea teoretică cu cea practică. La început tratează tema planurilor tip, care reprezintă de fapt desfășurarea unei ore propriu-zise de religie. Acest plan este însoțit de o exemplificare cu tema "Pilda Vameșului și a Fariseului ». Crezul pedagogic al autorului exprimă convingerea că "*religia înseamnă trăirea*. Iar catehizarea trebuie să silească și ea după această trăire; este chemată să realizeze o creștere în duh a copiilor"²⁰. Expune, apoi, metodică specială a învățământului religios și începe prin a prezenta *metoda studiilor istorice*. Următorul capitol al cursului, care dezbate *tema parabolei ca metodă catehetică*, scoate în evidență dubla valoare pedagogică a parabolei de a prezenta intuitiv și de a impulsiona spre introspecție. Părintele Balcă acceptă opinia lui H. Mayer

19. *Manual de Omiletică* pentru anul al IV-lea, București, fa., p. 232.

20. *Ibidem*, p. 234.

potrivit căreia "indicarea motivului ce a îndemnat pe Mântuitorul să spună parabole, ne dă cheia pentru înțelegerea ei și servește ca pregătire și fixare a țintei"²¹, dar nu este de acord cu teoria acestuia de a interpreta parabolele "dumnezeiescului Maestru" prin alte pilde. În expunerea parabolilor, catehetul trebuie să se ferească atât de o tâlcuire prea alegorică, cât și de una prea istorică. Drept model de astfel de lecție părintele Balcă oferă *Pilda Semănătorului*. În ceea ce privește *metoda dogmaticii* prezentată într-un capitol aparte, scopul acesteia nu este memorarea dogmelor, ci trăirea lor. Autorul combate ideea greșită potrivit căreia copilul nu are experiența religioasă necesară înțelegerii și trăirii dogmelor. Pentru a demonstra falsitatea unor astfel de teorii, arată în primul rând că dogmele pot fi cunoscute prin cercetarea lucrărilor văzute ale lui Dumnezeu în lume. Pe lângă aceasta, copilul are o trăire spirituală deosebită, sensibilă și receptivă. Așa se face că personalitatea copilului are uneori o predispoziție mai mare decât a omului matur spre religiozitate, chiar dacă firea sa este mai zburdalnică. Religia copiilor este sinceră și adevărată, iar "cine vorbește despre o lipsă de experiență sau înțelegere religioasă la copil, nu cunoaște nici copilul, nici religia"²². Următorul capitol al cursului prezintă *metoda morală*. În folosirea ei, autorul îndeamnă la adoptarea unei abordări imperative, pozitive, urmărind ca "viața în virtute să fie scopul educației morale, nu veșnica opreliște de la păcat. Procedura pozitivă este superioară față de cea negativă, pentru că pretinde acțiune, care în mod firesc produce bucurie, iar negațiunea, opreliștea, adeseori tentează"²³. Tot referitor la folosirea acestei metode, propune oferirea de pilde vii tinerilor ascultători. Aceste pilde sunt, de fapt, personalitățile sfinte ale istoriei mântuirii. Virtuțile și păcatele nu se vor prezenta tinerilor ca niște procese încheiate, ci se vor expune și cauzele care le produc. Cateheza model oferită spre studiu se referă la milostenie și post.

Ultima metodă comentată în acest curs este cea *liturgică*, în care se pleacă de la cunoștințele pe care copiii le-au acumulat prin frecventarea slujbelor bisericesti. Autorul recomandă expres explicarea părților principale ale Sfintei Liturghii, căci prin participarea cât mai deasă la Sfânta Liturghie se urmărește formarea caracterului religios-moral al copilului. Cateheza despre Sfânta Liturghie este oferită, de fapt, drept model de cateheză liturgică. În încheierea cursului, autorul prezintă alte două modalități prin care se poate realiza educația religioasă: *edificiul lăcașului de cult și cântarea bisericască*. Nu știm cât de mult a fost utilizat acest curs în vremea apariției sale,

21. *Ibidem*, p. 274.

22. *Ibidem*, p. 281.

23. *ibidem* p. 285.

știut fiind faptul că în acea perioadă învățământul religios era interzis, dar fără îndoială poate fi utilizat astăzi, cu mult câștig în orientarea programelor din metodicele actuale.

PREOCUPĂRI PREDICATORIALE. Pe lângă cuvântările pe care le-a atașat ca exemplificări în cursurile sale, cu scopul de a facilita parcurgerea și înțelegerea teoriei Omileticii, părintele Balcă a publicat separat un important număr de cuvântări în revistele bisericești, în special în "Glasul Bisericii". Menționăm că ele se încadrează, în general, în categoria predicilor tematice morale, cu intenția de a-i determina pe ascultători la adoptarea unui stil de viață care să le faciliteze urcușul duhovnicesc. Iată câteva exemple:

- *Creștinul în fața Judecătorului Suprem: Valoarea faptei pentru destinul său în veșnicie*²⁴. Dorind să-i sensibilizeze pe ascultători de responsabilitatea fiecăruia în fața lui Dumnezeu pentru starea socială precară a semenilor, autorul accentuează impactul hotărâtor al faptelor, al acțiunilor noastre sociale, la Judecata Universală. Utilizând o procedură artistică deosebită, reliefează justetea verdictului pentru fiecare om la această Judecată. Responsabilitatea faptei este cu atât mai mare cu cât în fiecare om se regăsește natura umană, natură pe care Fiul lui Dumnezeu și-a însușit-o. Pare paradoxal cum El, Care este Dumnezeu adevărat și a făcut atâtea minuni ca Om, să se lovească de toate privațiunile făpturii umane: "Cel care a creat stihiiile lumii și a săturat mulțimile flămânde mărturisește că a peregrinat pe acest pământ flămând și că au fost unii oameni care nu l-au dat să mănânce. Nu s-au umplut prin El mările cu ape și munții cu izvoare limpezi? Și totuși, El se plânge că în lume a fost ars de sete și unii oameni nu l-au dat să bea ca să-și stingă setea arzătoare. Cel care a îmbrăcat crinii câmpului într-o haină mai frumoasă decât aceea a împăratului Solomon, a fost gol și au fost oameni care nu l-au îmbrăcat. Stăpânul lumii și al veacurilor se plânge că a fost străin printre cele mai alese făpturi ale Sale. Dumnezeiescul medic cunoaște că El, care a vindecat mulțimi mari de bolnavi, trupește și sufletește, bolnav fiind nu s-a bucurat de îngrijirea unora dintre oameni..."²⁵.

- *Slujirea lui Dumnezeu prin slujirea oamenilor: Valoarea milei pentru destinul în veșnicie al creștinului*²⁶ - este titlul unei alte predici morale, mult asemănătoare cu precedenta, în care, printr-o prezentare antitetică sugestivă, autorul încearcă să trezească în imaginația ascultătorilor conștiința cu privire la caracterul măreț, înfricoșător și inevitabil al Judecății Universale. Criteriul

24. "Glasul Bisericii", nr. 3-4, 1965, p. 222.

25. *Ibidem*.

26. "Glasul Bisericii", nr. 3-4, 1966, p. 208.

după care va fi dat verdictul în privința stării de fericire sau de nefericire a fiecăruia va fi modul în care L-am slujit pe Dumnezeu, iar această slujire se va recunoaște în comportamentul social al fiecăruia. De felul în care ne-am îndeplinit obligațiile sociale față de semenii noștri va depinde starea noastră în veșnicie pentru că "iubirea de oameni, mila față de aceștia, este inima religiei noastre creștine, deoarece Dumnezeu nostru este iubire"²⁷.

- *Inima curată și cuvântul dumnezeiesc* - este o predică în care influențează orientarea ascultătorilor spre curățirea sufletelor în vederea primirii după cuviință a învățăturilor dumnezeiești. Impulsul acțiunii spre acest deziderat este percepția corectă a sintagmei "inimă curată". Mai întâi, predicatorul observă frecvența mare a utilizării cuvântului *inimă* în Sfânta Scriptură, această abundență fiind egalată doar de cea a cuvintelor *pace* și *iubire*. Apoi atrage atenția că această *inimă* despre care se vorbește în Sfânta Scriptură nu trebuie înțeleasă în sens biologic, ci în sens duhovnicesc, drept intimitate spirituală a omului unde cugetul acestuia se întâlnește cu cuvântul lui Dumnezeu. Iar sintagma *inimă curată* se evidențiază prin dominația iubirii, "a acelei iubiri care se depășește pe sine în fiecare clipă, fiindcă în fiecare clipă descoperă mereu noi și noi motive de a iubi pe Dumnezeu și pe oameni"²⁸. Spre însușirea unei astfel de calități trebuie să tindă fiecare om, iar nu neapărat spre stăruința de a crea ceva monumental, pentru că "deși nu ne este hărăzit fiecăruia să creăm lucruri mari în lume, care să uimească veacurile, totuși fiecare dintre noi putem fi, într-o măsură mai mare sau mai mică, dăltuitoarii inimii noastre curate și bune, ca să se poată sălășlui în ea sămânța dumnezeieștilor învățături evanghelice"²⁹.

- *La Duminica a XXIX-a după Rusalii* - reprezintă o predică morală cu tema "despre recunoștință", care se remarcă printr-o utilizare bine aleasă a figurilor de stil în vederea obținerii unor imagini cât mai sugestive. Așa se face că, în momentul în care îi prezintă pe cei zece leproși, N. Balcă îi caracterizează astfel: "Zece leproși, roși de o boală necruțătoare, zece cadavre vii, zece zdrențe umane, cu o înfățișare de groază"³⁰. Privitor la modalitatea concretă în care oamenii își arată recunoștința față de Dumnezeu, autorul recomandă cinstirea Bisericii, iar recunoștința noastră față de Dumnezeu nu trebuie să vizeze doar binefacerile majore pe Care Acesta ni le face, ci *trebuie să-i fim mulțumitori și pentru cel mai mic bine*.

27. *Ibidem*.

28. "Glasul Bisericii", nr. 9-10, 1967, p. 894.

29. *Ibidem*, p. 895.

30. "Glasul Bisericii", nr. 1-2, 1961, p. 21.

- În *Panegiric la Bunavestire*, autorul urmărește punctarea câtorva aspecte legate de realitatea dogmatică a întrupării Fiului lui Dumnezeu. Prin actul întrupării nu este îndumnezeită doar natura umană a Mântuitorului Iisus Hristos, ci întregul univers, iar eternitatea se unește cu ceea ce este *efemer*; cu timpul, și lumea este sfințită. Fiul lui Dumnezeu a devenit în același timp și om pentru a oferi oamenilor posibilitatea îndumnezeirii prin har. El nu și-a însușit firea umană doar pentru perioada petrecută pe pământ, ci pentru totdeauna, iar măreția acestui act dumnezeiesc constă în privilegiul naturii umane de a primi dumnezeirea în pânțele Sfintei Fecioare Maria. Această cuvântare constituie un elogiu superb adus sărbătorii Bunei Vestiri. Așa se face că la un moment dat autorul exclamă: "Ce taină mare este accasta! Firea noastră, prin tainica putere a Duhului Sfânt, Biserică încăpătoare lui Dumnezeu se face!"³¹

- *La Duminica Floriilor*, se aduce o explicație plauzibilă a gestului Mântuitorului de a accepta să fie primit ca un împărat lumesc, gest aparent antitetice atitudinii Sale obișnuite de a respinge slava lumească. Predicatorul consideră acest gest drept un act de voință divină, cu importantă conotație pedagogică prin care Mântuitorul a făcut o ultimă încercare de a-i convinge pe farisei și pe cărturari de realitatea dumnezeirii Sale: "Era ultima străduință a Mântuitorului cu care voia să miște inimile răzvrătite ale fariseilor și cărturarilor pentru a le abate de la drumul pierzării și a le mântui"³². Intrarea Mântuitorului în Ierusalim exprimă, pe de-o parte, măreția și îndurarea Lui, iar pe de altă parte, necredința îndărătnică a refractarilor Săi.

- *La Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir*, panegiric în care subliniază efortul oamenilor pentru a se desăvârși, calitate pe care au avut-o sfinții. Îndemnul Bisericii este de a-i cinsti pe sfinți, se realizează prin urmarea exemplului vieții lor: "A cinsti pe sfinți înseamnă a-i urma în credința lor în Hristos, în nădejdea lor neclintită că viața aceasta poate fi sfințită, în curajul și statornicia lor nebiruită cu care au luptat împotriva păcatului"³³.

- *Cuvânt la cununie* - reprezintă dovada că părintele Balcă a dat importanța cuvenită și cuvântărilor ocazionale. În această predică, autorul afirmă cu fermitate că temelia de nezdruncinat a căsătoriei o reprezintă credințioșia și iubirea reciprocă între soți. Credințioșia se naște și se hrănește din iubire. Astfel, "Cine vrea să știe câtă iubire leagă două suflete, trebuie să știe câtă credințioșie le unește"³⁴. Atât iubirea cât și credințioșia se nasc, cresc și se

31. *Panegiric la Bunavestire*, în "Glasul Bisericii", nr. 3-4, 1967, p. 220.

32. *La Duminica Floriilor (a VI-a din Postul Mare)*, în "Glasul Bisericii", nr. 3-4, 1968, p. 367.

33. *La Sfântul Dimitrie Izvorătorul de mir*, în "Glasul Bisericii", nr. 9-10, 1966, p. 798.

34. *Cuvânt la o cununie*, în "Glasul Bisericii", nr. 5-6, 1972, p. 510.

desăvârșesc împreună, trăiesc și mor împreună. Părintele Balcă le dă tinerilor căsătoriți următorul îndemn: "De aceea, iubiți miri, să vă iubiți negrăit de mult, să vă topiți trupurile și sufletele în împreunarea dragostei și cu toată ființa să vă prindeți în ritmul ei misterios. Să nu vă iubiți numai în vremelnicie, ci să vă iubiți dincolo de învelișul trecător al trupului, în lumina ce luminează prin transparență trupul. Să vă împreunați glasurile inimilor voastre în divina simfonie a iubirii, ce rămâne sub cupola catedralei lumii și vă veți face demni de a gusta din nardul fericirii"³⁵.

*

Scurtă semnalare din studiile catehetice și pastorale. În afară de cărți și de prelegerile elaborate pentru cursuri, părintele Balcă a publicat câteva studii și articole reprezentative, dintre care semnalăm: "*Caracteristicile esențiale ale sufletului creștinului autentic*"³⁶, "*Etapele psihologice ale Mărturisirii*"³⁷, "*Importanța catehetică a Sfintei Liturghii*"³⁸, "*Aspectul fatologic al persoanei umane și pastorația religioasă*"³⁹, "*Sensul suferinței în creștinism*"⁴⁰, "*Concepția despre lume și viață în teologia Fericitului Augustin*"⁴¹, "*Câteva trăsături ale Sfântului Ioan Hrisostom ca predicator*"⁴², "*Biblia în sistemul filosofic Hegelian*"⁴³, "*Învățătura despre Logosul întrupat ca paradigmă a vieții creștinului în teologia apostolică și patristică*"⁴⁴.

Toate, bineînțeles, de mare sprijin pentru înțelegerea și aprofundarea subiectelor abordate. Pentru ilustrare ne oprim, însă, asupra unui singur studiu, care este și cel mai apropiat de câmpul catehetic: *Importanța catehetică a Sfintei Liturghii*⁴⁵, propriu-zis o analiză în care autorul își dezvăluie în mod strălucit calitățile sale de bun dogmatist, realist îndrumător pastoral, liturgist corect, dar mai presus de toate excelent teoretician al învățământului catehetic. *La început, autorul oferă o explicație etimologică a cuvântului "cateheză", pentru o mai corectă receptare a conținutului. Astfel, καθήχσις; (de la vb. κατηχέω) a însemnat inițial instrucția orală, sau mijlocirea unor*

35. *Ibidem*.

36. S.T. nr. 9-10/1954, p. 475-494.

37. S.T. nr. 1-2/1955, p. 25-38.

38. B.O.R. nr. 1-2/1958, p. 194-213.

39. S.T. nr. 7-8/1955, p. 489-510.

40. S.T. nr. 3-4/1957, p. 155-176.

41. S.T. nr. 3-4/1962, p. 155-130.

42. S. T. nr. 7-8/1968, p. 498-511.

43. S.T. nr. 1-2/1970, p. 39-59.

44. G.B. nr. 3-4/1970, p. 272-290.

45. Publicat în "Biserica Ortodoxă Română", Of. 1-2, 1958, p. 194-213.

cunoștințe dintr-o știință oarecare. Termenul este întâlnit la Sfântul Evangelist Luca 1, 3-4; la Sfântul Apostol Pavel, Gal. 5, 6 și în Fapte 28, 25. Mai târziu, cuvântul a intrat în circulație cu însemnarea de *unitate didactică* în vederea instruirii celor care doreau să primească Taina Sfântului Botez (la Sf. Chiril al Ierusalimului). Din acest termen s-au dezvoltat apoi: «catehumen», «catehet», «catehetică». Noi îl întrebuițăm în înțelesul de *unitate metodică* sau *lecție*⁴⁶. Autorul nominalizează, apoi, cele trei scopuri ale catehizării și anume: *material, formal și educativ*, cu explicații pentru fiecare. Prin *scopul material* li se oferă credincioșilor baza informațională, respectiv adevărurile de credință pe care aceștia trebuie să le cunoască pentru modelarea lor sufletească. Aceste adevăruri trebuie expuse cu claritate de către catehet și trebuie să cuprindă atât lumea spirituală și divină, cât și lucrurile din lumea externă, materială. *Scopul formal* are sarcina de a forma personalitatea credincioșilor, mai exact de a modela funcțiile sufletești ale acestora cum ar fi: gândirea, memoria, imaginația, afectivitatea și voința. Părintele Balcă susține importanța hotărâtoare a acestui scop al catehizării, prin afirmarea adevărului conform căruia "o calitate esențială a sufletului omenesc este «plasticitatea», așadar capacitatea de a se lăsa influențat și format de influențele externe"⁴⁷. În sfârșit, *scopul educativ* urmărește desăvârșirea credincioșilor, pe care părintele Balcă o definește ca fiind "cea mai mare asemănare posibilă cu Dumnezeu"⁴⁸. Lucrarea Bisericii în lume este prezentată drept o "lucrare de pedagogie divină", prin care Dumnezeu urmărește desăvârșirea sau mântuirea credincioșilor, iar pentru realizarea acestui deziderat Biserica posedă mijloace educative deosebit de valoroase, cum ar fi: disciplina bisericească, Tradiția Sfântă a Bisericii, Sfintele Taine și, cel mai important, cultul, al cărui punct suprem îl constituie Sfânta Liturghie. Deosebit de instructive sunt numirile ei reliefate de autor: "Cină a iubirii creștine", care a avut rolul de a înlocui cina din Vechiul Testament în care se comemora ieșirea din robia egipteană, legată în mod direct de momentul ei central, anume Sfânta Euharistie; "Evangelhia iubirii", deoarece ea rememorează întreaga viață pământească a Mântuitorului; "Jertfa și crucificare a Mântuitorului Iisus Hristos pe crucea de pe Golgota". Plecând de la aceste numiri, părintele Balcă afirmă: "Jertfa de pe cruce a Mântuitorului și jertfa de pe altar în Sfânta Liturghie au, atât din punct de vedere ontologic, cât și din punct de vedere psihologic, poziția centrală... *Ontologic*, fiindcă, ca o infinită jertfa de mântuire, este izvorul nesecat al harului sfințitor, *Psihologic*, din pricină

46. *Ibidem*, p. 198.

47. *Ibidem*, p. 195.

48. *Ibidem*, p. 196.

că nimic nu poate determina pe credinciosul creștin să imite viața și jertfa Mântuitorului și să-l transpună în situația de a se face vrednic de harul sfințitor ca tocmai suferințele crucii⁴⁹. În afară de aceasta, mai susține că datoria fiecărui om este de a-și impropria obiectiv jertfa Mântuitorului de pe Golgota, rugându-L pe Dumnezeu să o primească în locul nostru, iar subiectiv trebuie să ne jertfim și noi viața în dragoste, asemenea lui Hristos. Din primul moment al Sfintei Liturghii și până la rugăciunea de final, creștinul are posibilitatea să vină în comuniune directă cu adevărurile fundamentale ale credinței ortodoxe. Această *comunicare* este dublată de funcția icoanelor care au darul să ilustreze în mod plastic ceea ce Sfânta Liturghie redă prin acțiunile ei sacramentale. Din această cauză, părintele Balcă susține că "nici un alt obiect de învățământ nu dispune de un material didactic mai bogat decât învățământul religios"⁵⁰. Cercetările psihologice acceptă teoria conform căreia omul se naște cu o predispoziție religioasă care se caracterizează în primul rând prin *plasticitate*. De aceea, ceremonialul religios poate contribui la dezvoltarea acestei predispoziții religioase, prin capacitatea de a influența educativ personalitatea. Acest lucru este posibil și datorită legăturii directe, în cadrul Sfintei Liturghii, cu Mântuitorul Iisus Hristos, pe Care părintele Balcă îl numește *Divin Educator*.

Sfânta Liturghie are un efect major asupra laturii sensibile a sufletului uman, în special asupra *delicateții și rezonanței sufletești*. Sfânta Euharistică, care este elementul esențial al Sfintei Liturghii, reprezintă actualizarea jertfei de pe Golgota și totodată un îndemn de a adopta un stil de viață jertfelnic. Prin prezența Sa reală în cadrul Sfintei Liturghii, în Sfânta Euharistică, Mântuitorul trăiește în conștiința celor prezenți la acest act liturgic certitudinea prezenței divine. Aceasta cu atât mai mult cu cât, prin prezentarea unei pericope evanghelice zilnice la Sfânta Liturghie, li se revelează credincioșilor un nou aspect al vieții pământești a Mântuitorului, prin care El se apropie mai mult de sufletele acestora. Prezența reală a Mântuitorului la Sfânta Liturghie este înțeleasă de părintele Balcă drept un important act de pedagogie divină care îndeamnă la curățire sufletească, la adoptarea unei poziții sufletești conforme cu această prezență divină.

Sfânta Liturghie îndeplinește și funcția de întăritor al voinței și generator de acțiuni cu scopuri morale, cu alte cuvinte, este o adevărată *școală a caracterelor* și aceasta pentru că "Voința prin sine nu poate fi tare, oricâte exerciții s-ar face. Tăria voinței n-o dau nervii, ci o convingere tare. Prin măreția și sublimitatea ei, Sfânta Liturghie ne prezintă un ideal nespus de

49. *Ibidem*, p. 199.

50. *Ibidem*, p. 201.

înalt, care nu e o utopie și nici o teorie scarbădă, ci a fost realizat în chip absolut aici pe Pământ. Ea ne prezintă exemplul Mântuitorului care ne-a iubit până la sfârșit (I Ioan 5, 1)... Prin exemplul Său Mântuitorul ne îndeamnă în Sfânta Liturghie la statornicie în credință, ca motiv determinant al voinței⁵¹.

Cel de-al treilea capitol al studiului, conceput ca o concluzie a celor spuse până aici, se intitulează *Condițiile prin care Sfânta Liturghie își îndeplinește importanța catehetică*. Pentru ca Sfânta Liturghie să-și îndeplinească funcția ei catehetică, părintele Balcă pune responsabilitatea cea mai mare în seama preotului slujitor, care trebuie să aibă convingerea sinceră că Taina săvârșită de el este cu adevărat un act dumnezeiesc împlinit din porunca Mântuitorului Iisus Hristos, iar ceea ce se întâmplă pe Sfânta Masă a Altarului reprezintă jertfa reală a Stăpânului Lumii pentru mântuirea creaturilor. Cu alte cuvinte, preotul slujitor trebuie să fie dominat de *spirit liturgic*, care trebuie să se manifeste atât în trăire interioară, cât și în manifestarea exterioară. Actele externe ale preotului trebuie să se încadreze în anumite limite, atât pentru a nu transforma actul liturgic în ceva ridicol, cât și pentru a nu transforma Sfânta Liturghie într-o operă de artă. Printr-o săvârșire corectă ca formă, și responsabilă ca fond a Sfintei Liturghii, preotul are o influență educativă majoră asupra credincioșilor săi. Principalele caracteristici normative ale atitudinii externe a preotului trebuie să fie *corectitudinea, demnitatea și frumusețea* în săvârșirea Sfintei Liturghii.

Pentru ca educația religioasă să se poată desfășura prin intermediul Sfintei Liturghii, este necesar ca și cei care primesc această educație să fie pătrunși de *spirit liturgic*, adică de conștiința sublimității actului liturgic. Tot preotului îi revine misiunea de a se îngriji de formarea spirituală a credincioșilor săi. Prin catehezele sale, preotul trebuie să le explice credincioșilor sensurile actelor liturgice și să le trezească conștiința prezenței reale continue a Mântuitorului în Biserică. De asemenea, credincioșii trebuie să știe că neparticiparea la Sfânta Liturghie duce la ruperea legăturii spirituale cu Hristos.

Studiul se încheie cu afirmarea valorii capitale perpetue a Sfintei Liturghii, întrucât ea a rămas *cel mai important mijloc de catehizare a credincioșilor de toate vârstele*. Prin cateheze, predici catehetice, preotul trebuie să facă educația liturgică a credincioșilor, așa ca Sfânta Liturghie să devină centrul întregii vieți religioase a acestora, deoarece este neapărat de trebuință ca Sfânta Liturghie și înțelesul adânc al acesteia să fie puse în legătură cu viața

51. *Ibidem*, p. 205.

credincioșilor, cu bucuriile, cu durerile și aspirațiile de viață ale acestora. Să se sublinieze mereu ideea că Sfânta Liturghie nu e o slujbă particulară, ci un serviciu divin al tuturor credincioșilor care, din acest motiv, nu trebuie ascultată pasiv, ci să se participe activ la săvârșirea ei, prin aducere de daruri, prin rugăciunile pe care le fac și prin răspunsurile pe care le dau la cântarea în comun⁵².

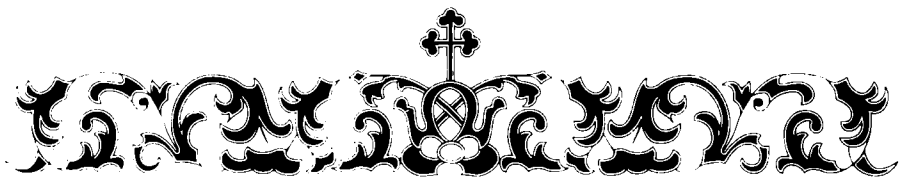
*

Ultimul paragraf al prezentului studiu se încheie, iată, cu recomandarea a trei căi simple dar esențiale de co-liturghisire, notate parcă testamentar de către părintele Balcă, pe care-l pomenim în mod special acum la Liturghiile și parastasele din zilele care marchează împlinirea celor 100 de ani de la naștere și 20 de la trecerea în veșnicie, dar îl vom pomeni mereu, cu totală prețuire și recunoștință, atât în Sfintele Altare, cât și de la catedra de Omiletică, Catehetică și Pedagogie, la care prea cucernicia sa a ostenit cu dăruire și înaltă ținută academică.

Pr. prof. dr. Vasile Gordon



52. *Ibidem*, p. 212.



X. BISERICA ȘI ȘCOALA

ÎNTRU CINSTIREA

SFÂNTULUI GRIGORIE DE NAZIANZ:

SĂRBĂTOAREA HRAMULUI SEMINARULUI TEOLOGIC "NIFON MITROPOLITUL" DIN BUCUREȘTI

Duminică, 25 ianuarie 2004, a avut loc la Mănăstirea Radu-Vodă din Capitală sărbătorirea hramului Seminarului teologic ortodox liceal "Nifon Mitropolitul", al cărui patron și ocrotitor spiritual ceresc este **Sfântul Mare Dascăl și Ierarh Grigorie Teologul**, prăznuit în calendarul creștin ortodox de două ori: o dată singur la 25 ianuarie și a doua oară împreună cu Sfinții Mari Dascăli și Ierarhi Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur, la 30 ianuarie.

Sărbătorirea hramului a început în ajun, sâmbătă, 24 ianuarie, când a fost oficiată slujba Vecerniei în Paraclisul Seminarului de la Mănăstirea Radu-Vodă, de către un sobor de slujitori alcătuit din preoți și diaconi din rândul profesorilor clerici de la Seminar, având ca protos pe Prea Sfințitul Varsanufie Prahoveanul, Episcop vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

La strană au cântat, dând răspunsurile, două grupuri de elevi. În biserică, în afară de elevi și profesori, se găseau numeroși credincioși, între care părinți și rude ale elevilor.

A doua zi, duminică 25 ianuarie, în ziua hramului, slujba religioasă festivă a început la orele 8 dimineață și a fost oficiată cu mare fast de un impunător sobor de clerici, având în frunte pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Din sobor au făcut parte ca liturghisitori: I.P.S. Teodosie, arhiepiscopul Tomisului, P.S. Sebastian Ilfoveanul, P. S. Varsanufie Prahoveanul, episcopi vicari, secondată de: P.C. Arhim. Grigore Băbuș, P.C. Ierom. Teofil, P.C. Ierom. Nectarie, P.C. Ierom. Policarp, P.C. Ierom. Sava slujitori

la Mănăstirea Radu Vodă. Dintre clericii de mir au făcut parte, ca invitați P.C. Pr. Ștefan Buchiu, conferențiar la Facultatea de Teologie din București, P.C. Pr. Nedelea Cărămizaru, profesor și director al Seminarului teologic din Giurgiu, cărora li s-au adăugat profesori clerici de la Seminarul teologic din București, precum: P.C. Pr. Ionuț Bărbulescu, P.C. Dorin Zarioiu, P.C. Pr. Florian Dragomir, P.C. Pr. Gheorghe Dogaru, P.C. Pr. Nicolae Proteasa, ș.a.

Răspunsurile stranei la liturghia festivă au fost cântate de corul elevilor seminariști dirijat de P.C. Pr. prof. Stelian Ionașcu, ajutat de d-nii prof. Marian Colțan și Răzvan Ștefan.

La slujba sfintei Liturghii a participat un și mai mare număr de credincioși decât la slujba Vecerniei din ajun. Printre cei prezenți, se găseau și reprezentanți oficiali ai unor instituții laice: d-na Victoria Nicola, inspector general adjunct; d-l George Stancu, inspector; d-nii Alexandru Dorjan și Marian Badea, experți informaticieni - din partea I.S.M.B.; d-na Gabriela Postescu și d-l Adrian Bărbulescu, inspectori - din partea I.S. Sect. IV; d-l Nicolae Ciucu și d-na Elena Epure, inspectori din partea Primăriei Sect. IV, ș.a.

La momentul potrivit din rânduiala tipiconală a sfintei Liturghii, elevul Dinu Mihai din clasa a XIII-a B, a rostit predica praznicului, vorbind despre viața și activitatea Sfântului Mare Ierarh Grigorie Teologul, străduindu-se să scoată în evidență trăsături și aspecte fundamentale proprii vieții și activității Marelui nostru ocrotitor ceresc și să sublinieze valoarea spirituală actuală a teologiei despre Dumnezeu și Biserică a Sfântului Grigorie.

Tot în timpul slujbei religioase a fost hirotonit de către Prea Fericitul Părinte Patriarh, fratele Teoctist Nichitean în treapta de ierodiacon.

În partea a doua a sfintei Liturghii, corul elevilor seminariști a interpretat, sub forma unui mic concert, mai multe cântări religioase, după care *Părintele Director Aurel Mihai* a rostit o mică alocuțiune festivă. Adresându-se Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, înalților ierarhi prelați însoțitori, Părinților Consilieri, reprezentanților autorităților locale, elevilor seminariști și celorlalți credincioși din biserică, Părintele Director a spus, printre altele:

"În fiecare an, sărbătorirea Sfântului Grigorie Teologul, patronul școlii noastre, înseamnă pentru toți ostenitorii Seminarului din București - profesori și elevi - mai întâi un moment de înălțare spirituală pe care ni-l oferă în primul rând sfânta Liturghie festivă, oficiată astăzi de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împreună cu numerosul său sobor. Această sărbătoare a hra-

mului este, în același timp, și un popas duhovnicesc și de angajament în tot ceea ce avem de făcut în contextul actual, în care își desfășoară activitatea Seminarul teologic ortodox din București.

De altfel, sărbătorirea din ultimii ani a hramului Seminarului nostru înseamnă o speranță în plus pentru reînțoarcerea noastră "acasă", aici unde suntem acum, din "exilul" actual de la marginea Bucureștiului, pe care ni l-a impus construirea noii noastre clădiri, aici, în vechea noastră "matcă" de la Radu-Vodă.

Constatăm în fiecare zi, că depărtarea de acest areal duhovnicesc ne-a întărit, mai ales că, în permanență, ne bucurăm de atenția și de implicarea directă și părintească a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Îngăduiți-mi, Prea Fericirea Voastră, ca în aceste momente solemne să vă adresăm cuvântul nostru de mulțumire pentru grija deosebită pe care ne-o purtați pentru faptul că niciodată nu precupețiți nici un efort pentru a sprijini finalizarea clădirii noi, a casei noastre dragi, dar și pentru întărirea noastră în credință și dragoste pentru Biserica strămoșească, pentru întărirea credinței noastre ortodoxe, oglindită în frumoasele ei manifestări festive, ca cea de astăzi.

Mulțumim, totodată, și I.P.S. Teodosie, arhiepiscopul Tomisului, sprijinitorul acestei mari lucrări în timpul slujirii I.P. Sale ca episcop vicar al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. Mulțumim, de asemenea, P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul, care întotdeauna și-a arătat disponibilitatea pentru rezolvarea problemelor administrative ale Seminarului. Îi suntem recunoscători și P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul, care are dubla sa calitate: de îndrumător bisericesc superior și de responsabil cu buna desfășurare a procesului de învățământ din Seminarul nostru și de distins cadru didactic și părinte spiritual care se implică direct și cu autoritate în bunul mers al acestei școli.

Nu în ultimul rând, țin să mulțumesc P.C. Pr. Mihai Hau, Consilierul Sectorului Cultural al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, pe care totdeauna l-am avut aproape în încercările și problemele ce inerent au apărut și apar la o lucrare de asemenea anvergură, cum este construirea noului sediu al Seminarului teologic. De altfel, la un moment dat, nici nu-mi dădeam seama dacă eu sau Părintele consilier deschisese ușa la unul sau la altul dintre factorii de decizie în multiplele noastre treburi și strădanii întreprinse în acest sens.

Mulțumesc în mod deosebit autorităților locale, în primul rând dlui primar Vasile Manolache pentru sprijinul pe care l-a oferit Seminarului, precum

și d-nei Gabriela Postescu, inspector școlar al Sectorului IV, pentru buna atitudine și apreciere pe care le-a manifestat față de Seminarul nostru.

Subliniind că tot ceea ce se realizează în Seminarul teologic ortodox din București este rodul unei stăruitoare și pricepute munci de echipă în duhul ascultării față de Întâistătătorul Bisericii noastre Ortodoxe, Vă rugăm, Prea Fericea Voastră, să ne dați merinda duhovnicească pentru a merge mai departe în slujba lui Dumnezeu și a oamenilor."

Încheindu-și alocuțiunea, Părintele Director a rugat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist să adreseze celor prezenți la serviciul divin, obișnuitul său cuvânt de învățătură, pe care îl reproducem în continuare:

***Înalt Prea Sfințite Părinte Arhiepiscop Teodosie,
Prea Sfințiți Părinți Episcopi,
Prea Cucernici Părinți și Domnilor Profesori,
Prea Cuvioși Părinți,
Dragi elevi,***

"Pomenirea Sfântului Grigorie Teologul, ocrotitorul spiritual al Seminarului nostru teologic, constituie pentru noi, în fiecare an, o sărbătoare cu foarte multe raze de lumină, unele mai frumoase și mai atrăgătoare decât altele. Sărbătoarea de astăzi, și această frumoasă biserică a Mănăstirii Radu Vodă, ctitorie voievodală, aproape contemporană cu Ștefan cel Mare al Moldovei, în care ne aflăm acum, iată, ne îmbie să pășim pe urmele luminoase ale istoriei Bisericii noastre Ortodoxe, care și-a împletit neîncetat misiunea ei, de la Sfântul Apostol Andrei, cu istoria neamului românesc pe care-l păstorește. Biserica Ortodoxă, care a cunoscut martiriul creștinilor din primele veacuri, are o bogată și îndelungată experiență de viață, din care ne-am împărtășit și noi, *Biserica Ortodoxă Română, îndeosebi în ce privește legătura cu istoria, cu limba și cultura națională, cu bucuriile și tristețile neamului nostru.*

Prezența până astăzi în mijlocul Capitalei a Mănăstirii acesteia de la Radu Voievod, care întruchipează multe din accentele istoriei noastre, o datorăm Patriarhului Justinian Marina, cel ce a slujit Biserica noastră numai ca patriarh aproape 30 de ani, și care se odihnește aici, în așteptarea învierii, în mormântul din stânga, cum se intră în sfânta biserică. Când el și-a ales locul acesta de veci cu mult timp înainte de a trece la Domnul, în 1977, a uimit pe mulți, pentru că atunci nu se știa care va fi soarta Bisericii noastre în deceniile ce au urmat. Avându-l aici, Mănăstirea aceasta a dăinuit, iar acum, iată, a reînviat, și prin prezența Seminarului nostru, care îmbină învățătura teologică cu iubirea de carte, de frumos și de virtute a strămoșilor noștri. Însuși

Ștefan cel Mare și Constantin Brâncoveanu, ca și Radu Voievod, ctitorul acestei Mănăstiri, au văzut în Biserică izbăvirea neamului românesc, în care se arată calea, adevărul și viața lui Hristos, ce nu pot fi schimbate, nu pot fi răstălmăcite, pentru că certifică pentru totdeauna existența unui neam în istorie, cum suntem noi. Dacă privim istoria noastră vedem cum valorile credinței ne-au călăuzit în anii grei din trecut, în cei cincizeci de ani de dictatură comunistă, pentru că mănăstirile și bisericile, învățătura ortodoxă curată, a Sfântului Ierarh Grigorie, patronul acestui Seminar teologic, a cărui pomenire o săvârșim noi astăzi, au rezistat și au înflorit. Sub loviturile comunismului, Patriarhul Justinian aprindea făcliiile pururea veșnice ale credinței în sufletele credincioșilor și mai ales ale tineretului.

De aceea, astăzi, când ne găsim aici, iată, un sobor de ierarhi, împreună cu dumneavoastră, cu personalități pe care le-a amintit Părintele director Mihai Aurel, în această ctitorie istorică, de mare valoare artistică și arhitectonică, cum vedeți, cu viață de mănăstire acum, sub supravegherea Prea Sfințitului Varsanufie, Episcop vicar la Arhiepiscopia Bucureștilor, înțelegem cât de util este să fie alături și Seminarul teologic pentru formarea viitorilor slujitori ai Bisericii noastre, care după tradiție s-au format în mănăstiri, unde întotdeauna au funcționat școli de teologie, în atmosfera de rugăciune și de "lumină lină". Acestea sunt pentru noi razele pline de nădejde ale timpului de față. Anul trecut noi am comemorat un adevărat uriaș al Teologiei românești, pe Părintele profesor Dumitru Stăniloae, care a teologhisit și el, ca Sfântul Grigorie de Nazianz, pe care-l pomenim astăzi. Iar anul acesta îl comemorăm pe Ștefan cel Mare și Sfânt cu ctitoriile lui, el însuși alegându-și locul de veci la Mănăstirea Putna. Ștefan cel Mare, ca și Mihai Vițeazul, a fost apărător al creștinătății și a avut legături cu Europa, cum a afirmat și Sanctitatea Sa Ioan Paul al II-lea, când a fost la București, confirmând cele spuse de înaintașul său, papa Sixt al IV-lea, despre Ștefan cel Mare, pe care l-a numit "Atletul lui Hristos". Nu se putea o mai pregnantă calificare, o mai clară definiție a sufletului românesc decât slujirea lui Hristos.

Suntem iubiți de Dumnezeu, iată, suntem călăuziți în istorie de valori de mare însemnătate, de valori universale. Și prezența acestei Mănăstiri în centrul capitalei, și a Seminarului teologic în spațiul acesta al Mănăstirii, al cărui hram ne-a adunat astăzi aici, este o chemare pentru noi la încredere, la nădejde și la arătarea iubirii dumnezeiești față de acest popor român, creștin din istoria sa, și de largă cuprindere culturală, așezat ca o oază la răscruce de culturi din Est și din Vest. De aceea, noi trebuie să fim la chemarea noastră, frații mei. Să nu ne îndoim niciodată, pentru că aceste valori ale noastre, aceste nume din trecut, și din teologie, și din istorie, și din cultură, aceste fru-

museți ale artei noastre nemuritoare, ne sunt sprijin, ne sunt călăuze, oricare ar fi încercările vremurilor pe care le străbatem, cu toate necunoscutele lor. Lumina lui Hristos trebuie să străpungă până în adâncul inimilor noastre, ale tineretului, ale intelectualității, ale slujitorilor români din toate treptele și de toate răspunderile sociale. Cu creștinismul nostru atât de prielnic, cu ortodoxia noastră atât de înțelegătoare, să rămânem statornici și în credință, și în învățătură, și în lucrare, și în realizări. Să nu ne înșele fantomele care apar și dispar. Să știm să pășim pe teren sănătos, așa cum au pășit în istorie strămoșii noștri, înaintașii noștri, și au menținut trăinicia neamului românesc, și în literatură, și în artă, și în credință, și în poezie, și în tot ceea ce avem noi ca valori nemuritoare.

Acest mare Părinte al Bisericii pe care-l sărbătorim noi astăzi, Sfântul Grigorie de Nazianz, al doilea teolog, după Sfântul Ioan Evanghelistul, în ordinea stabilită de Teologia noastră ortodoxă, a fost ierarh, scriitor, poet, filosof în viața sa, a fost preot și monah, prieten cu Sfântul Vasile cel Mare, și cu toată chemarea stăruitoare a profesorilor lui de filosofie și de oratorie de a veni la ei, a rămas în slujba Bisericii Mântuitorului Hristos. Iar faptul că Sfântul Grigorie Teologul este ocrotitorul duhovnicesc al acestui Seminar însemnează un mare avantaj pentru elevii noștri, căci au o pildă de viață în fața lor. Nu năluci, nu născociri, ci pilde vrednice de înaintași care au trăit, au învățat, au suferit pentru credința Mântuitorului Iisus Hristos, pentru adevărul Lui, pentru lumina Lui și calea Lui.

Te felicit, Părinte director, pentru organizarea de astăzi a Seminarului, dar mai ales pentru inițiativele, răbdarea și chibzuința cu care te-a înzestrat Dumnezeu, deși la o vârstă tânără, ca să putem avea acum o clădire nouă aici, desigur, datorită și înțelepciunii profesorilor și a sprijinului de care ne-am bucurat din partea unor binefăcători. De aceea, am venit astăzi la ziua hrămului, ca să fiu părtaș la aceste clipe de întâlnire și de bucurie, care în tradiția noastră românească se înscriu drept nădejdi și adevăruri ale viitorului nostru. Să binecuvinteze Bunul Dumnezeu lucrarea noastră a tuturor, și să ne dea curaj, să ne dea darul ca să înțelegem și să deosebim ce este adevărat de ce este fals, ce este lumină de ce este întuneric. Cu această luptă și cu această răbdare aștept și eu să începem Catedrala Mântuirii Neamului, de care sunt sigur că o vom face, dar Dumnezeu ne pune la încercare, ca să-și dezvăluie bunătatea Lui și să ne arate nouă că trebuie să fim mai credincioși, mai plini de nădejde în viața noastră. Doresc profesorilor, directorului și elevilor de aici numai bine și sănătate.

Nu pot să nu remarc prezența între noi a Înalț Prea Sfințitului Arhiepiscop Teodosie al Tomisului, și nu fără îndreptățire, pentru că Înalț Prea

Sfinția Sa are o contribuție însemnată la construcția noii clădiri și chiar la organizarea Seminarului acestuia. Vă mulțumim, Înalt Prea Sfinția Voastră, pentru că ne-ați făcut bucuria să fiți împreună cu noi și cu personalitățile pe care le-a numit Părintele director, și care se află astăzi aici și s-au aflat totdeauna împreună cu noi. Tuturor vă doresc spor, sănătate, și anul acesta să fie aducător de pace, de înțelegere, de mai multă bucurie între noi, ca să fim demni de idealul sfânt al neamului nostru românesc, pe care ni l-au arătat cum l-au îndeplinit frunțașii generației de la 1859 și a celei de la 1918, care au gândit la fel, cu toate deosebirile dintre ei, dar în problema înfăptuirii unității naționale și a păstrării credinței strămoșești, ei ne rămân pildă până astăzi, pentru că au fost cu toții într-un singur gând și au știut să depășească pragurile istoriei universale. Nu-i mai ușor acum, e de la sine înțeles. Dar acum trebuie să fim mai stăpâni pe noi, să vedem mai clar nu numai ce este în jurul nostru, și nu numai pe cele imediate, ci să privim și dincolo de noi, și pe cele mai de departe, așa cum au făcut strămoșii noștri. De aceea, socotim că aceste lumini și aceste nădejdi sunt vii în sufletele noastre, ca fiii ai acestui popor latin așezat aici, la poarta Europei, care și-a păstrat identitatea națională și de credință și este cunoscut astăzi de întreaga lume, iar țara noastră, cum știți, a fost numită "Grădina Maicii Domnului" de Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, cea mai autorizată voce a contemporaneității. Aceasta trebuie să constituie un mare curaj și o chemare imediată pentru fiecare conștiință de român, de pe toate treptele de răspundere socială pe care se găesc. Iată-ne deci și pe noi pășind spre viitor, pe care ni-l dorim cu toții să fie mai bun și luminos pentru poporul nostru care a adus atâta prisos de jertfe în istoria sa.

În aceste gânduri, binecuvântăm pe Dumnezeu Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt, Prea Sfânta Treime, care ocrotește această Mănăstire, cu nădejdea de înaintare în lucrarea noastră, spre slava lui Dumnezeu, spre bucuria noastră, și spre cinstea neamului nostru românesc. Amin!"

Seria cuvântărilor oficiale rostite în biserică a fost încheiată de I.P.S. Arhiepiscop Teodosie, din a cărui cuvântare reproducem câteva idei:

Purtând amprenta unor nostalgice aduceri-aminte de pe vremea când își desfășura activitatea în Capitală ca Episcop vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor - activitate având în obiectivul ei, printre altele, și monitorizarea și îndrumarea procesului de învățământ și disciplină din Seminarul teologic ortodox bucureștean de la Radu Vodă, - Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teodosie al Tomisului și-a exprimat mai întâi marea bucurie și deosebita plăcere de a fi oficiat Sfânta Liturghie festivă, în cadrul mărețului sobor de

slujitori condus de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Referindu-se apoi la cuprinsul cuvântării Prea Fericii Sale, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teodosie a scos în evidență în primul rând "strădaniile celor implicați direct de a duce la bun sfârșit construcția clădirii proprii a Seminarului teologic ortodox aici, în complexul mănăstiresc la Radu Vodă".

În finalul scurtei sale alocuțiuni, Înalt Prea Sfințitul Teodosie a adresat felicitări P.C. Pr. profesor Aurel Mihai, directorul Seminarului teologic, profesorilor clerici ai Seminarului care au făcut parte din soborul de slujitori ai Sfintei Liturghii festive închinată Sfântului Ierarh Grigorie Teologul, patronul spiritual al școlii noastre, precum și elevilor coriști care, sub îndrumarea cadrelor didactice de specialitate au cântat la strună și au interpretat melodiile religioase prevăzute în prima parte a programului festiv desfășurat în biserică.

Serviciul divin festiv închinat hramului Seminarului teologic a luat sfârșit cu un scurt popas la mormântul adormitului în Domnul Patriarhul Justinian din incinta bisericii, unde Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împreună cu ierarhii slujitori a oficiat o scurtă slujbă de pomenire și de omagiere a celui ce-și doarme somnul de veci în cripta din incinta bisericii Radu-Vodă.

La ieșirea din biserică în acordurile imnului patriarhal, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist împreună cu ierarhii însoțitori a fost condus de Părintele Director la șantierul de construcție a noii clădiri a Seminarului teologic, din curtea Mănăstirii Radu-Vodă.

*

În partea a doua a programului consacrat zilei hramului, a avut loc tradiționala agapă festivă, desfășurată într-una din încăperile complexului de la Radu-Vodă, la care au participat Prea Fericitul Părinte Patriarh împreună cu suita sa arhierescă, oaspeții oficiali civili, cadrele didactice și personalul administrativ al Seminarului, alți invitați.

La orele 16.00, Prea Fericea Sa și suita arhierescă au părăsit agapa festivă, întorcându-se la reședința patriarhală.

Agapa festivă închinată hramului Seminarului teologic ortodox din București s-a încheiat la orele 17.00.

În finalul reportajului nostru, menționăm că solemnitatea religioasă din biserică a fost înregistrată și difuzată la rubrica de știri de la posturile de radio și de televiziune.

Prof. Adrian N. Popescu



XI. "CARTE FRUMOASĂ CINSTE CUI TE-A SCRIS..."

APARIȚII EDITORIALE

1. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, 3 vol., Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 2003.
2. Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre fericire, împotriva desfrânării* și Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre chipul fecioarelor*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 2003.
3. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 2003.
4. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Facere*, 2 vol., Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 2004.
5. Sf. Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 2004.
6. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și Comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 2004.
7. Arhim. Antipa Dinescu, Ierom. Petroniu Tănase, *Prodromu, Schitul românesc din Sf. Munte Athos și icoanele sale făcătoare de minuni*, ed. îngrijită de Răzvan Codrescu, Ed. Christiana, Buc., 2004, 112 p.
8. Andrei Adreicuț, *Mai putem trăi frumos? Pledoarie pentru o viață morală curată*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, 115 p.
9. *Septuaginta, Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul*, volum coordonat de Cristian Bădiliță, Francisca Bălăceanu, Monica Broșteanu, Dan Slușanschi și pr. Ioan Florin Florescu, Ed. Polirom, Iași, 2004, 669 p.
10. Sf. Luca al Crimeei, *La porțile Postului Mare, Predici la Triod*, trad. Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sophia, Ed. Biserica Ortodoxă, Buc., 2004, 318 p.

11. Sf. Vasile cel Mare, *Omilii și Cuvântări*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 2004 (în curs de apariție).
12. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Lazăr*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 2004 (în curs de apariție).
13. Pr. Prof. Ioan Rămureanu, *Istoria Bisericească Universală* (Manual pentru seminariile Teologice), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 2004 (în curs de apariție)
14. Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* (Manual pentru Seminariile Teologice), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 2004 (în curs de apariție)
15. Mircea Florian, *Misticism și Credință*, Ed. Saeculum 10, Buc., 2004, 191 p. (în curs de apariție).
16. Gustav Davidson, *Dicționarul Îngerilor*, Ed. Saeculum I.O., Buc., 2004, (trad. de Adriana Vasiliu), 400 p. (în curs de apariție).
17. Atanasie Marian Marinescu, *Cultul păgân și creștin, I, Sărbătorile și datinile romane vechi*, Ed. Saeculum I.O., Buc., 2004, 448 p. (în curs de apariție).
18. Teohari Antonescu, *Cultul Cabirilor în Dacia*, ediție și prefață de I. Opreșan, Ed. Saeculum I.O., Buc. 2004, 256 p. (în curs de apariție).
19. Lazăr Șăineanu, *Mitologia clasică. Credințele religioase și legendele eroice ale grecilor și romanilor*, Ed. Saeculum I.O., Buc., 2004, 288 p. (în curs de apariție).
20. I. Kiriac, *Mitologia greacă și romană*, Ed. Saeculum I.O., Buc., 2004, 530 p. (în curs de apariție).
21. V. Constantinescu, *Între Alfa și Omega. Adam și Eva în cer și pe pământ*, Ed. Saeculum I.O., Buc., 2004, 256 p. (în curs de apariție).
22. Paul Ștefănescu, *Buruiana diavolului*, Ed. Saeculum I.O., Buc., 2004, 352 p. (în curs de apariție).
23. Leonid Uspensky, Vladimir Lossky, *Călăuziri în lumea icoanelor*, trad. Anca Popescu, Ed. Sophia, Buc., 2003, 236 p. + 74 planșe (parțial color).
24. Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici despre viața duhului, taine dumnezeiești, pronie și judecată*, partea a II-a, recent descoperită, studiu introd. și trad. diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2003, 546 p.
25. Jurgen Henkel, *Îndumnezeire și etică a iubirii în Spiritualitatea ortodoxă. Ascetica și Mistica părintelui Dumitru Stăniloae*, trad. Ioan I. Ică jr., cuvinte înainte de I.P.S. Serafim Joantă și dr. Johannes Friedrich, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Ed. Deisis, Buc., 2003, 436 p.
26. I.M. Andreev, *Teologia apologetică ortodoxă*, trad. Augustin Florescu, Ed. Sophia, Buc., 2003, 268 p.
27. Jean-Claude Larchet, *Dumnezeu este iubire - Mărturia Sfântului Siluan Athonitul*, Ed. Sophia, 2003, 381 p.

Ionuț Codreanu

Pr. Daniel BENGĂ, *Marii reformatori luterani și Biserica Ortodoxă, Contribuții la tipologia relațiilor luterano-ortodoxe din secolul al XVI-lea*, București, 2003, 504 pagini

Ca și alți teologi români din deceniile trecute: Pr. dr. Alexandru N. Constantinescu, Pr. prof. dr. Milan Şesan, Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, autorul de față și-a ales subiectul tezei sale de doctorat tot din domeniul extins al relațiilor interconfesionale și ecumeniste. Cercetătorii amintiți au privit de obicei aspecte doctrinare, precum răspunsurile teologice ale Patriarhului Ieremia al II-lea de la Constantinopol la solicitările corifeilor luterani din Tübingen. Alteori au propagat la noi informații utile despre unele personalități protestante. Dacă istoricii români de mai sus au, printre altele, meritul începuturilor și al primelor brazde într-un ogor puțin deștelenit, cei care le urmează trebuie să realizeze cercetări mai complexe. Ei au datoria privirilor în adâncul fenomenelor, completarea lor cu noi aspecte istorice, verificarea și centrarea concluziilor științifice ale domeniului. Autorul tezei se dovedește pe deplin conștient de această misiune. Cum precizează încă din subtitlu, el intenționează să conducă cercetările până acolo unde va fi în măsură să formuleze o tipologie a relațiilor bilaterale pe care le-a urmărit.

În capitolele începătoare se expun limitele întâlnirii dintre Ortodoxie și luteranismul secolului al XVI-lea. Sunt interpelate apoi premisele istorice fundamentale ale acestor realități noi.

Biografiile marilor corifei ai luteranismului, în contextul epocii în care au activat și cu atitudinile lor față de Biserica Ortodoxă, ocupă numeroase pagini ale lucrării.

Precedată de tematica volumului de față și de aprecierea stadiului cercetărilor lui, autorul expune mai întâi poziția Dr. Martin Luther față de Ortodoxie și de patrimoniul ei biblico-patristic.

Inițiatorul Reformei moștenise cunoștințele parțiale de mai înainte ale Bisericii Romano-Catolice despre lumea bizantină. Dată fiind controversa îndelungată pe care au prilejuit-o reformatorii, interesul lui Martin Luther în aceste acțiuni s-a limitat la evocarea vechii tradiții creștine în sprijinul celor

susținute de el. De altfel cultura teologico-patristică a acestui polemist cuprindea doar date generale despre Nicolae Cabasila, despre Grigore Palama, Despre Marcu Eugenicul. Mai mult interes i-a stârnit, se pare, experiența duhovnicească a Sfântului Simeon Noul Teolog.

Cunoașterea Orientului ortodox a teologului de la Wittenberg se mărește însă și cu alte aspecte mai variate în urma disputei de la Leipzig dintre 4 și 8 iulie 1519. Față de afirmația lui Johannes Eck că primatul papal este de drept divin, Martin Luther are prilejul să-i opună vechea doctrină tradițională. Precizările lui merg și mai departe. Nu numai că Biserica Răsăritului nu este schismatică și cu atât mai puțin eretică, ci ea constituie cea mai bună parte a Bisericii Universale - "meliozem partem Universalis Ecclesiae". De aceea au putut ieși din această parte a lumii creștine mii de sfinți și cei mai reputați scriitori bisericești de limbă greacă. Atitudinea lui Luther constituie în realitate o mutație în optica apuseană de până atunci față de Ortodoxie, dar ea rămâne totuși ambiguă. Pe de o parte, teologul arată că noua învățătură pe care o propune el este în acord cu consensul Sfinților Părinți, iar, pe de alta, îi supune pe aceștia confruntării cu mesajul *Sfintei Scripturi*.

Capitolul polemicii corifeului protestant cu Johannes Eck ni se pare perfectibil, în cazul republicării tezei. Lui trebuie să-i fie adăugată o analiză a argumentelor scoase din toate operele Sfântului Dionisie Pseudo-Areopagitul, nu numai în ce privește posibilitatea trăirii mistice. Pe acesta reformatorul l-a considerat "perniciosisissimus" pentru doctrina creștină, responsabil și el de "captivitatea babilonică" a Bisericii medievale. Datele analizei teologului bizantin citat folosesc la mai multe întâlniri ale celor doi reprezentanți confesionali în dispută. Este vorba de următoarele capitole: primatul papal, structura ierarhică a cetelor îngerești și a Bisericii, posibilitatea vieții mistice. Pe acestea, partea catolică le afirmă, iar partea protestantă le nega. De aceea trebuie neapărat făcută departajarea schemelor neoplatonice și a temelor preluate de opera Pseudo-Areopagitului din religiile de misterii. Ele au impresionat în mod negativ pe un Martin Luther, format în critica filologico-umanistă. Se va vedea atunci că năzuințele după adâncirea mistică a credinței, precum și viziunea eclesiologiei ierarhice nu sunt străine de Evanghelie.

Teologii ortodocși înșiși, precum J. Meyendorff, Al. Schmemmann, M. Farantos, își pun astăzi problema caracterului neoplatonic al universului areopagitic. De aceea ei năzuiesc "să purifice" doctrina revelată de schemele elenismului utilizate în diferite epoci ale istoriei.

Insistența asupra acestui teolog bizantin ar avea și altă însemnătate. Se vor putea înțelege atunci mai bine preocupările protestante de cercetare și de tipărire a operelor Sfinților Părinți.

Subcapitolul închinat posibilității traducerilor biblice ale unui învățat din Moldova, la inspirația lui Martin Luther, este de asemenea foarte interesant și precis redactat. Stăruința asupra lui și anume asupra biografiei lui Filip Moldoveanul prevede urmări benefice pentru cercetările de istorie a literaturii române. Se știe că acest tipograf și artist a utilizat drep modele ale imprimărilor sale și vechile traduceri românești perpetuate din generație în generație sub formă manuscrisă. Adâncirile prezenței acestor contribuții anonime, analizele asupra straturilor vocabularului, a cuprinsului protestant caracteristic unor tipărituri din epocă (în principal: *Decalogul*, *Tatăl nostru*, *Crezul*) ar putea aduce concluzii noi asupra teoriei autohtone a apariției primelor texte biblice în românește.

Paginile care îl descriu pe Philipp Melancton în raport cu Biserica Ortodoxă sunt de asemenea dense și cu detalii semnificative. Marele reformator a fost un nedesmițit prieten al lui Martin Luther și un teolog mai bun decât el. Așa îl arată cel puțin *Confessio Augustana* pe care a compus-o, tradusă ulterior în limba greacă. Cu formație de clasicist, el a fost nu numai încântat să afle că urmașii grecilor din operele antice existau și în veacul al XVI-lea, dar, prin diaconul sârb Dimitrie și prin alții care l-au vizitat, să-și creadă realizabilă o unire cu Biserica lor.

Autorul se referă pe larg apoi la relațiile lui Philipp Melancton cu Iacob Heraclid Despotul și cu cei care l-au ajutat să întemeieze o școală protestantă la Cotnari. Nu se spune însă mare lucru despre pătrunderea ideilor Reformei în Ardeal. Johannes Honterus le aduce printre sașii din Brașov, care le răspândesc apoi în Sibiu, în Sebeș, în Cluj. Aceștia au primit *Confessio Augustana*, după cum maghiarii au adoptat îndeosebi *Catehismul de la Heidelberg*. Numele lui Heltay Gaspar, propovăduitor al calvinismului la Cluj, se întâlnește în mai multe tipărituri întreprinse pentru atragerea românilor la calvinism. După versiunea *Bibliei* pe care a imprimat-o, în 1551, s-a alcătuit *Palia* românească (1582).

Cu reformatorul David Chytraeus, Biserica Ortodoxă este aproape redescoperită în Germania veacului al XVI-lea. Și el merge pe linia atitudinii lui Luther și Melancton, dar depășește cu mult cunoștințele lor. Învățăturile ortodoxe sunt mereu comparate cu afirmațiile teologilor catolici. Situația aceasta de prețuire și de simpatie față de răsăriteni îngreuiază chiar opera de contrareformă pe care o ducea iezuitul Antonio Possevino (1533-1611).

Correspondența dintre teologii luterani de la Tübingen (1573-1581) și Patriarhul Ieremia al II-lea al Constantinopolului este pe larg analizată în lucrare. Acțiunea extinde acum cunoașterea Ortodoxiei dincolo de vizitele personale grecești, de cererile de ajutor, de unele descrieri ale Răsăritului creștin. Se arată în amănunt apoi disputele interconfesionale pe care ea le-a provocat în epocă, precum și însemnătatea acestei corespondențe pentru ecumenismul din veacul al XX-lea.

După o atât de conștiințioasă descriere istorică, autorul realizează o tipologie a relațiilor interconfesionale care l-au preocupat.

Cele opt categorii stabilite arată cât de serioasă este lucrarea de față. Ea se desfășoară după o structură logică și extinsă. Pe parcursul ei, autorul propune câteva corectări ale concluziilor anterioare, arată problemele pe care le studiază el pentru prima dată și face câteva propuneri originale.

Bibliografia expusă cuprinde nu numai izvoare ale centrelor obișnuite de documentare, ci și arhive ale unor instituții pe care autorul le-a descoperit și le-a valorificat numai el în românește până acum. Ar fi fost de dorit și câteva referințe ale istoriografiei sârbe, o dată cu o istorie a Patriarhiei Ecumenice.

Stilul clar, elevat și strict academic al lucrării completează celelalte aspecte ale structurii: planul desfășurat până la formularea unei tipologii a problemei, documentarea din arhive necunoscute mai înainte și altele. Ele prezintă pe autor drept un pasionat cercetător, cu rezultate excepționale evidente. Totodată P.C. Pr. dr. Daniel Benga se poate mândri cu o monografie în specialitate apreciată în întreaga istoriografie bisericească a zilelor noastre.

Pr. prof. dr. Gheorghe I. Drăgulin



XII. VIAȚA BISERICESCĂ ÎN MITROPOLIA MUNTENIEI ȘI DOBROGEI

LUCRĂRILE SINODULUI MITROPOLITAN AL SFINTEI MITROPOLII A MUNTENIEI ȘI DOBROGEI

- 9 februarie 2004 -

La convocarea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, în calitate de Președinte al Sinodului Mitropolitan al Sfintei Mitropolii a Munteniei și Dobrogei, în ziua de luni, 9 februarie 2004, începând cu orele 12.00, la Reședința Patriarhală din București, a avut loc ședința de lucru a Sinodului Mitropolitan, la care au participat: Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, Î.P.S. Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Î.P.S. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, P.S. Epifanie, Episcopul Buzăului și Vrancei, P.S. Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, P.S. Casian, Episcopul Dunării de Jos, P.S. Damaschin, Episcopul Sloboziei și Călărașilor; P.S. Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, P.S. Sebastian Ilfoveanul și P.S. Varsanufie Prahoveanul, Episcopi Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor.

La această ședință au mai participat, ca invitați: P.C. Pr. Consilier Administrativ bisericesc Ioan Șurubaru, P.C. Pr. Consilier Cultural Mihai Hau și P.C.Pr. Manole Marcel - Secretar Eparhial de la Arhiepiscopia Bucureștilor.

Înainte de a se intra în ordinea de zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a adresat membrilor Sinodului Mitropolitan calde mulțumiri pentru dragostea și prețuirea arătată prin participarea la aniversarea zilei sale de naștere.

Deschizând ședința, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a dat cuvântul P.S. Episcop Vicar Sebastian Ilfoveanul, care a făcut o expunere

amănuțită referitor la primul punct înscris pe ordinea de zi, cu privire la necesitatea de a răspunde hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române care se referă la alcătuirea unui material cu mărturisitorii credinței străbune, ce au sfârșit în deportări, lagăre și în închisorile comuniste.

P.S. Episcop Vicar Sebastian Ilfoveanul a subliniat că, potrivit hotărârilor Sfântului Sinod, privind elaborarea lucrării referitoare la mărturisitorii credinței din România, ce au murit în temnițele comuniste, centrele eparhiale din cuprinsul Mitropoliei Munteniei și Dobrogei au înaintat materiale elaborate pe baza datelor și informațiilor aflate în arhivele parohiilor, mănăstirilor și în cele care aparțin statului, în vederea analizării lor de către Sinodul Mitropolitan.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a recomandat centrelor eparhiale din Patriarhia Română să întocmească materialele în cauză ținând cont de criteriile restrictive privind definirea mărturisitorilor de credință, criterii fixate de comun acord cu reprezentanții Bisericilor creștine participante la întâlnirile de la Timișoara, Suceava și București.

Studiile prezentate de către Centrele Eparhiale din cuprinsul Sfintei Mitropolii a Munteniei și Dobrogei au avut în vedere următoarele criterii de identificare și definire a mărturisitorilor de credință: faptul morții prin violență, motivul urii față de credință și Biserică din partea persecutorilor, acceptarea conștientă a voinței lui Dumnezeu, în ciuda amenințării vieții, în cazuri speciale, când moartea a survenit după eliberare „in acrumnis carceris” (în mahnirea temniței), dar ca urmare a torturilor suferite.

În acest sens, s-au prezentat studii și documente despre mărturisitorii de credință, clerici și teologi, identificați de fiecare Eparhie în parte.

Arhiepiscopia Bucureștilor a prezentat o listă cu 240 de clerici și teologi, mărturisitori de credință, care au suferit închisori, lagăre și deportări, dintre care numai șase întrunesc criteriile stabilite, și anume: Pr. Georgescu Nicolae, director al Seminarului Edineți; Pr. Iliescu Palanca Dumitru, de la Biserica Stavropoleos; Pr. Imbrescu Ilie, de la Biserica Boteanu; Pr. Sârbu Constantin, de la Biserica Vergului și Sapienței; Prof. Teodor M. Popescu, Facultatea de Teologie Ortodoxă din București Ieroschim. Teodorescu Alexandru (Daniil Sandu Tudor), de la Mănăstirea Antim

Arhiepiscopia Tomisului a adus spre cercetare un material ce cuprinde cazurile a 40 de clerici și teologi, din care numai doi întrunesc criteriile stabilite: Ierom. Grigoraș Antonie, de la Mănăstirea Cocoș, jud. Tulcea și Pr. Mihăilescu A. Dumitru, din comuna Ciocârlia, jud. Constanța;

Studiul elaborat de **Episcopia Buzăului și Vrancei** a prezentat cazurile multor clerici și teologi, mărturisitori de credință, dar numai doi preoți, Gheorghe Dragomirescu, de la Parohia Lopătari și Focșăneanu Petru, de la Parohia Podul Turcului, care au suferit și au murit în temnițele regimului comunist, întrunesc criteriile stabilite.

Episcopia Argeșului și Muscelului a prezentat un material alcătuit din cazurile a 28 de clerici, mărturisitori ai credinței străbune, care au suferit închisori, lagăre și deportări, dar care numai trei întrunesc criteriile stabilite: Pr. Gheorghe Vișinescu, de la Parohia Buzoiești, Protoieria Costești, Pr. Nicolae Andreescu, de la Parohia Nucșoara, Protoieria Curtea de Argeș, Pr. Ioan Constantinescu, de la Parohia Poenărei, Protoieria Curtea de Argeș.

Studiul elaborat de **Episcopia Dunării de Jos** a prezentat cazul monahiei Iordache Maria Mihaela de la Mănăstirea Vladimirești, mărturisitoare a credinței, care a suferit și a murit în temnițele regimului comunist.

Episcopia Sloboziei și Călărașilor a prezentat o lucrare în care au fost menționați șapte clerici, dintre care numai Pr. Nicolae Dobrescu, de la Parohia Amara, Jud. Ialomița, întrunește criteriile stabilite.

Materialul elaborat de **Episcopia Alexandriei și Teleormanului** a prezentat cazul Preotului Ioan Bâldescu, protoieru al Protopopiatului Teleorman, care întrunește criteriile stabilite.

În urma discuțiilor care au avut loc, Sinodul Mitropolitan a hotărât:

1. Studiile elaborate și prezentate de centrele eparhiale, ca prima etapă în procesul de alcătuire a lucrării referitoare la mărturisitori ai credinței străbune, care au murit în deportări, lagăre și în închisorile comuniste, să fie aprofundate cu noi date și informații precise, continuându-se demersurile pentru identificarea și cercetarea și altor cazuri de mărturisitori de credință.

2. Studiile și documentația privind clericii și teologii care întrunesc criteriile de selectare, să fie înaintate Cancelariei Sfântului Sinod în vederea întocmirii materialului în cauză.

3. Cazurile de preoți, monahi și teologi care au suferit pentru credința creștină în temnițe, în perioada comunistă, să facă obiectul unor evidențe speciale, depuse la Cancelaria Eparhială a Arhiepiscopiei Bucureștilor de la toate Eparhiile din cuprinsul Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, în vederea publicării lor în revista mitropolitană „Glasul Bisericii”.

În continuare conform ordinii de zi a ședinței, a fost pus în discuție textul Acatisului Sântului Sfințit Policarp, Episcopul Smirnei, alcătuit de Dl. Silviu Andrei Vlădăreanu, inspector juridic în cadrul Arhiepiscopiei

Bucureștilor, care, așa cum reiese din documentația care îl însoțește, înainte de a fi prezentat membrilor Sinodului Mitropolitan a fost examinat din punct de vedere dogmatic, patristic, liturgic și istoric de trei profesori de la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul” din București: P.C.Pr. Prof. Dr. Nicolae Necula, P.C.Pr. Conf. Dr. Ștefan Buchiu și P.C.Pr. Lect. Dr. Ioan Moldoveanu.

Sinodul Mitropolitan, în urma citirii textului și a discuțiilor care au avut loc, a aprobat textul Acatistului Sfântului Sfințit Policarp, Episcop al Smirnei, urmând a fi înaintat Cancelariei Sfântului Sinod, spre examinare, în vederea confirmării de către Sfântul Sinod plenar.

Privitor la adresa Arhiepiscopiei Bucureștilor, prin care se solicită înființarea de noi așezăminte mănăstirești în Mitropolia Munteniei și Dobrogei, Sinodul Mitropolitan a aprobat înființarea în Arhiepiscopia Bucureștilor a Schitului „Ostrovul Neajlovului”, cu hramul „Înălțarea Domnului”, Protoieria Giurgiu Sud, așezământ monahal de călugări, și în Arhiepiscopia Tomisului a Mănăstirii „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” - Colilia, cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” și „Sf. Teotim al Tomisului”, com. Cogealac, Protoieria I Constanța, mănăstire de călugărițe; a Schitului „Stejaru”, cu hramul „Înălțarea Domnului”, com. Saraiu, Protoieria Hârșova, așezământ monahal de călugărițe; a Schitului „Deleni”, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, com. Deleni, Protoieria Băneasa, așezământ monahal de călugări și a Schitului „Sf. Ierarh Bretanion”, cu hramul „Sf. Ierarh Bretanion” și „Sf. Ierarh Nicolae”, com. 23 August, Protoieria Mangalia, așezământ monahal de călugări.

În finalul sedinței s-au luat în discuție și s-au aprobat adresele centrelor eparhiale din Mitropolia Munteniei și Dobrogei, privind acordarea de ranguri și distincții unor monahi și preoți cu merite deosebite în misiunea pastoral-misionară și activitatea administrativ-bisericească.

Ordinea de zi fiind epuizată, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a declarat ședința Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei închisă mulțumindu-le tuturor arhiepiscopilor, episcopilor și episcopilor vicari din cuprinsul Mitropoliei Munteniei și Dobrogei pentru prezența și participarea la lucrări dar și pentru activitatea deosebit de responsabilă pe care o desfășoară în Eparhiile pe care le păstoresc.

În această atmosferă de comuniune a plinătății în nădejde, credință și dragostese, s-a rostit rugăciunea: *”Cuvine-se cu adevărat ...”*.

Diac. Daniel Flonta

BILANȚ AL UNUI AN DE OSTENELI DUHOVNICEȘTI***Lucrările Adunării Eparhiale a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor***

(24 ianuarie 2004)

Într-o societate în care nevoile și neajunsurile de tot felul copleșesc cel mai adesea firea omului, ține de firescul lucrurilor ca Sfânta Biserică să-și facă simțită binecuvântata sa prezență în tot locul și-n tot ceasul, permanent grijindu-se să ajute, să mângâie și să-i călăuzească pe fiii săi duhovnicești, binecuvântând și sfințind întreaga făptură.

Și anul 2003 a însemnat pentru Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor un an încărcat de evenimente, un an în care Biserica noastră s-a aflat permanent alături de credincioșii săi fii, cu timp și fără timp, de la căpătâiul celui bolnav, la solemnitățile oficiale, de la banca școlarului la azilele de bătrâni, în spitale, orfeline și în penitenciare, în unitățile militare și în școlile de stat, la ceas de bucurie sau de cumpănă, la rugă și la muncă deopotrivă.

În contextul acestor vremi, în care toate nevoile sunt considerate stringente și reprezintă priorități, aspecte ale vieții bisericești, cum ar fi: activitatea clerului și a credincioșilor privind slujirea pastoral-misionară, învățământul teologic și cel religios din școlile de stat, educația moral-religioasă a copiilor și tineretului care așteaptă prezența preotului, construirea de noi lăcașuri de cult și conservarea celor existente, precum și asistența social-caritabilă și filantropică au constituit priorități ale activității desfășurate de Arhiepiscopia noastră în anul ce a trecut.

Toate aceste aspecte oglindite cu detalii în dărilor de seamă ale secțiilor administrative bisericești ale Arhiepiscopiei Bucureștilor care cuprind imagini ale strădaniilor depuse în anul ce a trecut și ajută totodată la o mai bună organizare a vieții bisericești, la deschiderea față de lumea de astăzi și la prezența mai folositoare a Bisericii noastre în viața „cetății”, au fost analizate de către membrii Adunării Eparhiale a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, întruniți în ședință solemnă, în ziua de 24 ianuarie 2004 la Palatul Patriarhiei din București.

Potrivit tradiției noastre bisericești, lucrările Adunării Eparhiale au început prin oficierea, în Catedrala Patriarhală, a slujbei Te-Deum-ului, de către un sobor de preoți și diaconi în frunte cu Prea Sfințitul Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a membrilor clerici și mireni ai acestui for superior eparhial. După oficierea slujbei s-a trecut în sala de ședințe din Palatul Patriarhiei, unde Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în calitate de președinte a constituit biroul de ședință, invitându-l pe P.C. Preot Stan Florian, secretarul general al Adunării Eparhiale, să facă apelul nominal, după citirea căruia s-a constatat participarea majoritară a membrilor deputați. Întrunindu-se numărul prevăzut de Statut, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a declarat deschisă ședința Adunării Eparhiale.

Potrivit prevederilor articolului 106, aliniatul ultim din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, pe lângă membrii deputați de drept ai Adunării Eparhiale, au fost prezenți Prea Sfințiii Episcopi Vicari Patriarhali Vincențiu Ploieșteanu, Ambrozie Sinaitul și Ciprian Câmpineanul; Prea Sfințitul Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor; Prea Cucernicii Consilieri și Inspectori ai Centrului Eparhial; Prea Cucernicii Protoierei din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, precum și reprezentanți ai învățământului teologic universitar și seminarial din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre, deoarece problematica învățământului teologic s-a extins ocupând în prezent o parte însemnată a dărilor de seamă.

Înainte de începerea lucrărilor pe comisii Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat următorul cuvânt de deschidere, plin de sfaturi și îndemnuri:

"Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune și să-L slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16).

Onorați membri ai Adunării Eparhiale,

Aflându-ne în numărul prevăzut de Statutul Bisericii noastre, potrivit apelului nominal, declar deschise lucrările Adunării Eparhiale. Pe ordinea de zi, după cum ați remarcat, sunt problemele unui an întreg, ale unui an deloc ușor, dar, din punct de vedere al vieții noastre bisericești, un an frumos și rodnic, așa cum s-a arătat a fi, de altfel, în întreaga Biserică Ortodoxă Română. S-au făcut în toate privințele pași hotărâtori în slujirea Mântuitorului

Iisus Hristos și a Bisericii Sale. Desigur, sunt și neîmpliniri, unele semnificative, ca să ne îndemne la mai multă hărnicie, mai cu seamă în latura socială și în latura formării și pregătirii viitorilor slujitori ai Bisericii noastre. Dar, după învățătura Mântuitorului Iisus Hristos, așa cum ați auzit și la slujba Te Deum-ului de astăzi, desăvârșirea nu este deplină aici pe pământ. De aceea, venim mereu cu alte osteneli, cu alte gânduri, ca să ne împlinim misiunea noastră cât mai bine.

În viața creștinilor și mai ales a slujitorilor sfântului altar, care trebuie să fie lumină în lume și sarea pământului (Matei 5, 13, 16), foarte greu se poate spune despre cineva că a împlinit toate ale Bisericii. Ca organism viu, prin noi, slujitorii și credincioșii ei, Biserica își împlinește chemarea ei, îndatoririle ei. Fiecare om vine cu noutatea lui, fiecare persoană, ca ființă unică în istoria mântuirii și în rostul său pe pământ, vine cu vrednicii proprii, care se adună și se alătură vredniciei înaintașilor. De aceea, rugăciunea numită a amvonului amintește întotdeauna acest cuvânt foarte frumos: "Doamne Dumnezeu nostru, plinirea Bisericii Tale păzește-o". Această plinire, în sensul liturgic al cuvântului și al semenilor noștri, însemnează că strădania noastră în slujirea sfintei Biserici nu poate fi desăvârșită aici pe pământ, în măsura în care, omenește gândind, am împlini tot ceea ce se cere. Aici pe pământ poate fi desăvârșită numai credința noastră, devotamentul nostru, prinosul nostru de iubire și de slujire a Bisericii și a semenilor noștri, atunci când aceste îndatoriri le împlinim potrivit învățaturii noastre și conștiinței luminate de Duhul Sfânt. Această învățătură ne aduce aminte că trebuie să respectăm normele ei privitoare la slujirea noastră și că n-am împlinit tot ce se cuvenea să facem. De aceea ne și rugăm mereu, cum ne-am rugat și la Te Deum-ul de la deschiderea lucrărilor Adunării noastre Eparhiale ca Dumnezeu să ne ajute să împlinim mai departe această îndatorire sfântă pe care o avem față de Biserica noastră.

Potrivit Regulamentului de funcționare al acestui for bisericesc se va suspenda ședința în plen, ca lucrările să se desfășoare pe comisii, pentru care s-au pregătit încăperi speciale, alături de această sală. Prin sârguința Prea Sfințitului Episcop Vincențiu Ploieșteanu și sălile acestea, care înainte nu erau utilizabile, pot fi acum folosite. Le veți vedea cât de frumoase sunt, ca și întreaga clădire, care este acum solicitată și pentru ținerea aici a unor simpozioane cu participare internațională. Și această împlinire se cuvine să fie semnalată, întrucât Sfânta Patriarhie și-a deschis porțile și inimile slujitorilor ei spre cultură.

Vrednică de menționat este și mănăstirea Radu Vodă, unde are reședința Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul, prin a cărui sârguință acel

loc a înflorit. Era acolo, acum câțiva ani, un aspect de tristețe, pentru că trebuia să evacuăm Seminarul Teologic, a cărui clădire nu mai suporta numărul de elevi, impunându-se construirea unei clădiri noi. În acest scop s-au realizat proiectul și devizul de construcție și cu sprijinul Ministerului Educației și Cercetării, precum și cu osteneala Înalț Prea Sfințitului Teodosie, acum Arhiepiscopul Tomisului, și a Părintelui director Mihai Aurel, aici de față, s-au aprobat lucrările. Construcția se află pe sfârșite, amenajându-se acum interioarele. Este o clădire frumoasă. Cu prilejul punerii temeliei am decis să continuăm tradiția noastră, dând și numele Seminarului nostru Teologic "Nifon Mitropolitul", păstrând astfel amintirea acestui mare ierarh din secolul al XIX-lea, mare binefăcător și mai ales mare apărător al credinței. El este cel care a contribuit și la înfăptuirea Unirii Principatelor Române, în 1859.

Iată unele din lucrările despre care aminteam mai înainte că ne încurajează, ne arată că dacă ne implicăm și dacă voim putem avea realizări mari și frumoase. Se împlinește, în fiecare caz, cuvântul Mântuitorului Hristos care ne spune că prin credință avem putere să mutăm și munții din loc sau să ridicăm munți de realizări în viața Bisericii noastre: "Dacă ați avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici acolo!, și se va muta și nimic nu va fi vouă cu neputință" (Matei 17, 20). Este un proces tainic de o continuă creștere a vieții Bisericii, cum auzim îndemnul de la rugăciunea amvonului: desăvârșește plinirea Bisericii Tale, Doamne, de care am amintit la început. De asemenea, și în latura mănăstirilor veți constata o creștere de aceeași natură, ca și în latura asistenței sociale a centrului eparhial.

Construim acum o biserică în incinta Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Patriarhiei, aflat la Popești Leordeni. Clădirea atelierelor unde funcționează acestea este impozantă, construită prin minune dumnezeiască înainte de 1990, în locul Complexului dispărut prin demolare al Schitului Maicilor. Am moștenit un proiect de la Prea Fericitul adormit în Domnul Patriarhul Iustin, înaintașul meu. Și pentru a-i reface deplin imaginea clădirii actuale a atelierelor, construim și o biserică mică, dar va fi frumoasă. Aici se află una din porțile de intrare în București, deci trebuie să fie un locaș vrednic să întâmpine pe cei ce vin în oraș. Temelia este turnată, prevăzută cu o criptă, iar acum, în timpul neprielnic pentru zidărie, se lucrează la partea de rezistență, la structura clădirii, la lucrările de fierărie. Având și o biserică în incintă, atelierelor vor organiza cu adevărat un Institut Biblic, cu secții de diferite specialități, condus de un superior care să locuiască permanent acolo, fiind o structură bisericească a Patriarhiei.

Proiectul de consolidare și restaurare a clădirii Facultății de Teologie, monument istoric, se află tot în grija Arhiepiscopiei Bucureștilor, și este o grea povară pentru noi, cum știe și Părintele decan Nicolae Necula, prezent aici. Este un edificiu cu valoare istorică și potrivit pentru facultate și atât în ceea ce privește arhitectura localului, cât și rostul pe care l-a avut în istoria noastră națională, aparținând până în 1948 Casei Școlilor. Am restaurat-o și în 1986, când am fost ales Patriarh și când am construit un cămin pentru studenți, iar anul trecut, prin stăruința Părinților consilieri Nicolae Crângașu și Nicolae Aurel, s-a amenajat și cantina pentru studenți. Este după cum spuneam un Complex studențesc care satisface deplin cerințele noastre. Este un caz fericit în mediul nostru universitar ca o Facultate de Teologie să aibă la un loc spațiul de învățământ, paraclisul, căminul și cantina studenților. Am fost ajutați în efortul nostru și de Onoratul Guvern, și chiar am primit acolo, împreună cu Părintele decan și cu Părinții prodecani, vizita Domnului Prim Ministru. Am reușit să avansăm și datorită sprijinului creștinesc pe care ni-l acordă constructorul Aedificia Carpați, prin Domnul inginer Petre Badea, membru al Adunării noastre, care face eforturi comune cu noi ca să terminăm ceea ce încă nu este gata.

Foarte puțin se știe despre eforturile pe care le face Arhiepiscopia și în domeniul acesta al asigurării spațiilor necesare activităților bisericesti, pentru că o eparhie ca cea a Bucureștilor are infinit mai multe îndatoriri și obligații decât oricare alta. Și este normal să fie așa. În capitală este centrul de viață al țării. Aici pulsează viața întregii noastre Ortodoxii românești de acasă și de peste hotare. Iată numai câteva preocupări care ne fac să ne bucurăm, iar mie, personal, îmi dă prilejul să descopăr la colaboratorii mei daruri și îndemânări pe care nu le bănuiam.

Cu gândul și nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu. Care pe toate le împlinește prin Duhul Său cel Sfânt, noi ne continuăm lucrarea mai departe. Și în duh de prețuire și de iubire, vă întâmpin și anul acesta cu salutul nostru creștinesc de bine ați venit și, în același timp, cu rugăciunea către Bunul Dumnezeu ca să ne ajute, și pe fiecare în parte, dar și pe toți împreună, aici, ca organ viu al Bisericii noastre, să împlinim slujirea Arhiepiscopiei Bucureștilor. Bine ați venit sănătoși și Dumnezeu să binecuvinteze lucrările de astăzi.

Intrându-se în ordinea de zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a invitat pe părinții consilieri de la Centrul Eparhial să depună la biroul Adunării Eparhiale rapoartele generale de activitate, pe sectoare, indicând apoi fiecăruia sala unde să se retragă pentru examinarea rapoartelor alcătuite

de sectoarele de resort. După examinarea pe comisii de lucru, rapoartele comisiilor administrative, culturale, economice și de asistență socială au fost prezentate de raportori.

După audierea rapoartelor prezentate de raportorii comisiilor de lucru, constatându-se diversitatea problemelor ridicate în rapoartele audiate și importanța lor covârșitoare pentru activitatea Arhiepiscopiei Bucureștilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a invitat pe membrii participanți să ia cuvântul pentru a formula eventuale observații sau propuneri constructive pentru anul viitor.

Di Prof. Acad. Virgil Cândea, în luarea de cuvânt și-a exprimat mulțumirea pentru că în raportul Comisiei culturale a fost consemnată, pentru activitatea din anul 2003, cooperarea dintre Arhiepiscopia Bucureștilor, Patriarhia Română și lumea științifică și culturală al cărei for emblematic este Academia Română. A subliniat rolul deosebit de important pe care îl are Arhiepiscopia Bucureștilor în marele proces de normalizare a gândirii, culturii și activității în diferite sectoare de activitate, dând exemplu colocviului "Dumitru Stăniloae" care a avut loc în anul 2003, unde s-au întâmplat lucruri absolut extraordinare în evoluția vieții științifice, spirituale și culturale din țara noastră. Cu acest prilej, de la tribuna Academiei Române, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist, a vorbit nu numai despre problematica Părintelui Dumitru Stăniloae, dar a insistat și asupra faptului că: *"învățătura creștină este trăire creștină"*.

În ceea ce privește proiectele de viitor ale Sectorului Cultural, *Di Prof. Acad. Virgil Cândea* a subliniat coincidența fericită a anului 2004, anul comemorării voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt pentru cinci secole de domnie, cu anul acesta de mare zbucium al nostru pentru intrarea în Uniunea Europeană: "În anul 2004 toate resursele oamenilor care gândesc și pot acționa în țara noastră trebuie să fie mobilizate în jurul problemei: Ce au făcut românii pentru Europa? Cartea noastră de vizită înseamnă această contribuție, iar Ștefan cel Mare și Sfânt, "adevăratul luptător al lui Hristos" cum îl numea Papa Sixt al IV-lea, este o carte de vizită a europenismului românesc. Suntem europeni pentru că am fost europeni de la începutul istoriei poporului nostru; suntem europeni, și la începutul Europei noi aici eram și pentru Europa luptam.

Acest subiect este extrem de important; ar fi bine să figureze în revistele noastre bisericești și cine are răgaz și dragoste pentru această figură a trecutului nostru, să scrie câteva idei în legătură cu acest europenism al lui Ștefan cel Mare".

Dl. Acad. Prof. Dr. Constantin Bălăceanu – Stolnici a afirmat în cuvântul domniei sale, că a fost impresionat de bogata activitate depusă de Arhiepiscopia Bucureștilor în anul 2003, dar în mod deosebit de realizările Sectorului de Asistență Socială. Totdeauna, a mărturisit dl. academician, „am avut dorința să văd Biserica noastră implicată mai mult în social. Și trebuie să recunosc că de data aceasta am avut profunda satisfacție, ca medic, să constat atenția pe care ați acordat-o unui anumit capitol al medicinei, și anume medicinei paleative, care în spitale ați văzut cum este abordată. Or, faptul că Biserica s-a implicat în problema acestei medicine paleative, se pare că este pasul cel mai interesant dintre pașii pe care i-a făcut Biserica. Mănăstirea - spital Christiana prin prezența unei activități monahale - medicale atât de intens preluată de Biserică este un exemplu al acestor realizări ale Arhiepiscopiei Bucureștilor”.

În final i-a felicitat pe toți ostenitorii Arhiepiscopiei Bucureștilor pentru frumoasele realizări împlinite în anul 2003 și și-a manifestat susținerea proiectele, din ce în ce mai îndrăznețe, pentru îmbunătățirea și sporirea vieții spirituale a fiilor duhovnicești ai Arhiepiscopiei.”

P.C. Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula, decanul Facultății de Teologie „Justinian Patriarhul” din București, a mărturisit că ori de câte ori ascultă rapoartele prezentate la Ședința anuală este copleșit de un sentiment de uimire și de mare mulțumire. „Cred, a afirmat părintele decan, că tot ce am putea spune noi astăzi, toți care suntem aici, n-ar fi decât cuvântul Psalmistului: „*Ce vom răsplăti Domnului pentru toate câte ne-a dat nouă*” (Ps. 115, 3). A fost un an, așa cum spuneți la început Prea Fericirea Voastră, în care Dumnezeu ne-a dat din belșug, cel puțin pe linie bisericească, un an încărcat de mari realizări. Aceste lucrări nu s-ar fi realizat în Eparhia noastră dacă n-ar fi existat acea comuniune de care vorbea vrednicul de pomenire Patriarh Justinian, comuniunea desăvârșită, sfântă, de credință, de slujire și de dragoste între ierarhi, preoți și credincioși.

Eparhia este comunitatea în care slujim, și fără această comunitate nu putem realiza nimic în Biserică. Ne vorbiți mereu în ultima vreme despre comunicare și comuniune și într-adevăr la nivelul Eparhiei și la nivelul Centrelor Eparhiale există această comunicare de unde provine comuniunea și realizarea acestor lucruri minunate care s-au prezentat astăzi aici. Este efortul tuturor celor ce alcătuiesc Centrul Eparhial cum zice frumos Sfântul Apostol Pavel: “*Eu am sădit, Apollo a udat dar Dumnezeu a făcut să crească*” (I Tim. 3, 6).

Nu pot să trec cu vederea problema Catedralei Patriarhale care și-a găsit rezolvarea în acest an 2003 prin atribuirea terenului, un pas foarte important, urmând a se obține aprobările necesare.

Remarc cu o deosebită bucurie activitatea de la Sectorul Cultural, pentru faptul că revista este la zi, că „Almanahul Bisericesc” apare în condiții tot mai frumoase în fiecare an; calendarul nostru bisericesc, atât cel în format mare, cât și cel în format mic, apar în condiții atât de bune și toate publicațiile Arhiepiscopiei Bucureștilor sunt de înaltă ținută științifică și grafică.

Ar trebui să ținem cont de literatura aceasta neteologică apocrifă care circulă pe piața de carte și care nu este de folos credincioșilor și să încercăm să publicăm cărți cu conținut folositor, teologic care au girul autorității sau persoanelor indicate să publice. Pentru că în loc să găsim cărți despre Viețile Sfinților, despre învățătura de credință sau cărți de cult întâlnim multă maculatură apocrifă, care nu este de folos nimănu.

Biserica noastră este o Biserică sănătoasă, o Biserică normală, puternică, parohiile noastre sunt foarte bine organizate dar credincioșii noștri trebuie păstrați nu numai ca număr, ci trebuie și foarte bine instruiți. Pentru aceasta noi să ne axăm mai mult pe activitatea catehetică și predicatorială. Nu avem voie să ne prezentăm în fața lor cu surogate sau paleative. Dacă noi deviem evlavia credincioșilor la forme denaturate de credință nu le facem nici un serviciu. Suntem preoți cu har dacă slujim frumos, dacă predicăm, dacă ținem cateheze frumoase, dacă îi învățăm ceea ce trebuie și îi ținem în staulul Bisericii. Trebuie să sporim activitatea predicatorială și de aceea salut cu foarte mare mulțumire inițiativa Arhiepiscopiei că vrea să publice o carte cu predicile cele mai bune apărute în „Glasul Bisericii” în decursul vremii.

În încheiere aș dori să aduc un cuvânt sincer de mulțumire Prea Fericirii Voastre pentru toată osteneala de la Facultatea de Teologie și sperăm ca anul acesta, cu ajutorul lui Dumnezeu, să terminăm lucrările de consolidare.”

P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu și-a manifestat bucuria că și în anul ce a trecut Arhiepiscopia Bucureștilor a avut realizări care sunt datorate în mare parte clerului și credincioșilor. Majoritatea lucrărilor efectuate la parohii s-au făcut cu bani primiți de la sponsori și de la enoriași. În continuare a afirmat că "trebuie să-i atragem către Biserică pe intelectuali, căci avem nevoie de ei în educarea creștinilor. Trebuie analizată mai atent problema globalizării, atât de către magisteriul Bisericii cât și de teologi. Este nevoie de o cunoaștere mai detaliată a noțiunii de globalizare și să se aducă și din punct de vedere teologic anumite explicații și avertismente pe care gânditorii creștini trebuie să le expună. În ecumenismul de astăzi nu se vorbește despre o căutare energică a unității. Ecumenismul trebuie regândit în condițiile unor

Biserici policentriste, care au promovat una din teologiile genitivului în Apus, teologia socială, teologia eliberării sociale – care în America încurajează chiar revolta sângeroasă.

Suntem un popor sănătos și o Biserică sănătoasă, dar suntem și noi amenințați. Trebuie să privim în profunzime aceste probleme care sunt în jurul nostru. Intrând în Europa trebuie să ne pregătim a salva Biserica.

Prea Fericirea Voastră aveți marele merit că mereu ne-ați chemat la trezvie intelectuală, teologică, la trezvie în ceea ce privește viața noastră ca teologi și preoți. Felicit pe cei care au desfășurat o așa de bogată activitate sub îndrumarea Prea Fericirii Voastre.”

Dl. Prof. Univ. Dr. Ilie Bădescu a afirmat, în alocuțiunea sa următoarele:

„Am venit să vorbesc luând cu mine și cartea *“Tinerii – tinerețea Bisericii”*, pe care comisia culturală ne-a prezentat-o în cadrul activității de la Sectorul Cultural, pe care o socotesc de o importanță extraordinară, și am să dau unele explicații. Mai întâi aș dori să-mi îngăduiți Prea Fericirea Voastră să fac o remarcă pornind de la dările de seamă prezentate. După părerea mea ele sunt un argument și o ilustrare pentru ideea Prea Fericirii Voastre pe care ați anunțat-o la începutul întrunirii de astăzi, și anume aceea că, prin creșterea Bisericii, noi avem prototipul creșterii. Biserica, așa cum s-a văzut în aceste dări de seamă oferă, cu adevărat modele, prototipul creșterii, pentru că este o creștere în afară, deci exterioară, dar și o creștere lăuntrică, și cred că toate elementele care au fost prezentate în dările de seamă argumentează această putere pe care o dobândește Biserica prin îmbinarea celor două părți ale sale: creșterea spirituală lăuntrică, creșterea comunitară și creșterea materială. În lumea apuseană creșterea exterioară are întâietate, la care de altminteri se reduce și înțelesul noțiunii de globalizare. Noi însă avem bucuria, fericirea, avem bineînțeles lucrul acesta prin lucrarea Bisericii, prin lucrarea Duhului Sfânt, să avem o creștere exterioară dublată de o creștere lăuntrică. Eu cred că aceasta este trăsătura cea dintâi a modului în care se dezvoltă Biserica noastră tot timpul, dar mai cu seamă după 1990. Biserica cu “brațele ei riguroase”, cum spune Psalmistul, îi îmbrățișează pe toți, dar din păcate sunt și mădulare mai slabe pe care Biserica le îmbrățișează pentru că așa trebuie. Biserica îi ia și îi primește pe toți. Acum am să mă refer la un lucru care pe mine m-a tulburat. A fost adoptat acum șase luni programul național: *“Educație pentru viață”* la Ministerul Educației și Cercetării, program care după părerea mea este îndepărtat de concepția Bisericii noastre, de concepția spirituală a ființei omenești, deoarece întreaga concepție a acestui tip de educație pentru viață este așezată pe modelul și pe ideea corpului despiritualizat. Prin aceasta se strecoară erori grave în acest

program oferit școlilor noastre spre educarea copiilor de la clasa I până la a XII-a. Acolo sunt puse toate problemele trupului dar toate sunt prezentate rupte de suflet și din această pricină acolo sunt îngăduite inclusiv lucruri, idei, concepții pedagogice, care într-un fel se străduiesc să normalizeze anormalitatea. Sunt acolo expuse probleme de eugenie, eutanasiie, homosexualism; sunt așezate sub semnul normalității elemente legate de anticoncepționale, de avort. Acest program care a fost aprobat fără să fi fost consultată Biserica, ierarhia, autoritățile și personalitățile Bisericii noastre, care ar fi fost normal să fie invitate sau consultate, dacă nu implicate în elaborarea unui program atât de important. Nici măcar profesorii sau specialiștii nu au fost consultați. Din nefericire, reacția noastră, a laicului, a intelectualilor din Biserică, este târzie și anemică, și consider că intelectualii sunt veriga slabă a Bisericii pentru că în general reacțiile noastre sunt reactive, sunt întârziate, sunt în decalaj; și așa se face că un asemenea program nu are în momentul de față un manual de pedagogie creștină care să întemeieze, să fundamenteze un tip de educație pentru viață.

Sunt copleșit de descoperirea pe care o face această carte "*Tineri – tinerețea Bisericii*". Aici avem toate elementele prin care putem întemeia acest manual de pedagogie creștină pentru copii. Temele: *Copiii - imaginea pruncului Iisus; Hristos călăuza creștinilor; Dorul după Dumnezeu*, sunt elemente pentru fundamentarea unei concepții de pedagogie creștină. Sunt apoi elementele care țin de raportul dintre Biserică și societate în legătură cu chestiunea copiilor. După opinia mea, toate acestea trebuie utilizate pentru elaborarea grabnică a unui manual de pedagogie creștină pentru copiii aceștia care sunt expuși unui program riscant, periculos atât pentru copii cât și pentru familii și deci pentru tinerețea Bisericii. Îmi îngădui Prea Fericirea Voastră să aduc și să rețin atenția Prea Fericirii Voastre, a Prea Sfințiilor Voastre și a onoraților membri ai Adunării Eparhiale cu aceste chestiuni pentru că eu le socotesc chestiuni de urgență în lumina acestei cărți pe care Sectorul Cultural ne-a dăruit-o.

De asemenea constat și eu, atât cât mă pricep la Sectorul de Asistență Socială, că iată avem și aici un model de asistență socială dar și de asistență spirituală. Este o nouă concepție care va modifica radical concepția tradițională referitoare la asistența socială care este îmbrățișată în momentul de față de instituțiile statului.

Aduc felicitări părinților care au lucrat la aceste referate și bincînțele sectoarelor care au contribuit, și fără îndoială că Prea Fericirea Voastră a fost energia care a dinamizat această activitate. Prea Sfințiile și Prea Cucerniciile Voastre ați știut să gestionați aceste energii ale Bisericii ca ele să nu se risi-

pească și în felul acesta să asistăm astăzi la argumente atât de puternice și încurajatoare pentru atitudinile noastre și pentru întărirea noastră în aceste atitudini.”

Dl. Prof. Univ. Ion Nicolae Alecu, în cuvântul său a felicitat ostenitorii Sectorului economic pentru modul extraordinar, apropiat de perfecțiune în care s-a lucrat, care demonstrează că se pot obține rezultate extraordinare cu un buget extrem de redus. Pentru orice specialist în economie este un miracol că s-au putut realiza atâtea lucruri cu o finanțare minimă. Lucrul acesta a fost posibil datorită management-ului practicat de această instituție, datorită devotamentului practicat de cei implicați în a pune în practică toate aceste obiective care s-au stabilit pentru Arhiepiscopia Bucureștilor. ”Este o fericire să constat că oameni minunați, cu o pregătire extraordinară își dedică activitatea unor idei nobile. Rezultatele, așa cum au fost prezentate în statistică, au fost extraordinare iar efectele se văd în realitatea cotidiană. Felicit pe cei care au întocmit aceste rapoarte ce oglindesc niște realizări nemai-pomenite”.

Dl. Conf. Univ. Dr. Angelescu Gheorghe, în cuvântul său a subliniat realizările Centrului Eparhial care adevăresc o activitate rodnică și demonstrează că Centrul nostru Eparhial este model și pentru celelalte centre eparhiale din țară:

„Nu trebuie să se uite că Arhiepiscopia Bucureștilor este cea mai mare și importantă eparhie din România. De aceea are și cele mai mari greutăți mai ales în partea misionar-pastorală, în partea în care ne confruntăm noi ca mare oraș. Cea mai mare parte din credincioșii din eparhia noastră, aprox. 75%-80%, locuiesc în mediul urban, unde problemele sunt altele decât cele din mediul rural. Și mă refer mai ales la noile organizații religioase apărute după 1990, care au afectat și afectează spiritualitatea românească. Sunt convins că în mediul rural lupta este mult mai simplă, și am ca exemplu Protoieria Urlați, unde am fost și am văzut că Părintele protopop stăpânește foarte bine situația. Dar la oraș sunt situații în care preotul nu are cum să cunoască toate aspectele acestea, să le stăpânească și să ia măsurile convenite.

Am aflat că în ultimul timp s-au înființat centre de organizare care funcționează fără acordul statului. Realitățile despre aceste organizații sunt de mult cunoscute în statele din Uniunea Europeană și multe din aceste organizații, ale căror obiective și mijloace sunt dăunătoare oamenilor, au fost respinse cu vehemență chiar de statele în cauză.

Într-o țară ortodoxă - 88%, e nevoie să cunoaștem aceste realități care sunt prezente acum mai ales în orașele mari din țară. Trebuie să știm cum să reacționăm în fața acestei realități care poate fi numită apocaliptică. Această

parte o văd eu cea mai importantă, să știm cum să o întâmpinăm și să cunoaștem aceste noi organizații care vin și invadează spațiul nostru strămoșesc, creștin românesc.”

Dl. Jurist Filipescu Teodor, și-a manifestat atașamentul față de lucrarea Biserici noastre și prin ajutorul acordat Centrului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor: prin reabilitarea Mănăstirii Snagov, prin îndeplinirea tuturor obligațiilor de proprietate față de Centrul Eparhial, precum și cele de sprijin financiar pentru bisericile și mănăstirile din județul Ilfov.

Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a mulțumit membrilor Adunării Eparhiale și invitaților prezenți pentru participare, rugând pe Bunul Dumnezeu să le dăruiască sănătate deplină și împliniri sfinte, apoi a adresat următorul cuvânt de zidire sufletească:

Distinsă Adunare Eparhială,

Iată, am pășit în cel de-al patrulea an al secolului al XXI-lea, fapt dătător de nădejde față de îngrijorarea ce ne-o provoacă furtunile care amenință lumea de astăzi, atâtea și atâtea suferințe și nedreptăți, conflicte sângeroase ce pun în primejdie viața semenilor noștri, pe care le cunoaștem cu toții. Biserica le privește însă pe toate prin cuvântul Sfintei Scripturi. Acolo găsim toate dezlegările de care avem nevoie. Dacă o clipă călcăm alături de Calea, Adevărul și Viața (Ioan 14, 6), care este Hristos, mergând după mintea noastră, categoric greșim, oricât de teologică ar fi gândirea aceasta. Căci una este Teologia și alta este viața ce spumegă și creează sfinți și martiri pentru Hristos și care exprimă adevărata voință a lui Dumnezeu, dincolo de tânguirea noastră pentru cele ce vedem în lume. Iar tânguirea aceasta îmbracă câteodată manifestări dramatice, care sunt descurajatoare pentru mersul nostru înainte. Dar Biserica ne echilibrează, prin rugăciune, mai ales, care însemnează foarte mult pentru cine o receptează cu antenele dinăuntru ale credinței din sufletul său.

Întotdeauna, de când mă aflu în slujba Bisericii, nu numai în rostul acesta atât de important, ci de când am intrat pe porțile mănăstirii, am simțit puterea lucrătoare a lui Dumnezeu la fiecare pas, dar numai păzind calea Lui, adevărul Lui, iubirea Lui. De aceea, n-am încetat niciodată să mă adresez sufletelor și inimilor curate, cum fac și acum, în această adunare, chemând să aprofundăm împreună responsabilitatea noastră, a slujitorilor și fiilor Bisericii, și într-un gând și un cuget să o facem să rodească. Eu văd forța cea mare a omului așa cum ne-o arată Sfântul Apostol Pavel, în strădania de a se cuceri pe sine însuși, de a căuta să-și potolească furtuna din sufletul său, pentru că toate relele din lume izvorăsc din minți și din inimi tulburate,

de unde nu poate să țâșnescă lumină și căldură, ci neîncredere și îndoială. Iar noi, slujitorii și credincioșii Bisericii, trebuie să gândim și să lucrăm ca atare.

Am făcut apel în dese rânduri mai ales la preoții din București, pentru că s-a vorbit aici, ca să țină bisericile deschise nu numai duminica, ci și în ajun de sărbătoare, când sectanții se adună, și mă întristează foarte mult să aud că nu se respectă peste tot această cerință. Pe timpul Patriarhului Justinian, de pildă, și am repetat de multe ori, nu exista biserică în București care să nu fie deschisă în ajun de sărbătoare, cum constatau și străinii și scriau în gazetele lor că cine vrea să facă o rugăciune într-o biserică ortodoxă din capitala României are nevoie doar trei minute, nu mai mult, iar în Occident nu poți să intri într-o catedrală, chemătoare pe dinafară, pentru că o găsești închisă, cu excepția celor desemnate pentru vizite de protocol.

Așa încât toate trebuie să pornească de la noi, începând cu părinții consilieri, cu părinții profesori, cu părinții protopopi, căutând să arătăm mereu prin faptele noastre că purtăm și slujim pe Hristos, cum fac sponsorii noștri, amintiți și în dările de seamă, care sunt de fapt exponenții credincioșilor. Avem și în mijlocul nostru asemenea credincioși, membri ai Adunării Episcopale, care au contribuit la multe biserici și mănăstiri, dar nici nu vor să li se pronunțe numele și nici să li se zică sponsori. Încât noi trebuie să ne arătăm puritatea și disponibilitatea sufletească, asemenea acelor tineri pe care ni i-a prezentat aici domnul Prof. Ion Nicolae Alecu, rectorul Universității de Științe Agricole, care sunt mângâierea noastră, și pe care personal i-am văzut săpând la temelia bisericii ce au ridicat-o în campusul lor universitar.

Suntem chemați, așadar, să ne reinnoim pe dinăuntru, deși suntem vârstnici, căci inima n-are vârstă, să dăm avânt optimismului, râvnei și mai ales credinței noastre, care este valoarea sufletului nostru. Iar această pregătire trebuie să înceapă din școlile noastre, cu predarea religiei, cu prezența copiilor la biserică, despre care foarte puțin s-a vorbit în dările de seamă, ca să se știe cum s-a organizat în mod practic, să ia cunoștință și ceilalți. Personal am văzut aici, la catedrală, în nenumărate rânduri, profesori și profesoare de religie, foarte tineri, venind la slujbă împreună cu copiii din clasele lor.

Noi trebuie să luăm lucrurile de jos în sus, cum se spune, să pornim de la cele mărunte, dar importante, care le anunță și le pregătesc pe cele mari. Nu s-a vorbit, de asemenea, despre educația studenților teologi. Noi am înființat un post de prodecan la Facultatea de Teologie special pentru munca educativă cu studenții, dar n-am auzit spunându-se nimic despre aceasta. Și nici n-am constatat progrese în această latură, căci, de fiecare dată când m-am

duș la paraclisul Sfânta Ecaterina, cum a remarcat și părintele decan, m-am simțit întotdeauna singur între cei câțiva studenți care erau acolo.

Așa încât să pornim la lucru cu un mult curaj, cu un curaj hotărâtor, pentru că ne revine acum o misiunea grea, ca cea de început, asemenea Apostolilor, și trebuie să ne transformăm gândurile și sufletele noastre, fiind vorba de lupta cu noi înșine. Iar comunicarea și comuniunea între noi trebuie să funcționeze permanent pe calea iubirii și a dragostei.

Ne stă în față și perspectiva aceasta a unității Bisericilor, un lucru extraordinar de mare și frumos, la care nu putem renunța, pentru că e porunca Mântuitorului Hristos, rostită cu sudoare de sânge: "Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis" (Ioan 17,21).

Ni se cere astăzi o reînnoire în toate. Hotărârile Sfântului Sinod trebuie să fie receptate și respectate, pentru că de mai multe ori noi am făcut apel public la moralitate, la reforma educației, și în învățământ și în viața de toate zilele. Iar noi, ca să fim o forță, trebuie să avem înăuntru nostru tăria necesară, care să ardă ca o lumânare. Dar fără această metanoie sufletească față de suveranitatea personalității noastre, pe care trebuie s-o înfrângem în Hristos și s-o dăm pildă la ceilalți, nu vom avea tăria care ni se cere.

Și pentru că tot a venit vorba despre aceasta, lucru foarte important, vă propun să luăm acum o hotărâre, noi, cei care ne aflăm aici, părinții consilieri, părinții protopopi, părinții profesori, ca să fim cu toții model în aplicarea hotărârii Sfântului Sinod de a reînvia programul liturgic, începând cu bisericile la care slujim fiecare, un fel de hotărâre egală cu o săgăduință monahală. Totodată, să invităm la cancelaria noastră pe preoții bisericilor centrale și de la cele aflate în zone intens circulate, cu câte doi și trei slujitori, care se pot suplini unii pe alții, și să facem și acolo lucrul acesta. Pentru că de aici trebuie să începă îndreptarea unor neajunsuri de-ale noastre.

Biserica s-a așezat, cum știți, după cele prin care a trecut în ultimii 14 ani, dar preoții tineri, cei care au vorbit aici, trebuie să înțeleagă că noi, slujitorii Bisericii, nu ne putem rupe de poporul lui Dumnezeu, cum ne învață Mântuitorul Hristos, ne învață și Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți, ci numai împreună și într-un singur cuget, cler și credincioși, suntem Biserică. Nu se poate nici preot singur, nici profesor, nici arhiepiscop singur, ci numai în comuniune între noi și împreună cu credincioșii. Să pășim, așadar, împreună în lucrarea noastră, pentru că atenția și bunăvoința de care ne bucurăm noi din partea credincioșilor și această unanimă prețuire a poporului, de care s-a

vorbit aici, care așează Biserica în fruntea instituțiilor sale, ne este pilduitoare și dătătoare de curaj, și ne îndatorează să păstrăm această iubire a credincioșilor. Primirea mea în Maramureș, sau în Oltenia, și oriunde mă duc, cum spunea părintele decan, sau aici la catedrală, care a devenit neîncăpătoare, și în curtea aceasta care se umple de credincioși în duminici în sărbători, arată încrederea și dragostea poporului credincios față de noi. Aceasta trebuie să ne determine ca să pășim și noi alături de credincioși. De aceea, se cere astăzi foarte mult de la noi, părinților, și trebuie să ne asumăm această responsabilitate, această chemare. Și lucrarea aceasta, care ați auzit-o din dările de seamă, să știți că noi am împlinit-o cu eforturi comune și în baza unor hotărâri ale Sfântului Sinod, a unor proiecte și programe ale noastre.

Consider că revărsarea de încredere de astăzi ne va fi de folos tuturor, ne va da curaj pentru a răsplăti pe Dumnezeu, nu pentru lauda noastră. Și am încredințarea că vremurile acestea grele, norii aceștia negri fie din domeniul credinței, fie din domeniul culturii, fie din alte domenii, amenințatori contra lui Hristos, nu-L vor birui. Victime vor face, cum au mai făcut în trecut, dar pentru aceasta există Împărăția lui Dumnezeu, ca să fie populată de sfinții Săi, de dreptii Săi, de martorii învierii Sale.

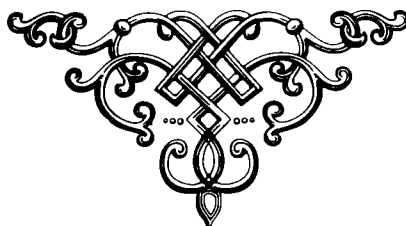
Din toate rezultă, iată, dăruire totală din partea noastră și mult misionarism. Am fost în India și am văzut mănăstirile de acolo, unde a făcut misiune Maica Tereza, acum beatificată, populate cu călugării și călugărițe înconjuțați de copii neajutorați. Fiecare mănăstire de acolo este ca un stup din acesta cu copii bolnavi. Biserica de acolo, din familia Bisericilor copte ale Răsăritului, este o Biserică mică, dar cu un spirit misionar deosebit de puternic. Mănăstirile au în grija lor fie asistența nevăzătorilor, fie a surdo-mușilor, fie a tinerilor cu alte dificultăți, de care se ocupă acești monahi, indieni, creștini din predica Sfântului Apostol Toma, sau Tomiți. Este o pildă această Biserică pentru noi, pentru mănăstirile noastre.

Așa încât viitorul trebuie să ne aducă mai mult la propria noastră responsabilitate, și insist foarte mult asupra acestui lucru. Zilnic mă întâlnesc cu Prea Sfinții Episcopi Vicari și cu părinții consilieri și insist să lucrăm împreună, ca să menținem la un nivel ridicat lucrarea noastră, încât acolo unde este îndoială, cum spunea Patriarhul Justinian, să seamăn credință, unde este întristare să aduc bucurie, unde este disperare să sădesc nădejde, unde este vrajbă să seamăn iubire, pace și înțelegere, unde este întuneric să aduc lumină, aceasta este misiunea noastră. Și voi continua așa cât Dumnezeu îmi va da zile. Aceasta este slujirea mea spre care Dumnezeu mi-a îndreptat pașii acolo unde niciodată nu m-am gândit.

Să dăm, aşadar, slavă lui Dumnezeu pentru toate. Vă mulţumesc foarte mult pentru tot ceea ce aţi spus atât de frumos şi de folositor pentru lucrarea noastră. Eu am exprimat ce simt şi cum aş vrea să-i văd pe toţi din jurul meu numai cu gândul la Dumnezeu şi la voia Lui, la slujirea semenilor şi la împlinirea cerinţelor Bisericii noastre. Aşa să ne ajute Bunul Dumnezeu. Propun spre aprobare dările de seamă împreună cu anexele lor şi cu bugetul pentru anul 2004. Dumnezeu să ne binecuvinteze. Amin!

În încheierea lucrărilor Adunării Eparhiale, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a oferit lămuriri tuturor întrebărilor ridicate prin luările de cuvânt ale vorbitorilor, explicând aspectele care se referă la promovarea activităţii în toate domeniile, cu care se confruntă Arhiepiscopia Bucureştilor şi care privesc şi activitatea pe anul viitor şi a propus spre aprobare membrilor Adunării Eparhiale rapoartele de activitate ale sectoarelor Centrului Eparhial din anul 2003 precum şi propunerile, proiectele şi bugetele pentru activităţile din anul 2004.

Pr. Gheorghe Pop



“CA TOȚI SĂ FIE UNA”
Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor
 (18-25 ianuarie 2004)

În fiecare an, în penultima săptămână din luna ianuarie, se organizează pe plan internațional, la inițiativa Consiliului Mondial al Bisericilor, *Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor*. Aceasta este una dintre cele mai de seamă inițiative pe tărâm ecumenic, fiind parte integrantă din Mișcarea Ecumenică, încă de dinaintea înființării Consiliului Mondial al Bisericilor în 1948. Sărbătorită în întreaga lume, Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștină a început în 1908, la Biserica Episcopală din Graymoor, New York Hudson Valley și a fost numită de preotul James Wattson “octava unității bisericești” întrucât aceasta se desfășura pe parcursul a opt zile.

Astfel, în fiecare an, milioane de creștini din întreaga lume se reunesc în rugăciunea comună pentru unitate, cu scopul de a dobândi putere în lupta pe tărâm spiritual, pentru ca “*toți să fie una*” (Ioan 17, 10).

Biserica Ortodoxă Română și-a manifestat vocația ecumenică răspunzând încă din 1961, printr-o hotărâre a Sfântului Sinod, la chemarea Consiliului Mondial al Bisericilor de a se alătura eforturilor de căutare și redobândire a unității tuturor creștinilor, iar din 1993 Biserica noastră participă efectiv la organizarea Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor care în acest an a avut ca temă de reflecție versetul evanghelic: “*Pacea Mea o dau vouă*” (Ioan 14, 27).

Săptămâna de Rugăciune a debutat duminică, 18 ianuarie 2004, atunci când fiecare Biserică a făcut rugăciuni pentru unitatea creștinilor în cursul slujbelor duminicale obișnuite.

Luni, 19 ianuarie, rugăciunile pentru unitate au continuat la Catedrala Patriarhală din București în prezența Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a Î.P.S. Arhiepiscop Dirayr Mardikian al Episcopiei Armene din România, a Î.P.S. Mitropolit Ioan Robu al Arhiepiscopiei Romano-Catolice din București și a reprezentanților celor-

lalte Biserici Creștine din Capitală, și în prezența a numeroși credincioși și reprezentanți ai Ambasadelor țărilor creștine.

Mesajul reprezentanților Bisericilor Creștine a fost rostit de către Î.P.S. Mitropolit Ioan Robu al Arhiepiscopiei Romano-Catolice, iar, ca de fiecare dată, Prea Fericitul Părinte Patriarh a rostit un cuvânt de învățătură și binecuvântare în care a evidențiat importanța și roadele rugăciunii în comun.

Rugăciunile ecumenice din cadrul Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor au continuat *marți, 20 ianuarie*, la Biserica Greco-Catolică. Din partea Bisericii Ortodoxe Române au participat Pr. Ion Armași-Vartan și Dl. Eugeniu Rogoti, inspectori eparhiali la Sectorul Relații Externe Bisericești. Cuvântul de învățătură a fost rostit de către reprezentantul Bisericii Anglicane.

Miercuri, 21 ianuarie, la Biserica Evanghelică Luterană s-a desfășurat a patra seară de rugăciune comună, la care Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de către Pr. Prof. Dr. Tache Sterea de la Facultatea de Teologie din București care a rostit și mesajul Bisericii noastre, însoțit de Pr. Valentin Fătu și Diac. Mihai Iordache de la Sectorul Relații Externe Bisericești.

Joi, 22 ianuarie, la Biserica Anglicană a avut loc a cincea seară de rugăciune ecumenică. Au reprezentat Biserica Ortodoxă Română P.S. Ciprian Câmpineanul, Episcop Vicar Patriarhal și Pr. Consilier Patriarhal Michael Tița. Cuvântul de încheiere a fost rostit de către reprezentantul Bisericii Reformate.

Vineri, 23 ianuarie, rugăciunile pentru unitatea creștinilor au fost organizate de către Biserica Reformată, din partea Bisericii noastre fiind prezenți P.S. Ambrozie Sinaitul, Episcop Vicar Patriarhal, Pr. Cristian Popa și Dl. Remus Marian, Inspector la Sectorul Relații Externe Bisericești. După citirea Sfintei Evanghelii a urmat predica reprezentantului Bisericii Reformate.

Sâmbătă, 24 ianuarie, s-au înălțat rugăciuni pentru unitatea creștinilor la Catedrala Romano-Catolică "Sfântul Iosif", unde au participat din partea Bisericii Ortodoxe Române P.S. Vincențiu Ploieșteanu, Episcop Vicar Patriarhal și Diac. Costin Spiridon, mesajul din partea participanților fiind rostit de către reprezentantul Bisericii Ortodoxe Române.

Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor 2004 s-a încheiat *duminică, 25 ianuarie*, unde în fiecare Biserică s-au făcut rugăciuni pentru unitatea creștinilor în cursul slujbelor duminicale obișnuite.

În concluzie, se poate afirma, că organizarea Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor din anul 2004 a fost o împlinire pentru toate Bisericile participante. Seară de seară, locașurile de cult au fost pline de credincioși aparținând diferitelor Biserici, care au participat în mod real la rugăciunile comune.

Remus Marian

AGENDA DE LUCRU
A PREA FERICITULUI PĂRINTE TEOCTIST,
ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR, MITROPOLIT
AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI ȘI PATRIARH
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
(1 ianuarie-30 martie 2004)

Joi, 1 ianuarie a.c.:

- A primit, la *Palatul Patriarhiei*, felicitări din partea ierarhilor, preoților și credincioșilor din Capitală. După concertul Coralei preoților și cuvântul de felicitare, rostit în numele acestora de P.C. Pr. prof. dr. *NICOLAE NECULA*, decanul Facultății de Teologie "Patriarhul Justinian", a binecuvântat pe cei prezenți, adresând cuvânt de învățătură.

Marți, 6 ianuarie a.c.:

- A asistat la Sfânta Liturghie, la biserica *Sfântul Ioan Piață* din Capitală;
 - A săvârșit – la *Catedrala Patriarhală* – Sfințirea cea Mare a Apei cu prilejul praznicului Botezului Domnului și a rostit cuvânt de învățătură și binecuvântare;

Joi, 8 ianuarie a.c.:

- A primit pe P.Cuv. Arhim. *IOANICHIE BĂLAN* de la *Mănăstirea Sihăstria*;

Vineri, 9 ianuarie a.c.:

- A prezidat ședința de lucru a Permanenței *Consiliului Național Bisericesc*;

Miercuri, 14 ianuarie a.c.:

Primiri:

- Dl. drd. *VASILE HRISTEA*, doctorand al Universității din Tübingen, Germania;

- Dl. drd. *IAROSLAV GODUN* de la Ambasada Republicii Polone în București;

Joi, 15 ianuarie a.c.:

Primiri:

- Dl. Prof. dr. doc. *NICOLAE ANGELESCU*, președintele Fundației "Colțea", în legătură cu festivitățile prilejuite de aniversarea a 300 de ani de la înființarea Spitalului *Colțea* din Capitală;

- Formația *Moșoianu*, înaintea plecării într-un turneu în America de Sud;

Vineri, 16 ianuarie a.c.:

Primiri:

- Dl. *IOAN HIDEGUTTI*, secretar general al Ministerului Culturii și Cultelor;

Sâmbătă, 17 ianuarie a.c.:

- A vizitat șantierul de construcții al noii biserici a *Schitului Popești-Leordeni*;

Primiri:

- P.P.S.S. Episcopi *GHERASIM* al Râmnicului și *CALINIC* al Argeșului și Muscelului;

Duminică, 18 ianuarie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură la Duminica a XXIX-a după Rusalii;

Luni, 19 ianuarie a.c.:*Primiri:*

- Dl. Prof. **RADU CIUCEANU**, directorul *Institutului Român pentru Studiul Totalitarismului*;

- I.P.S. Arhiepiscop **BARTOLOMEU** al Vadului, Feleacului și Clujului;

- A participat la *Catedrala Patriarhală* la Rugăciunea ecumenică, prilejuită de *Săptămâna de rugăciune pentru unitate creștină*. După cuvântul I.P.S. Dr. **IOAN ROBU**, Arhiepiscop și Mitropolit romano-catolic de București, a rostit cuvânt cu tema "*Pacea Mea v-o dau vouă*" (Ioan 14, 27);

Marți, 20 ianuarie a.c.:*Primiri:*

- E.S. Dl. **PHILIPPE ETIENNE**, Ambasadorul Franței la București;

- A participat, împreună cu I.P.S. Arhiepiscop **BARTOLOMEU** al Vadului, Feleacului și Clujului, la Gala Premiilor *Institutului Cultural Român* pe anul 2003, desfășurată la *Ateneul Român*;

Miercuri, 21 ianuarie a.c.:*Primiri:*

- Dl. Arhit. prof. dr. **SORIN VASILESCU** și E.S. Dl. Ambasador **GHEORGHE POPESCU** în legătură cu intenția Ministerului Afacerilor Externe al României de a așeza în curtea Așezământului românesc de la Ierusalim o placă memorială dedicată lui George Beza, inițiatorul postului de radio "Independența Română";

- Dl. **DAN CĂPĂȚĂNĂ**, doctorand al Facultății de Teologie din Salonic, Grecia;

Joi, 22 ianuarie a.c.:

- A asistat la Slujba *Te Deum*-ului săvârșit în *Catedrala Patriarhală* de P.S.

Episcop Vicar **VARSANUFIE PRAHOVEANUL**, înaintea începerii lucrărilor Adunării Eparhiale a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor;

- A deschis și prezidat în Aula Palatului Patriarhiei ședința de lucru a Adunării Eparhiale a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor;

Vineri, 23 ianuarie a.c.:*Primiri:*

- Dl. Acad. **MIHAI CIMPOI**, care a dăruit Prea Fericirii Sale ultima sa lucrare, "*Critice. Orizont mioritic, orizont european*";

- Dl. Prof. univ. dr. **VICTOR CRĂCIUN**, președintele *Ligii culturale pentru unitatea românilor de pretutindeni*;

- P.C. Diac. prof. univ. dr. **DRAGOȘ ALEXANDRESCU**, de la Universitatea de Muzică din București, căruia i-a acordat distincția "Crucea patriarhală";

Duminică, 25 ianuarie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în biserică *Mănăstirii Radu-Vodă* la prăznuirea hramului *Seminarului teologic liceal "Nifon Mitropolitul"* din București, fiind înconjurat de I.P.S. Dr. **TEODOSIE PETRESCU**, Arhiepiscopul Tomisului și de P.P.S.S. Episcopi Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, **SEBASTIAN ILFOVEANUL** și **VARSANUFIE PRAHOVEANUL**. A adresat cuvânt de binecuvântare profesorilor și elevilor;

Miercuri, 28 ianuarie a.c.:*Primiri:*

- I.P.S. Dr. **DANIEL CIOBOTEA**, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, înaintea plecării la Varșovia pentru participarea la întrunirea Comitetului Mixt al Conferinței Bisericilor Europene și

Conferinței Episcopilor Catolici din Europa;

- I.P.S. Dr. *NIFON MIHĂIȚĂ*, Arhiepiscopul Târgoviștei;

- P.S. Dr. *DAMASCHIN CORAVU*, Episcopul Sloboziei și Călărașilor;

Joi, 29 ianuarie a.c.:

- A acordat un interviu d-lui *FLARET ACATRINEI*, redactor-șef al Redacției “Viața spirituală” a Televiziunii Române;

- A primit pe Dl. *DIMITRIOS KARABALIS*, noul Consul general al Republicii Elene la București, în vizită de prezentare. A fost de față P.S. Episcopi Vicari Patriarhali *AMBROZIE SINAITUL* și *CIPRIAN CÂMPINEANUL*;

Vineri, 30 ianuarie a.c.:

- În cursul după-amiezii a participat în Aula Patriarhiei Române la programul “Sfinții Trei Ierarhi, ocrotitori ai învățământului teologic” și a rostit cuvânt de binecuvântare;

Marti, 3 – miercuri, 4 februarie a.c.:

- A prezidat ședința de lucru a *Consiliului Național Bisericesc* în care a fost prezentată și analizată activitatea Sectoarelor Administrației Patriarhale în cursul anului 2003;

Marti, 3 februarie a.c.:

- A primit pe I.P.S. Dr. *DANIEL CIOBOTEA*, la întoarcerea Înalt Prea Sfinției Sale de la Întrunirea Comisiei mixte *Conferința Bisericilor Europene – Comitetul Conferințelor Episcopale din Europa*, desfășurată la Varșovia, Polonia;

Joi, 5 februarie a.c.:

- A primit delegația *Primăriei* orașului Băicoi, jud. Prahova, formată din Dl. ing. *GEORGE STATE*, director

general al S.C. *CAEXIP S.A.*, Dl. dr. *ION PÂRVU*, directorul *Spitalului orășenesc*, Dl. *GHEORGHE BĂLĂȘESCU*, directorul *Căminului de bătrâni*, Dl. *NICOLAE FECIORU*, consilier, și condusă de Dl. Primar *NICOLAE SPIRIDON*, care a acordat Prea Fericirii Sale titlul de *Cetățean de onoare* orașului. Au fost de față: P.S. Episcop Vicar *VINCENȚIU PLOIEȘTEANU*, P.C. Pr. *COSTICĂ DUMITRU*, protoieru de Câmpina, P.C.Pr. *DANIEL IARCA*, de la biserica “Pelerinului” a parohiei Tufeni I, Protoieria Câmpina;

- A prezidat ședința de lucru a *Consiliului eparhial* al Arhiepiscopiei Bucureștilor;

Vineri, 6 februarie a.c.:

Primiri:

- Dl. *LIVIU LUCA*, președintele *Federației Sindicatelor Libere și Independente* din cadrul *PETROM*;

- Dl. *GEORGE STATI*;

- Dl. Prof. univ. dr. *VIRGILIU RADULIAN* care a oferit Prea Fericirii Sale ultima carte, “*Crâmpeie de lumini și umbre*”;

- Dl. Prof. univ. dr. *MARIN AIFTIN-CĂI*, secretarul *Secției de Filosofie, Teologie, Pedagogie și Psihologie a Academiei Române*;

- În cursul serii, I.P.S. Mitropolit *ILARION* de Silistra și Durostor (Patriarhia Bulgară);

Sâmbătă, 7 februarie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în *Catedrala Patriarhală* fiind înconjurat de I.I.P.P.S.S. Mitropoliți *DANIEL* al Moldovei și Bucovinei, *ILARION* al Silistrei și Durostorului (Bulgaria), *TEOFAN* al Olteniei, de I.I.P.P.S.S. Arhie-

piscopei *TEODOSIE* al Tomisului și *ANDREI* al Alba-Iuliei, de P.P.S.S. Episcopi *EPIFANIE* al Buzăului și Vrancei, *CALINIC* al Argeșului și Muscelului, *CASIAN* al Dunării de Jos, *DAMASCHIN* al Sloboziei și Călărașilor, *GALACTION* al Alexandriei și Teleormanului, *IOACHIM BĂCĂOANUL*, *CORNELIU BĂRLĂDEANUL*, *SEBASTIAN ILFOVEANUL* și *IRINEU SLĂTINEANUL*. A răspuns cuvintelor de felicitare adresate de I.P.S. Mitropolit *DANIEL* al Moldovei și Bucovinei și de I.P.S. Mitropolit *ILARION* de Silistra și Durostor;

- A primit felicitările a numeroase personalități ale vieții sociale și culturale, ierarhi, preoți și credincioși, reprezentanți ai Cultelor și ai Corpului Diplomatic acreditat la București, în cadrul unei recepții desfășurate la *Palatul Patriarhiei Române*. Cu acest prilej a fost felicitat personal de Dl. *ION ILIESCU*, Președintele României. Dl. *MARIAN SÂRBU*, ministru delegat pentru partenerii sociali, a dat citire mesajului D-lui *ADRIAN NĂSTASE*, Primul-Ministru al Guvernului. A răspuns cuvintelor de felicitare;

- În cursul după-amiezii a fost prezent în mijlocul bătrânilor de la *Căminul Radu-Vodă* cu care a luat cina, având discuții cu aceștia și adresându-le cuvânt de binecuvântare;

Duminică, 8 februarie a.c.:

- A asistat la Sfânta Liturghie săvârșită în biserica *Mănăstirii Cernica* de I.P.S. Mitropolit *TEOFAN* al Olteniei și de P.P.S.S. *CASIAN* al Dunării de Jos și *IRINEU SLĂTINEANUL*. Înconjurat de aceștia și de I.I.P.P.S.S. *DANIEL*,

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și *TEODOSIE*, Arhiepiscopul Tomisului, a săvârșit slujba de pomenire a P.S. *ROMAN IALOMIȚEANUL*, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la 10 ani de la trecerea la cele veșnice, și a rostit cuvânt de prețuire;

Luni, 9 februarie a.c.:

- A prezidat ședința de lucru a *Sinodului mitropolitan* al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei;

Marți, 10 februarie a.c.:

- A asistat la slujba *Te Deum*-ului la începutul lucrărilor *Sfântului Sinod*;

- A deschis și prezidat ședința de lucru a *Sfântului Sinod* al Bisericii Ortodoxe Române;

Miercuri, 11 februarie a.c.:

- A deschis și prezidat ședința de lucru a *Adunării Naționale Bisericești*;

- A participat la lucrările *Colegiului Electoral Bisericesc* care a ales ca Episcop al nou înființatei Episcopii Severinului și Strehaiei pe P.S. *NICODIM GORJANUL*, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei;

Joi, 12 – vineri, 13 februarie a.c.:

- A prezidat ședința de lucru a *Sfântului Sinod* al Bisericii Ortodoxe Române;

Sâmbătă, 14 februarie a.c.:

- A primit pe Dl. prof. *IOSIF CONSTANTIN DRĂGAN* împreună cu doamna *VERONICA GUȘĂ DRĂGAN*;

Miercuri, 18 februarie a.c.:

Primiri:

- Dl. prof. dr. *DAN NICA* din Franța, împreună cu soția, care a dăruit Prea Fericirii Sale ultimele cărți publicate;

- Participanții la cea de-a treia întâlnire a Comisiei de evaluare privind manualele de religie, desfășurată la Pa-

triarhia Română, sub președinția PS Episcop vicar patriarhal *CIPRIAN CÂMPINEANUL*;

Joi, 19 februarie a.c.:

Primiri:

- IPS Arhiepiscop *NICOLAE* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, înaintea plecării în Statele Unite;

- Dl. *GABRIEL OPREA*, ministru delegat pentru administrația publică în legătură cu construirea Catedralei Mântuirii Neamului;

- Dl. *ALBERTO QUATTRUCCI*, secretarul general al Comunității "Sant Egidio", cu invitația de a participa la cea de-a XVII-a întâlnire internațională "Oameni și religii", ce se va desfășura în septembrie la Milano;

- Dl. *VIRGIL MORARU*, director artistic al "Georgies's" Import Export SRL;

Vineri, 20 februarie a.c.:

Primiri:

- ESa dl. *JACEK PALISZEWSKI*, noul Ambasador al Republicii Polonia în România, în vizită de prezentare. La primire a fost de față PS Episcop vicar patriarhal *CIPRIAN CÂMPINEANUL*;

- Dl. prof. dr. *DAN ZAMFIRESCU*, care a dăruit Prea Fericirii Sale cele două volume ale lucrării sale *Istorie și cultură*;

Duminică, 22 februarie a.c.:

Primiri:

- PC pr. *PETAR TOTEV*, reprezentant al Patriarhiei Bulgare și superior al Bisericii Bulgare la București, însoțit de dl. *VASIL HRISTOV*, în legătură cu aniversarea a 50 de ani de la încredințarea Bisericii "Sfântul Ilie - Kalinderu" din

București Comunității ortodoxe bulgare. La discuții a fost de față PC pr. *MARCEL MANOLE*, secretar eparhial;

- Dl. *MIRCEA MOTRICI*, corespondent al Societății Române de Radio-difuziune la Suceava, care a oferit Prea Fericirii Sale ultima sa carte, *Parabola stâncii*. A binecuvântat pe ascultătorii Studioului Teritorial Suceava, la începutul Postului Mare în interviul acordat d-lui Mircea Motrici;

Marti, 24 februarie a.c.:

Primiri:

- Dl. *VALER DORNEANU*, președintele Camerei Deputaților;

- Dl. deputat *SORIN FRUNZĂ-VERDE*, membru al Adunării Naționale Bisericești;

- D-na *MAGDALENA POPESCU-BEDROSIAN* care a dăruit Prea Fericirii Sale cartea *Predici la duminici și unele sărbători de peste an a regretatului părinte OCTAVIAN POPESCU*;

- A asistat la slujba Canonului cel Mare la Paraclisul "Sfânta Ecaterina" al Facultății de Teologie "Patriarhul Justinian" și a rostit cuvânt de binecuvântare;

Joi, 26 februarie a.c.:

- A primit un grup de preoți romano-catolici condus de ESa *FRANCESCO COCCOPALMERIO*, Episcop Auxiliar al Arhiepiscopiei de Milano și însoțit de PC pr. *TRAIAN VALDMAN*, vicar al Vicariatului Italiei din cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale. La primire au fost de față PPSS Episcopi vicari patriarhali *AMBROZIE SINAITUL* și *CIPRIAN CÂMPINEANUL*;

**Duminică, 29 februarie - Dumini-
ca Ortodoxiei:**

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală și a rostit îndemn de sprijinire a activității misionare și filantropice a Bisericii;

Luni, 1 martie a.c.:

- Însoțit de PS Episcop vicar patriarhal *AMBROZIE SINAITUL*, a vizitat Ambasada Republicii Macedonia la București și a semnat în Cartea de condoleanțe deschisă cu prilejul decesului fulgerător al ESale, dl. *BORIS TRAJKOVSKI*, președintele acestei țări.

- A vizitat noul Paraclis și trapeza în curs de pictare - Schitului Darvari din Capitală;

- În cursul după-amiezii a prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor;

- A primit pe IPS *IOSIF* al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, cu care a analizat prezența în mitropolie, fără binecuvântarea ierarhilor, a unor preoți și necesitatea unei biserici la reședința eparhială;

Marti, 2 martie a.c.:

Primiri:

- IPS Arhiepiscop *TEODOSIE* al Tomisului și PS Episcop vicar patriarhal *CIPRIAN CÂMPINEANUL*, sosiți de la Patriarhia Ecumenică, unde au făcut parte din soborul de ierarhi coliturghisitori cu Sanctitatea Sa, *BARTOLOMEU I*, Patriarhul Ecumenic, în Duminica Ortodoxiei și au semnat documentul împreună cu Comisia sinodală a Tronului ecumenic pentru trecerea Bisericii "Sfânta Cuvioasă Pa-

rascheva" din Constantinopol - Istanbul, în folosința parohiei române din acest oraș;

- Dl. prof. dr. *EMILIAN POPESCU* și d-na *VASILICA LUNGU*, cercetător științific la Institutul de Studii Sud-Est Europene, în legătură cu înființarea unui Institut român de Bizantinologie;

- D-na *LELIA MUNTEANU*, redactor-șef adjunct al cotidianului *Adevărul*;

Miercuri, 3 martie a.c.:

Primiri:

- IPS *TEOFAN*, mitropolitul Olteniei și PS *NICODIM*, Episcop ales al Episcopiei Severinului și Strehaiei, cu invitația de a participa la instalarea ierarhului noii eparhii;

- Dl. *DUMITRU RĂDUCEANU*, membru al Consiliului Național Bisericesc;

Joi, 4 martie a.c.:

- A prezidat o consfătuire de lucru în legătură cu numărul de locuri la Secția Pastorală a Facultății de Teologie "Patriarhul Justinian" a Universității din București, la care au participat; PS Episcop *DAMASCHIN* al Sloboziei și Călărașilor, PS Episcop vicar *SEBASTIAN ILFOVEANUL*, PC pr. consilier *MIHAI HAU*, PC pr. prof. dr. *NICOLAE NECULA*, decan, PC pr. prof. dr. *CONSTANTIN COMAN*, prodecan, și dl. *IONUȚ LAZĂR*, secretar-șef ai Facultății;

Primiri:

- IPS Arhiepiscop *NIFON* al Târgoviștei, în legătură cu Organizația "Crucea Roșie", al cărui președinte este din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist;

- D-na dr. *NINA-MARIA DIACONESCU*, directorul Centrului de îngrijire și asistență nr. 3 din București;

- Dl. deputat *IOSIF ARMAȘ*;

Vineri, 5 martie a.c.:

- A asistat la Sfânta Liturghie a Dărilor mai înainte sfințite, săvârșită în Catedrala patriarhală de PS Episcop vicar *VARSANUFIE PRAHOVEANUL*, și a rostit cuvânt de binecuvântare;

Sâmbătă, 6 martie a.c.:

- A primit pe PS *SOFRONIE* al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria;

Duminică, 7 martie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală, fiind înconjurat de PPSS Episcopi *SOFRONIE* și *AMBROZIE SINAITUL* și a adresat cuvânt de învățătură la Duminica a II-a din Postul Mare;

Luni, 8 martie a.c.:

- A participat la adunarea de doliu în memoria acad. *NICOLAE CAJAL*, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, desfășurată la Spitalul Elias;

- A vizitat Biserica Cașin, constatând posibilitatea continuării picturii bisericii;

Mărți, 9 martie a.c.:

- A asistat la slujba de prohodire a prof. dr. *EUGEN PROCA*, săvârșită în biserica "Sfântul Visarion" din Capitală, de PS Episcop vicar *SEBASTIAN ILFOVEANUL*, și a adresat cuvânt de mângâiere familiei îndoliată și participanților;

Miercuri, 10 martie a.c.:

Primiri:

- O delegație de oameni de afaceri, condusă de dl. *BOGOLJUB J. KARIC*,

președintele Asociației Industriașilor și Antreprenorilor din Serbia și Muntenegru, care a transmis un călduros salut frățesc din partea Sanctității Sale, *PAVLE*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe, și o icoană cu îngerul vestind Învierea;

- PPCC pr. prof. dr. *MIRCEA PĂCURARIU* și pr. prof. dr. *DUMITRU ABRUDAN* de la Facultatea de Teologie "Andrei Șaguna" a Universității "Lucian Blaga" din Sibiu;

- Dl. *SORIN DUMITRESCU*, directorul Editurii "Anastasia" în legătură cu planul editorial și oferirea operei Patriarhului Iustin apărută în cadrul editurii;

- A prezidat ședința de lucru a Permanenței Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor în legătură cu discutarea Protocolului dintre Arhiepiscopie și Direcția Cimitirelor de Stat a Municipiului București privind asigurarea asistenței religioase și numirea de preoți;

Joi, 11 martie a.c.:

Primiri:

- Dl. prof. univ. dr. *VIRGIL PETRESCU* însoțit de PC diac. prof. *NICU OCTAVIAN*, consilier patriarhal, pentru procurarea unor cărți liturgice;

- PC pr. *PETAR TOTEV*, reprezentantul Patriarhiei Bulgare și Superiorul Bisericii Bulgare din București, cu vestea trecerii la cele veșnice a Mitropolitului *GHELASIE*, secretarul general al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare. Prea Fericirea Sa a transmis mesaj de condoleanțe Sanctității Sale, Patriarhul *MAXIM*;

Duminică, 14 martie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală. A rostit cuvânt de învățătură la Duminica a III-a din Postul Mare, a Sfintei Cruci, și s-a rugat pentru sufletele victimelor atentatelor de la Madrid între care s-au aflat și mulți români;

Luni, 15 martie a.c.:**Primiri:**

- IPS Arhiepiscop *TEODOSIE* al Tomisului;

- IPS Arhiepiscop *PIMEN* al Sucevei și Rădăuților;

- Dl. *GEORGE BĂLAN*, procuror general la Curtea de Apel București;

- A lucrat zilnic cu Prea Sfințiții Episcopi vicari, cu Prea Cucernicii Părinți Consilieri și ceilalți funcționari ai Administrației Patriarhale și Arhiepiscopiei Bucureștilor, în vederea rezolvării problemelor de cancelarie;

Marți, 16 martie a.c.:

- La miez de noapte, însoțit de P.S. Episcop Vicar Patriarhal *VINCENȚIU PLOIEȘTEANU*, s-a aflat la Aeroportul Internațional Băneasa alături de familiile victimelor atentatelor de la Madrid, adresându-le cuvânt de mângâiere. A săvârșit slujba de pomenire a celor ce au murit năpraznic departe de casă;

Miercuri, 17 martie a.c.:

- A primit pe dl. Arhit. *GHEORGHE BRATILOVEANU*;

Joi, 18 martie a.c.:

- A primit pe P. Cuv. Ierodiac. *JUSTINIAN STOICA* de la Schitul românesc *Prodromul* în legătură cu nevoile și posibilitățile de ajutorare a monahilor români din Sfântul Munte;

Vineri, 19 martie a.c.:

- A vizitat șantierul de construcții a bisericii Schitului Popești-Leordeni;

Sâmbătă, 20 martie a.c.:

- În prezența autorităților de stat, a Prea Sfințiților Episcopi Vicari și a numeroși credincioși ai Capitalei a participat la ceremonia dezvelirii statuii lui Alexandru Ioan Cuza amplasată pe Dealul Mitropoliei și a adresat cuvânt ocazional;

Duminică, 21 martie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în biserica *Nașterea Maicii Domnului – Ghencea* și a rostit cuvânt de învățătură la Duminica a IV-a din Post, a Sfântului Ioan Scărarul;

Luni, 22 martie a.c.:

- A primit pe P.C. Pr. *MARIAN CRAINIC*, Protoiereu de Carei, jud. Satu Mare în legătură cu inițiativa unor credincioși ortodocși români din Christchurch, Noua Zeelandă de a întemeia o parohie;

Marți, 23 martie a.c.:

- A prezidat ședința de lucru a Permanenței *Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor*;

Primiri:

- P.S. Episcop *GALACTION* al Alexandriei și Teleormanului;

- Dl. Prof. *ANGHEL CIORAN*;

Miercuri, 24 martie a.c.:**Primiri:**

- I.P.S. Arhiepiscop *TEODOSIE* al Tomisului;

- În cursul după-amiezii s-a îndreptat spre Slobozia unde a fost primit în noua Catedrală episcopală. A adresat cuvânt de binecuvântare;

Joi, 25 martie a.c.:

- În fruntea unui sobor a sfințit noua Catedrală episcopală din Slobozia cu hramul "Înălțarea Domnului" și a adresat cuvânt de învățătură și prețuire citorilor și ostenitorilor;

Vineri, 26 martie a.c.:**Primiri:**

- P.S. Episcop CALINIC al Argeșului și Muscelului;

- Dl. IOAN MIRCEA PASCU, Ministrul Apărării Naționale și dl. general dr. MIHAIL POPESCU, șeful Statului Major General al Armatei Române;

Duminică, 28 martie a.c.:

- A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură la Duminica a V-a din Postul Mare, a Cuvioasei Maria Egipteanca;

Luni, 29 martie a.c.:

- A participat – la Palatul Patriarhiei Române – la lansarea albumului "Slăviți pe Domnul cu noi împreună", conținând piese religioase din perioada Postului Mare și a Sfințelor Paști, interpretate de CRISTINA MANOLIU și corul de copii "Meloritm" de la Palatul Național al Copiilor. A adresat cuvânt de binecuvântare;

- A participat – însoțit de P.S. Episcop Vicar Patriarhal VINCENTIU PLOIEȘTEANU – la Dineul de Stat desfășurat la Palatul Cotroceni în onoarea Excelenței Sale Marele Duce

HENRI și a Marii Ducese MARIA TERESA, Suveranii Marelui Ducat de Luxembourg;

Marti, 30 martie a.c.:

- A deschis – la Palatul Patriarhiei Române – lucrările Comisiei comune de lucru a Bisericilor creștine din România pentru elaborarea Dicționarului "Martiri pentru Hristos în România în perioada regimului comunist";

Miercuri, 31 martie a.c.:

- A participat în Aula Academiei Române, la festivitatea decernării titlului de *Doctor honoris causa* al Academiei Române, A.S. HENRI, Marele Duce al Marelui Ducat de Luxembourg;

Primiri:

- I.P.S. Mitropolit TEOFAN al Olteniei;

- Dl. Prof. arhit. dr. BARBU CRĂCIUN;

- Membrii Comisiei comune de lucru a Bisericilor creștine din România pentru elaborarea Dicționarului "Martiri pentru Hristos în România în perioada regimului comunist";

- Dl. KONSTANTINOS TRIANDA-FILOU, directorul general al Organizației Internaționale pentru Caritate Creștin-Ortodoxă în România și pe Dl. WILLIAM CLOWNY, reprezentantul biroului IOCC în România, legat de proiecte de asistență socială;

Pr. Nicolae Vladu

MĂRTURIA VREDNICIEI NOASTRE - BISERICI TÂRNOSITE, SFINȚITE ȘI RESFINȚITE ÎN ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR ÎN ANUL 2003

Punerea pietrei de temelie pentru noua biserică a parohiei nou înființate "Adormirea Maicii Domnului", pe data de 25 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Sfințirea capelei parohiei Teiul Doamnei-Ghica, Protoieria II Capitală, pe data de 5 iunie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Sfințirea bisericii cu hramul "Buna Vestire" din incinta Fabricii de Morărit Cernica, pe data de 8 iunie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Punerea pietrei de temelie a noului locaș de închinăciune cu hramul "Soborul Maicii Domnului" și "Sf. Nicodim de la Tismana" din incinta Centrului social pentru adolescenți și tineri "Viitorul" București pe data de 20 iunie 2003;

Sfințirea terenului pentru construirea noii bisericii din lemn cu hramul "Tuturor Sfinților Români" și "Sf. Vasile cel Mare" din incinta Căminului de Pensionari nr.1 București, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Punerea pietrei de temelie pentru noua biserică din parohia Otopeni, Protoieria Ilfov, pe data de 13 iulie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Sfințirea bisericii parohiei Filipeștii de Târg, Protoieria Cîmpina, pe data de 17 august 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Sfințirea bisericii din filiala Zahana, Protoieria Ploiești, pe data de 21 septembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ambrozie Sinaitul;

Târnosirea bisericii parohiei Nașterea Maicii Domnului, Protoieria Ploiești, pe data de 8 septembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ambrozie Sinaitul;

Resfințirea bisericii parohiei Fulga de Sus, Protoieria Urlați, pe data de 5 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Resfințirea bisericii parohiei Greaca, Protoieria Giurgiu Sud, pe data de 28 septembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Târnosirea bisericii parohiei Tufeni, Protoieria Câmpina, pe data de 12 septembrie 2003, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST.

Resfințirea bisericii parohiei Sf. Ioan Botezătorul, Protoieria II Capitală, pe data de 12 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanu;

Sfințirea bisericii parohiei Păcurești, Protoieria Vălenii de Munte, pe data de 12 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Târnosirea bisericii parohiei Sf. Vineri-Pajura, Protoieria I Capitală, pe data de 14 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Sfințirea bisericii parohiei Sf. Trei Ierarhi - Fundeni, Protoieria II Capitală, pe data de 19 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Punerea pietrei de temelie pentru noua biserică din parohia Cocioac, cu hramul "Sf. Ștefan", Protoieria Ilfov, pe data de 16 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Sfințirea bisericii cu hramul "Sfinții Români" - Școala de Aplicație pentru Logistică - București, pe data de 23 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Sfințirea bisericii parohiei Bragadiru, Protoieria Ilfov, pe data de 2 noiembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ambrozie Sinaitul;

Resfințirea bisericii parohiei Sudiți, Protoieria Ilfov, pe data de 2 noiembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Târnosirea bisericii parohiei Vidra, Protoieria Giurgiu Nord, pe data de 9 noiembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Sfințirea Paraclisului Mănăstirii Parepa, Protoieria Urlați, pe data de 14 decembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Punerea pietrei de temelie pentru noua biserică Cuviosul Daniil Sihastrul, Protoieria III Capitală, pe data de 18 decembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Punerea pietrei de temelie pentru noua biserică cu hramul "Sf. Antonie cel Mare" și "Sf. Ioan Casian Romanul" din București, pe data de 10 decembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul.

Ref. Ichim Camelușa

TINERI TEOLOGI CARE AU PRIMIT SFÂNTA TAINĂ A HIROTONIEI ÎN ANUL 2003

HRIȚCU LAURENȚIU - Parohia Valea Plopului, Protoieria Vălenii de Munte;

Hirotonit diacon - 27 decembrie 2002, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Hirotonit preot - 23 februarie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul

GABOR ADRIAN - Parohia Sf.Nicolae Buzești, Protoieria I Capitală;

Hirotonit diacon - 30 ianuarie 2003 de către Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST;

Hirotonit preot - 16 februarie 2003 de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

BURCEA CORNEL - Parohia Mihăilești II, Protoieria Giurgiu Nord;

Hirotonit diacon - 2 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul

Hirotonit preot - 9 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

POPESCU GHEORGHE NUȚĂ - Parohia Nuci, Protoieria Ilfov

Hirotonit diacon - 9 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Hirotonit preot - 16 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul

VOINESCU MARIAN CĂTĂLIN - Parohia Izvoarele, Protoieria Vălenii de Munte;

Hirotonit diacon - 2 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Hirotonit preot - 9 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

BĂTRÎNEANU EDUARD - Parohia Varlaam, Protoieria Giurgiu Nord;

Hirotonit diacon - 2 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanu;

Hirotonit preot - 9 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanu;

Diacon IOANA VASILE - Parohia Sf. Nicolae - Dintr-o Zi, Protoieria I Capitală

Hirotonit preot - 25 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ciprian Câmpineanul;

POPA CIPRIAN IONUȚ - Mănăstirea Antim;

Hirotonit diacon - 30 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ciprian Câmpineanul;

Diacon MIREA CRISTIAN - Mănăstirea Antim;

Hirotonit preot - 30 martie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanu;

DUMITRAȘCU CEZAR ANTONIO - Parohia Tudor Vladimirescu I, Protoieria I Capitală;

Hirotonit diacon - 13 aprilie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

IFTIME GH. CONSTANTIN - Parohia Izvorul Nou, Protoieria III Capitală

Hirotonit diacon - 6 aprilie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanu;

ȘUPEALĂ GH. ȘTEFAN - Parohia Sf. Apostol și Evanghelist Ioan, Protoieria III Capitală;

Hirotonit diacon - 6 aprilie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

CIUCĂ ANICHIT OREST - Parohia Roșu, Protoieria Ilfov;

Hirotonit diacon - 6 aprilie 2003, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST;

DIACONU ION TRAIAN - Catedrala Patriarhală;

Hirotonit diacon - 23 aprilie 2003, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST;

ZAHARESCU ȘTEFAN - Parohia Sf.Nicolae - Rusă, Protoieria III Capitală;

Hirotonit diacon - 1 iunie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ciprian Câmpineanul;

MARIAN VILD - Parohia Buna Vestire din incinta Fabricii de Morărit București-Cemica;

Hirotonit diacon - 1 iunie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Hirotonit preot - 8 iunie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul

DOBRE MIHAIL - Parohia Moara Domnească, Protoieria Ilfov;

Hirotonit diacon - 13 iulie 2003, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST

Hirotonit preot - 20 iulie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ciprian Cîmpineanul;

MARINESCU RĂZVAN DANIEL - Parohia Țărculești, Protoieria Vălenii de Munte;

Hirotonit diacon - 6 iulie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul;

Hirotonit preot - 13 iulie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul

DASCĂLU ADRIAN MARIUS - Parohia Țintea, Protoieria Cămpina;

Hirotonit diacon - 13 iulie 2003. de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Hirotonit preot - 19 iulie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

MANU NICOLAE CRISTIAN - Parohia Valea Plopului, Protoieria Vălenii de Munte;

Hirotonit diacon - 6 iulie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Hirotonit preot - 12 iulie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Diacon IONAȘCU STELIAN - Parohia Progresu, Protoieria III Capitală;

Hirotonit preot - 2 iulie 2003, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST

POPA GEORGEL LIVIU - Parohia Belvedere I, Protoieria I Capitală;

Hirotonit diacon - 12 iulie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Hirotonit preot - 13 iulie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

CĂȚOI OVIDIU MIHAIL - Parohia Progresu, Protoieria III Capitală;

Hirotonit diacon - 27 iulie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Diacon GĂINĂ VASILE CRISTINEL - Parohia Sf.Ioan Botezătorul, Protoieria II Capitală;

Hirotonit preot - 12 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Vinčențiu Ploieșteanu;

MOISEI FĂNICĂ - Parohia Bălănoaia, Protoieria Giurgiu Sud;

Hirotonit diacon - 5 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul;

Hirotonit preot - 12 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ambrozie Sinaitul

ALEXE CRISTIAN CONSTANTIN - Parohia Dărăștii de Sus, Protoieria Giurgiu Nord;

Hirotonit diacon - 5 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ciprian Câmpineanul;

Hirotonit preot - 12 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ciprian Câmpineanul

DINU CIPRIAN ALEXANDRU - Parohia Sf. Gheorghe Nou, Protoieria III Capitală;

Hirotonit diacon - 12 octombrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ciprian Câmpineanul;

LEESCU POPA GEORGEL - Îmbisericire la Mănăstirea Antim;

Hirotonit diacon - 21 noiembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop Ciprian Cîmpineanul;

ALEXA VISARION - Parohia Pogorârea Sf. Duh-Militari, Protoieria I Capitală;

Hirotonit diacon - 21 noiembrie 2003, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST

Hirotonit preot - 23 noiembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop
Ciprian Câmpineanul

ANTONE MARIAN - Parohia Cartojani, Protoieria Giurgiu Nord;

Hirotonit diacon - 15 noiembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop
Varsanufie Prahoveanul;

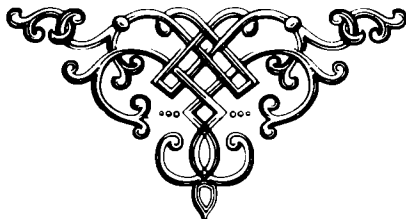
Hirotonit preot - 16 noiembrie 2003, de către Prea Fericitul Părinte
Patriarh TEOCTIST

ȘTEFĂNESCU LAURENȚIU - Parohia Găgeni, Protoieria Ploiești;

Hirotonit diacon - 23 noiembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop
Sebastian Ilfoveanul;

Hirotonit preot - 30 noiembrie 2003, de către Prea Sfințitul Episcop
Sebastian Ilfoveanul

Ref. Ichim Camelușa



O NOUĂ BISERICĂ MARAMUREȘEANĂ ÎN BUCUREȘTI - DE SĂRBĂTOAREA PRIMULUI HRAM LA BISERICA MARAMUREȘEANĂ "SFINȚII TREI IERARHI" DIN CAPITALĂ

Între bisericile înălțate în București, după evenimentele din decembrie 1989, se înscrie și biserica de lemn "Sfinții Trei Ierarhi - Fundeni" - monumente arhitectural maramureșean aparte, situată în Șoseaua Fundeni nr. 254, sector 2, București.

Date generale

Inițiativa construirii acestei biserici maramureșene aparține tânărului preot Gheorghe Pop, inspector la Sectorul Cultural al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, care sub inspirație sfântă a gândit și a purces la obținerea formalităților legale și la ridicarea ei, punând mult efort, dăruire și jertfelnicie specific maramureșeană.

Astfel, după primirea Înaltei binecuvântări a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a fost plăcut impresionat de această idee a construcției, personal dând recomandări și vizitând în câteva rânduri șantierul deschis pentru această pretențioasă lucrare, s-a pus piatra de temelie de către P.S. Epsicop Teodosie Snagoveanul, în septembrie, anul mântuirii 2000, când au fost aleși și ocrotitorii spirituali ai acestei biserici, pe Sfinții Trei Ierarhi - Vasile cel Mare, Grigore Cuvântătorul de Dumnezeu și Ioan Gură de Aur. Amplasarea locașului sfânt s-a făcut în perimetrul unei suprafețe de 1300 mp din apropierea Școlii Postliceale Sanitare - Fundeni.

Lucrările s-au executat, sub directa îndrumare și permanenta purtare de grijă a preotului paroh, de către o echipă de meșteri maramureșeni, cu material lemnos adus din Maramureș.

Pe tot parcursul lucrărilor, Preotul paroh Gheorghe Pop a fost înconjurat și sprijinit de către unii oameni de suflet care au înțeles să ajute Biserica,

conștienți fiind că bisericile sunt mărturii vii ale credinței neamului nostru, contribuind astfel la menținerea și păstrarea credinței strămoșești.

Descrierea proiectului arhitectural al bisericii

Planul bisericii ca și Portalul (poarta principală) au fost întocmite de către Arhitect Cordoș Dorel din Maramureș, și se înscrie într-un dreptunghi alungit (25 x 14,20) ale cărui colțuri sunt teșite.

Are pronaos, naos cu două abside laterale spațioase și sfântul altar încadrat de proscomidiar și diaconicon. În fața pronaosului și pe laturile lungi se desfășoară un portic cu stâlpi ciopliți artistic și legați la partea superioară cu grindă, prin contrafișe laterale (chituci) ce sugerează forma unor începuturi de arcuri.

Turnul (înălțimea de 50 m) se înalță măreț către cer, crescând din acoperișul cu pante abrupte și muchii frânte, învelit cu șindrilă. La partea superioară este încununat de un coif piramidal ascuțit deasupra unui foișor deschis. Un trunchi de con în consolă încoronat de o cruce măreață încheie partea superioară a acoperișului.

Structura pereților este formată din grinzi de lemn cu patru fețe netede, îmbinate în coadă de rândunică și montate pe o fundație de beton armat, prin mijlocirea unei tâlpi masive de stejar. Streașina proeminentă se compune din capetele grinzilor ce depășesc linia pereților.

În interior, pronaosul cu tavan orizontal susținut de grinzi masive este separat de naos prin stâlpi crestați cu ornamente geometrice. Dimensiunile mici ale ferestrelor dreptunghiulare prin care lumina naturală pătrunde anevoios, creează în interior o stare specifică de rugăciune. Excepție se face la vreme de liturghisire, când se pun în funcțiune două policandre de o lucrătură artistică admirabilă. unul mare în naos și altul mai mic în pronaos - făcând parte din dotările și împodobirea interioară a bisericii.

Portalul (poarta principală de intrare) este, de asemenea, o piesă artistic-monumentală, de excepție, alcătuit în același ton și stil maramureșan a sfântului locaș de închinare, din lemn de stejar masiv, sculptat cu mult gust arhitectural.

Spațiul înconjurător al bisericii (curtea) este amenajată și întreținută cu verdeață parcelată și cu brazi, întregind, astfel, imaginea construcției - de excepție.

Înființarea parohiei

Odată terminată construcția bisericii și a porții, și îndeplinindu-se formalitățile statutar-regulamentare de funcționare, Prea Fericitul Părinte

Patriarh Teoctist, în calitate și de Chiriarh al locului a binecuvântat și aprobat înființarea parohiei ca unitate bisericească parohială de sine stătătoare, cu titulatura: "Parohia Sfinții Trei Ierarhi - Fundeni", devenind astfel personalitate juridică. Constituirea ei s-a făcut prin rearondarea celor două parohii limitrofe - "Înălțarea Domnului" - Fundeni și "Sf. Vineri" - Colentina, Protoieria II Capitală.

Sfințirea bisericii

După toate aceste realizări a urmat demersurile pentru ca biserica să primească veșmântul ales al sfințirii ei. În acest sens, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a delegat pe P.S. Sebastian Ilfoveanu, Episcop Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor care a săvârșit slujba de sfințire, înconjurat de un ales sobor de preoți și diaconi, urmând ca târnosirea bisericii să aibă loc la o dată ulterioară, de însuși Prea Fericirea Sa.

La sărbătoarea primului hram al bisericii, închinat Sfinților "Trei Ierarhi" - 30 ianuarie

În cultul divin public al Bisericii, ca instituție divino-umană, un rol liturgic de seamă îl are și cinstirea festivă a praznicilor și sărbătorilor calendaristice. În acest sens tânărul preot paroh Gheorghe Pop, împreună cu credincioșii parohiei a avut prilejul de a se bucura de prima sărbătorire a hramului, cu prilejul cinstirii, în mod deosebit a Sfinților Trei Ierarhi, care a avut loc și va fi în fiecare an, calendaristic, la 30 ianuarie. Pentru această sărbătoare a parohiei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a luat act cu satisfacție și admirație despre această prăznuire, dând Înalta Sa binecuvântare P.C. Pr. Alexandru Armand Munteanu, Vicarul Administrativ al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, de a participa, în calitate de delegat la hramul bisericii.

Ca urmare, în ziua praznicului P.C. Sa, Părintele Vicar Alexandru Armand Munteanu, înconjurat de un ales sobor de preoți și diaconi, invitați de preotul paroh, au oficiat Sfânta Liturghie, în prezența a numeroși credincioși, care au umplut biserica, frumos împodobită. Răspunsurile liturgice au fost date de către un grup de studenți de la Facultatea de Teologie din București. La vremea convenită, P.C. Pr. Aurel Mihai, directorul Seminarului Teologic Liceal Ortodox din București a ținut un cuvânt de învățătură, iar la finalul slujbei Sfintei Liturghii s-au ținut cuvântările festive, legate de momentul praznicului, începând cu preotul paroh Gheorghe Pop care a adus mulțumiri lui Dumnezeu, pentru tot ceea ce a realizat până la acest moment. A mulțumit, în continuare Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru

grija permanentă și atenția acordată, cum s-a arătat, pe parcursul desfășurării lucrărilor de construcție. A mulțumit, deasemenea, P.C. Pr. Vicar Administrativ Alexandru Armand Munteanu, delegat de Prea Fericirea Sa, care a onorat ziua cinstitii Sfinților Trei Ierarhi.

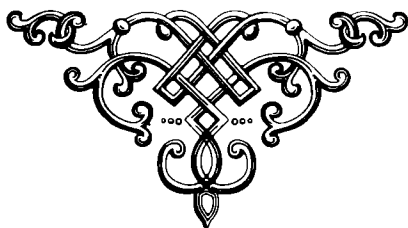
Părintele paroh și-a exprimat de asemenea prinosul său de prețuire față de domnul Onțanu Neculae, Primarul sectorului 2 din București, care a onorat praznicul prin prezența sa și a unor colaboratori, a adus mulțumiri d-lui Crin Marcean, directorul Școlii Postliceale Sanitare și cadrelor didactice, iar nu în ultimul rând bunilor credincioși, care s-au trudit să vină și să ia parte la acest hram.

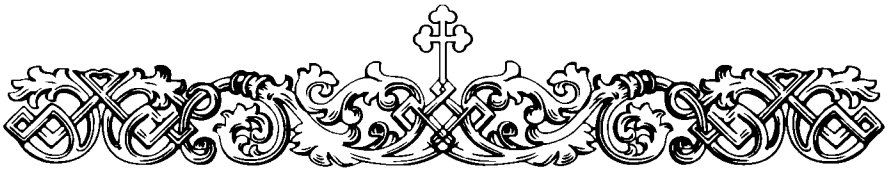
Dl. primar Onțanu Neculae și-a exprimat bucuria că a fost invitat de preotul paroh să participe la o astfel de sărbătoare bisericească, și totodată, că este impresionat de măreția acestei biserici - monument arhitectural maramureșan, ce poate fi văzut sau se distinge de la mare distanță, în Capitală.

La rândul său, delegatul Prea Fericirii Sale, P.C. Pr. Alexandru Armand Munteanu, Vicarul Administrativ al Arhiepiscopiei Bucureștilor, a transmis Înalta binecuvântare Chiriarhală pentru organizarea și desfășurarea acestei sărbători bisericești, după care și-a exprimat admirația deosebită față de această unică realizare în Capitală, construcție maramureșeană, arătând încă o dată, pentru ce-i care nu știu, caracterul și formația sufletească de jertfelnicie a maramureșanului - prin definiție. Construcția în sine este nu numai grăitoare ci și o piesă artistică și de referință a Capitalei.

Părintele paroh Gheorghe Pop a intrat și va rămâne, prin această măreață construcție bisericească, închinată Sfinților Trei Ierarhi, în istoria existenței ei.

Pr. Alexandru Armand Munteanu





XIII. DOCUMENTARE

DIMENSIUNEA PERSONALĂ A CREAȚIEI ARTISTICE ÎN OPERA PĂRINTELUI ACAD. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE

Ar fi extrem de dificilă încercarea de a găsi cuvintele potrivite - ca număr, dar și ca expresivitate semantică - pentru a putea descrie activitatea Părintelui Acad. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, mereu rodnică de-a lungul unei vieți îndelungate, ce a depășit cu mult vârsta psalmistului, fapt ce poate fi considerat un dar făcut de Dumnezeu întregii Ortodoxii. Preocupările P. C. sale, centrate, în principal la domeniul dogmaticii, au depășit - prin varietatea lor, prin profunzimea observațiilor ca și prin multitudinea problemelor ridicate sfera strictă a respectivei discipline teologice, după cum era și firesc. Ca atare, nu este de mirare faptul că, în scrierile P.C. sale, pot fi aflate argumente în favoarea susținerii unor principii ce aparțin domeniului artistic. Unul dintre acestea este cel referitor la personalitatea artistului creator - indiferent dacă tematica sa abordează domeniul sacralului sau profanului - ca și a raportului dintre libertatea creatoare și înscrierea pe drumul ascultării specifice spiritualității creștine.

În lumea creștină, sacralitatea actului creator, în sine, este dată de faptul că Însuși Dumnezeu este supremul Artist. Nu este surprinzător că, primii apologeți, asemenea Sfinților Părinți, au accentuat caracterul estetic al creației lumii. Dumnezeu este asemeni unui artist măreț, care a zidit lumea ca pe o uriașă operă de artă, după un plan dinainte stabilit și având grijă ca, până la cele mai mici detalii, lumea să fie o operă de artă. Însuși procesul creației este un act artistic, căci "a crea", "a înfăptui" semnifică "a înfrumuseța" (*kosmeo*), și reciproc.

Fiind creat după chipul marelui și singurului adevărat Artist, omul avea sădită în ființa sa capacitatea estetică de a iubi frumusețea și de a o cultiva. Numai că această însușire nu era întărită în lupta cu ispitele; așa că omul s-a lăsat înșelat de "frumusețea cea înșelătoare", care s-a dovedit a fi dătătoare de moarte. Urâțindu-se, atât el cât și lumea, în *sufletul lui* a rămas, totuși, sădită acea năzuință către găsierea frumosului căutat permanent în lume. În nostalgia sa după acel "atelier al frumuseții" care era raiul, omul a încercat să-și păstreze menirea de a fi un creator în mic, săvârșind iarăși opere de artă ce încercau redarea, cât mai fidelă, a frumuseții realităților înconjurătoare, tânjind după frumusețea cea nepieritoare.

Omul, creat după chipul Arhetipului divin, Cuvântul și Fiul lui Dumnezeu, are, deci, o *constituție hristologică*; exprimarea permite unificarea diverselor variante ale expresiei după chipul lui Dumnezeu. Omul se bucură de cinstea de a fi *ființă rațională/cuvântătoare [on logiko], creator [demiourgos], stăpân [kyriarchos], liber [eleutheros], responsabil pentru creație*, ca unul ce este *recapitulare și conștiință a întregii creații*, constituit din *suflet și trup*, fiind în mijlocul creației și unind materialul și spiritualul, și totodată *persoană și natură [prosopo kai physe]*, sau mai bine zis, *persoană care face concretă și revelează natura*¹. El este un creator aflat într-o permanentă căutare de idci noi, *creativitatea* fiind o formă de manifestare a libertății creatoare.

Conceptul de creativitate este foarte apropiat, lingvistic și semantic, de conceptul de *creație*. "Deosebirea esențială dintre conținutul celor două concepte este, după opinia noastră, următoarea: conceptul de creativitate se referă la producerea de idei noi și originale... conceptul de creație vizează finalizarea ideii, transpunerea ei în operă artistică, științifică, tehnică, în *obiecte artistice, științifice, tehnice etc. De la creativitate la creație adesea e un drum lung și anevoios. Cu toate acestea, delimitarea creativității de creație rămâne cât se poate de relativă.*"²

Neobosita căutare a exprimărilor artistice inedite se explică prin aceea că "omul e o persoană, iar persoana tine «la o depășire neîntreruptă, ca o ființă care se autocreează»"³ El vede însă că autocrearea sa e dependentă de un Creator superior, care i-a dat această existență și cu care trebuie să rămână în legătură"⁴ Creativitatea este capacitatea mai complexă, componenta princi-

1. Panayotis Nellas, *Omul-animat îndumnezeit*, traducere Diac. Ioan I. Ică jr., Edit. Deisis, 1999, p. 69-70.

2. Ion Moraru, *Psihologia creativității*, Edit. Victor, București, p. 17.

3. Mounier Emmanuel, *Le Personalisme*, P.U.F., Paris, 1950.

4. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Edit. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987, p. 30.

pală a creativității constituind-o *imaginația*. Imaginația, ca și creativitatea, presupun trei însușiri: *fluiditatea*, *plasticitatea*, dar, mai ales, **originalitatea**, ca expresie a noutății; caracteristica principală rămâne originalitatea, ea garantând valoarea rezultatului muncii creatoare.⁵

În vârtejul obținerii cu orice preț a originalității - considerată a fi singura aducătoare, în accepțiunea generală, de nemurire - s-a uitat faptul că "numai un Creator personal a putut da o asemenea valoare prețuită și iubită persoanelor umane și poate să nu le uite și prin aceasta să le dea o viață spre veșnicie. Numai un Creator personal și iubitor prin Sine poate să dea persoanelor create o valoare prin care să se impună ca existențe de neuitat semenilor, deci și neputința de a se uita în veci unele pe altele..."⁶ Artiștii și-au dorit a obține nemurirea prin faima ce și-au dobândit-o, sau prin semnarea operei, deși nu acesta era întotdeauna un drum sigur. Marea lor majoritate nici nu bănuiau că fiecare persoană este creatorul propriei existențe, adânc implicat în existența lumii întregi, prin aceasta rămânând în memoria umanității. Artiștii ar putea fi considerați de două ori creatori, dat fiind faptul că opera lor este, măcar în intenții, un imn personal adus frumuseții, spre mulțumirea tuturor.

Și în pictura religioasă și în cea cu tematică profană se lucrează cu materiale care, prin structura lor fizico-chimică, nu diferă radical. Aceiași pigmenți sau verniuri, poate doar stratul pictural să fie diferit, lemn sau pânză. Dar nu ce se folosește are importanță, ci **cum**, iar acest *cum* semnifică transformarea spirituală a pictorului care precede, sau ar trebui să o facă, actul de sfințire al icoanei. În privința artei sacre, trebuie subliniat faptul că, vocația iconarului este una aparte. Iconografia implică un rol cvasi-sacramental, întrucât nu se pot despărți viața creștină de cea artistică. Sfântul Teodor Studitul a comparat artistul creștin cu Dumnezeu Însuși, Care creează pe om după chipul Său: "Faptul că Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul și asemănarea Sa arată că iconografia este o lucrare dumnezeiască."⁷ Ca și Dumnezeu la începutul veacurilor, artistul, redând pe Hristos, face un "chip al lui Dumnezeu», pictând omenitatea îndumnezeită a lui Iisus, ipostaziată în Cuvântul Însuși."⁸

5. Andrei Cosmovici, *Psihologie generală*, Edit. Polirom, Iași, 1996, p. 154-155.

6. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie Dogmatică*, Edit. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1990, p. 165.

7. *Antirrhetic*, III, P.G. 00, 420 a, apud J. Meyendorff, *Hristos în gândirea răsăriteană*, traducere Pr. Nicolai Buga, EIBMBOR, 1007, p. 206 și *Teologia bizantină*, traducere Pr. Alexandru Stan, EIBMBOR, 1996, p. 68.

8. Idem, *ibidem*.

Omul a căzut de la demnitatea de stăpân al lumii fără alt Stăpân asupra Sa, întrucât a crezut că nu mai află nimic tainic în lume, aceasta epuizându-și resursele. Din atributul de stăpân al lumii el s-a coborât doar la nivelul sensibilului, la nivelul percepției materiale a lumii. A încercat, însă, să se ridice deasupra ei prin creațiile sale. "El poate zidi palate de o arhitectură pompoasă, poate crea picturi care redau bogăția de sensuri ale naturii și ale feței omenești, pe care se oglindesc sensurile lumii adunate de mintea și de trăirile lui, poate să redea în scrisul lui stări sufletești complexe, produse de trăirea lui în lume. Dar toate acestea nu depășesc mult granițele lumii, chiar dacă produc în ea valuri multiple."⁹ Cu toate transformările apărute în urma căderii, el a căutat, totuși, o anumită înălțime față de lume dar și față de ceilalți oameni. Îl mâna dorința de a dobândi faimă, adesea asociată cu nemurirea. Teama de a nu fi luați în seamă i-a determinat pe unii să declare că preferă să fie criticați, huiduiți, decât ignorați. Considerau că numai originalitatea operei lor era cea care îi putea detașa de cei din jur pentru a-i scăpa din gura nemiloasă a uitării.

De fapt fenomenul "emancipării" artistului apusean începuse chiar înaintea Protorenașterii. În acea perioadă artele au trecut printr-un conflict, între tendința de a exprima aspirațiile acestei lumi sau ale unei lumi de apoi. Artistul ezită între acceptarea unui statut de relativă anonimitate în slujba lui Dumnezeu și angajarea într-o concurență activă cu colegii pentru afirmarea socială. Noua mișcare a făcut să se nască artistul nou, cel asemenea lui Dumnezeu, din moment ce și el este tot creator¹⁰.

În cadrul luptei pentru obținerea "divinității" în variantă umană și din dorința de a accentua excesiv personalitatea artistică, în paralel cu emanciparea artistului occidental de sub tutela tradiției, a avut loc și procesul derulării stilurilor din arta religioasă apuseană. Arta creștină apuseană a "împrumutat" din toate stilurile vremii, le-a acceptat aproape fără discernământ. S-a ajuns astfel la o anulare a identității stilistice proprii, a ampretei personale, necesară în orice sector al manifestărilor artistice. Fenomenul continuă și astăzi, când se cere artei sacre să-și asume toate mijloacele artistice. "Nu există un stil *rezervat* artei religioase, nu există o tehnică religioasă... dacă-i adevărat că nu orice stil e potrivit cu arta sacră, e și mai adevărat că

9. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloac, *Studii de Teologie Dogmatică*, p. 311.

10. Michelangelo, impregnat de neoplatonismul de la curtea lui Lorenzo Magnificul, de paralelismul stabilit de Marcilio Ficino între creația divină și creația umană, primește și acceptă atributul de "divinul" încă din timpul vieții. Nemulțumit de apologia înălțată de Vasari, în ale sale *Vieți ale pictorilor, sculptorilor și arhitecților*, în care acesta îl considerase mai degrabă o făptură divină decât una omenească, Michelangelo îl incită pe unul dintre elevii săi să-i scrie viața. Astfel "am avea un exemplu perfect de autohagiografie", J. Gimpel, *op. cit.* p. 56-57.

arta sacră (...) nu se poate izola, că ea trebuie, în toate epocile, să-și asume suscitându-le dinăuntru, toate mijloacele și toată vitalitatea tehnică, dacă pot spune astfel, pe care generația contemporană i le pune la dispoziție."¹¹ De altfel, Biserica Catolică a recunoscut că nu există un stil religios, idee pe care a reluat-o și la Conciliul II Vatican: "Biserica nu a considerat nici un stil artistic ca fiind propriu... dar ea a admis genurile fiecărei epoci (SC VII, 122-123) - ea rămâne garantul libertății Bisericilor locale și al artiștilor."¹²

În ceea ce privește manifestarea originalității artistice, mai ușoară părea a fi negarea realizărilor stilului precedent, decât preluarea înnoitoare a principiilor potrivite.

Astfel că, în istoria artei, fiecare stil nou apărut a căutat să-l nege pe cel precedent, să fie o reacție împotriva lui¹³. Nu degeaba pretindea Nietzsche, sus și tare, ca să fie dărâmate mai întâi valorile precedente pentru a se putea crea ceva nou. "Cine dorește să fie creator trebuie mai întâi să distrugă și să spulbere valorile general acceptate."¹⁴ Din creator și ziditor, omul a ajuns să proclame distrugerea, făcând din ea o "adevărată" filozofie. Ultimele secole ale istoriei artei au ajuns să fie o lungă competiție în care, mai mult sau mai puțin vizibil, se încerca anularea valorilor precedente, sau măcar ignorarea lor, deși tocmai aceasta era un semn slăbiciune, nu de putere, întrucât valoarea autentică nu necesită dărâmarea celei precedente pentru a-și elibera soclul pe care vrea să se așeze. Valoarea ce are conștiința de sine, cea clară, nu cea pervertită, este conștientă că adevărata prețuire îi vine de la Dumnezeu, nu de la oameni, și că adevărata ei valoare strălucește numai în trupul Bisericii, nu în afara ei. Iar în Biserică nu există mădular care să poată spune că e mai de cinste decât altul, "ci cu mult mai mult mădulele trupului care par a fi mai slabe, sunt mai trebuincioase" (I Cor. 12, 22).

11. Jacques Maritain, *Conferințe cu prilejul Zilelor artei religioase*, 23 fev. 1924, publicate în *Artă și scolastică*, Paris, 1935, apud Jean Cassou, *Panorama artelor plastice contemporane*, Edit. Meridiane, 1971, vol. 1, p. 90-91.

12. Jean-Yves Lacoste, *Dictionnaire critique de Théologie*, Paris, 1998, p. 556.

13. *Renașterea* s-a opus *Goticului* pe care l-a disprețuit, *Barocul* creștin nu a acceptat *Renașterea* păgână, *Rococoul* s-a revoltat împotriva clasicismului regal francez, iar *Neoclasicul* a luptat împotriva încărcăturii baroce. *Impresionismul* l-a scandalizat pe toți prin desființarea canoanelor "academice", dar, la rândul lor, ei au fost criticați de *postimpresioniști* și, o dată ajunși la începutul secolului XX, asistăm la o adevărată avalanșă de stiluri ce se succed cu repeziciune: *expresionismul*, declarat ca fiind el însuși "o artă de opoziție", *cubismul*, combătut apoi de *futurism*, *arta abstractă* cu forma sa extremă de manifestare, *suprematismul*, *arta naivă*, împotriva academismului burghez, *dadaismul*, anarhic și nihilist, cu *suprarealismul* irațional, dar nu distructiv (de parcă iraționalul ar putea fi constructiv), *pictura metafizică* și lista ar putea continua, curente ale actuale revoltându-se împotriva tuturor.

14. Seraphim Rose, *Nihilismul & Revelația lui Dumnezeu în inima omului*, traducere Irina Dogaru, Edit. Anastasia, București, 1997, p. 64.

Goana disperată după noutate, neputința depășirii granițelor cu mijloace proprii, alături de multe altele, au deschis ochii omului asupra sa, dar și asupra neputințelor sale. Părintele Profesor considera că un merit al filosofiei existențialiste este acela de a fi descoperit "superioritatea absolută a persoanei față de lucru, de natură, de realitatea impersonală, fie ea chiar spirituală, și, în același timp, superioritatea raportului dintre persoană și lucru."¹⁵ În același timp, însă, anxietatea, baza psihologiei "crizei" pe care a fost clădită teoria existențialistă, poate fi regăsită ușor și în lumea postbelică. Pentru majoritatea artiștilor lumea nu mai părea a fi atât de clară; "pictorul nu mai era atât de sigur că ar putea face ordine în haos."¹⁶

În mod paradoxal, în plin secol XX, secol în care arta a fost așezată pe soclul la care râvnea de mult, avea să fie constatată însăși moartea artei. "Noi am spus că strigătului lui Kirilov - care ne asigura că «Dumnezeu a murit» - îi răspunde în mai toate societățile moderne strigătul nu mai puțin profund că «arta a murit». Efectiv, arta, activitate harismatică exercitată în cadrul unei elite restrânse, a dispărut."¹⁷ Nu poate fi vorba despre o distrugere materială a artei, muzeele și colecțiile sunt pline de opere de artă, licitațiile ce ating sume fabuloase¹⁸, sunt o dovadă în acest sens. Dar ce poate oferi acum arta? De pildă, Bienala de la Paris așternea la picioarele vizitatorilor săli capricios presărate cu "resturi, mici grămezi de nisip, mașini trepidante. Pe pereți, obiecte calcinate, rămășițe macabre de prin vreun lagăr al morții, lucruri obstreticale care îți întorceau stomacul pe dos, un tub de neon într-un colț. Aici aș putea intona imnul funebru al morții artei, situându-mă alături de paznicul cu privire răătăcită așezat copleșit într-un colț al sălii."¹⁹

Materia picturală a ajuns să se diversifice într-atât încât granița dintre pictură, sculptură și decorațiune dispăre.²⁰ Artă preferă ca, în loc să recurgă la o sondare a persoanei proprii, pentru a descoperi o inepuizabilă sursă de expresivitate artistică, nebănuit de bogată, să prefere, dimpotrivă, exacer-

15. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și românism*, Edit. Albatros, București, 1998, p. 63.

16. Dan Grigorescu, *Arta de azi și răspântiile ei*, Edit. Meridiane, București, 1994, p. 100.

17. Jean Duvignaud, *Sociologia artei*, traducere Natalia Ionescu, Edit. Meridiane, 1995, p. 166.

18. Peste zeci de milioane de dolari.

19. Alain Besançon, *Imaginaea interzisă - Istoria universală a iconoclasmului de la Platon la Kandinsky*, traducere Mona Antohi, Edit. Humanitas, 1996, p. 13.

20. După ce Picasso și Braque au apelat la colaje din ziare vechi (1912), Juan Gris a folosit o oglindă, Tatlin o scândură negeluită alături de bucăți de lemn, fier și sticlă ciobită (1914), iar Schwitters "își va compune capodoperele cu tot soiul de deșeuri scoase de prin lăzile de gunoi, pinjele vechi de pantofi, capete de șireturi, sârme, cărpe, pene, hârtie de împachetat brânză, bilete de tramvai (1919). Duchamp va așeza o roată de bicicletă cu furca în jos, pe un taburet de bucătărie (1913)... și va trimite la Salonul Independenților de la New York o latrină (1917)", cf. Jean Gimpel, *Despre artă și artiști*, p. 164-165.

barea *mijloacelor de exprimare*. În arta modernă orice mijloc de a umple pânza - sau materialul ce se dorește a fi suportul suprafeței plane specifice picturii - este un mod de a propovădui lumii întregi sărăcia de exprimare, paradoxal, tocmai printr-o diversificare a procedeelor, care mai de care mai insolite.²¹

Se observă o goană disperată a omului de a găsi noi mijloace de manifestare artistică care să demonstreze înaintașilor că drumul pe care aceștia îl urmaseră nu fusese cel mai potrivit, că ar trebui căutate și găsite noi mijloace de exprimare și surse de inspirație. Nu este condamnabilă de fel această dorință de a găsi mereu ceva nou, inedit, și care să-l diferențieze pe artist de predecesorii săi. Numai că, se uită faptul că omul nu se naște într-un soi de *fabula rasa*, că universul nu începe cu el sau de la el, astfel încât el să fie motivat a se considera total independent de cele petrecute înaintea sa. Fiecare suflet vine de la Dumnezeu, avându-și o legătură și cu părinții, astfel că omul este în relații cu ceilalți oameni de la începutul formării sale. "Dar legăturile acestea contribuie și ele la unicitatea lui. Fiecare om se determină ca persoană unică prin relații deosebite în care se află de la început cu alți părinți, cu alți oameni din jurul lor, în alte împrejurări ale vieții lui. Fiecărei persoane i se transmite această unicitate și prin unicitatea trupului, dar și a sufletului... Persoana nu e adusă pe lume de Dumnezeu în mod izolat, ca o realizare uniformă, abstractă, separată a naturii umane. Ea e adusă pe lume în contextul complex al legăturilor de iubire și de grijă ale altor persoane față de ea, ale unor persoane deosebite unele de altele".²²

Ortodoxia, prin accentul pus pe Treimea de Persoane divine, consideră **fiecare persoană ca fiind unică și irepetabilă**, de aici rezultând originalitatea fiecărui artist, nu din încălcarea brutală a oricăror principii. Adevărata originalitate, atât de necesară în artă nu înseamnă neapărat revoltă, răsturnare radicală a trecutului, ci regăsirea personală în cadrul Tradiției. Fiecare măduțar al Bisericii are ceva nou de spus, ceva ce numai el poate aduce într-o împodobire a Bisericii, deci și a bisericilor, el este un unicat datorită Însăși unicității sale de persoană unică și irepetabilă, care își primește însă adevărata prețuire de la Dumnezeu și abia după aceea de la oameni. În lumea artei nu este conștientizat faptul că "numai omul care trăiește comunicarea

21. Un artist trece trupul omenesc, gol, prin vopsea și-l "aplică" pe pânză, altul trage cu pușca automată în baloane pline cu vopsea, sau are ideea "genială" de a calcina materia cu ajutorul unei lămpi; "un confrate expune tablouri alcătuite din bucăți de afișe smulse de pe gardurile șantierelor de construcții, un altul plimbă pe o pânză imensă un automobil cu roțile unse cu vopsea", cf. Germain Bazin, *Istoria avangardei în pictură*, p. 248.

22. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Edit. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987, p. 83.

cu Dumnezeu, Creatorul lumii, infinit mai înalt și mai bogat spiritual decât ea, poate clădi în lume opere care deschid granițele ei spre orizonturi cu totul noi. Dar, mai ales, se poate înălța pe sine și relațiile cu semenii săi la stări de mare noblețe spirituală."²³

Semnificativ pentru importanța personală a fiecărui artist în parte este faptul că "o însușire mai remarcabilă a unui membru al Bisericii se numește «dar» nu numai pentru că e dăruită de Duhul Sfânt, ci și pentru că e destinată să slujească altora, să se facă un dar altora. Altfel ce ar face omul cu ea? Ar folosi-o în mod egoist împotriva celorlalți. Dar în felul acesta ea nu s-ar putea valorifica deplin și nici cel care o are nu s-ar putea dezvolta. Prin «darul» unuia, Duhul se adresează altora. «Darul» nu are numai o adresă verticală, ci și una orizontală, unificatoare. Prin «dar», Duhul unește pe un om cu altul, îi unește pe mai mulți întreolaltă, căci El e Duhul tuturor, e Duhul Comuniunii."²⁴

Dumnezeu dorește a realiza o relație personală, de iubire, cu fiecare persoană umană în parte. Așa se explică de ce, în Cartea Facerii, "numai omului i se adresează Dumnezeu Cuvântul direct. Și i se adresează fiecăruia ca persoane deosebite, nu ca unei specii. Vorbește cu Adam, apoi cu Eva."²⁵ Prin Revelația supranaturală Persoana infinită și eternă intră, din proprie inițiativă, în comunicare cu omul, dând un fundament și comunicării noastre cu semenii. "Datorită Revelației supranaturale, Persoana supremă, ținta finală a creaturii raționale, și calea de înaintare spre ea, sunt cunoscute de aceasta în mod clar, cum ar fi fost cunoscute prin stăruirea ei în revelația naturală."²⁶ În acest mod sunt date dintru început un model și o țintă; o cale de urmat dar și o motivație. Nici măcar după căderea sa în neascultare și după îndepărtarea de Creatorul său, omul nu a fost lăsat la voia întâmplării, asemeni unei corăbii în derivă. ci i s-a propus o cale de urmat. Iar comunicarea voii lui Dumnezeu are un pronunțat caracter personal. Dacă în cadrul revelației naturale Dumnezeu comunică prin vorbirea *indirectă* și prin lucruri, în cadrul Revelației supranaturale El intră în *comuniune directă* și evidentă, făcându-se cunoscut în mod clar ca Persoană, întrucât cheamă și trimite o persoană anumită către o colectivitate umană.²⁷

În privința artei icoanei nu trebuie uitat faptul că ea este o artă permanent vie, mereu nouă în forma de manifestare a tradiției iconografice, aseme-

23. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie Dogmatică*, p. 311.

24. Pr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, EIBMBOR, 1978, vol. 11, p. 323.

25. Idem, p. 312.

26. Preot Prof. Dr. D. Stăniloae, *Teologia*, vol. 1, p. 26.

27. Idem, p. 34.

nea unui izvor care nu seacă niciodată și că respectarea canonului presupune, de fapt, tocmai găsierea Adevărului, sursa de viață dătătoare. Ascultarea nu înseamnă lipsă de personalitate; o asemenea viziune ar echivala cu o reeditare a monotelismului, crezându-se cu ușurință că Hristos ar fi fost lipsit de voință proprie, când, dimpotrivă, tocmai ascultarea este singura *dătătoare de personalitate*. Că problema raportului dintre libertate și har a suscitat cele mai aprinse controverse este încă o dovadă a problematicii încălcite ce apare în fața omului atunci când nu ia seama la faptul că Adevărul nu e un concept, ci o Persoană, liberă dar și ascultătoare în același timp. Astfel că, ceea ce era în vechime un mod de viață creștină, arta ca formă supremă de doxologie, ajunge să fie doar o metodă ale cărei secrete stau la îndemâna tuturor, întrucât, pentru unii, ele țin numai de meșteșugul lumesc, nu și de cel dumnezeiesc.

Faptul că Hristos, Adevăratul mântuitor nu se schimbă după cum se schimbă vremurile și oamenii, i-a determinat pe mulți să creadă că, în arta bizantină, ideea progresului era cu totul inexistentă: "bizantinilor le era cu totul străină și necunoscută ideea de evoluție, în ordinea deja stabilită a lucrurilor, adică de schimbare progresivă sau regresivă."²⁸ În creștinism însă nu există șederea pe loc căci "cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă" (I Cor. 10, 12). Având în vedere că toate sufletele, cu puterile lor de organizare a materiei în trupuri proprii și de manifestare prin ele își au originea existenței și a varietății lor într-un unic fundament ultim, care nu are sfârșit, se explică de ce nu pot sfârși nici ele niciodată în dezvoltarea și manifestarea lor".²⁹ "Numai eternitatea unei comuniuni personale cu o sursă personală de viață absolută oferă tuturor persoanelor umane împlinirea sensului lor, acordându-le în același timp posibilitatea unei veșnice și perfecte comuniuni între ele înseși."³⁰

S-a ajuns la concluzia că ascultarea Tradiției ar obstrucționa libertatea artistului. Disputele privind raportul dintre libertatea artistului și tradiția cu atribute de dictator, au plecat de la o bază stabilită de însăși teologia catolică, și anume cea a raportului dintre libertatea omului și harul divin, dificil de conciliat cu mijloace exclusiv raționale. În spiritualitatea ortodoxă, însă, Taina Sfintei Euharistii, poate împăca două situații aparent opuse, libertatea și supunerea. "S-ar părea că nu este ceva din cale afară de greu ca, lipsindu-ne de orice mișcare personală să ne lăsăm conduși de Dumnezeu, ca și mă-

28. Ivan Dujcev, *La crise ideologique de 1203-1204 et ses repercussions sur la civilisation byzantine*, apud Victor Ieronim Stoichiță, *Studiu introductiv la Oionisie din Furna, Carte de pictură*, Edit. Meridiane, 1979, p. 29-30.

29. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie Dogmatică*, p. 234-235.

30. Preot Prof. Dr. D. Stăniloae, *Teologia*, vol. 1, p. 19.

dularele de cap. Dar oare în supunerea, cu care ascultăm de Tatăl sufletelor și al trupurilor, nu ne vine să vedem ceva peste puterile omenești? Or ceea ce într-adevăr ne miră este împăcarea amânduror acestor situații: adică să ne păstrăm libertatea minții, ca fii, dar s-ajungem să ne supunem, întocmai cum se supun mădularele."³¹

Datorită unei abordări superficiale a problemei s-a ajuns la situația în care omul și Dumnezeu se află în confruntare, precum oștile pe câmpul de bătaie, și nicidecum în colaborare. O asemenea viziune, privind "intruziunea" lui Dumnezeu în viața omului, nu putea să ducă inevitabil decât la imaginea unui Creator care nu recunoaște și nu respectă drepturile celui creat. Însă, trebuie ținut seama de faptul că termenii de *har* și de *libertate* au conotații diferite în Apus și în Răsărit, precum și aceia de *om*, *păcat*, *îndumnezeire*. În concepția răsăriteană nu există opoziție între har și libertate, întrucât, prin Sfânta Euharistie, omul este ridicat la treapta maximă a persoanei, adică la cea de persoană gata de dăruire jertfitoare Tatălui, pentru semenii săi, împreună cu Hristos.

Acest aspect depășește granițele gândirii discursive, înscriindu-se pe coordonatele stării de rugăciune, de comunicare personală. Referindu-se la fundamentala deosebire dintre meditație și rugăciune, Părintele Dumitru Stăniloae remarcă faptul că "cugetăm pe Dumnezeu deistic - din efectele fostelor Lui lucrări - și-L simțim panteistic - ca lucrări suspendate sau emanate din cine știe ce forță impersonală - dar nu-L simțim **personalistic** (s.n.)."³² Intelectualul modern poate realiza facil o meditație "religioasă", în timp ce rugăciunea îi este aproape imposibilă. Oricum, psihologia modernă a constatat faptul că persoanele înalt creatoare pun pe primul plan, în ierarhia valorilor *personaje religioase; ele au o motivație religioasă intrinsecă, situată la același nivel cu atitudinile creative*. Pentru persoanele înalt creatoare, credința religioasă este unul dintre factorii favorabili ai creației științifice.³³

În ceea ce privește manifestarea creativității, nu întotdeauna există condiții propice, apărând adesea chiar împrejurări neprielnice, ostile. Printre blocajele creativității se numără, în primul rând, cele culturale. În cadrul lor, *conformismul* cere ca toți oamenii să se poarte și să gândească la fel, cei cu idei neobișnuite fiind priviți cu suspiciune sau chiar dezaprobare; apoi, *neîn-*

31. Nicolae Cabasila, *Tâlcuirea dumnezeieștii liturghii și Despre viața în Hristos*, traducere Pr. Ene Braniște și Pr. Teodor Bodogae, Edit. Arhiepiscopiei Bucureștilor, 1989, p. 205.

32. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și românism*, p. 111.

33. Mihaela Roco, *Religie și creație (cercetări empirice)*, în *volumul. Psihologia vieții cotidiene*, coordonat de Mielu Zlate, Edit. Polirom, 1997, p. 130.

crederea în fantezie, o prețuire exagerată a rațiunii logice³⁴, și altele. Acestea au fost asociate, din păcate, cu necesitatea ca arta iconografică să se manifeste doar în cadrul Tradiției, fără elemente stilistice novatoare, într-o ascultare "depersonalizantă".

Una din hotărârile Sinodului al VII-lea Ecumenic prevede ca pictorului să-i aparțină doar natura tehnică, în timp ce *diataxis*, adică organizarea, construcția, compoziția și, chiar mai mult, în general, forma artistică, să depindă, în mod evident, de Sfinții Părinți. Aceștia erau *iconari* în sensul larg al cuvântului, căci ei lucrau la repictarea și restaurarea *chipului icoanei* lui Dumnezeu din suflet - schimonosită în urma căderii în păcat a protopărinților noștri - la *icoana nevăzută*, pe când iconarii în sensul propriu al cuvântului se pricepeau să zugrăvească mai mult *icoanele materiale* decât pe cele spirituale. De aceea munca lor a fost pusă sub ascultarea celor care știau că orice muncă trebuie să plece din profunzimile interioare ale sufletului, iar nu de la formele exterioare care, adesea, pot ascunde adevărul.

Această măsură a Sfinților Părinți sinodali a fost interpretată adeseori ca fiind o intruziune în personalitatea artistului, împiedicat să-și desfășoare talentul în viziuni personale. "Personalitatea artistului avea o importanță cu totul secundară față de cea a comitetului; numele său figura numai rareori pe operele de artă și în documentele bizantine, în vreme ce numele beneficiarului se întâlnește adesea"³⁵. Unii se întrebă, cu o ușoară revoltă, dacă Sinoadele au hotărât totul, ce independență și autonomie mai rămân artistului bizantin? Prima consecință este aceea că panoul de lemn este considerat "ca sfânt, ca divin" (sic), iar fixarea acestui canon spiritual și estetic va determina o repetare a modelului, cu un "mare dispreț față de originalitate"³⁶.

Pentru un necunoscător al vieții artistice și religioase bizantine, iconarul, așa cum apare el în majoritatea scrierilor referitoare la acest subiect, îi apare ca un individ închisat, încorsetat în canoane vechi de secole, cu o personalitate ștearsă; actul creator ar avea un caracter cu totul "*impersonal* (s.n.)"³⁷, iar libertatea artistului ca și inexistentă. Spre deosebire de Apusul liber, în lumea Bizanțului, unde întreaga viață spirituală era supusă unui foarte sever

34. Andrei Cosmovici, *Psihologie generală*, Edit. Polirom, Iași, 1996, p. 166

35. Artistul bizantin aparține uneia dintre *păturile* sociale cele mai de jos, ca *urmare*, îi sunt destinate cuvintele lui Ioan Damaschinul: «de la mine insumi nu voi spune nimic» Actul creator avea un caracter cu totul impersonal și era considerat în strâns raport cu inspirația divină; oricine ar fi violat limitele consimite ar fi căzut victimă propriei îndrăzneli. În aceste condiții orice fel de revoluție artistică era imposibilă și procesul evolutiv foarte lent", cf. V. Lazarev, *op. cit.*, p. 52.

36. Marcel Brion, *Homo pictor*, traducere Maria Vodă Căpușan și Victor Felea, Edit. Meridiane București, 1977, p. 135.

37. Lazarev, *op. cit.*, vol. 1, p. 51.

control de stat care reprima implacabil orice veleitate de opoziție și de inovație și condamnă orice școală teologică neortodoxă, activitatea artistului era "supusă unor reguli foarte severe. Artistul era considerat nu creator de valori individuale, ci interpretul unei puteri supraterestre; în angrenajul statal era doar executantul voinței divine, ca și toți ceilalți supuși ai Imperiului Bizantin."³⁸

Privită din punctul de vedere al unei societăți antropocentiste, care oferă artistului creștin toată libertatea de exprimare, se înțelege de ce apare ideea că "arta bizantină nu este o creație «de autor». Operele de artă nu au o geneză și o istorie care să ne fie accesibile: nu s-au păstrat contractele încheiate între meșteri și ctitori, nu cunoaștem prețul unei icoane și nici cum erau răsplățiți zugravii pentru executarea unui decor mural, abia dacă ni s-a transmis numele câte unui artist, nu știm care putea fi opinia unui pictor despre propria sa activitate și cum își vedea el însuși lucrările. Ca și cum monumentele bizantine s-ar fi născut spontan și de la sine într-o tradiție uniformizată și aproape invariabilă timp de veacuri. În concepția bizantină, artistul nu poate avea o existență de drept, căci opera sa, unanim venerată, nu-i aparține. Societatea bizantină, deși are nevoie de artiști, pregetă să le acorde acestora locul cuvenit în raport cu importanța activității lor, căci ar încerca să-și submineze însăși concepția despre imagine și locul acesteia în epoca noii alianțe... artistul nu este decât un instrument condamnat la anonim, al harului."³⁹ Concepția de mai sus lasă să se întrevadă faptul că "statutul" sfinților ar fi acela al unor "condamnați la anonim", ale căror virtuți nu le știe decât Dumnezeu. Însă, câți creștini nu ar dori să aibă parte de un asemenea "anonim"!

Daniel Barbu a rostit fără să știe un mare adevăr atunci când a spus că arta bizantină nu este o creație "de autor"⁴⁰, căci arta bizantină este o creație "de Autor". Adevăratul Creator, cel care a creat lumea din nimic, se oferă pe Sine ca model spre a servi creatorului cel mic, omul. De acceptul sau refuzul acestei ascultări depinde și drumul artistic pe care urmează să se angajeze artistul iconar.

Pe de altă parte, nu numai Biserica era considerată a fi vinovată de fenomenul "depersonalizării" artistului iconar, ci și instituția monahală, care, mai ales în secolul al XIV-lea, a luptat cu înverșunare pentru victoria isihasmului. Se consideră că doctrina respectivă "nu descătușează personalitate umană, ci dimpotrivă, o înrobește; ea nu lasă loc nici unei trăiri indivi-

38. Idem, p. 51-52.

39. D. Barbu, *Prefață* la A. Grabar, *Iconoclasmul bizantin*, p. 9-10.

40. *Prefață* la A. Grabar, *op. cit.*, p. 9-10.

duale...⁴¹ Triumful isihăștilor s-a dovedit a fi "fatal", barând drumul către "libera cugetare", nefiind, în fond, decât "triumful partidei intolerante a călugărilor care avea să facă tot ce i-a stat în putință pentru a frânga vlăstarele firave ale umanismului bizantin. Isihasmul a adus cu sine afirmarea celei mai consecvente, celei mai pasive și mai egoiste forme de ascetism".⁴²

Lazarev a dat glas unei concepții ce bântuie lumea artistică, conform căreia "tendențele monastice, îngust bisericești, au ucis încet, încet, orice creație vie"⁴³. Autorul citat consideră că Teofan Grecul a fost profund nemulțumit de învățătura isihastă și, ca atare, nu s-a închistat în cadrul dogmelor bisericești, în timp ce decadența vieții artistice și spirituale din a doua jumătate a secolului XIV l-au determinat pe artist să emigreze în Rusia. "El a fugit de iminenta reacțiune bisericească și artistică, a fugit de ceea ce era profund ostil concepțiilor și convingerilor sale. Dacă Teofan n-ar fi părăsit Bizanțul, el ar fi devenit unul din epigonii *lipsiți de personalitate* (s.n.) ai picturii bizantine, din ale căror lucrări adie răceala și plictisul".⁴⁴

Iar Erminia, apărută destul de târziu în viața artistică a Bisericii, este socotită a fi un soi de "rețetar" obligatoriu, nefiind "deloc prielnică înnoirii, originalității, aportului personal al individului..."⁴⁵. Într-o civilizație industrializată și programată până în cele mai mici amănunte, artistul, și nu numai el, ar putea crede că toată *arta icoanei* s-ar putea reduce doar la *arta copierii canonului iconografie*. Opinia ar putea fi întărită în urma parcurgerii lucrării lui E. Mâle, *L'art religieux de la fin du Moyen Age en France*⁴⁶, în care autorul concluzionează că tradiția iconografică s-a menținut atâta timp cât s-au păstrat modelele iconografice.

Din păcate, cei care au dat glas ideilor de mai sus, fiind sincer indignați din pricina "privării de libertate" a artistului bizantin, nu au înțeles și nici nu aveau cum să înțeleagă că omul poate conlucra liber cu harul. Caracterul de subiect unic al fiecărui om nu se estompează prin har, o dată ce prin el omul trăiește o comuniune asemănătoare cu persoanele Sfintei Treimi⁴⁷. Natura omenească se prezintă în fiecare persoană având anumite caractere individualizate; ca atare, în chip firesc, și "viața spirituală care ține de natura cutărei sau cutărei persoane, va purta și ea, în felul ei, aceleași caractere individualizate cari se manifestă în suflet și se fac vizibile în trup. Viața spi-

41. Viktor Lazarev, *Teofan Grecul și școala sa*, traducere Vasile Florea, Edit. Meridiane, București, 1974, p. 48.

42. Idem, p. 48.

43. Idem, p. 56.

44. Idem, p. 61.

45. Marcel Brion, *op. cit.*, p. 140.

46. Paris, 1969.

rituală, oricât ar fi de profundă, e alta la fiecare persoană. "Nu sunt doi oameni cari să experieze la fel participarea la viața dumnezeiască și să o manifeste în aceleași roade, în același chip. N-au fost doi profeți cari să aibă aceleași viziuni și să folosească aceleași imagini pentru a exprima experiențele lor."⁴⁸ Dacă Revelația supranaturală s-a manifestat personal în fiecare dintre mesagerii lui Dumnezeu, nici Tradiția iconografică nu poate fi socotită a fi doar o copiere mecanică.

Pictorul iconar nu este o unealtă inconștientă, care copiază fidel tradiția. El este, asemenea preoților, un iconom al tainelor icoanei, pentru care va da socoteală în ziua Judecării de Apoi, căci lui i s-a încredințat un talant pe care nu-l are artistul profan, oricât ar de genial. De fapt misiunea lui este una sacerdotală în sensul larg al cuvântului. "Nici formele iconografice, nici iconografiile înșiși, nu sunt prezente întâmplătoare în cult"⁴⁹, având o implicare profundă în carul liturgic al vieții creștine.

În nici una dintre formele de manifestare artistică, fie că este vorba despre tematica sacră sau cea profană, nu se poate vorbi despre un rețetar tip de aplicare a unor norme estetice. S-a căutat aflarea unor metode specifice creației artistice, dar reducerea excesivă la acestea "ar transforma-o într-o producție de serie, în artizanat, iar răpi originalitatea (s.n.), ar presupune, ca punct de pornire, o schemă ideală comună"⁵⁰. Nici în viața Bisericii Tradiția nu presupune "vreun automatism; ea este condiția infailibilă a Bisericii dar nu este un mecanism care ar face să se cunoască fără greș Cuvântul, dincolo și deasupra conștiințelor personale în afară de orice deliberare și de orice judecată. Nu rămânem în tradiție printr-o anumită inerție istorică, păstrând ca pe o «tradiție primită de la părinți» tot ceea ce, prin forța obiceiului mulțumește o oarecare sensibilitate pioasă. Dimpotrivă: prin substitui rea acestui gen de «tradiții» Tradiției Duhului Sfânt care trăiește în Biserică, riscăm cel mai mult să ne găsim în cele din urmă în atara Irupului lui Hristos"⁵¹. După cum, în spiritualitatea ortodoxă, nici ascultarea nu este un act inconștient și automat, chiar dacă lasă această impresie celor superficiali.

Revelația nu constă atât din descoperirea unei sume de "cunoștințe teoretice despre un Dumnezeu închis în transcendența Sa, ci în acțiunea de coborâre a Lui la om și a înălțării omului la El până la realizarea uniri maxime în Hristos, ca bază pentru extinderea acestei uniri între Dumnezeu și

47. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie Dogmatică*, p. 163.

48. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și românism*, p. 9-10.

49. Pavel Florenski, *Iconostasul*. traducere Boris Buzilă, Edit. Anastasia, 1994, p. 185.

50. *Dicționar de estetică*, p. 78.

51. Vladimir LOSSKY, *După chipul și asemănarea lui Dumnezeu*, traducere Anca Manolache, Edit. Humanitas, București, 1998, p. 149.

toți oamenii care cred în El... Cuvintele tălmăcesc doar acțiune aceasta a lui Dumnezeu..."⁵². Revelația presupune o relație *personală*, adică o viață permanent vie, o continuă aprofundare personală a adevărului.

Această taină se actualizează în mod deplin în relația dintre persoane. Dar taina aceasta reflectă taina supremă a Persoanelor Sfintei Treimi. Taina persoanelor se arată atât în calitatea lor răspânditoare de lumină întrelaltă, cât și în imposibilitatea de a le defini, de-a circumscrie și explica lumina ce le este proprie." Omul nu rămâne niciodată nemișcat în transcendera spre Dumnezeu și spre semenul său. În acest sens, Sfintele Taine nu sunt transcenderi în planul creat, de la o treaptă la alta, ci de la creat la Absolutul necreat. Relația intimă cu Dumnezeu cu care intră prin Sfintele Taine accentuează calitate a omului de a fi persoană unică, de valoare eternă, scăpat de forța naturii depersonalizate datorită patimilor. Dumnezeu, fiind o Treime de Persoane, în fiecare Taină primită, omul e indicat cu numele lui.⁵⁴

Fiecare om are drumul propriu, dar acesta se află în, cu și spre Hristos, nu într-o pseudo-libertate aducătoare de anarhie. Pe de altă parte, creativitatea, originalitatea sunt atribute cu specific personal. "Ceea ce face ca o personalitate să fie ea însăși în gradul cel mai înalt, să se definească din punct de vedere al forțelor sale constructive, de acțiune transformatoare și de obiectivare umană este însăși creativitatea."⁵⁵ O definiție a creativității nu poate fi dată decât din perspectiva plurifactorială, a participării întregii personalități umane. Activitatea creatorilor din diverse domenii, pentru a ajunge la rezultate valoroase și originale, nu solicită numai inteligența, fantezia bogată și gândirea creatoare, ci le mobilizează în ultimă instanță *întreaga personalitate umană*, fapt care nu e posibil decât prin participarea deplină, în primul rând a resorturilor energetice pe care le declanșează factorii voliționari-afectivi și motivaționali. Numai aceștia pot determina mobilizarea forțelor necesare în cea mai dificilă și mai delicată dintre activitățile umane, activitatea creatoare."⁵⁶

În scrierile moderne, din ce în ce mai mult, individul este înlocuit cu persoana, într-o strânsă interdependență cu atributul creativității. se consideră că un prim concept în funcție de care se poate defini creativitatea și la care se raportează ca însușire a ei, este persoana. "Ca gen proxim în planul psiholo-

52. Preot Prof. Dr. D. Stăniloae, *Teologia*, vol. 1, p. 47.

53. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie Dogmatică*, p. 314.

54. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Edit. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987, p. 201.

55. Paula Constantinescu-Stoleru, *Creativitatea ca dimensiune valorică a personalității*, în vol. *Psihologia vieții cotidiene*, coordonat de Mielu Zlate, Polirom, 1997, p. 98.

56. M. Bejet, fără a fi indicat titlul lucrării, în Ion Moraru, *Psihologia creativității*, p. 14.

giei individuale, persoana este purtătoarea tuturor însușirilor psihice care concură, într-un fel sau altul, la creativitate."⁵⁷

Dar cea mai mare realizare în plan psihologic, cu urmări și în celelalte domenii, ar fi înțelegerea faptului că persoana umană este, în același timp, cunoscută și apofatică. Omul este și rămâne creatură, "dar o creatură făcută subiectul vieții dumnezeiești, creatură îndumnezeită. Adâncimea persoanei umane se află în infinitatea lui Dumnezeu. Din ea soarbe bogăția infinității".⁵⁸ După cum remarca Ewald Burger, *nu infinitul este mai adânc decât personalul, ci personalul este mai adânc decât infinitul*⁵⁹. De aceea, unii artiști doresc ca direcția pe care ar trebui să o apuce pictura astăzi să fie aceea de a redescoperi "izvoarele simțirii omenești".⁶⁰

În momentul în care s-ar înțelege taina persoanei, faptul că cea mai mare taină a existenței este persoana, atunci nici taina relației creativitate-tradiție ar mai constitui o piedică în înțelegerea tainei creației. O sfâșiere brutală dar "logică" a fenomenului nu poate avea drept consecință decât o răstălmăcire a contribuției personajelor, întrucât "fiecare persoană e un adânc unic, nepieritor, de viață în actualizare continuă, care nu poate concepe să fie desființat, sau reductibil la altul, deci supus unei morți totale și definitive"⁶¹.

În plus, ființa noastră nu-și poate găsi împlinirea ca persoană decât în comuniunea cu o ființă personală superioară, care nu-și poate descoperi bogăția și nu poate împlini ființa noastră decât într-o relație de continuă nou-tate, nu printr-o reducere la starea de obiect pasiv. Persoana noastră rămâne liberă în relație cu această Persoană superioară, relație ce-ți află analogia în relația persoanei umane cu o altă persoană umană, în cadrul căreia se păstrează libertatea amândurora. În această relație omul există pentru o altă persoană și slujește acesteia, îmbogățindu-se prin aceasta el însuși; "fiecare om este pentru alți oameni așa cum nu e pentru lucruri".

Numai renunțând la dezbaterele sterile, cu iz doct, academic, la disecările lipsite de nuanțe, numai conlucrând cu harul Sfântului Duh într-o activitate creatoare, se poate înțelege de ce nu putem vorbi despre artistul izolat într-o ascultătoare și totală copiere "tradițională" sau într-o răzvrătire totală - împotriva lumii, de la el însuși sau de la Dumnezeu și de ce Hristos Însuși este "**Prototipul personal creator**".

Lect. Dr. Mihaela Palade

57. Ion Moraru, *Psihologia creativității*, p. 15.

58. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie Dogmatică*, p. 163.

59. *Der lebendige Christus*, Stuttgart, 1933, p. 215, apud Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie Dogmatică*, p. 236.

60. Ioan Miro, în vol. *Pictori despre pictură*, p. 268.

61. Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Studii de Teologie Dogmatică*, Edit. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1000, p. 174

62. Preot Prof. Dr. D. Stăniloae, *Teologia*, vol. 1, p. 18-19.

UNIREA PRINCIPATELOR ȘI BISERICA

Acum 145 de ani, la 24 Ianuarie 1859, cele două Principate Române - Muntenia și Moldova - se uneau sub sceptrul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, eveniment istoric care a pus bazele statului român modern, a deschis perspectiva cuceririi independenței de stat (1877) și a făcut începutul unității naționale, realizată sub numele de România Mare, de către Regele Ferdinand-Întregitorul (1918).

Idea unirii celor două Principate într-o singură țară apare destul de târziu, abia în secolul al XIX-lea, ca urmare a deșteptării naționale sub influența apuseană, fiind promovată de intelectualii patrioți pașoptiști, precum Mihail Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu, Vasile Alecsandri, Ion și D. Brătianu, C. A. Rosetti, Dimitrie Bolintineanu și mulți alții.

Iată frumoasele cuvinte ale lui Bălcescu: "Vrem să fim o nație - una, puternică și liberă - prin dreptul și datoria noastră, pentru binele nostru și al celorlalte nații, căci voim fericirea noastră și avem o misiune a împlini în omenire. Aceste condiții de putere de care avem nevoie nu le putem găsi decât în solidaritatea tuturor românilor, în unitatea lor într-o singură nație, unire la care sunt meniți prin naționalitate, prin aceeași limbă, religie, obiceiuri, sentimente, prin poziția geografică, prin trecutul lor și, în sfârșit, prin nevoia de a se păstra și a se mântui".

La unirea Munteniei cu Moldova se opunea, în primul rând Rusia, care prefera ca principatele să fie divizate pentru a le avea mai ușor în mână și pentru că se temea de partida națională. Se opunea, apoi, Austria care se temea ca formarea unui stat puternic românesc să nu atragă celelalte provincii românești aflate sub stăpânirea ei.

Năzuințele Rusiei de dominare a Balcanilor au trezit opoziția Europei, declanșând Războiul Crimeii (1853), câștigat de Franța, Anglia, Turcia, Austria și Sardinia. Tratatul de pace de la Paris (1856) prevedea - conform

indicațiilor Împăratului Napoleon al III-lea, mare prieten și susținător al nostru - și, următoarele clauze privind Principatele:

a) înlăturarea protectoratului rusesc, Principatele rămânând sub suzeranitatea Porții, dar sub garanția Marilor Puteri;

b) restituirea părții de sud a Basarabiei (județele de la marginea Dunării, Cahul, Bolgrad și Ismail) către Moldova;

c) revizuirea Regulamentelor Organice și convocarea Divanurilor ad-hoc pentru consultarea dorinței românilor;

d) libera circulație pe Dunăre și neutralitatea Mării Negre.

Poarta, însă, înlocuiește pe foștii domnitori - Barbu Știrbei și Grigore Ghica - cu doi caimacani (loçiiitori), Alexandru Ghica în Muntenia, patriot însuflețit de ideea unirii, și Teodor Balș, apoi Nicolae Vogoride în Moldova, acesta din urmă înțeles cu austriei să împiedice unirea. Vogoride falsifică alegerile din Moldova. Protestul partizanilor unirii - în frunte cu maiorul Alexandru Ioan Cuza, deputat de Covurlui, și sprijinul Franței - prin consulul său la Iași - au dus la anularea alegerilor, uniuniștii câștigând apoi alegerile.

Vom întrerupe, pentru moment, depănarea istoriei unirii Principatelor pentru a insera câteva mărturii despre participarea activă a reprezentanților Bisericii Ortodoxe Române la pregătirea și la realizarea ei.

În 1856, între uniuniști, la loc de frunte se aflau și reprezentanții Bisericii. De exemplu, arhimandritul Neofit Scriban, rectorul Seminarului teologic de la Socola - Iași, scria: "Patriot Român! Fiu al creștinătății! Până acum ai fost uitat de restul lumii, de celelalte națiuni. Providența este acum milostivă și astăzi se pune pentru tine o problemă de viață sau de moarte. Europa îți cere să răspunzi, ca român și creștin, vrei moartea sau viața? Răspunde! Răspunde ca român pentru ca lumea să știe că în vinele tale curge sânge nobil care fu gloria lumii întregi; răspunde ca și creștin, pentru că lumea să știe că ești creștin."

Cu același entuziasm, tot în 1856, arhimandritul Melchisedec Ștefănescu, rectorul Seminarului teologic din Huși, afirma: "Cel care fuge de unire merge împotriva ideii generale a umanității, împotriva progresului, împotriva învățaturii lui Iisus. Dacă pentru românii Principatelor a venit vremea chemării lor la unire, este dovada că ei se află pe scara progresului, că sunt chemați să urce scara pe care Iacob a văzut-o unind cerul cu pământul".

În fruntea clerului unionist moldovean era Mitropolitul Sofronie Miclescu, frații Scriban, arhimandritul Victor Lemeni, preotul Constantin Buțoreanu din Dorohoi, călugarii de la Neamț etc.

Același lucru se petrecea și în Muntenia, unde Mitropolitul Nifon al Țării Românești spunea: "Avem o Patrie pentru că avem o Biserică" sau îndemna la unire în cuvinte ca acestea: "Viitorul se deschide acum în fața noastră. Faceți astfel încât țara să-l poată privi în pace și încredere. Gândiți-vă cu căldură la dragostea de Patrie! Gândiți-vă cu dreptate la cei ce vă vor urma! Uniți-vă în același spirit frățesc și național. Faceți, cu această forță pe care o văd în inimile voastre, ca interesul tuturor să predomină pe cel al fiecăruia. Lăsați generațiilor viitoare bucuria de a citi, cu mândrie și fericire, numele vostru în istoria națiunii române!".

Mitropolitul Nifon era secondat de Episcopii Chesarie al Râmnicului și Filaret al Buzăului, de profesorii de la Seminarul teologic din București, de preoții Dionisie Mărdărescu, Ilie Bunescu, Veniamin Cătulescu și de arhimandritul Iosafat Snagoveanul, exilat la Paris.

Reluând firul evenimentelor istorice, constatăm că în septembrie 1857 se deschid la Iași și București divanurile ad-hoc, prezidate de Mitropoliții Sofronie și, respectiv, Nifon, în care au participat și numeroși țărani, în Moldova cunoscutul Moș Ion Roată.

La Iași, la 7 octombrie 1857, Mihail Kogălniceanu, reprezentantul partidei naționale, prezenta astfel doleanțele unioniștilor:

- 1) respectarea drepturilor Principatelor și îndeosebi a autonomiei lor;
- 2) unirea Principatelor într-un singur stat cu numele de România;
- 3) prinț străin cu moștenirea tronului ales dintr-o dinastie domnitoare europeană, ai cărui urmași să fie crescuți în religia țării (ortodoxă-n.n.);
- 4) neutralitatea pământului Principatelor;
- 5) puterea legiuitoare încredințată unei adunări obștești în care să fie reprezentate toate interesele naționale (Acad. C. C. Giurascu).

La București, la 9 octombrie, unioniștii au avut aceleași doleanțe, sintetizate însă în patru puncte.

Cât privește Marile Puteri, Franța, Prusia și Rusia - care se împăcase cu Napoleon al III-lea - erau favorabile unirii, în timp ce Austria, Turcia și Anglia erau împotriva ei.

Convenția de la Paris (1858) a hotărât ca Principatele să rămână mai departe despărțite, dar, cedând presiunilor franceze, să poarte numele de Principatele Unite, să aibă aceleași legi, o curte de casație comună, o comisie

comună pentru pregătirea legilor, cu sediul la Focșani, o armată comună - în caz de război - dar Domni și guverne diferite. Poarta va continua suzeranitatea sub protecția colectivă a Marilor Puteri. Se stabilea libertatea și egalitatea politică, desființându-se definitiv privilegiile clasei boierești (P. P. Panaitescu).

S-a procedat, apoi, la alegerea Domnitorilor. Dorința fierbinte de unire, patriotismul generației 1859 a găsit modalitatea înțeleaptă ca, respectând litera Convenției, să înfăptuiască dorința națiunii: UNIREA.

Prima alegere a avut loc în Moldova. O parte din boieri susțineau candidatura fostului domn Mihai Sturza, alții pe fiul său, Grigore. Partida Națională, condusă de Mihail Kogălniceanu și Costache Negri, a susținut pe colonelul Alexandru Ioan Cuza.

La 5 ianuarie 1859, cei 48 de deputați prezenți la adunarea electivă, prezidată de Mitropolitul Calinic, au ales ca domn pe Alexandru Ioan Cuza. Acesta făcea parte dintr-o veche familie boierească din județul Fălciu. Făcuse studii în Franța și luase parte la mișcarea din 1848 alături de tinerii naționaliști. În vremea lui Văgăreanu fusese prefect de Covurlui, dar își dăduse demisia, nevoind să-l ajute în falsificarea alegerilor.

Cu ocazia alegerii, Mitropolitul Calinic Miculescu spunea: "Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa. Au trecut sute de ani de când Moldova pierduse dreptul de a-și alege domnitorul conducător. Acum, când mila lui Dumnezeu s-a pogorât peste țara aceasta, împreună cu toată adunarea votez pe domnul colonel Alexandru Ioan Cuza ca domn stăpânitor al Moldovei".

După depunerea jurământului de către noul domn, s-a auzit iarăși glasul marelui istoric și om politic Mihail Kogălniceanu: "Prin înălțarea Ta pe tronul lui Ștefan cel Mare s-a înălțat iarăși națiunea română. Alegându-te pe tine Domn în Țara noastră, am voit să arătăm lumii întregi ceea ce toată Țara dorește: la legi noi, domn nou (. . .) Fii, deci, omul epocii! Fă ca legea să înlocuiască arbitrarul. Fă ca legea să fie puternică, iar Măria Ta, ca domn, fii bun, fii blând, fii bun mai ales cu acei pentru care mai toți domnii trecuți au fost nepăsători sau răi. Fă, o Doamne, ca prin dreptatea Europei, prin dezvoltarea instituțiilor noastre, prin simțămintele Tale - patriotice să mai putem ajunge la acele timpuri glorioase ale națiunii noastre când Alexandru cel Bun zicea ambasadurilor Împăratului din Bizanț că Moldova nu are alt ocrotitor decât pe Dumnezeu și sabia Sa".

Alegerile în Muntenia au avut loc la 24 ianuarie 1859. Au fost mai mulți candidați, fiind necesară intervenția negustorilor și meseriașilor, care au ținut pe deputați trei zile în sala de alegeri. În noaptea de 23 spre 24 ianuarie, deputații Partidei Naționale s-au reunit la Hotelul "Concordia", hotărând să-l aleagă tot pe Cuza. Dimineața, deputatul Vasile Boierescu a propus și adunarea a aprobat în unanimitate - 66 de voturi - ca domn pe Alexandru Ioan Cuza. Unirea era realizată!

Evenimentul a fost sărbătorit cu un entuziasm de nedescris de către populația Bucureștilor, masată pe dealul Mitropoliei. Aici, dar și la Iași, Craiova și în alte orașe, mulțimea a ieșit pe stradă strigând: "Trăiască Unirea!" și cântând și dansând "Hora Unirii" pe versurile lui Vasile Alecsandri.

O delegație munteană s-a dus la Iași să ofere domnia lui Cuza. Cu această ocazie, C. A. Rosetti spunea noului domn: "Primește, ales al României, împreună cu coroana Țării Românești, pe care ți-o aducem, inimile a două milioane și jumătate de români, care te asigură că atâta timp cât vei purta steagul unirii, al naționalității, al dreptății și al libertății, muntenii și moldovenii te vor urma ca pe un singur om".

La 8 februarie 1859, Alexandru Ioan Cuza venea la București pentru a depune jurământul, ocazie cu care populația Bucureștiului l-a primit cu un entuziasm rar întâlnit.

Salutând pe noul domn, Mitropolitul Nifon spuse: "De secole acest popor care Vă înconjoară și Vă îmbrățișează vărsând lacrimi de bucurie nu încetează să roage pe Cel Atotputernic să aplece privirea Sa asupra suferințelor și durerilor sale. Acest popor, Sire, nu se indoiește că Providența v-a trimis pentru a pune capăt suferințelor sale. Fiți drept și conduceți-l acolo unde poate privi aureola gloriei și virtuții, care încorona odinioară pe nemuritorii noștri strămoși, pentru a lăsa pagini pline de acțiuni strălucite în istoria Patriei noastre dragi" (Pr. prof. M. Păcurariu).

La 1 octombrie 1859 s-a fixat capitala țării la București.

Actul istoric de la 24 Ianuarie 1859 a fost primul pas, hotărâtor, al unirii Principatelor. Dubla sa alegere a fost recunoscută de Marile Puteri abia în septembrie 1859. A urmat vizita protocolară la Istanbul în 1861. În sfârșit, la 24 ianuarie 1862 s-a ajuns la contopirea celor două adunări legislative în primul Parlament comun al României. Barbu Catargiu a fost ales în fruntea primului guvern al României unite.

Domnia lui Cuza a fost scurtă - numai șapte ani - dar rodnică. Ajutat și sfătuit continuu de Mihail Kogălniceanu, Cuza a secularizat averile mănăs-

tirești, în 1863, făcând să reintre în patrimoniul statului un sfert din teritoriul agricol stăpânit de străini, călugări greci în cea mai mare parte.

La propunerea aceluiași Kogălniceanu, acum prim-ministru, în 1864 Cuza dă o lovitură de stat, dizolvă Camera și, printr-un plebiscit - după modelul lui Napoleon al III-lea - împrăprietărește peste 40000 de țărani, ceea ce-i mărește popularitatea, mai ales în pătura rurală a țării.

Domnul Cuza a sprijinit și cultura. La 4 iulie 1864 s-a înființat Universitatea din București, cu trei facultăți: științe, drept și litere-filozofie. Teologia s-a înființat mai târziu, în 1881.

Multe din reformele sale au privit și Biserica, ele fiind foarte progresiste pentru aceea vreme: numirea episcopilor prin decret; legea pentru obligativitatea limbii române în toate bisericile țării; înființarea Episcopiei Dunării de Jos; înființarea Facultății de teologie din Iași (1860), grija pentru seminariile teologice; acordarea a 8,5 ha de pământ bisericilor parohiale; plata unei părți a salariului preoților de la buget etc.

De cea mai mare importanță a fost "Decretul organic pentru înființarea unei autorități sinodale centrale" (1864), care urmărea unificarea Bisericilor Ortodoxe din Muntenia și Moldova. Era prima legiferare oficială a autocefaliei (independenței) Bisericii noastre față de Patriarhia de Constantinopol, care va fi recunoscută abia în 1885, după ce ne-am câștigat Independența națională pe câmpul de luptă în 1877.

În 1865 a acordat Mitropolitului Nifon titlul de "Primat al României", titlu necesar și corespunzător administrației bisericești în noul stat.

Cu tot patriotismul sau, cu toate reformele, partidele politice care-l ridicaseră pe scaunul domnesc nu-i mai recunoșteau autoritatea, reproșându-i noua Constituție, numita "Statutul Organic", care-i asigura un fel de dictatură, el singur având dreptul să propună legile împreună cu un sfat de juriști, numit Consiliu de Stat. În plus, boierii îl disprețuiau după reforma agrară. Tot mai mult se simțea nevoia aducerii unei dinastii străine, care să se poată situa deasupra luptelor dintre partide. Conservatorii și liberalii au format o coaliție împotriva lui Cuza, care a făcut greșeala de a se lipsi de Kogălniceanu. Atragerea unei părți a armatei a făcut ca la 11 februarie 1866, sub amenințarea cu moartea, Domnul Unirii să fie forțat să-și semneze abdicarea. A doua zi a fost dus în ascuns peste graniță, stabilindu-se în Germania, unde a murit în 1873. Corpul lui a fost adus în țară și îngropat la Ruginoasa; zeci de mii de țărani au venit să se închine la mormântul celui care le dăduse o soartă mai bună. Azi, mormântul său se află la Iași.

Unirea din 1859 nu s-ar fi putut realiza fără participarea poporului, a întregii națiuni, cum scria Kogălniceanu: "Unirea este actul energetic al întregii națiuni (. . .) Unirea, națiunea a făcut-o".

Un cuvânt de prețuire se cuvine și străinilor care ne-au ajutat în realizarea Unirii din 1859, în special împăratul Napoleon al III-lea, contele Cavour, marele om de stat italian, apoi francezii Jules Michelet și Edgar Quinet, pentru a nu aminti decât pe cei mai importanți.

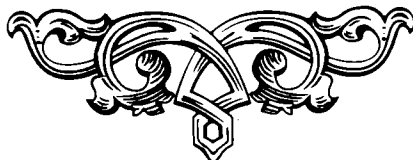
Actul de la 24 ianuarie 1859 a constituit o etapă necesară și importantă a luptei pentru independență, libertate și neatarnare, preludiul Marii Uniri din 1 Decembrie 1918 a Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Patria-Mamă, precedate în același an de unirile Basarabiei și Bucovinei.

Sărbătorind astăzi 145 de ani de la Unirea Principatelor, să ne plecăm cu venerație în fața marilor bărbați de stat și oameni ai Bisericii care au realizat acest important act istoric.

Fire nevăzute, pe aripi de dor, ne unesc astăzi pe noi, cei din Exil, strănși în bisericile și comunitățile de aici, cu cei de acasă, de care ne leagă limba, credința și tradițiile.

**«Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română!»**

Pr. prof. dr. Cezar Vasiliu



TRICOLORUL ROMÂNESC

Tricolorul românesc este de origine străveche și el simbolizează lupta de veacuri a poporului nostru pentru unitate națională.

Reunirea pe drapel a celor trei culori – roșu, galben, albastru – s-a făcut în mod oficial în Țara Românească, la 14 octombrie 1834, cu aprobarea Înaltei Porți, de către domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica (1834-1842). La cererea domnului muntean, sultanul a încuviințat printr-un hatiserif înfățișarea steagurilor pentru navele comerciale românești și pentru unitățile oștirii pământene. Pentru corăbiile negustorești se prevedea *“steag cu fața galbenă și roșie, având pe dânsul stele și la mijloc pasăre albastră cu cap”*, iar pentru armată, *“steag cu față roșie, albastră și galbenă, având și acesta stele și pasăre cu cap la mijloc”*¹.

Drapelele cu care au fost înzestrate unitățile militare muntene în toamna anului 1834, primele din istoria armatei române moderne, erau așadar tricolore, cu benzile dispuse orizontal, roșu deasupra, galben la mijloc și albastru jos. În centrul câmpului galben se afla o acvilă încoronată și cruciată cu aur. În porunca dată oștirii cu prilejul înmânării lor solemne, între altele, domnitorul arată: *“Oștirea românească dobândește iarăși acel drept prin vechime și primește steagurile sale cu fețe naționale”*², lăsând să se înțeleagă originea istorică îndepărtată a celor trei culori și semnificația lor de simbol național.

În timpul revoluției din 1848, Guvernul provizoriu din Țara Românească, prin decretul nr. 1 din 14 iunie, a stabilit ca *“drapelul țării să aibă trei culori: albastru, galben și roșu”*³. O lună mai târziu, văzând că nu s-a înțeles cum trebuie făcute stindardele naționale, decretul guvernamental nr. 252 din 13 iulie, preciza: *“Stindardele vor fi tricolore. Culorile sunt: albastru închis, galben deschis și roșu carmin. Ele vor fi dispuse vertical și vor fi aranjate în ordinea următoare: lângă lemn vine albastru, apoi galben și apoi*

1. *Buletinul*, Gazeta oficială a Țării Românești, nr. 34 din 14 octombrie 1834, p. 144.

2. I. Popovici, *Organizarea armatei române*, vol. I, Roman, 1900, p. 95.

3. *Anul 1848 în Principatele Române*, Tom. I, București, 1902, p. 567.

roșu fâlfâind”⁴. Într-o notă adresată în zilele revoluției lui Emin Pașa, reprezentantul Porții otomane, Nicolae Golescu spunea: “Culorile esfarfului nostru nu sunt de datină modernă. Noi le-am avut încă de mai înainte pe steagurile noastre”⁵. Dar nu preciza de când anume.

Scos din folosință în toamna anului 1848, prin înăbușirea revoluției, tricolorul va fi reintrodus ca drapel național la 1 septembrie 1863 de Alexandru Ioan Cuza. Culorile erau așezate orizontal, în ordinea: roșu, galben, albastru. El se va menține în această formă până în anul 1867, când comisia heraldică, însușindu-și propunerea lui Nicolae Golescu, fostul pașoptist, ca drapelul național să fie întocmit cum a fost în 1848, a stabilit ca benzile să fie rânduite vertical, în ordinea albastru, galben, roșu, păstrată până astăzi.

Referindu-se la originea și semnificația tricolorului românesc, în ședința Parlamentului din 26 martie 1867, Mihail Kogălniceanu arăta: “Drapelul tricolor cum este astăzi nu este drapelul Unirii Principatelor. El este mai înalt, este însuși drapelul națiunii române din toate țările locuite de români”⁶.

Așadar, în epoca modernă s-a păstrat o tradiție mai veche, din bătrâni a tricolorului și a semnificației lui de simbol național pentru toți românii, pe care generația pașoptistă și făuritorii Unirii Principatelor o cunoșteau. Dar care este izvorul de la care pornea această tradiție?

Istoricul german J.F. Neigebauer, într-o carte consacrată Transilvaniei, publicată la Brașov în 1851, afirmă că cele trei culori ale drapelului românesc sunt o moștenire de pe vremea Daciei Traiane. Cel mai vechi document scris privitor la stema Daciei este Novella XI-a, dată la 14 aprilie 535 de împăratul Justinian (527-565) cu prilejul fixării teritoriilor supuse Arhiepiscopiei din Justiniana Prima care cuprindea alături de regiuni din Panonia Secunda și părți din fosta Dacie Traiana. Decretul imperial care stabilea însemnele acestor teritorii, descrie astfel stema Daciei Justiniane: “Din partea dreaptă, în prima diviziune scut roșu în mijlocul căruia sunt văzute turnuri, însemnând Dacia de dincolo, în a doua diviziune scut ceresc cu semnele tribului burilor, ale căror două laturi sunt albe, iar mijlocul auriu”⁷.

Scutul roșu, însemnând Dacia de dincolo, se referea la sudul și centrul Moldovei, acea parte a Daciei Traiane pe care împăratul Justinian o considera posesiunea lui, cel puțin în principiu, dar care se găsea acum în afara teritoriului deținut efectiv de romani. Precizarea Dacia de dincolo avea în

4. Idem, Tom. II, București, 1902, p. 477.

5. C. Cazanișteanu, *Trei culori cunosc pe lume*, în “Magazin Istoric”, nr. 8/1976, p. 36.

6. P.V. Năsturel, *Steagul, Stema Română, Însemnele domnești, Trofee*, București, 1903, p. 71.

7. Textul aflat în biblioteca Vaticanului a fost cercetat de Marius Bizerea și publicat sub titlul *Tricolorul românesc peste veacuri*, în “Magazin Istoric”, nr. 9/1970, p. 50-51.

vedere tocmai poziția geografică și politică deosebită a acestei părți a Daciei Traiane. Scutul ceresc (de culoarea cerului, adică albastru), cu însemnele tribului burilor, reprezenta acea parte a Daciei Traiane aflată încă sub stăpânirea efectivă a lui Justinian, respectiv Banatul și Oltenia de azi, sau fosta Dacie Malvensis, locuită de buri, cel mai reprezentativ trib al dacilor, precum și o zonă a Transilvaniei ce se întindea de-a lungul drumului comercial care ducea spre regiunile aurifere din Munții Apuseni unde săpăturile arheologice au confirmat existența așezărilor române până în secolul al VI-lea, adică fosta Dacie Porolissensis. Mijlocul auriu, respectiv câmpul galben dintre cele două scuturi roșu și albastru, reprezenta fără îndoială Muntenia de astăzi, sau fosta Moesie inferioară.

Împăratul Justinian, urmărind refacerea Imperiului roman în vechile lui hotare, a cucerit Africa de nord-vest de la vandali, Italia de la ostrogoți, sudul Spaniei de la vizigoți, iar de la gepizi a luat teritoriile dintre Tisa și Dunărea de Jos, întinzându-și stăpânirea în Banat, Munții Apuseni, Oltenia și Muntenia. Imperiul roman de răsărit se considera, însă stăpân asupra întregii Dacii. Această pretenție este exprimată prin prezența pe stema Daciei Justiniane a însemnelor tuturor provinciilor fostei Dacii Traiane, atât a celor de la sud, cât și de la nord de Carpați.

Prin urmare, cele trei culori, *roșu*, la dreapta, *galben*, la mijloc și *albastru*, la stânga din stema Daciei Justiniane, așezate în ordinea și poziția steagului României de astăzi, sunt preluate de pe stema Daciei Traiane și confirmă afirmația lui J.F. Neugebauer că tricolorul românesc este o moștenire de la începuturile primului mileniu, transmisă prin tradiție străbună până în epoca modernă. Puternic legați de tradiție, romanii au păstrat vechile culori ale Daciei Traiane, dar siliți să trăiască timp îndelungat, pe de o parte și de alta a Carpaților, despărțiți în trei "țări" – Moldova, Muntenia și Transilvania – au făcut din câte o culoare un steag pentru fiecare țară, dând astfel expresie continuității lor pe vatra străbună, iar din reunirea acestor culori pe același stindard, adică din tricolor, simbolul luptei pentru unitate națională.

Steagul Moldovei, cu bourul pe o parte și Sfântul Gheorghe ecvestru pe cealaltă parte, era de culoare roșie. Întocmit de Bogdan I (1359-1365) la întemeierea țării, el a fost păstrat în această formă de Ștefan cel Mare și urmașii săi la domnie până în epoca modernă. Steagul cel mare al Munteniei, care l-a însoțit pe Mircea cel Bătrân (1386-1418) pe câmpurile de bătălie, moștenit de la Basarab cel Mare (1317-1352), avea fondul galben-auriu. Decolorat în galben-alburiu pe vremea lui Radu Șeban (1602-1611), fiind foarte vechi, el era privit de romanii munteni ca un odor sfânt. În Transilvania intrată de timpuriu sub stăpânire străină, stemele nobiliare acordate unor familii românești

au în toate cazurile fondul de azur (culoarea cerului). Albastru-azur apare și pe însemnele heraldice ale unor familii boierești din Muntenia și Moldova care dețineau posesiuni în Transilvania.

Când la 1600, Mihai Viteazul (1593-1601) a înfăptuit cea dintâi unire a țărilor române, refăcând vechea Dacie în forma românească, a contopit și cele trei culori (roșu, galben, albastru) pe diplomele și stemele acordate boierilor munteni și moldoveni și nobililor transilvăneni care i s-au alăturat. El a reînviat, astfel, tricolorul din epoca romană, conferindu-i valoare de simbol al unității naționale.

Nesemnlat în primele decenii ale secolului al XVII-lea, tricolorul re apare într-o formă îngăduită de împrejurările vremii pe unele documente de la Matei Basarab (1632-1654), care au atașat sigiliul țării imprimat în ceară cu un șnur din fire de mătase împletit în trei culori (roșu, galben, albastru). Tricolorul este mai clar exprimat de steagul lui Șerban Cantacuzino (1674-1688), purtat sub zidurile Vienei asediată de turci în 1683, pe al cărui fond galben-auriu se vedea chipul Mântuitorului Hristos înveșmântat în haină de culoare roșu aprins și mantie albastru-azur. Și în stema lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714), confecționată după indicațiile sale în 1695, este redat tricolorul sub forma unui scut albastru pe care se profilează un călăreț cu pieptarul roșu și coiful și sabia de culoare galbenă.

În secolul al XIX-lea, tricolorul apare pe steagul cel mare al revoluției lui Tudor Vladimirescu din 1821, strecurat subtil, dar vizibil în veșmintele albastru-azur și roșu-carmin ale Persoanelor Sfintei Treimi zugrăvită pe fondul galben-alburiu al flamurei, și pe ciucurii dublu etajați, trei la număr, care împodobeau stindardul, împlețiți din fire de mătase tricoloră.

În Transilvania, la marea adunare populară de la Blaj, din 15 mai 1848, s-a înălțat "*flamura cea mare tricoloră a națiunii române*". Era un steag mare, confecționat cu o săptămână mai devreme și declarat stindard național, pe care, potrivit tradiției, l-a folosit și Avram Iancu.

Desființat ca drapel național în Țara Românească după înfrângerea revoluției pașoptiste, tricolorul este reintrodus de Barbu Dimitrie Știrbei (1849-1856) pe steagurile oștirii muntene. El re apare și în Moldova în perioada luptei pentru unire, pe cocardele și banderolele purtate de unioniști.

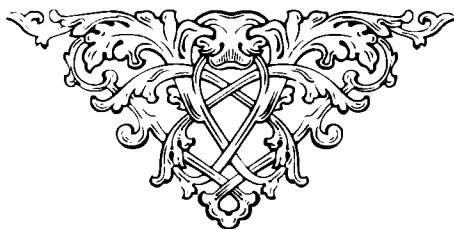
Adoptat ca stindard al Principatelor Unite sub Alexandru Ioan Cuza, tricolorul este instituit drapelul de stat al României moderne prin Constituția din 1866 și prin legile din 1867 și 1872 pentru stabilirea armereiilor naționale, având culorile redade vertical, în ordinea: albastru alături de hampa (lemnul steagului), galben la mijloc și roșu la margine, flotând liber în aer, iar în centrul feței din mijloc stema țării⁸, așa cum este și astăzi.

Tricolorul a însuflețit armata română pe câmpurile de bătălie ale războiului din 1877 pentru independența țării și a fluturat biruitor la Marea Unire de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. Peste o sută de mii de români s-au adunat atunci sub faldurile tricolorului pe câmpul lui Horea și au aclamat îndelung făurirea statului național unitar român, prin unirea Transilvaniei cu țara-mamă. În acea zi istorică, Alba Iulia era o pădure de steaguri tricolore și răsună de cântece naționale: “Deșteaptă-te române”, “Trei culori”, “Pe-al nostru steag e scris unire”.

Așadar, trei culori are drapelul național pentru că trei au fost țările românești unite sub faldurile sale în 1600 și 1918. Trei culori, trei țări românești – o pecete unică pe răbojul vremii – unite pentru veșnicie pe același steag și în aceeași patrie.

Angajat în reșezarea țării pe făgașul normalității, libertății și democrației, poporul român răspunde cu încredere la chemarea istoriei și pășește astăzi unit sub faldurile tricolorului în comunitatea europeană și în marea familie a statelor lumii, care deschide o nouă epocă în istoria României.

Gheorghe Vasilescu





XIV. POMENIREA LOR DIN NEAM ÎN NEAM

PĂRINTELE PROTOIEREU ILIE MIHĂESCU A TRECUT LA CELE VEȘNICE (1930-2003)

În seara zilei de 13 iulie 2003 a trecut la cele veșnice, după o scurtă dar grea suferință, vrednicul de pomenire Preotul Protoieru Ilie Mihăescu de la Protoieria III din Capitală.

Mutarea lui la cele veșnice ne-a adus multă întristare nouă tuturor celor care l-am cunoscut, l-am apreciat, l-am iubit și l-am respectat pentru alesele calități și pentru felul în care și-a înțeles și împlinit chemarea preotească. Cu toții, preoți și credincioși, i-am adus un ultim și pios omagiu în biserica Belu-Pieptănari și ne-am plecat cu evlavie în fața vieții lui zbuciumate dar pline de roade în slujba Bisericii Domnului nostru Iisus Hristos. Om de o aleasă ținută intelectuală și morală, Părintele Ilie a fost cu adevărat, în toată viața și un om printre oameni, exemplu viu pentru toți, deopotrivă slujitori și credincioși.

Părintele Ilie Mihăescu a fost cel mai mare din cei șase copii ai preotului Vasile Mihăescu și al Mariei Mihăescu. S-a născut în 22 septembrie 1930 în comuna Jilava, satul Mierlari, județul Ilfov.

După terminarea studiilor primare și gimnaziale în satul natal s-a înscris în anul 1942 la Seminarul Central din București, căutând să-și desăvârșească educația religioasă și cultura teologică pentru a deveni slujitor al altarului străbun.

După 6 ani de studii, în 1948, Seminarul Central din București a fost desființat iar tânărul Ilie Mihăescu își continuă studiile la liceul Gheorghe Șincai din București pe care l-a absolvit în anul 1952.

În anul 1951, în luna august, se căsătorește cu tânăra Dumitrache Ioana, Bunul Dumnezeu binecuvântându-i familia cu doi fii, Eugen și Mircea.

În luna iunie 1952 a fost hirotonit preot la Oradea pe seama Parohiei Dumbrava, județul Satu-Mare.

În anul 1955 a fost transferat la Parohia Comlausa.

Din anul 1961 până în 1971 a slujit în Parohia Târna Mare.

Aici în Țara Oașului, departe de părinți și rude, împreună cu D-na preteasă Ioana, și-a desfășurat tânărul preot activitatea pastoral-misionară timp de peste 20 de ani în momentele cele mai grele în care Biserica caută să țină piept expansiunii greco-catolice și a influenței catolice. Cine ar putea să prindă în cuvânt neajunsurile, încercările și luptele pe care a trebuit să le poarte în acest colțișor de țară pentru păstrarea sfintei noastre ortodoxii.

În anul 1971 se transferă la Parohia Zorile, județul Ilfov;

În 1976 a absolvit Facultatea de Teologie din București;

În anul 1976 este numit secretarul Protoieriei Giurgiu-Nord;

În anul 1978 luna august a fost transferat la Parohia Belu-Pieptănari din București;

În anul 1983 este încadrat la Protoieria III Capitală în postul de secretar iar din anul 1989 este numit Protoieriu la Protoieria III Capitală unde s-a distins ca un om al dialogului și al păcii, fiind respectat și prețuit de toți preoții slujitori ai sfintelor altare din această protoierie a urbei noastre.

Slujba de înmormântare s-a oficiat în biserica Belu-Pieptănari de către Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul înconjurat de un numeros și distins sobor de preoți și diaconi. Cu această ocazie Părintele Ilie Georgescu, colegul său de clasă, a ținut un emoționant cuvânt punând înaintea noastră viața și activitatea vrednicului Protoieriu Ilie Mihăescu. La sfârșit a luat cuvântul Părintele Episcop Varsanufie Prahoveanul care a arătat meritele Părintelui Ilie Mihăescu și a rostit un cuvânt de omagiu pentru distinsul preot, transmițând sincere condoleanțe familiei îndurerare și arhieresti binecuvântări din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist împreună cu un ales cuvânt de mângâiere.

Sicriul cu corpul neînsuflețit al celui decedat a fost purtat în cimitirul Belu pentru a se odihni alături de părinții săi.

Vrednică să-i fie pomenirea și Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Pr. Dinu Pompiliu

S-A STINS DIN VIAȚĂ PĂRINTELE PROTOIEREU DUMITRU RĂDUNĂ (1940-2004)

Cel care a fost Părintele protoiereu Dumitru Rădună – păstorul cel bun al sufletelor, cel care a împlinit cuvântul Scripturii: *“Lupta cea bună am luptat, credința am păzit, pe Hristos L-am mărturisit”* a plecat dintre noi în data de 29 ianuarie 2004.

Trupul neînsuflețit al Părintelui a fost depus la biserica parohială “Oborul Nou”, unde a slujit neîntrerupt timp de 33 de ani. Slujba de prohodire a fost oficiată în ziua de duminică, 1 februarie a.c. de către un sobor de preoți, avându-l în frunte pe delegatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Prea Sfințitul Părinte Sebastian Ilfoveanul, Episcop vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Despărțirea de cel care a fost apropiat de credincioșii săi ne face să ne gândim că își va primi răsplata de la Dumnezeu pentru tot ce a făcut în viața aceasta trecătoare, iar momentul plin de întristare și de jale, este îndulcit de nădejdea creștină că sufletul său mult încercat se va odihni cu dreptii în Împărăția lui Dumnezeu. La prohodirea preotului, acesta este îmbrăcat în toate veșmintele și cu Evanghelia pe piept pentru a sluji de azi înainte la altarul lui Dumnezeu în ceruri. Mântuitorul a spus ucenicilor săi: *“Voi sunteți lumina lumii... Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca ei văzând faptele voastre cele bune să slăvească pe Tatăl cel din ceruri”*.

În toată viața lui Părintele Dumitru Rădună a slujit cu multă dragoste și devotament, dar și cu multă credință mărturisind prin cuvinte, gândire și fapte nemărginita iubire a lui Dumnezeu față de lume. A ars ca o lumină la altarul lui Hristos până în ultima clipă când a fost chemat la Domnul. În ultimii ani ai vieții a dat o luptă cruntă cu boala care l-a măcinat încetul cu încetul dar nu și-a pierdut încrederea în mila și ajutorul lui Dumnezeu. Nădăjduim că această chemare la Domnul va fi o alegere în ceata aleșilor Săi, căci *“mulți sunt chemați dar puțini sunt aleși”*.

Părintele Rădună s-a născut la data de 16 martie 1940, în București, într-o familie creștină. A avut parte de părinți binecredincioși, Nicolae (cel ce a înfrumusețat biserica Oborul Nou cu lucrări artistice de lemnărie) și Ana (una din râvnitoarele enoriașe ale bisericii Sfinții Împărați Constantin și Elena). După școala primară și gimnaziu a urmat Seminarul Teologic de la Curtea de Argeș și București, și mai apoi Institutul Teologic din București, și cursuri postuniversitare. Tânărul teolog Dumitru a avut, pe rând, diferite funcții: cântăreț la bisericile Sf. Gheorghe-Nou, Schitu Măgureanu și Stavropoleos, devenind ulterior ghid la această biserică. A desfășurat și o activitate pedagogică la Seminarul Teologic din București. Hirotonia în preot a avut loc în anul 1971, pe seama parohiei Oborul Nou din București. La data de 1 iulie 1984, i s-a încredințat demnitatea de protoiereu la Protoieria II din Capitală, funcție în care a activat timp de 16 ani. În timpul funcționării sale ca paroh al parohiei Oborul Nou a contribuit activ la reconstrucția bisericii, la consolidarea ei după cutremurul din 1977, îngrijindu-se și de casa și spațiile aferente parohiei. După toate aceste eforturi de care nu s-a plâns niciodată, în cele din urmă, în ziua de joi, 29 ianuarie, părintele Dumitru, care vindecase pe mulți de boala păcatului, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, ca și soția sa care fusese chemată mai devreme. A fost dăruit de Domnul cu doi copii și un ginere preot.

Scurtele repere biografice nu pot cuprinde niciodată și nicidecum o viață de om și se rezumă doar la cultură, slujire și trăire. Acestea toate presupun însă chemarea specială pe care a avut-o părintele. Cei ce au fost aproape de dânsul și la altar și în lume, cunoscându-l ca om și ca preot știu că așa după cum vorbea așa trăia, și cum trăia așa și vorbea. Încercările mai mici sau mai mari nu l-au doborât pentru că tot timpul avea o vorbă de duh prin care sau cu care să depășească momentul sau necazul. Era un aristocrat al preoțimii bucureștene, cu vorba așezată, plin de modestie, echilibru și simplitate. În priviri avea întotdeauna o lumină care încălzea și apropia. Era un om drept și prietenos cu cei ce mergeau pe calea binelui. Era un iubitor de natură și în special de flori.

Cu plângere și cu tânguire multă, pe ultimul drum spre cimitirul Andronache, duminică 1 februarie, florile au fost acelea care i-au acoperit mâinile. Mâna care a fost întinsă cu dragoste către credincioșii săi a încetat să mai binecuvinteze. Veșnică recunoștință părintelui protoiereu Dumitru Rădună ce va fi pomenit în rugăciuni! Pentru părintele Rădună cu siguranță se vor ruga enoriașii parohiei Oborul Nou și toți cei ce au beneficiat de ajutorul lui.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.

Pr. Iordache Ionel

O VIAȚĂ ÎN SLUJBA LUI DUMNEZEU ȘI A SLUJIRII BISERICII

Preotul Paul C. Popescu – (1912-2004)

Paul C. Popescu s-a născut la 28 iunie 1912, în comuna Sohatu, jud. Ilfov (actualul județ Călărași) din părinții: preot Constantin Gr. Popescu și Teodora Popescu. Tatăl său provenea dintr-o familie care a dat un lung șir de preoți și cântăreți bisericești, fiind originar din Puchenii Moșneni (sat atestat documentar din timpul lui Mihai Viteazul). Mama provenea dintr-o familie de agricultori cu o oarecare stare materială, originari din zona de câmpie, din comuna Preasna, apropiată de Fundulea.

Preotul Constantin Gr. Popescu și presbitera Teodora au avut patru copii: Ioan, Stelian, Paul și Ovidiu din care unul, Stelian, va cădea pe frontul de Est, în al doilea război mondial. Toți copiii au urmat, în anii interbelici, studii universitare, la Universitatea din București, doi dintre ei, Stelian și Paul, urmând slujirea preoțească. Au fost foarte buni la învățătură, fiind bursieri, ceea ce a făcut să poată urma și absolvi studiile medii, iar mai apoi pe cele unversitare. Avera familiei era modestă, în afara casei zidită de el, pe un teren aflat în imediata apropiere a bisericii (construită spre sfârșitul secolului XIX), familia preotului Constandin dispunea de zece hectare de pământ, din care cinci dobândite după împrăștierea care a urmat primului război mondial.

În casa părintească viața s-a scurs în armonie, într-un mediu legat de biserică și de obiceiurile tradiționale ale satului românesc. Tatăl, preotul Constandin Popescu, stimat de colegi și de superiorii săi, a fost un exemplu de comportament și dăruire pentru cei din jur.

A slujit în aceeași biserică, din comuna Sohatu, timp de peste 60 de ani, iar amintirea lui dăinuie și acum în parohie. De sărbători, când se adunau acasă copiii, se cântau colinde și cântece bisericești scrise în notația cultă sau în cea psaltică (bizantină), în care tinerii seminariști, Stelian și Paul făceau

dovada cunoștințelor acumulate. De asemenea, se purtau interesante discuții pe teme istorice, teologice, literare și evident agricole. Adeseori erau vizitați de rude, precum compozitorul I. Popescu-Pasărea. Un frate al tatălui, Alexandru, a fost la rândul lui institutor, director de școală la Ploiești, aplecat spre muzică și compoziție.

Copiii au urmat școala primară în comuna natală, după care au luat drumul orașelor, locuind la internate, pentru a face studiile medii. Stelian și Paul au urmat, la diferență de doi ani între ei, cursurile Seminarului teologic "Chesarie Episcopul" din Buzău.

Paul a urmat cursurile Seminarului din Buzău din 1924 până în 1932, absolvind al nouălea din 40 de candidați, după cum atestă "Diploma de absolvire".

S-a înscris apoi la Facultatea de Teologie din București, pe care a urmat-o în perioada 1932-1936, având ca profesori nume celebre ale învățământului teologic și universitar românesc ca Irineu Mihălcescu (Apologetică și Dogmatică), Nichifor Crainic (Dogmatică), Teodor M. Popescu (Istoria Bisericii Universale), P. Vintilescu (Liturgică), Șerban Ionescu (Teologie Morală), I. Popescu-Mălăiești (Exegeza Vechiului Testament), Nicolae M. Popescu (Istoria Bisericii Române) ș.a.

Având o frumoasă voce de bariton a făcut parte, în anii 1936-1938, din corul "Carmen", dirijat de George Georgescu.

Licența și-a luat-o în 1940, cu teza "*Temeiurile biblice ale primatului papal*" (studiu dogmatic și exegetic), obținând nota 10, cu mențiunea "*magna cum laude*".

În noiembrie 1940 se căsătorește cu Teodora V. Marin, casnică, cu care a avut până în 1978, anul în care acesta a decedat, o viață de familie exemplară dusă în armonie și bună înțelegere. A avut doi copii, o fată, decedată la un an după naștere (1942) și un fiu născut în 1944.

La 1 decembrie 1940 a fost hirotonit diacon, în Catedrala Patriarhală activând mai departe în calitate de cântăreț la biserica "Popa Chițu" (1936-1947), unde s-a bucurat de aprecierea preotului paroh și a credincioșilor din acea parohie.

În același timp, din 1940 până în 1949 a funcționat și în cadrul fostului "Consiliu Central Bisericesc" ca funcționar, ocupându-se de diferite probleme administrative în cadrul acestei instituții.

În perioada aprilie 1949 - decembrie 1950 este secretar la Institutul Teologic de grad universitar, pe timpul rectoratului Prof. Dr. diac. N. Nicolaescu, de care a fost apreciat pentru corectitudine și profesionalism.

În noiembrie 1950, a fost hirotonit preot, și numit paroh la biserica Parohiei nou înființate "Cartierul Cățelu", aflată pe atunci la marginea Bucureștiului.

Parohia nu avea biserică, preotul fiind obligat să amenajeze mai întâi o capelă, aflată într-o cameră a unei case de pe strada Șapte Drumuri, în care a slujit, până în 1954, când s-a mutat în noua bisericuță construită. O parte din mobilierul strict necesar și obiectele de cult necesare i-au fost donate de parohia Iancu Vechi, de pe strada Mătășari.

Antrenați de noul preot, pe atunci tânăr, majoritatea enoriașilor l-au înconjurat cu dragoste și l-au sprijinit după puterile lor în acțiunea de ridicare a sfintei biserici.

Sarcina i-a fost relativ înlesnită de o donație, făcută la 25 iunie 1951, de familia defunctului Anghel V. Dumitrescu, fost cântăreț bisericesc, care a donat Parohiei "Cartierul Cățelu" terenul și casa aflată pe el în scopul ca *"Parohia cartierul Cățelu să procedeze la amenajarea unei capele, precum și a unei locuințe parohiale..."*

Cu sprijinul enoriașilor, în ciuda numeroaselor șicane din partea autorităților de stat, pe atunci ostile oricărei manifestări religioase, dar și cu sprijinul tacit al unor oameni de bine, cu credință în Dumnezeu, în 1954, biserica a fost terminată fiind sfințită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pe atunci Episcop Vicar Patriarhal.

Biserica a primit hramul Sfântul Calinic de la Cernica și Sfânta Parascheva. În 1959 s-a finalizat și modesta casă parohială (două camere) lipită de biserică, iar preotul și familia lui s-au putut muta în parohie.

Pe parcursul anilor, odată cu dezvoltarea și amenajarea zonei, prin construirea de blocuri și căi de acces, biserica a fost tencuită, pictată în interior în frescă, s-a făcut un nou mobilier, o nouă catapeteasmă și strane sculptate în lemn de stejar în atelierele Patriarhiei, s-a amenajat și compartimentat pivnița, s-au construit o serie de anexe, un diaconicon, magazii, o construcție metalică pentru aprinderea lumânărilor, s-a betonat o parte din curtea bisericii care s-a mărit prin sistematizarea zonei și s-a împrejmuit cu gard de beton toată incinta.

A fost apreciat de ierarhia bisericească pentru efortul și realizările sale, pentru ca în 1968, să i se acorde "Crucea Patriarhală", cu prilejul sărbătoririi a 20 de ani de arhipăstorire a Patriarhului Justinian Marina.

În 1978, după un an de suferință i s-a stins din viață soția, care l-a sprijinit și asistat cu înțelegere în toate acțiunile lui. A simțit o mare durere, dar a continuat să-și îndeplinească conștiincios toate îndatoririle.

După 1990 cu sprijinul enoriașilor a făcut reparații la biserică, restaurând pictura, ridicând o troiță, sculptată în lemn de Al. Obreja, cu soclu de marmură.

După 1962 s-a înființat al doilea post de preot slujitor, iar din 1994 al treilea post. Preotul paroh a rămas la datorie, sprijinit de colegii preoți slujitori, de personalul bisericii și de enoriași cu dragoste și credință în Dumnezeu și a continuat să facă pentru biserică o serie de amenajări, reparații, modificarea unei părți a canalizării, revizuirea întregii instalații electrice, construirea unui pangar din zid pentru vânzarea de lumânări ș.a. A acordat de câte ori s-a putut sprijin unor parohii din București și din țară care au solicitat ajutorul. Se mai întâlnesc prin corespondența rămasă, o serie de scrisori de mulțumire de la parohiile pe care le-a sprijinit.

Era un foarte bun psiholog și cunoscător al firii omenești și era totdeauna mâhnit când cineva îi înșela așteptările printr-un comportament neadecvat.

În fiecare duminică seara, pe tot parcursul activității a ținut cateheze, cărora le acorda o importanță deosebită. Îi învăța pe credincioși cântece bisericesti și colinde religioase, le tâlcuia înțelesurile mai subtile ale textelor biblice. *Era un foarte bun predicator, știind să mulțumească deopotrivă pe toți cei prezenți, oameni cu diferite nivele de pregătire și înțelegere.*

Totdeauna și-a ținut singur toate evidențele, extrem de tipic și cu bună rânduială, le-a legat pe toate în bibliorafturi cartonate și le-a depozitat în rafturile și dulapurile metalice amenajate în pivnița betonată a bisericii.

Citea zilnic cărți și studii teologice, literatură, istorie și discuta frecvent cu cei interesați probleme teologice.

Boala, suferința și anii au început să-și spună cuvântul. A venit la biserică până aproape de sfârșitul său pământesc, când în ultimele două luni nu s-a mai putut duce în biserică.

Pe 16 decembrie 2003, simțindu-se puțin mai bine, încerca premonitor, cu mâna tremurândă câteva versuri:

*“In curând, din cerul sideral
Eu voi urca pe trepte de altar
Și voi striga cu glas pătrunzător
Că am aflat pe Cel a toate stătător,
Cu o credință cât bobul de muștar”*

Mintea i-a rămas clară și limpede până la sfârșit. S-a împărtășit și spovedit cu câteva zile înainte de sfârșit, și a stabilit cu colegii unele detalii legate de înmormântare.

A dorit să nu i se facă o înmormântare fastuoasă și să fie îngropat la un loc cu soția.

Și-a adunat copiii cerându-le iertare dacă le-a greșit cu ceva, s-a sfătuit cum și ce să facem mai departe, după ce el nu va mai fii printre cei vii.

Slujba înmormântării a fost oficiată de un sobor de preoți din Capitală, în frunte cu P.C. Pr. Paroh Dinu Pompiliu.

În încheiere, Părintele protoiereu a evidențiat personalitatea celui ce a fost părintele Paul Popescu, insistând asupra bogatei activități pastorale și misionare în slujba Bisericii.

Pr. Dinu Pompiliu



IN MEMORIAM: PREOT POPA CONSTANTIN (1938-2004)

Sâmbătă, 7 februarie 2004, a plecat dintre noi părintele Constantin Popa de la Parohia Dudești Cioplea 2, mutându-se la cele veșnice să ia plată pentru osteneala pe care a depus-o în propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu.

Născut la data de 3 martie 1938, în comuna Spata de Jos, județul Argeș, Părintele Constantin a primit o aleasă educație de la tatăl său Gheorghe Popa cântăreț bisericesc și de la mama sa Stana. Școala primară o urmează în comuna natală iar cursurile Seminarului Teologic de la Curtea de Argeș avea să-i completeze cultura și educația. Absolvent al Facultății de Teologie în 1961, Părintele Constantin Popa avea să pună în slujba Bisericii mintea sa strălucită, cultura sa vastă și munca sa stăruitoare. În anul 1964 s-a căsătorit cu Maria Susmanu, profesoară de istorie. Dumnezeu le-a binecuvântat casa cu doi copii: Mirela-Alina și Laurențiu-Cristian. A funcționat ca profesor de muzică la școala din Moara Vlăsiei și la Liceul din Fierbinți. Între anii 1970-1994 a fost corector la tipografia Institutului Biblic trecându-i prin mână toate publicațiile bisericești din acea perioadă. A fost o muncă grea, de om erudit pentru care a fost apreciat de toți colaboratorii săi.

În anul 1975 a fost hirotonit preot pe seama parohiei Bălăceanca, sectorul Agricol Ilfov iar mai pe urmă a fost transferat la Biserica Sf. Nicolae Broșteni din București.

În anul 1984 a fost numit Preot Paroh la Parohia Dudești Cioplea 2 Protoieria III Capitală.

Slujba înmormântării a avut loc în data de 10 februarie la biserica Dudești Cioplea 2 unde au participat un număr impresionant de credincioși și peste 30 de preoți din cadrul Protoieriei III Capitală.

La înmormântare Părintele Consilier Crângașu Nicolae a ținut un cuvânt amintind bogata activitate desfășurată de părintele Constantin Popa în cadrul

Administrației Patriarhale și mai ales la Parohia în care a slujit. Totodată a transmis un cuvânt de mângâiere și arhieresti binecuvântări din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. În continuare în numele colegilor a vorbit Părintele Inspector Tănăsoiu Nicolae subliniind virtuțile care împodobeau viața părintelui Constantin Popa.

În încheiere, a luat cuvântul Părintele Protoiereu Dinu Pompiliu aducând un ultim omagiu din partea Protoieriei IIII Capitală, elogiind personalitatea părintelui, dragostea lui față de Hristos și de Biserică, felul în care știa să se pună în slujba oamenilor și dragostea sinceră cu care îi întâmpina. A amintit despre alesele calități ale duhovnicului și despre blândețea și tactul pastoral al părintelui Popa rugând pe Bunul Dumnezeu să-l rânduiască pe Părintele Constantin în ceata aleșilor săi.

În dangăt de clopot, trupul neînsuflețit al părintelui a fost purtat pe umeri de cei peste 30 de preoți în jurul bisericii apoi a fost dus la locul de odihnă din cimitirul Tudor Vladimirescu, București.

Pr. Dinu Pompiliu



S-A MUTAT LA CELE VEȘNICE TÂNĂRUL PREOT ENE CORNELIU DE LA PAROHIA FULGA DE SUS (1976-2004)

Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei au trecut și ne-au lăsat în suflet parfumul și încărcătura spirituală pe care, de fiecare dată le revarsă în viața tuturor creștinilor. Caldă și înălțătoare atmosferă. Cu toții ne-am simțit minunat din punct de vedere spiritual și de pe acum, tot creștinul așteaptă cu nădejde și totodată cu nerăbdare Învierea Domnului, cu speranța că odată cu ea ne vom înălța pe încă o treaptă în urcușul nostru duhovnicesc.

Bucuria Sfințelor Sărbători ne-a marcat pe toți dar, din păcate, familia preotului Ene Corneliu de la Parohia Fulga de Sus a trecut printr-o mare încercare.

Era ziua Bobotezei, părintele, ca orice preot, se pregătea de Sfânta Liturghie, dar din senin o boală cumplită îl cuprinde și în mare grabă este transportat la spitalele din Mizil, Ploiești, ca în cele din urmă să ajungă la Spitalul "D. Bagdasar" din București. S-a încercat totul dar, încercările au rămas fără rezultat, căci în seara zilei de vineri 9 ianuarie, inima vrednicului preot Ene Corneliu a încetat să mai bată.

Era foarte tânăr, nu împlinise nici 28 de ani, era în plină ascensiune profesională și în depline puteri creatoare.

P.C. Pr. Ene Corneliu a fost copilul cel mare al familiei - preot Ene Ștefan, fost paroh al aceleași parohii - Fulga de Sus.

S-a născut în data de 7 aprilie 1976 în localitatea Fulga, sat Fulga de Sus. Școala generală o face în localitatea natală, în anul 1991 intră la Seminarul

Teologic din București și în anul 1996 la Facultatea de Teologie din Pitești, pe care o absolvă în 1999, devenind Licențiat în Teologie.

În același an - 1999 - el trece printr-o grea încercare pentru că tatăl său, vrednicul preot Ene Ștefan, se mută la cele veșnice la nici patruzeci și nouă ani lăsându-l pe Corneliu, care între timp se căsătorise cu tânăra Mihale Ioniță din aceeași localitate, să-i ducă mai departe activitatea în parohie.

Era tânăr și puternic dar nu i-a fost ușor. Plecase prea devreme tatăl, în care-și pusese mari speranțe. Plecase prea devreme și nu reușise să-i împărtășească toate dar, această situație nu l-a descumpănit, pentru că a avut aproape pe mama, distinsa doamnă preoteasă Alexandrina Ene, care trăise o bogată experiență alături de părintele Ene Ștefan care cu tăria pe care o avea l-a sprijinit și l-a îndrumat cu dragoste și căldură maternă spre mari realizări în plan administrativ gospodăresc, așa încât în cei patru ani și jumătate de preoție, părintele Corneliu a reușit să facă lucruri mari pentru creștini și biserica parohiei sale.

Numirea părintelui Corneliu la Fulga de Sus a stat sub semnul binecuvântării lui Dumnezeu, pentru că situația din familia P.C. Pr. Ene Ștefan și despre suferința Sfinției Sale se cunoștea la Centrul Eparhial așa încât, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a dat Înalta Bindecuvântare, ca fiul - Corneliu - să-l urmeze în ale preoției pe vrednicul său tată preotul Ștefan.

Venind în parohie îl aștepta o grea responsabilitate. Era preot tânăr și trebuia să prezinte garanția unui preot în vârstă; era neinițiat și trebuia să arate creștinilor că face totul ca și când ar avea o bogată experiență. Toate acestea nu l-au speriat și în cei patru ani și jumătate a reușit să facă din biserica parohiei o adevărată "Mireasă a lui Hristos", pentru că a restaurat pictura, a refăcut exteriorul, a împodobit-o cu covoare, iar cimitirului i-a conferit prin curățenie și înfrumusețare aproape statutul de "parc religios".

Pentru toate eforturile depuse de părintele Corneliu, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a delegat pe P.S. Sebastian Ilfoveanul - Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și în data de 5 octombrie 2003 s-a resfințit biserica și toți ostenitorii au fost binecuvântați.

Ca drept răsplată, pentru toate ostenele, i-a fost conferit rangul de "Sachelar".

Scăpat de griji și de emoții, din acel moment P.C. Pr. Corneliu împreună cu soția, Mihaela preoteasa, doreau să aibă o viață liniștită și împreună să-l

creasă și să-l educe în frica de Dumnezeu și respect față de oameni pe fiul lor - Ștefan - cu care ei se bucurau și în care își puneau mari speranțe.

N-a fost să fie așa pentru că a venit acea clipă grea, a suferit acel atac cerebral care i-a curmat viața, și așa, preotul Cornelui, lasă cele lumești și se mută în Împărăția Cerurilor să primească răsplata pentru toate ostenele sale.

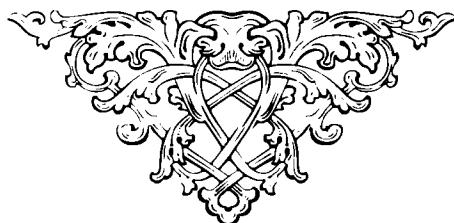
Vestea morții sale, ne-a îndurerat pe toți!

Slujba înmormântării a fost oficiată de un sobor impresionant de preoți, avându-l în frunte pe P.C. Pr. Mușat Ștefan, protoieru al Protoieriei Urlați.

Părintele Ene Corneliu, a fost înmormântat în cimitirul parohial, lângă tatăl său, părintele Ene Ștefan.

Dumnezeu să-l ierte, și să-l odihnească în latura celor dreți!

Pr. Mușat Ștefan





XV. MERGÂND, ÎNVĂȚAȚI TOATE NEAMURILE

PROBLEMA ADAPTĂRII UNUI DISCURS SECTAR. MARTORII LUI IEHOVA PE CALEA INSTITUȚIONALIZĂRII

În luna iunie 2003, Ministerul Culturii și Cultelor din România a decis să acorde Organizației "Martorii lui Iehova" statutul de cult creștin (Ordinul nr. 2.657/22-05-2003 privind recunoașterea Statutului de organizare și funcționare a Organizației Religioase "Martorii lui Iehova"). Eforturile susținute ale Martorilor lui Iehova de a normaliza situația lor în cadrul peisajului religios românesc, se încadrează într-un proces similar pe plan european¹. Studiile recente arată că ei manifestă o dorință de a depăși tensiunile anterioare în raport cu societatea și mai mult, de a obține o recunoaștere socială, fără ca prin aceasta să renunțe totuși la specificul discursului lor sectar².

1. De exemplu, în mai 1986, Consiliul de stat din Italia a emis o ordonanță în care recunoștea personalitatea juridică a Congregației creștine Martorii lui Iehova. În același an, Academia Națională Italiană a organizat un colochiu intitulat "Il pluralismo confessionale nell'attuazione della Costituzione", în care participanții și-au exprimat totala dezaprobare față de "tentativa Bisericii Catolice de a revitalizeza Inchiziția" (Achile Aveta & Sergio Pollina, *I Testimoni di Geova e la politica. Martiri o oportunisti?*, Roma, 1991, p.28-31).

2. Această evoluție a caracterizat altădată istoria altor două grupuri apocaliptico-milenariste al căror impact este major în societatea contemporană, respectiv Biserica Sfinților Ultimelor Zile (mormonii) și Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea. În așteptarea iminentă a sfârșitului, aceste grupuri s-au ținut inițial departe de "Babilonul" acestei lumi, adică guvernele și Bisericile tradiționale și au cultivat diferențele pe plan doctrinar, social sau moral. Totuși, de-a lungul timpului, ele au abandonat sau reinterpretat cea mai mare parte a credințelor lor, pentru a obține recunoaștere socială și pentru a favoriza prozelitismul. Astfel, mormonii au renunțat la practica poligamiei datorită unor presiuni politice și sociale, care vizau excluderea lor din viața publică. Apoi, ei s-au integrat în societate până la punctul în care numeroși membrii din ierarhia lor au devenit influenți politicieni și oameni de afaceri, iar opera lor umanitară aduce elogii unanime. Se constată aceeași evoluție în cadrul Bisericii adventiste, plecând de la schema eshatologică exclusivistă a Helenei White, continuând cu lupta con-

Martorii lui Iehova întrețin de mult timp un "război" cu lumea în ansamblul său. Spre deosebire de mormoni și adventiști care sunt priviți astăzi cu un oarecare respect, iehoviștii sunt clasificați între sectele periculoase și revoluționare, atât din perspectiva Bisericilor tradiționale, cât și a societății civile. În ultimii ani se observă o deschidere spre soluționarea problemelor controversate: refuzul serviciului militar, refuzul transfuziei sanguine și participarea la activitățile umanitare etc. Prin urmare, scopul acestui studiu este de a arăta recente schimbări în raport cu societatea la Martorii lui Iehova, modificările practice și doctrinare pe care acestea le implică, precum și consecințele acestei noi orientări pentru evoluția ulterioară a mișcării³. În al doilea rând, studiul dorește să tragă un semnal de alarmă asupra unor afirmații hazardate în mediile academice, potrivit cărora Martorii lui Iehova, ca și mormonii de altfel sunt "Biserici stabilite de mult timp, legate de tradiția creștină"⁴.

Organizația Martorii lui Iehova a cunoscut o transformare hotărâtoare a identității ei colective, începând cu reformele lui Rutheford din anii 1930⁵. Această schimbare s-a reflectat într-o postură mai critică față de lume și un mai mare militantism în misiunea ei pământească. Toate energiile au fost mobilizate pentru Bătălia Armagedonului, marea confruntare între organizația lui satana și organizația lui Dumnezeu. Deși martorii nu urmau să participe direct în această bătălie, ei aveau un rol important și anume să alerteze

tra statului american în legătură cu respectarea zilei de duminică și până la participarea la conflicte în scopuri umanitare, discuții referitoare la integrarea în organismele ecumenice și la dialogul cu Bisericile tradiționale (observatori la Vatican II, discuțiile recente cu luteranii).

3. Lucrările importante despre martori sunt în ordine următoarele: G. Hebert, *Les Temoins de Jehovah*, Montreal, 1960; T. White, *People for His Name*, New York, 1967; AT. Rogerson, *Millions Now Living Will Never Die*, London, 1969; James A. Beckford, *The Trumpet of Prophecy. A Sociological Study of Jehovah's Witnesses*, Oxford, 1975; J. Penton, *Apocalypse Delayed: The Story of Jehovah's Witnesses*, Toronto, 1977; Raymond Franz, *Crisis of Conscience. The Struggle between Loyalty to God and Loyalty to one's religion* Atlanta, 1983; Guy Baret, *Le défi des temoins de Jehovah. Comment les conduire a Christ*, Geneve, 1992; Aveta, Achille, *Storia e dottrina dei Testimoni di Geova*, Roma, 1994; Robert Crompton, *Counting the Days to Armageddon. The Jehovah's Witnesses and the Second Presence of Christ*, Cambridge, 1996; Martin Walter *Împarația cultelor eretice Oradea 2000*, Diac. P.I. David *Invazia Sectelor vol III*, editura Europolis Constanța 2001 Introvigne, Massimo, *Testimoni di Geova: gia e non ancora*, Leumann, 2002.

4. David Bromley, *La Mythologie des sectes*, în « *Pour en finir avec les sectes. Le debat sur le rapport de la comision parlamentaire* », editată de Introvigne Massimo și Melton Gordon Paris, 1996, p.127.

5. În 1931, la adunarea internațională a "Studentilor în Biblie" de la Cedar Point (Ohio), Rutheford a schimbat numele grupului fondat de Charles Russell în "Martorii lui Iehova". *Les temoins de Jehovah. Predicateurs du Royaume de Dieu*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania, 1993 (*Proclamez le roi et son Royaume* (1919- 1941), p. 72-89. Noul titlu simboliza o ruptură cu tradiția ruselită, a nou look pentru organizație, precum și promovarea unor metode noi de prozelitism.

lumea în legătură cu iminența sfârșitului și să o pregătească. În particular, ei trebuiau să denunțe conspirația satanică între puterile religioase, economice și politice care împiedicau stabilirea fazei pământești a "Regatului lui Dumnezeu". Atacurile împotriva "religiilor stabilite", mai ales împotriva Bisericii Catolice, au devenit extreme. Grupul a căutat să-și proclame superioritatea spirituală și să se despartă de o lume pe care o vedea decăzută. De aceea, s-a insistat pe ideea cultivării diferențelor, fapt care a dus la o coeziune mai mare în interiorul grupului și a pregătit terenul pentru instaurarea *teocrației*⁶.

Una din doctrinele care au favorizat alienarea grupului în raport cu societatea a fost redefinirea "Înaltelor stăpâniri" (Romani XIII, 1) despre care Biblia se știe că îndeamnă la supunere. Înainte de 1929, acestea erau identificate cu autoritățile publice și credincioșii erau îndemnați să le acorde respect și ascultare, în condițiile în care nu veneau în contradicție cu legea lui Dumnezeu. Din 1929, Rutheford susține însă că "Înaltele stăpâniri" se referă la Jehova și Isus Hristos. Chiar dacă această atitudine nu era un semn clar de respingere a autorității seculare, totuși ea punea sub semnul întrebării autoritatea acestora. Aceasta a fost contextul în care grupul începe să se manifeste împotriva valorilor civice și sociale și în care societatea începe să-i perceapă ca o organizație periculoasă și nelocală⁷. În perioada postbelică, mișcarea a trecut într-o nouă eră de reconstrucție și expansiune care a contribuit la edificarea unui nou stil sectar. Membrii au fost îndemnați să dea dovadă de "tact teocratic" în prezentarea mesajului lor, să nu facă remarci care puteau fi ofensive și să evite în general atacurile frontale împotriva altor grupuri religioase⁸. Stilul moderat a început curând să dea roade. Atacurile violente împotriva grupului s-au oprit, arestările s-au diminuat, iar expansiunea mișcării a atins cote impresionante.

În anii 1960, mișcarea s-a întors la interpretarea ei tradițională privitoare la "Înaltele stăpâniri": deveneau iarăși autoritățile seculare, cu mențiunea că adepții erau îndemnați să arate o supunere *relativă* față de acestea. Un mare accent se punea pe neutralitatea sectei, cu privire la problemele sociale și politice ale zilei⁹. Tot acum se făcea o distincție între "corpul de conducere

6. Joseph Zygmont, *Jehovah's Witnesses in the USA (1942-1976)*, "Social Compass", vol. XXIV 1977, p. 45- 59 (p. 53).

7. Watchtower Society raportează că între 1933-1951 au fost 18 866 de arestări împotriva Martorilor în SUA și în jur de 1500 de cazuri de violență a mulțimilor (*Qualified to be Ministers Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania, New York, 1955*).

8. 1954 *Year'Book*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania p. 25-26. Această schimbare de atitudine s-a reflectat de asemenea în literatura mișcării. Tehnicile provocatoare și invectivele au făcut loc formulărilor diplomatice despre diferențele doctrinare.

9. *Life Everlasting in Freedom of the Sons of God*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania, New York, 1966, p. 192; "Turnul de Veghe" ("*Watchtowers*"), 15 iulie, 1963, p. 421-423,

spiritual" și structura sa pământească. Corpul spiritual era format din Iehova, Iisus Hristos și cei 144 000 de sfinți care urmau să se alătore Regatului ceresc. *Însă, acest corp spiritual operează prin intermediul structurilor pământești, și mai ales prin Corpul Director de la Brooklyn, al cărui rost este să conducă problemele martorilor în lume.*

Astfel, după un parcurs sinuos referitor la situarea grupului în raport cu societatea, în anii 1970-1980, "Organizația Martorii lui Iehova" prezenta caracteristicile unui tip ideal de sectă, așa cum se conturase în lucrările clasice ale lui Max Weber și Ernest Troeltsch. În studiile lor, aceștia distingeau două moduri de existență socială a religiei, tipul *biserică* și respectiv tipul *sectă*. Astfel, erau identificate patru caracteristici care puteau contribui la clasificarea unui grup religios ca sectă în raport cu o Biserică stabilită și anume: *convertirea voluntară, alegerea divină; refuzul compromisului cu societatea; procesul de rutinizare*¹⁰. Cu alte cuvinte, secta era definită ca o asociație voluntară de credincioși, care nu reunește decât persoane religioase calificate și care introduce o ruptură mai mult sau mai puțin pronunțată cu lumea și cu valorile societății înconjurătoare.

Spre deosebire de Biserică, secta dezvoltă un *model de autoritate particular*. Astfel, ea devine o comunitate de laici adunată fie în jurul unui reformator, fie al unui "profet". Biserica din care s-au detașat este vinovată, în concepția ei, de a fi pierdut autenticitatea sa originală datorită compromisului cu societatea și alianței cu puterile politice. Secta pretinde întotdeauna o *continuitate cu credința originală*, ea nu se consideră o nouă biserică, ci restaurarea celei originale. Membrii unei secte se consideră "aleși"; mântuirea are pentru ei trăsăturile unei catastrofe care va lovi pe toți cei care nu aparțin sectei (pedeapsă divină, sfârșitul lumii). Adepții sectei *se separă din ce în ce mai mult de restul societății* în ceea ce privește credințele, practicile și instituțiile religioase. Comportamentul arogant și ostentativ de "aleși" duce la marginalizarea lor socială și uneori la *persecutare*. Persecuția și martiriul sunt primite cu bucurie, ca o cale de acces privilegiată către mântuire, iar

ed.engl. În *problema votului* de exemplu, Societatea învăța că martorii nu trebuie să adere la nici un partid politic și să se țină departe de urne. În 1973, într-una din broșurile lor, martorii justificau acest apolitism amintind că primii creștini nu acceptau nici un fel de sarcini politice în Imperiul Roman (*Lapaix et la securite veritables- d'ou viendront-elles?*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania, Brooklyn, 1973, p. 124-131).

10. Max Weber, *L'Ethique protestante et l'esprit du capitalisme*, Loisir, 1991; Ernst Troeltsch, *Histoire des religions et destin de la theologie*, Editions de Cerf, 1996; Idem, *Die Soziallehren der christlichen Kirchen und Gruppen*, Tubingen, 1912 (trad. eng. O. Wyon, *The Social Teaching of the Christian Churches*, New York, 1931). Despre analiza teoriei lui Weber și Troeltsch, Bryan Wilson, *Religion in Sociological Perspective*, Oxford, 1982; Werner Stark, *The Sociology of Religion: A Study of Christendom*, vol. III (*The Universal Church*), London, 1967 (în special p. 95- 96).

această marginalizare conduce la o coeziune internă mai puternică. Membrii grupului devin convinși că ceilalți sunt *inamici* care *trebuie combătuți*, că mântuirea rezidă în grup, iar răul în lumea exterioară. Viața unei secte este însă relativ scurtă, ea se "*rutinizează*" de îndată ce acceptă anumite compromisuri cu societatea. Situația lor se poate normaliza în cazul în care nu mai există tensiunea între ea și mediul înconjurător și ea devine o denominațiune respectabilă a acelei societăți. Faptul că fervoarea inițială părăsește odată cu trecerea generațiilor, determină în sânul ei o reacție sectară care are ca efect să redinamizeze mișcarea și ciclul se repetă ¹¹.

În cazul martorilor, se poate vedea că sunt în primul rând un *grup voluntar*. Nu există martor prin naștere, el trebuie să *devină*. Chiar dacă cineva este născut într-o familie iehovistă, el trebuie să ceară personal botezul, iar acesta poate să-i fie refuzat dacă nu-și duce viața conform cu anumite exigențe. În al doilea rând, ei sunt un *grup elitist*. Societatea Martorii lui Iehova pretinde că este singura organizație voită de Dumnezeu, singura care este depozitara adevărului în domeniul religios. Consecința este dublă: pe de o parte doar adepții vor fi salvați în momentul apocalipsei; pe de alta, lumea este divizată în două, "neamurile" care sunt sub influența lui satan și adepții mișcării înșiși. Elitismul se manifestă și în domeniul vieții personale. Adeptul este în întregime acaparât de practica sa religioasă (mai multe reuniuni de cult în fiecare săptămână, prozelitism sistematic, funcții în congregație) și astfel îi rămâne foarte puțin timp sau deloc să se consacre familiei sau altor preocupări¹².

11. Pe baza teoriilor lui Troeltsch și Weber, Bryan Wilson și Rodney Stark concluzionează că: secta este un grup la care se aderă voluntar; adeptul trebuie să merite apartenența la grup sau poate fi exclus în caz de deviere; secta este exclusivă, căci ea se consideră ca un popor care posedă "adevărața credință"; ea propune adepților un ideal de perfecțiune personală, ea implică o puternică grupare de laici; ea afișează o animozitate sau cel puțin o indiferență față de societatea globală și de stat; ea se consideră un grup elitist și reclamă participanților un angajament superior decât cel cerut de celelalte Biserici. Secta exersează o puternică presiune asupra membrilor și tinde să-i mențină pe aceștia în afara lumii și să le dicteze conduita față de "profani". (Bryan Wilson, *Les sectes religieuses*, Paris, 1971, p. 28; Rodney Stark, *The Future of Religion, American Rom Sects Movements*, University of California 1985, p. 126-148). Rodney Stark încercă să explice de ce la a doua generație a sectei începe să se atenueze atitudinea de respingere a lumii, atitudine pe care o impusese prima generație. În acest context, el remarcă faptul că: cu cât *tensiunea între organizația religioasă și mediul înconjurător* este mai mare, cu atât ea furnizează un confort religios exaltant pentru persoanele frustrate pe plan spiritual sau material. A doua generație deja nu mai resimte aceleași frustrări ca și prima și acei membri ai sectei care se bucură de privilegiul în societate vor dori să reducă impedimentele legate de "respingerea lumii", antrenând secta într-o direcție care o face social înăi acceptabilă (vezi R. Stark, William Bainbridge, *American-Rom Sects: Initial Findings*, "Journal for the Scientific Study of Religion" 20 (1982), p. 130- 149).

12. Problemele coexistenței între viața religioasă și viața de familie au fost rezolvate pentru ei, considerând căminul ca o prelungire a congregației. Adeptul este sfătuit să studieze scrierile iehoviste și să se roage în familie, să desfășoare alte activități împreună cu alți martori sub supravegherea unui bătrân al congregației.

În fine, iehovismul sectar este caracterizat prin *caracterul său protestatar* în societate. Pe baza unor texte scripturistice scoase din context și interpretate aleatoriu, martorii refuză exercitarea îndatoririlor cetățenești (serviciul militar, dreptul de vot, respectarea însemnelor naționale, imn, drapel, sărbători naționale, cf. Ioan XVII, 14-16 și Ioan XVIII, 36), transfuziile sanguine, participarea la ajutor umanitar, educația în spirit democratic a copiilor (pentru respectarea valorilor celuiilalt). Astfel individualizați, ei au convingerea că aparțin unei organizații divine și cred că societatea se găsește sub dominație satanică¹³. Pentru a-l feri de tentații diabolice, adeptul este urmărit, supravegheat și "îndrumat" în viața socială, dar și personală. Această supraveghere ajută martorii să-și păstreze "puritatea morală" pentru a proclama mesajul Regatului. Totuși, în ultimele decenii se pot vedea semne progresive ale ieșirii din "logica sectară", ceea ce corespunde cu începutul procesului de *rutinizare*¹⁴.

Obiecția contra serviciului militar este un factor important prin care se exprimă separarea lor față de societate. Pentru un tânăr martor, închisoarea era un pasaj obligatoriu și avea o semnificație particulară pentru sectă, în măsura în care ea produce ieftin "martiri"¹⁵. Martorii au considerat că nu pot accepta nici măcar un serviciu alternativ în armată, deoarece acesta este o substituție și este, prin urmare, același cu lucrul cu obiectul pe care-l înlocuiește. Începând din anii 1970 însă, se poate vedea o dorință de schimbare. Corpul Director de la Brooklyn a început să fie bombardat cu scrisori de la adepții sectei, care se interesau pe ce bază este formulată această interdicție¹⁶. Deși nu a fost adoptată o hotărâre clară în acest sens, instanțele naționale au primit libertatea să acționeze conform intereselor membrilor lor. În 1995, *Ministerul Apărării francez a aprobat cererea Organizației Martorii lui Iehova de a se crea în cadrul armatei un serviciu civil alternativ, care*

13. "Fiecare individ aparține fie organizației lui Iehova, fie celui a lui Satan" *Martorii predicatorii regatului..*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania (ed. fr.), 1993, p. 78-79

14. R. Dericquebourg, *Les Temoins de Jehovah: vers une sortie de la logique sectaire?*, Francoise Champion, Martin Cohen, *Sectes et democratie*, Editions du Seuil, 1999, p. 105-126

15. În mod curios, martorii erau grupați în pavilioane separate de ceilalți deținuți și beneficiau de un statut privilegiat (puteau primi vizite frecvente nu numai din partea familiei, dar și a conducătorilor iehoviști, literatură etc.). Astfel, închisoarea devenea un loc ideal pentru continuarea îndoctrinării și pentru instruirea în prozelitism. Deveneau martiri!!!

16. Într-o ședință a Corpului Director din 15 nov 1978 referitoare la serviciul militar, 11 din cei 16 membrii prezenți au votat în favoarea schimbării acestei doctrine. După câteva momente, unul cei care a votat pentru suprimarea interdicției, a declarat că s-a răzgândit, deci nu mai era vorba de majoritatea de 2/3 care putea schimba ceva. (Franz Raymond., *Crisis of Consciince. The Struggle Between loyalty to God and Loyalty to one's religion*, Atlanta, 1983, p. 102).

acceptă convingerile lor religioase. Ei urmează să fie plasați în unități non-combatante, ca asociații lucrative, spitale etc. (Ei vor să facă prozelitism și aici.) Este interesant de constatat faptul că martorii au negociat cu o autoritate publică, deși întotdeauna au afișat indiferență și ostilitate față de "monstrul" care se numește Stat. Această nouă orientare, vizibilă în toate statele în care se abrogă serviciul militar obligatoriu, poate fi interpretată ca o formă de oportunism, o încercare de a se prezenta ca loiali și utili.

De asemenea, credința martorilor îi determină să refuze categoric transfuzia de sânge. Acest refuz se înscrie, de asemenea, în pregătirea lor pentru vremea "marii încercări", când congregația mondială va face dovada atașamentului său la Jehova. Interdicția se bazează pe interpretarea recomandării pe care Dumnezeu o face lui Noe de a nu mânca animale cu "sufletul lor", adică cu sânge (considerat sufletul omului de ei?!) și pe textul din Faptele Apostolilor XV, 29. Plecând de la interdicția de a se abține de la sânge și de la cărnurile jertfite idolilor, ei au generalizat aceasta la un domeniu mult mai mare decât cel alimentar. Din punctul lor de vedere, "a se abține" este echivalent cu "a nu utiliza" și nu se referă numai la mâncare, dar și la transfuzii. Când a fost recunoscut flagelul SIDA, martorii au triumfat: ei erau poporul ales și Dumnezeu le-a trimis acest semn ca să fie feriți, în timp ce "necredincioșii", care practicau transfuzia, urmau să fie loviți de biciul lui Dumnezeu¹⁷.

În ultimii ani, martorii au acceptat să discute despre această problemă cu medicii. Din 1982 funcționează o instanță de dialog, care se numește Serviciul de Informații Spitalicesc (*Hospital Information Service*). Serviciul, care este deja implantat în 64 de țări, se străduiește să găsească echipe medicale dispuse să asiste martorii care urmează să fie operați, dar respectând convingerile lor. În 1993, peste 23 000 de medici din lumea întreagă au

17. Organizația Martorii lui Iehova din Italia a emis o circulară națională (în 01.12 1981), care se referă la boli grave de sânge, ca talasemie majoră sau leucemie. Se accentua că bolile respective duceau la moarte, indiferent de cura practică și se interzicea categoric transfuzia de sânge. Circulara conținea o serie de sfaturi pentru a ajuta părinții să nu fie învinuiți că nu au folosit toate metodele pentru salvarea copilului și anume: au consultat doctori din țară și din străinătate; au practicat toate curele alternative etc, au toate rețetele, radiografiile, rezultatul analizelor; evidența tuturor medicilor specialiști care iau consultat, inclusiv ziua și ora vizitei. Este indicat de asemenea să fie de față și alte persoane care să ateste că bolnavul a fost consultat, pentru a putea avea un sprijin în fața instanței; să se păstreze dovezi despre toate colocviile provinciale sau naționale unde s-au căutat sfaturi și sugestii; să se țină un jurnal care să consemneze toate aceste măsuri care au fost luate pentru copil, ziua, ora etc. (E monstruos?! Părinții se pregătesc dinainte să justifice moartea copilului). Achile Aveta; Sergio Pollina, *1 Testimoni di Geova e la politica. Martiri o oportunisti?*, Roma, 1991, p. 7. A se vedea și Dany Bouchard, *Dans l'infer des Temoins de Jehovah*, Paris, 2001 (*Le sang*, p. 145-154). Astăzi cum bine știm s-au găsit remedii care pot stopa acțiunea acestor boli prin transplant de măduvă și sânge, doctrina iehovistă a rămas aceeași dar în practică părinții acceptă uneori această soluție pentru a-și salva copiii cu riscul excluderii din sectă. Alții din contră sacrifică copiii!!!!

acceptat să colaboreze. Serviciul organizează seminarii, întâlniri în legătură cu noile metode de transfuzie non-sanguină¹⁸.

Pentru martori, *asocierea la opera umanitară* nu era deloc recomandată în trecut. Catastrofele fac parte din vicisitudinile de la "sfârșitul timpurilor", anunțate în Scripturi, spuneau ei. Acestea fiind inevitabile, orice ajutor ar fi contra planurilor divine. Era permis să fie ajutați doar frații și surorile "în nevoie", în rest, răul este consecința păcatului lui Adam. În ultimul timp, se vede începutul unui angajament în acțiuni umanitare. Pe lângă ajutorul în cazul inundațiilor lor din Franța, sau în conflictul din Rwanda, vedem că "martorii" se implică în acțiuni sindicale. Este un semn că ei doresc să-și amelioreze poziția (evident pentru a obține ceva), deși până de curând declarau că cine așteaptă sfârșitul iminent al lumii nu are vreme să se consacre vieții publice.

Un alt punct, unde se constată o evoluție în raport cu integrarea socială, este locul pe care-l acordă *educației copiilor*. Așteptarea cataclismului final și convingerea că vor scăpa doar ei de acesta orientează educația la martori. Părinții au greua responsabilitate de a salva copiii lor. "Nu este o bucurie să crești copii în vremurile sfârșitului. Dacă părinții rămân credincioși și fac tot posibilul în disciplina și educația lui Iehova, ei pot avea garanția că Dumnezeu va privi cu dragoste copiii lor, atâta vreme cât aceștia se arată ascultători"¹⁹. Toate aspectele vieții copilului sunt reglementate și ritualizate într-un cadru dogmatic iehovist unde ascultarea este valoarea supremă. Copiii trebuie să urmeze studiile biblice atât acasă, cât și la Sala regatului (5 ore pe săptămână) și să însoțească părinții sau alți colegi în timpul activității lor de prozelitism, dacă au ajuns la o vârstă convenabilă²⁰.

Dacă în trecut martorii nu considerau necesare studiile superioare, se vede astăzi un interes crescut pe care îl acordă educației. Implicațiile acestei deschideri sunt majore pentru evoluția ulterioară a mișcării. Se știe că sectele milenariste recrutează mai ales în păturile defavorizate ale populației și nici

18. Acest serviciu a acceptat în anumite cazuri transfuzia de sânge ca de altfel și transplantul de organe. Plasma artificială nu poate suplini integral funcțiile sângelui și în consecință mai ales la nivel personal, deciziile au început să se nuanțeze. În general însă fiecare martor are semnată o hartie legală care stipulează refuzul său de a i se administra transfuzia. Cazurile uneori iau o turnură dramatică și au avut multe procese cu autoritățile spitalicești și statale (unde ei sunt reductibili), aceasta face ca problema transfuziei să rămână una dintre prioritățile de reflecție.

19. "Le Tour de Garde" (*Turnul de Veghere*), Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania 1 martie 1988 (ed.fr.), "Mettre au monde des enfants au temps de la rID: un lourd responsabilité", p. 27

20. Rayat El Mountacir, *Les enfants des sectes*, Fayard, 1994, p. 137.

martorii nu fac excepție de la acest determinism sociologic²¹. Ori astăzi, nivelul social și intelectual al adeptilor se ridică încetul cu încetul, având în vedere că, copiii martorilor încep să iasă din condiția socială a părinților prin studii. Martorii care fac studii secundare și superioare citesc lucrări care le oferă alte perspective decât literatura iehovistă. Ei sunt greu de menținut într-o doctrină închisă, iar separația de lume începe să se dovedească dificil de realizat în cazul tinerilor. Pe de altă parte, creșterea numărului de convertiți sau de născuți în interiorul mișcării în perioada de după război, persoane care nu au experimentat niciodată persecuția, face ca atașamentului lor la mișcare să nu mai fie ca al vechilor martori. Deja studii recente arată că procentajul celor care se ocupă cu vânzarea publicațiilor, îndoctrinarea din ușă în ușă și cursurile biblice, a înregistrat în ultimul timp o scădere care i-a îngrijorat pe liderii mișcării²².

Practica lor socială este de asemenea deviantă și ea se referă la o ideologie specifică a muncii și a reușitei sociale, la o condamnare a mercantilismului (deși îl practică cu succes), la refuzul de a recunoaște pozitivă viața socială diferită de cea a organizației. Generalizând, "martorii" resping tot ceea ce material sau spiritual îi poate îndepărta de la activitățile organizației (sportul nu este deloc recomandat, mai ales când este vorba de sport de performanță; o meserie care implică mult timp devine incompatibilă cu imperativele sectei, etc.). Cu toate acestea, există indicii despre un anume *conformism social*, care nu se găsește la alte mișcări sectare. De exemplu, ei nu acceptă concubinajul în rândurile lor, în schimb îndeamnă adepții să se căsătorească civil, pentru a se folosi de facilitățile juridice ce reglementează căsătoria civilă. Normal ar fi, datorită ostilității față de stat, ei să organizeze doar căsătorii religioase. În al doilea rând, ei recurg la tribunale pentru a reglementa problemele lor. O atitudine totală și radicală ar fi trebuit să-i conducă să se abțină de la orice acțiune juridică. În al treilea rând, se constată că martorii nu au creat școli private. Ei se acomodează școlilor publice, deși ar putea să fondeze propriile școli pentru a-i sustrage pe copiii lor de la influența "lumii". În schimb au un program special de îndoctrinare săptămânal la

21 Jean Seguy, *Sociologie de l'attente*, "Le retour de Dieu", Bruxelles, 1983; Idem, *Messiansime et ehech social: les Temoins de Jehovah*, "Archives de sociologie des religions", no. 21(1966), p. 89- 99.

22 James A. Beckford, *Les Temoins de Jehovah a travers le monde*, "Social Compass", vol. XXIV 1977, p. 5-31 În fața acestor probleme, în 1972 a fost introdusă o revizuire a relațiilor cu autoritatea la scară locală și regională, semn că Societatea a resimțit nemulțumirile. Documentul s-a intitulat *Organization for Kingdom-Preaching and Disciple-Making*. Sistemul nu a făcut altceva decât să creeze o separație foarte strictă în cadrul congregației între un mic grup a cărui situație este asimilată cu cea a "predicatorilor" (ministres) și un grup mai mare care aparține laicilor. În structura sa, organizația a rămas însă monolitică.

Sala regatului și unul familial foarte strict. Martorii nu au nici un fel de ezitare să plătească impozitul, deși se știe că în istorie grupurile radicale care așteptau sfârșitul lumii refuzau să plătească orice fel de taxă.

În fine, ei se străduie să obțină statutul de asociație culturală, lucru vizibil la nivelul multor state europene, mai ales după anii 1990. Recunoașterea lor ca asociație culturală fără scop lucrativ atrage numeroase favoruri fiscale (scutire de impozite, de TVA, scutire de impuneri pe edificiile lor deoarece sunt destinate cultului, participarea la sistemul asigurărilor sociale de stat etc.). Majoritatea statelor au avizat favorabil aceste cereri. Numai Franța se străduiește la ora actuală să clarifice situația martorilor în raport cu instituțiile statului, întrebându-se despre natura activităților lor lucrative și despre profiturile uriașe care se varsă la asociația mamă din străinătate²³. *Asfel caracterul radical al protestului lor apare din ce în ce mai relativ*. Faptul că iehovismul iese din izolarea sa, că începe să facă concesii instanțelor politice și sistemelor sociale este un semn al instituționalizării. Problema se pune dacă asistăm la o evoluție spre denominațiune și se instalează în societate pentru a dura sau este numai o manevră oportunistă, care urmărește să obțină respectabilitate socială pentru a relansa prozelitismul de pe alte poziții.

Toate aceste transformări arată că Martorii lui Iehova traversează la ora actuală un proces de "banalizare" a harismei care a fost verificat și în cazul celorlalte două mișcări adventisto-milenariste²⁴. În timp ce prima generație este sectară și nu se interesează de alte grupuri decât pentru a le face o jude-

23. În Franța, există un sistem de asigurări sociale pentru responsabilii de cult, de ale cărui avantaje beneficiază nu doar membrii Bisericii Catolice, ci și buđiști, hinduși, musulmani. Acest sistem comportă două Case, una destinată să acopere riscurile de boală (Casa mutuală de asigurare medicală a cultelor, CAMAC), iar cealaltă să acopere asigurarea de bătrânețe sau invaliditate (CAMA VIC). Cererea de aderare a martorilor a fost respinsă în 1997 pe motivul că ei nu sunt o asociație culturală, nu au nici statutul de Congregație și în plus au fost încadrați de Comisia de anchetă parlamentară (Raportul din 1995) printre secte. Cu toate acestea, instanțele locale franceze dau adesea câștig de cauză martorilor. Începând cu 1993, Curțile administrative de apel de la Nancy, Lyon, Marseille și Douai au acordat scutiri fiscale Martorilor lui Iehova care intrau în jurisdicțiilor X. Třmisien, *Le Conseil d'Etat accorde une exoneration fiscale aux Temoins de Jehovah. Deux de leurs associations sont reconnues comme cultuelles*, "Le Monde", 25-26 iunie, 2000. Daniele Hervieu-Leger, *La religion en mietters ou la question des sectes*, Calman-Levy, 2001 p. 37-72. Ȇntre 1994-1996, tribunalul administrativ de la Strasbourg a judecat plângerea înaintată de Martoirii lui Iehova împotriva Direcției Serviciilor Fiscale din Bas Rhin, reclamând scutirea de taxe funciare pe proprietățile construite. Tribunalul a hotărât (10 septembrie 1997) că asociația a modificat statutul în 1994 și că de atunci scopul său este "de a întreține exercițiul public al cultului Martorii lui Iehova", iar aceasta corespunde prevederilor legale. Mai mult pe situl oficial al Martorilor gasim ca ei se consideră a 15-a "religie" ca număr de credincioși, valorizând se pare acest termen blamabil pentru ei. Tot timpul au hulit religiile ca fiind ale lui satan.

24. Massimo Introvigne, *Les veilleurs de l'Apocalypse: millenarisme et nouvelles religions au seuil de l'an 2000*, Paris, 1996; Timothy Miller (ed.), *When Prophets Die. The Postcharismatic Fate*

cată negativă, *procesul banalizării harismei corespunde foarte adesea cu o lentă evoluție a sectei spre denominațiune*²⁵. În primul rând, banalizarea harismei se exprimă prin rolul crescut care se atribuie, uneori în teorie și adesea în practică, "*celui de al doilea fondator*", a cărui misiune este organizatorică mai degrabă decât harismatică²⁶. În al doilea rând, procesul de banalizare este format din faze de imobilitate sau de stagnare a creșterii și a entuziasmului grupului, ceea ce reclamă *mișcări de trezire spontane sau ghidate de ierarhie însăși*. Acestea sunt quasi-instituționalizate adeseori și se manifestă prin campanii periodice de prozelitism, lansate în jurul unei teme precise sau a unei noi date pentru sfârșitul lumii. Fazei de deșteptare îi urmează o fază de reflux în timpul căreia se observă o consolidare a mișcării. În al treilea rând, se manifestă un *comportament mai tolerant față de alte grupuri și denominațiuni* și subliniază de o manieră mai puțin emfatică rolul lor exclusiv de arcă a mânturii. Atitudinea față de alte comunități este re-interpretată, chiar dacă nu se ajunge la o viziune ecumenică.

Rolul organizatoric al lui Rutheford se poate vedea cel mai bine în *teocrația iehovistă* pe care el a construit-o și căreia a încercat să-i ofere și o bază doctrinară. Originea și autoritatea Corpului Director sunt probleme spinoase pentru martori în discuțiile purtate cu alți interlocutori²⁷. Corpul director este un organism colegial, format actualmente din 10 oameni, care este recunoscut ca singur responsabil pentru învățăturile propovăduite de "martori" pe pământ. Din punctul de vedere al "martorilor", el nu este altceva decât "sluga bună și credincioasă" (Matei XXIV, 45), prin intermediul căreia Hristos conduce și hrănește Organizația. Această elită spun ei este compusă dintr-o rămășiță a celor 144 000 de unși ca moștenitori ai regatului ceresc al lui Hristos. Problema este că cei care apățineau la 144 000, au cam decedat

of the New Religious Movements, New York, 1991. Mormonii, de exemplu, păstrează numele lor de "sfinții ultimelor zile" dar au abandonat așteptarea iminentă a sfârșitului lumii, tipică unei faze de pionierat (G. Underwood, *Apocalyptic Adversaries: Mormonism Meets Millerism* ", "The John Whitmer Historical Association Journal", 7(1987), p. 53- 51)

25. Ernst Troeltsch, *Religion for Struggle for Power*, Duke University, Durham, 1946; Idem, *Religion, Society and the Individual*, New York, 1957; Idem, *The Scientific Study of Religion*, London, 1970; Bryan Wilson, *The Social Dimension of Sectarism*, Oxford, 1990.

26. Această observație se verifică și în alte cazuri: Brigham Young este adevăratul organizator al "regatului Sionului", în timp ce Joseph Smith nu făcuse decât să prefigureze acest lucru; în adventism a doua fondatoare este Hellen White; la originea "martorilor" stă Charles Russell, dar adevăratul fondator al mișcării este Rutheford.

27. Achile Aveta, *Storia e dottrina dei testimoni di Geova*, Roma, 1996 (Corpo direttivo e teocrazia geovista, p. 47- 58)

și au început să intre în Corpul director și "membrii din marea mulțime", deși acest lucru înainte nu era permis (?!). Această elită este compusă dintr-o rămășiță a celor 144 000 de "unși" care vor domni cu Hristos pe pământ în timpul Regatului milenar de 1000 de ani²⁸. Însă modalitatea prin care acest grup a supraviețuit din primul secol creștin până în 1914 este întotdeauna un subiect de dispută între martori și cei care sunt pregătiți să-i înfrunte²⁹. Pe de altă parte, ei susțin că Societatea Turnul de Veghe, fiind dirijată de duhul sfânt al lui Dumnezeu, trebuie să dea socoteală numai în fața lui Dumnezeu în toate problemele³⁰.

Autoritatea Corpului director se fondează pe principiul că *cine controlează trecutul, poate controla și viitorul*. Acest lucru este posibil în condițiile în care adepții sunt împiedicați să aibă o cunoaștere completă, clară despre erorile trecutului. Astfel, se trec sub tăcere diferite aspecte compromițătoare și se modifică sau se citează trunchiat cu abilitate propriile publicații sau lucrări ale altor denominațiuni și chiar dicționare și enciclopedii. Al doilea principiu este nevoia "*de a ține pasul cu adevărul*". Cu alte cuvinte, fiecare martor trebuie să creadă ferm în ceea ce iehovismul învață *astăzi* ca adevăr, independent de ceea ce a învățat ieri. Este vorba de principiul "reve-

28. "Puțin înainte de moartea sa, Hristos a vorbit ucenicilor lui de sluga bună și credincioasă, căruia El i-a încredințat o responsabilitate specială. Această slugă era prezentă în momentul plecării Domnului la cer și va fi prezentă în timpul întoarcerii lui Hristos. Această descriere nu se poate referi la un singur om, ci la grupul de 144 000 de unși" (*Uniti nell'adoratione del sala vero Dio*, Roma, 1983, p. 119).

29. În 1914 s-a constituit un grup restrâns de "unși", Corpul director, care să conducă clasa slugilor în calitate de pastor și de supraveghetor spiritual. Termenul "corp director" a fost utilizat pentru prima dată în "Turnul de Veghe" din 1944. În 1972 ei caută să explice fundamentele sale biblice... ("Turnul de Veghe" Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania 15 mai 1972, p. 313, ed.engl.). Ahile Aveta consideră că aceasta este "o miraculoasă naștere din nimic" (*Storia e dottrina dei testimoni di Geova*, Roma, 1996, p. 50). Președinți recent: Nathan Homer Knorr (1942-1977); Frederick W. Franz (1977-1992); Milton G. Henschel (1992-2000), succedat de Don Adams.

30. Martorii aveau și au destule motive să spună că nu dau socoteală decât în fața lui Dumnezeu de scrierile și afacerile lor. De exemplu, în anii 1920 stabilimentul tipografic de la Brooklyn producea broșuri la prețul unitar de 4 centimi de dolar și le vindea la prețul de 35 de centimi; filiala germană producea o carte la prețul de 12 pfenigi și o vindea la 1 marcă (W.J. Schnell, *Tren'anni schiavono della Torre di Guardia*, Napoli, 1983, p. 87). În anii 1978 martorii aveau un activ de 332 milioane de dolari. *principala sursă a acestora fiind vânzarea de cărți și reviste* Franz Raymond., *Crisis of Conscience. The Struggle Between loyalty ta God and Loyalty to one's religion*, Atlanta, 1983, p. 51. Ei afirmă că "modestele contribuții primite pentru literatură acoperă puțin din costul de materiale, producția și distribuția. Toate celelalte cheltuieli sunt acoperite din contribuții voluntare în bani făcute de martori, prin donații sau testamente (*I Testimoni di Geova: uniti nel compiere la volonta di Dio in tutto il mondo*, Roma, 1996, p. 28). Faptul că astăzi Martorii au eliminat afișarea prețurilor literaturii lor și fac "oferte voluntare" apare ca o strategie pentru a ascunde autorităților marile sume de bani care se acumulează. În legatură cu problema finanțării, a se vedea S. Polina, *Il popolo dell'Apocalisse. Storia di Ordinaria utopia*, Camassima, 1993, p. 22-25; 56- 57; 66-67.

lației progresive"³¹ (luminița de la capătul tunelului?!), cu alte cuvinte adevărul este revelat gradual, la timpul stabilit de Dumnezeu, după nevoile și capacitățile servitorilor săi³².

Martorii sunt în totală dependență de "Societatea Turnul de Veghere": ea este cea care dă adevărata interpretare a Scripturii, care le fabrică versiunea Bibliei pe care trebuie să o utilizeze exclusiv, cea care le dă cheia textelor profetice, care judecă fidelitatea lor față de Iehova, care decide pe cine trebuie ei să frecventeze și pe cine nu, care apreciază legitimitatea unui anume tratament medical etc. În concluzie, în afară de Societatea lor nu există mântuire. Astăzi, martorii oferă o versiune mai puțin abruptă și mai abilă, dar care, în ultimă instanță, înseamnă același lucru. Cei care nu sunt martori ar putea fi mântuiți devenind, iar oamenii dreți din trecut sunt revendicați pur și simplu de Organizație fără menajamente³³.

Aceeași poziție echivocă se poate observa și în legătură cu mișcările periodice de redeșteptare a entuziasmului religios, concentrate în jurul unor date referitoare la sfârșitul lumii. În ciuda eșecurilor repetate ale profețiilor legate de sfârșitul lumii (1874, 1914, 1925, al doilea război mondial, 1975, 2000), grupul nu a abandonat niciodată latura sa milenaristă, continuând să creadă că Bătălia Armaghedonului și stabilirea împărăției lui Dumnezeu pe pământ sunt iminente³⁴. Întreaga lor literatură cuprinde un "alarmism eshatologic" care îndeamnă la vigilență. Iehoviștii admit azi faptul că timpul, ziua și ora sfârșitului nu sunt cunoscute de nici o creatură, dar acest lucru nu

31. "Dumnezeu nu revelează întreaga sa voință dintr-o dată, ci o revelează progresiv, în cursul timpului, după nevoia celor care sunt interesați" ("Turnul de Veghe" Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania 1 decembrie 1964, p. 712 ed.engl.). Despre revelația progresivă la martori, a se vedea și A. A. Veta, *Un 'ideologia...*, p. 191-198.

32. Ei nu recunosc nici o valoare tradiției bisericești (că și ei au deja o tradiție alternativă), nu citează de exemplu din mărturiile Sfinților Ignatie al Antiohiei, Sfântul Clement Romanul, contemporani ai Sfântului Apostol Ioan, dar totuși dau citate din Tertulian sau Fericitul Augustin, care servesc tezelor lor. A se vedea Guy Baret, *Le défi des temoins de Jehovah. Comment les conduire a Christ*, Geneve, 1992 (De la "slujitorul creduncios și în înțelept" la Biserica lui Isus Hristos, p. 111-126).

33. "Cred oare martorii că nu vor fi decât ei salvați? Nu. Milioane și milioane de oameni din trecut vor fi înviați și vor avea posibilitatea să câștige viața. Mulți dintre contemporanii noștrii pot încă să obțină adevărul și dreptatea înainte de marile chinuri și să obțină mântuirea" (*Les Temoins de Jehovah du XXe siecle*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania p. 29).

34. "Turnul de Veghe" Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania 15 sept 1985, p. 28-31. (ed. engl.) "Este adevărat că anumite aspecte care păreau să aibă susținerea cronologiei biblice nu s-au concretizat la timpul prevăzut. Dar nu este mult mai bine să se comită erori deoarece sunt prea nerăbdători să vadă împlinite cuvintele lui Dumnezeu, decât să fie spiritual adormiți, în ce privește împlinirea profeției biblice?" Teoria lui Leon Festinger despre eșecul profețiilor este foarte populară între sociologii religiilor (*L'echec d'une prophétie: psychologie sociale d'un groupe de fidèles qui predisaient la fin du monde*, Paris, 1993). El afirmă că după un eșec, mișcarea religioasă nu se dispersează, ci din contră se întărește. Acest fapt, este într-adevăr curent în istoria milenarismului: când

exclde faptul că Dumnezeu ne dă informații despre timpul în care acest sfârșit va veni³⁵. Acest alarmism nu are alt scop decât participarea cu zel la predicarea veștii bune a Regatului, cu alte cuvinte la întreținerea elanului prozelit. Problema presantă a instaurării Regatului i-a determinat să aibă o gândire și o existență "la limită", în care legăturile cu ordinea socială erau restrânse la minimum. Ordinea acestei lumi va dispărea și marea Bătălie a Armaghedonului va aduce o nouă ordine, în care Isus și cei 144 000 de aleși vor domni în ceruri asupra mării mulțimi de drepti înviați. Deși martorii manifestă un fel de milenarism catastrofic, deoarece așteaptă ca întregul pământ să fie purificat și curățat la Armaghedon, anumite practici și credințe arată că acest milenarism nu este exclusiv. Ei cred, într-un anume sens, că puterea mileniului este deja prezentă prin Organizația lor internațională³⁶.

un "sfârșit de lume anunțat" nu se produce, mișcarea nu începe un proces de disoluție, ci de creștere. La rândul său, Joseph Zygmunt (*Prophetic failure and Chilistic Identity: The case of Jehovah's Witnesses*, "American Journal of Sociology", 75 (1970), p. 926-948), a propus trei reacții la eșecul profeției care se verifică în cursul istoriei. Prima admite că s-a produs o eroare de detaliu, care totuși nu invalidează adevărul de fond al sistemului profetic. O a doua reacție are în vedere un scenariu cosmic. Datorită rugăciunilor și activităților membrilor grupului, Dumnezeu a intervenit pentru a modifica cronologia și implicit data sfârșitului. O a treia reacție pretinde că profeția s-a produs într-adevăr, chiar dacă ea aparent a eșuat. Profeția nu a fost bine înțeleasă, nu a fost vorba de sfârșitul lumii, ci de un eveniment apocaliptic invizibil pentru ochii celor necredincioși. Mai recent, această problemă a fost reluată de Gordon Melton (*Spiritualisation and Reaffirmation: What Really Happens When Prophecy Fails*, "American Studies" 26 (1985), p. 17-29) care nu consideră "sindromul Festinger" ca universal. Melton atrage atenția că nu trebuie privit numai aspectul profetic asupra prezivziunii unei date pentru sfârșitul lumii. Viziunea unui grup milenarist este întotdeauna mai complexă. Martorii lui Iehova nu anunță doar sfârșitul lumii, ci o reinterpretare radicală a Bibliei asupra multor aspecte esențiale pentru tradiția creștină. În al doilea rând, el remarcă faptul că în interiorul unui grup religios, profeția eșuează rar. Pentru adepții grupului discordanța nu există datorită contextului general al entuziasmului religios. Din contră, profeția se verifică pentru adepții grupului. Observatorii exteriori cred că ea nu a avut loc, dar ei rationează cu logica "lumii", care nu este logica mișcărilor religioase. În interiorul acesteia, discordanța nu există datorită contextului general al credinței, care arată că contrastul între profeție și realitatea efectivă este pur aparent. Grupul poate alege una din aceste două căi: "spiritualizarea" sau "reafirmarea".

35. Pentru cronologia lor biblică iehovistă, a se consulta *La paix et la securite veritables*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania 1986, p. 70-76; *Comment assurer votre survie*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania 1984, p. 2229; *La verite qui conduit a la vie eterne/le*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania p. 1968, p. 10-11. O evaluare a specificului milenarist la martorii, J. Penton, *Apocalypse Delayed: The Story of Jehovah's Witnesses*, Toronto, 1977 p. 7; *Armaghedonul grandiosul său apogeu este aproape* Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania N.Y.Brooklin 1998

36. "Are Iehova un profet? Cine este acest profet? Acest profet nu este un om ci un corp de bărbați și femei. Astăzi ei sunt cunoscuți ca Martorii lui Iehova. Ei proclamă încă un avertisment... și deoarece nici un cuvânt al lui Iehova nu poate fi greșit, națiunile vor vedea îndeplinirea a ceea ce aceste mărturii spun, coborâte din ceruri. Desigur este simplu să se spună că acest grup acționează ca un "profet" al lui Dumnezeu, alt lucru este să se demonstreze. Singura cale ca să se vadă este să se revadă Scripturile, Iehova este interesat să îndreptățească pe "profetul" său" ("Turmul de Veghere". Watchtower

Începând cu anii 1960, în publicațiile Organizației se arată că cei 6000 de ani de la creația lumii se împlinesc nu în 1874, ci în 1975³⁷. Totuși, semnificația acestui an rămânea deschisă. Martorii cred că "ziua odihnei Domnului" începe la 6000 de ani după ce se termină *creația*. Asta înseamnă nu doar după crearea lui Adam, ci și a Evei și după ce Adam a dat nume la toate animalele. Ei afirmă că cunosc data creării lui Adam: în 1975 se împlinesc 6000 de ani de la aceasta. Dar, deoarece nu se știe cât timp a mai trecut de la crearea lui până la crearea Evei și numirea animalelor, nu se poate stabili cu certitudine când va începe regatul milenar al lui Hristos. Liderii înșiși declarau cu prudență că nu se poate ști cu siguranță dacă regatul milenar se va stabili în 1975, dar afirmau că aceasta *se putea întâmpla*. Cert este că Martorii au devenit mai implicați în acțiunile sectei și mai zeloși; unii chiar au renunțat la activitățile lor cotidiene pentru a se implica mai mult în activitatea de prozelitism. Deși Societatea nu i-a sfătuit nimic concret, mulți și-au vândut proprietățile, au lichidat investițiile, au renunțat la tratamente dentare sau medicale pe termen îndelungat. Din 1968 la 1975, numărul predicatorilor Regatului a crescut cu aproximativ un milion, de la 1,1 milioane la peste 2 milioane, ceea ce i-a făcut pe unii istorici să se întrebe dacă nu cumva Frederick W. Franz (1977-1992) președintele Societații nu a provocat deliberat așteptarea milenaristă pentru a revigora zelul adepților. *Toate acestea demonstrează până la ce nivel speranța a fost transformată în*

Bible and Tract Society Pennsylvania 1 aprilie, 1972 ,p. 197-200, ed.engl.) "În scurt timp, va fi un sfârșit rapid al tuturor necredincioșilor la Armagedon" (*You Can Live Forever in Paradise on Earth* Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania, anul 1982, p.154).

37. Acest lucru este afirmat pentru prima dată în broșura *Life Everlasting in Freedom of the Sons of God* Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania și confirmat apoi în în publicațiile iehoviste "În concordanță cu acest adevăr al cronologiei Biblice, 6000 de ani de la crearea omului se vor termina în 1975 și a șaptea perioadă a celor 1000 de ani de istorie umană va începe în toamna lui 1978"... "Cât de potrivit va fi pentru Iehova să facă din această a șaptea perioadă de 1000 de ani o perioadă a sabatului pentru a proclama libertatea pretutindeni pe pământ și pentru toți locuitorii lui" "Armagedonul este foarte aproape, într-adevăr. Asta înseamnă că Armagedonul este pe cale să se sfârșească, cu Satana legat la 1975? Este probabil. Timpul se scurge, nici un dubiu în privința asta" ("Turmul de Veghere", Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania 15 October 1966, p. 628-629, 631, ed.engl.). Toamna lui 1975 va fi timpul în care Dumnezeu va distruge pe cei necredincioși și va începe 1000 de ani de domnie cu Isus? Ar putea să fie, dar trebuie să așteptăm și să vedem... timpul este scurt" ("Turmul de Veghere" Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania. 1 Mai 1967, p.262, ed. engl.). În *Buletinul interior al Societății* (nr. 9, 1968, p. 15-16) erau prezentate astfel calculele matematice: "După cronologia Bibliei în care noi avem absolută încredere, Adam a fost creat în 4026, înaintea erei noastre, la sfârșitul celei de a șasea zile a creației...Eva a fost creată la puțin timp după Adam, probabil la o săptămână sau cel puțin la câteva luni mai târziu, același an 4026 înaintea erei noastre. Rămâne deci că 6000 de ani de la crearea lumii se împlinesc în 1975, deoarece nu exista anul 0..."

credință, credința în convingere, iar convingerea a dus la o redeșteptare în cadrul Organizației.

Trecerea anului 1975 a adus o considerabilă dezamăgire pentru "martori", dar nu există nici o dovadă că s-a manifestat o criză organizațională serioasă. Nu a fost decât un declin la nivelul prozelitismului și în rata botezului. În ochii grupului, dezamăgirea din anul 1975 nu a fost o eroare de credință, ci de judecată. Ei cred în continuare că sfârșitul este foarte aproape și că va avea loc "în această generație". După anii 1990, practica identificării și proclamării unor date precise, încărcate de semnificație profetică, a fost înlocuită cu practica mai subtilă de a desemna pur și simplu *perioade globale* în cursul cărora ne putem aștepta la îndeplinirea profețiilor. De asemenea, ei se concentrează pe "semnele vremurilor din urmă" ca să sprijine afirmațiile lor că sfârșitul este aproape. Ei se bazează aici pe semnele de la Evangelistul Matei cap. XXIV și insistă pe catastrofele secolului al XX-lea (foame, boli, dezastre naturale) care le furnizează argumente că "ordinea rea a lumii" este aproape de sfârșit.

Dacă anunțarea sfârșitului lumii a pierdut din vigoarea sa inițială, *doctrina apostaziei* care accentuează exclusivismul "martorilor" în raport cu Bisericile și denominațiunile creștine, continuă să fie afirmată cu toată convingerea. Nu se observă nici o intenție de dialog cu Bisericile tradiționale, nici de integrare în mișcarea ecumenică. Ca și mormonii și adventiștii la începuturile istoriei lor, martorii și-au construit o tradiție alternativă despre care ei zic că vine direct de la apostoli, tradiție aflată în opoziție cu "marea apostazie" a creștinismului³⁸. Nici Reforma nu a adus o mare schimbare pentru ei, ci de abia în secolul al XIX-lea Dumnezeu a început să răspîndească lumina Lui asupra unui om sincer, C.T Russell. Puțin câte puțin el a fost conștient de erorile Bisericii și a început să învețe că lumea va intra într-o perioadă numită "sfârșitul timpurilor națiunilor"³⁹. Dificultăți insur-

38. "Ei au transferat paradisul de pe pământ în cer; ei nu mai aveau nevoie să aștepte prezența regatului, pentru că ei așteptau să se întâlnească cu Hristos în ceruri când mureau" (*Les temoins de Jehovah. Predicateurs du Royaume de Dieu*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania, 1993, *La grande apostasie*, p. 33- 41, Biserica s-a substituit regatului lui Dumnezeu "cum iarba rea a invadat și a sufocat grâul, așa Biserica Romei cu papa ca șef a dominat afacerile lumii de-a lungul secolelor", *Ibidem*, p.38.

39. "Astăzi protestantismul este mort, în ce privește protestul împotriva erorilor catolicismului și clerul protestant urmează organizația catolico-romană și acționează în armonie cu aceasta. Astăzi, clerul protestant și cel iudaic, cooperează cu ierarhia romano-catolică... Protestantismul păstrează în cea mai mare parte ideile și practicile religioase ale catolicismului păgân" ("*Awake*" (*Treziți-Vă*)

montabile se dovedesc a fi în particular față de Biserica Romano-Catolică, deoarece identificarea Bisericii Romane cu "Babilonul blestemat din Biblie" joacă un rol important în cronologiile care justifică anul 1914 ca an al venirii lui Iisus și în consecință, în doctrina care conferă identitate organizației. La rândul lor, Biserica Catolică și Bisericile Protestante îi exclud din câmpul creștin datorită specificului lor doctrinar⁴⁰.

O altă doctrină care menține exclusivismul lor se referă la cei **144000 de aleși**. Pe baza textelor de la Coloseni 1, 19-20; Luca XII, 32; Ioan X, 16 și Apocalipsă VII, 9, ei susțin că jertfa lui Hristos face posibile două speranțe, una pe pământ și una în cer. Astfel, pe de o parte sunt cei 144000 de aleși care vor domni cu Hristos în timpul Împărăției de 1000 de ani: doar ei constituie "trupul lui Hristos", singurii care sunt copiii lui Dumnezeu și în care se odihnește "duhul sfânt", doar pentru ei Hristos este mijlocitor și pe de altă parte sunt "marea turmă" (martorii care aspiră să trăiască etern pe pământ) și care nu sunt declarați dreți din viață. Ei nu vor fi îndreptățiți nici înainte, nici după Armaghedon și nu vor suferi nici o schimbare în natura lor de la uman la spiritual⁴¹. În realitate, este imposibil de găsit argumentul acestei distincții

Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania, 8 sept 1989, p. 25). "În zilele noastre, oameni ca Charles Russell și Jospeh Rutheford au jucat un rol de prim plan în această operă mondială a martorilor lui Iehova, ca altădată Isus, Pavel, Petru, Ioan Botezătorul, Moise sau Avraam..." *Que Dieu soit reconnu pour vrai*, Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania Louvain, 1948, p.228

40. La Consistoriul extraordinar al cardinalilor care s-a ținut la Vatican în aprilie 1991 pe tema "Vestea lui Iisus Hristos, față în față cu sfidarea sectelor", Martorii lui Iehova au fost individualizați în repetate rânduri ca o mișcare para-creștină, caracterizată prin prozelitism, milenarism, organizare corporativă și fundamentalism biblic (Jean Vemette, *Les sectes*, Paris, 2002 p. 53-54; 98-122). Este vorba de negarea Trinității; starea omului după moarte, faptul că el nu merge nici în rai nici în iad; bisericile tradiționale sunt compromise cu puterile politice; Hristos domnește în ceruri începând cu 1914; numai 144 000 mii de aleși care au renunțat la lume și la plăcerile ei vor primi un nou corp spiritual și vor fi ridicați la cer pentru a domni cu Hristos; procesul distrugerii sistemului politic, social și religios a început și el va culmina cu bătălia Armaghedonului, etc.

41. Guy Baret, *Le défi des temoins de Jehovah. Comment les conduire a Christ*, Geneve, 1992 (*Les 144 000, le del, l'enfer*, p. 95-110). El atrage atenția că Scriptura este foarte clară în această privință: "marea mulțime" se află în ceruri și nu pe pământ, în timpul împărăției de 1000 de ani (Apocalipsă VII, 9-15). Și mai clar reiese acest lucru din Apocal XV, 5, mai ales dacă se citește în paralel cu Apocalipsă VII, 9 și Apocalipsă V,9. De altfel, meditația la aceste texte a fost la originea gravei crize care a scuturat Betelul din Brooklyn în jurul anilor 1980. Scandalul a început când traducătorii unei noi ediții a Bibliei în limba spaniolă au fost frapați de felul în care erau traduse pasajele din greacă. Ei au început să re-examineze toate învățăturile martorilor, în lumina Bibliei, fără să recurgă la învățăturile oficiale. Exemplul lor a fost contagios și un grup din interiorul Betelului a început studii biblice independente. A urmat un val de excluderi la cel mai înalt nivel, printre care și Raymond Franz, vice-președinte la Watchtower, membru al Colegiului Director și nepot al președintelui Frederick W. Franz (1977-1992). A se vedea, R. Franz, *Crisis of Condescences*, p. 102.

în Scriptură și de aceea martorii au deformat adeseori textele scripturistice pentru a le acomoda cu învățăturile lor⁴².

Banalizarea harismei conduce la o contradicție majoră în cadrul grupărilor adventiste. Pe de o parte, ei proclamă venirea iminentă a lui Hristos, pe de alta se lansează în construirea unor instituții care costă miliarde de dolari. Cercetătorii au stabilit că dacă adventul este mai îndepărtat, este mai mare ocupația față de instituția în sine, decât față de pregătirea pentru venirea Domnului. Ideea că Hristos trebuie să se întoarcă în curând pe pământ ca să aducă mântuire celor credincioși și judecată celor necredincioși, conduce la o urgentare a activității misionare și la respingerea lumii. Astfel, adepții sunt încurajați să renunțe la plăceri, scopuri, valori ale lumii acesteia. Doctrina "rămășiței credincioase" pe de altă parte, cere ca să se construiască în mijlocul lumii acea comunitate credincioasă în care să poată veni Isus. Mărturia acestui lucru, a atașamentului față de lume este crearea unei organizații mondiale, acumularea de profit, apariția a numeroase instituții etc.⁴³.

42. De exemplu, în Epistola către Filipeni 1, 23, Sf. Apostol Pavel spune că dorește să fie cu Hristos în cer imediat după moarte. Martorii au deformat acest text, traducându-l " Sunt strâns din două părți;... dar ceea ce doresc cu adevărat este a fi cu Hristos, și asta este cu mult mai bine". *Traducerea Lumii Noi* Watchtower Bible and Tract Society Pennsylvania 2000. Această modificare a fost necesară deoarece, conform doctrinei lor, eliberarea sa din somnul morții nu a fost posibilă înainte de 1918, dată fixată de ei pentru învierea celor 144 000 de credincioși, ori Sf. Apostol Pavel era unul din cei 144 000 de unși. El nu a putut însă câștiga cerul imediat după moarte, ci el a "dormit" în mormânt până la prima înviere care a avut loc la venirea lui Hristos în templul lui Jehova în 1918. Cu alte cuvinte, între "a se despărți de trup" și "a fi împreună cu Hristos", trebuie să treacă XIX secole!! (Ken Guindon, *Les temoins de Jehovah. L'envers du decor*, Paris 1990, p.5859).

43. În Franța Raportul parlamentar de anchetă din 1999 (*Assemblée nationale. Commissior. d'enquete sur la situation financiere, patrimoniale et fiscale des sectes, Les sectes et l'argent*, Assemblée Nationale, 1999) a inventariat puterea financiară a martorilor, prin aceasta înțelegând bunurile înregistrate de sectă, suma totală a activelor ca și estimarea valorii bunurilor imobiliare. Rezultatele au fost surprinzătoare: Organizația deține bunuri imobiliare și active estimate la 2100 milioane de franci francezi (la acea vreme), ceea ce o situa pe primul loc în topul sectelor în Franța, în comparație cu Biserica Scientologică (total 60 milioane), mișcarea italiană (38 milioane), Moon (40,2 milioane), Krișna (35 milioane). Cu acel prilej, s-a constatat că din contră rețeaua sa economică (filiale și structuri) este foarte redusă (doar 5). A se compara cu Scientologia (114 filiale) care demonstrează nivelul său de implicare în viața socială franceză și ca o consecință dificultatea unei acțiuni judiciare contra lor. Puterea financiară a Martorilor lui Iehova preocupă astăzi în cel mai înalt grad autoritățile publice franceze, intrigate atât în legătură cu originea banilor, cât și cu destinația lor. Fiscul din Hauts-de-Seine reclamă astăzi de la Martori 303 milioane de franci cu titlu de taxare pe donațiile manuale, reprezentând 150 milioane de franci taxe propriu-zise la care se adaugă penalitățile. Această sumă reprezintă 60 de milioane franci pe an vărsați pe timp de 5 ani de aproximativ 200 000 de adepți. Martorii se găseau supuși acestei taxări asupra donațiilor manuale deoarece nu aveau obținut statutul de asociație culturală (legea din 23 martie 1992). Martorii au protestat spunând că este prima dată când

În concluzie, se poate spune că mișcarea prezintă un amestec anormal de diferite caracteristici: este puternic centralizată în organizarea sa și în același timp adaptabilă în mod ciudat circumstanțelor; pretinde o aplicare riguroasă a principiilor sale (așa-zis) neschimbate, dar în același timp are o capacitate uimitoare de a face reajustări pragmatice în fața unor schimbări de situație. Problema actuală este în ce măsură martorii mențin practicile și credințele lor distinctive care i-au așezat în rândul "sectelor revoluționare" sau evoluează spre o confesiune, căci ei prezintă tendințe pentru amândouă posibilitățile. Accentul pus pe exclusivitatea grupului și interesul prezentat de alegerea unor noi date pentru sfârșitul lumii (1975, 2000) sunt semne în favoarea menținerii caracteristicilor sectare. Din contră, lipsa de fervoare la a doua și a treia generație, preocuparea educării copiilor și mobilitatea socială mare a membrilor sunt semnele în favoarea denominaționalizării. Toate aceste contradicții explică în parte succesul acestei mișcări, dar se află și la baza unor probleme care amenință pe viitor să-i zguduie edificiul.

În Franța, Direcția centrală a Informațiilor generale (Direction Centrale des Renseignements Generaux) a dedicat raportul său din iunie 1998 sectelor apocaliptice sub numele "Les rendez-vous de l'Apocalypse?". Cea mai importantă dintre acestea este considerată "Martorii lui Iehova" care continuă să întrețină credința într-un sfârșit al lumii apropiat la care numai ei vor supraviețui⁴⁴. Textul oficial stipulează că "pericolozitatea grupurilor adventist-milenariste poate fi extremă, nu numai din cauza riscului de sinucideri colective, pe care aceste mișcări le poartă în germen, ci și din cauza comportamentelor pe care le pot adopta anumiți adepți, convinși de iminența sfârșitului lumii".

Într-adevăr, referitor la "martori" există îngrijorarea că ei pot deveni subiectul unei derive sectare datorită exclusivismului lor: sunt deja 6 milioane în întreaga lume, sunt gata la orice suferințe pentru a-și apăra ideile, au o mare putere financiară, și cred că nu sunt supuși numai lui Iehova.

această lege se aplică unei mișcări religioase și au acuzat statul de discriminare în materie de libertate religioasă (G. Fenech, *Face aux Sectes*, p. 120-125).

44. Categorie în care se află încă patru mișcări de origine protestantă: Biserica Universală a lui Dumnezeu, Biserica lui Hristos din Paris; Tabitha; Revelația celei de a șaptea ore. Sub această denumire se regăsește și în *Renseignements generaux*, 1995 (Georges Fenech, *Face aux sectes: politique, justice Etat*, Paris 1999 anexa 3, p. 162)

Plecând de la principiul că Dumnezeu va distruge lumea prin mijloace violente, violența poate avea la un moment dat și consecințe concrete. Mai mult, se poate adăuga ideea că această violență poate fi exprimată de către credincioșii înșiși, că aceștia trebuie să facă război neamurilor și națiunilor. Istoric, sunt dovezi că martorii au încercat și încearcă să preseze lucrurile, să participe la realizarea planurilor lui Iehova, arătându-se martiri care preced «marea perioadă de chinuri». Mai mult, ei și-au fixat și adveșarii, manifestările concrete ale satanei, adică religiile și puterile profane. Singurul lucru care la ora actuală face ca organizația să fie inofensivă este faptul că bătălia Armagedonului va fi dusă de Iisus și îngerii lui. Însă, așa cum s-a văzut "martorii" pot să schimbe foarte ușor învățăturile lor...⁴⁵

Drd. Radu Mureșan



45. Milenarismul, așa cum se știe este așteptarea unei transformări radicale, după mari tulburări. Dacă un grup își imaginează că noi suntem deja intrați în timpurile apocaliptice care premerg regatul lui Dumnezeu, sentimentul care se naște este că noi ne găsim într-o perioadă intermediară unde legile timpului care au trecut nu mai au valoare, iar ordinea care urmează să vină nu este încă stabilită. Și acest climat spiritual este favorabil dezvoltării comportamentelor contradictorii. Pericolul de derivă devine mai crescut când grupul estimează el însuși că are un rol activ în instaurarea Regatului lui Dumnezeu. A se vedea J. F. Mayer, *Des idées qui tuent? La question des doctrines criminelles, "Sectes et occultisme"* ed. S.I. Bauhofer, Pierre Bolle, Zurich, 1996, p. 141-159.

ISSN 1013-6789

Arhiepiscopia Bucureștilor

Str. Intrarea Patriarhiei, nr. 21, sector 4, București

Telefon: 021-3372102

